KONINKRIJK BELGIË

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN
EN MIDDENSTAND

DIENST VOOR ALGEMENE STUDIËN EN DOCUMENTATIE

338(493)(058)

DE BELGISCHE ECONOMIE

IN

1948

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN MIDDENSTAND
BIBLIOTHEEK

BRUSSEL
AD. GOEMAERE, Drukker des Konings, Uitgever
21, Grensstraat

1949

INLEIDING

De Regering heeft in de loop van het jaar 1948 de economische politiek, die reeds vorig jaar werd gevolgd, voortgezet; deze politiek bleef in het spoor dat getrokken werd door de verschillende Regeringen, die elkander sinds de bevrijding opvolgden.

Het oorspronkelijke van deze politiek berust niet zozeer op de aangewende middelen, dan wel op de omstandigheden waarin zij werd toegepast. De uiteenzetting, die vorig jaar over de toestand van de Belgische economie in 1947 werd gepubliceerd (1), legde de nadruk op de voorkeur van de Belgische Overheid voor een actie van strategische aard, die zich beperkte tot interventies van uitgesproken algemene aard, en voor een zo gering mogelijke toevlucht tot interventies van tactische aard, die er slechts op gericht waren, voor de onmiddellijke toekomst, correcties aan te brengen aan de gevolgen van zekere evenwichtsverstoringen.

De gebeurtenissen, die zich in 1948 hebben voorgedaan, laten toe te beweren dat, wat haar evolutie betreft, de economische politiek in België een nieuw stadium heeft bereikt, namelijk dit van de verwezenlijking van een algemeen evenwicht en van het meer soepel maken van de economische structuur van het land, in verband met zijn aardrijkskundige ligging.

In deze inleiding worden de voornaamste kentrekken van de evolutie van de algemene economische toestand over het jaar 1948 uiteengezet.

AFDELING I

BINNENLANDSE ECONOMISCHE TOESTAND

De naoorlogse economische politiek kan in België het best gekenmerkt worden als een poging om, binnen het kader van een

(1) *De Belgische Economie in 1947*, Brussel, 1948 (Ministerie van Economische Zaken en Middenstand, Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie).

op vooruitgang afgestemde sociale evolutie, zo spoedig mogelijk terug te keren tot een essentieel economisch evenwicht.

Opdat het economisch systeem zonder storingen zou kunnen functionneren, dient er onder zekere variabelen van dit systeem eenzelfde verhouding te bestaan. De in oorlogstijd vastgelegde voorrang in de rangorde van de te bevredigen behoeften breekt de harmonie tussen de verschillende componenten van het stelsel. Aldus wordt de productie van zekere consumptiegoederen, die voor de oorlogvoering van minder essentieel belang zijn, tijdelijk stil gelegd. Ingevolge de toeneming van de onproductieve uitgaven, wordt het papiergeldvolume zeer omvangrijk en geeft aanleiding tot een ontzaglijke virtuele vraag op een markt waar de goederen steeds schaarser worden. Met andere woorden, evenwichtsverstoringen komen op de diverse markten te voorschijn.

Om de uit de jongste oorlog ontsproten ontwrichting te keer te gaan, heeft de Overheid in eerste instantie gepoogd, door middel van reglementeringen en contrôlemaatregelen, een minimale werking van het economisch apparaat te verzekeren; maar zodra de omstandigheden het toelieten, heeft zij een actie ingezet ten einde de oorzaken zelf van de evenwichtsverstoringen te bekampen en te doen verdwijnen en wel nadat zij eerst getracht had de uitwerking er van te organiseren.

Het jaar 1948 was één van de laatste stadia in deze richting. De resultaten van de normalisering komen tot uiting in de evolutie van de voornaamste sectoren van het bedrijfsleven, waarvan het merendeel trapsgewijze hun evenwicht hebben teruggevonden, terwijl nog enkele niet volledig konden vrijgemaakt worden van de reglementeringen en beperkingen, die ingevoerd werden op het ogenblik dat er schaarste heerste. Nochtans, uit hoofde zelf van deze evolutie, hebben er zich nieuwe evenwichtsverstoringen voorgedaan, die moesten te keer gegaan worden.

§ 1. – TERUGKEER TOT EEN NORMALE TOESTAND

1. *Op monetair gebied.*

Zodra de vijandelijkheden stopgezet waren, werd de monetaire politiek de hoofdbekommernis van de Regering. Deze politiek nam, in zake het programma tot normalisatie van het bedrijfsleven, een vooraanstaande plaats in, en wel ten gevolge

van het feit, dat het geldaanbod de globale vraag naar goederen en diensten beïnvloedt.

Het monetair evenwicht regelt niet alleen het marktevenwicht door de wet van vraag en aanbod, maar de stabiliteit, die uit dit evenwicht voortvloeit, is één der determinerende factoren in zake internationale kapitaal- en goederenbewegingen.

De muntsanering, die in België vóór elke andere maatregel werd doorgevoerd, heeft de repatriëring bevorderd van tijdens de oorlog in het buitenland opgehoopte kapitalen en achterstallige inkomsten. Deze repatriëring, alsmede de terugbetaling van de voorschotten voor de soldij aan de geallieerde troepen, hebben aan het land, op het meest geschikte ogenblik, de nodige deviezen verschaft. Inderdaad, deze toevloeiing van deviezen naar de Nationale Bank, heeft voor een groot gedeelte de financiering van de « overvloedspolitiek » toegelaten. Zij heeft de betaling van de invoer, die onontbeerlijk was voor het herstel van het bedrijfsleven en voor het verhogen van de levensstandaard van de bevolking, mogelijk gemaakt. Zo niet had er ongetwijfeld moeten overgegaan worden tot een veel ruimere aanwending van de goudreserves, tot een flinke besnoeiing van de invoer en tot een vluggere opdrijving van de export, hetgeen het aanhouden van een zekere schaarste op de binnenlandse markt tot gevolg zou gehad hebben.

In 1948 heeft de Regering de strijd tegen de inflatoire tendenties voortgezet : de muntstabiliteit werd voortdurend verstevigd, zelfs ten koste van een samendrukking van zekere dringende Staatsuitgaven en van sommige investeringen, die als wenselijk konden beschouwd worden. Het rentetarief bleef practisch ongewijzigd; dank zij zijn hoge stand, heeft het verder de ongebreidelde evolutie blijven remmen, waartoe een toestand van hoogconjunctuur aanleiding had kunnen geven.

Nochtans, alhoewel deze politiek streng was, ontbrak het haar niet aan soepelheid. Aldus, na gedurende de eerste maanden van het jaar te zijn ingekrompen, is, ten einde aan de toenemende behoeften van het bedrijfsleven en aan de verslapping van de conjunctuurspanning het hoofd te bieden, de globale geldcirculatie in de loop van het tweede halfjaar met een meer versneld tempo aangegroeid dan in 1947.

Aan de andere kant, werd het toekennen van credieten aan het buitenland, die in Januari 1948 circa 9 milliard fr. beliepen, geremd om het binnenlands inflatiegevaar, waartoe

de verruiming dezer credieten aanleiding zou hebben gegeven, te vermijden.

In 1948 werd door de budgetaire politiek, die eveneens een merkelijk gedeelte van het muntaanbod bepaalt, een beslissende mijlpaal tot het bekomen van het evenwicht bereikt : het deficit werd aanzienlijk gereduceerd. Alhoewel een gedeelte van deze inkrimping dient toegeschreven aan de vermindering van zekere uitgaven, zoals deze voortvloeiende uit de oorlog, komt zij hoofdzakelijk voort, enerzijds, uit de beperking van de investeringsuitgaven en, anderzijds, uit de aangroei van de fiscale ontvangsten. Niettegenstaande de hoogconjunctuur, die de ontvangsten deed aangroeien, bleef de fiscaliteit betrekkelijk zwaar; zij kan evenwel nog gunstig vergeleken worden met deze van de landen, die dezelfde economische structuur als België hebben.

De loonpolitiek, in samenhang met de fiscale politiek, heeft insgelijks de op monetair gebied ondernomen actie bevorderd, door haar medewerking te verlenen, de ene, tot de beperking der kapitaalwinsten, de andere, tot de beperking van de bezoldigingen. Nochtans, werd de remming van de lonen in 1948 nog minder strak doorgevoerd dan voorheen. Deze meer soepele politiek, alsmede de verdwijning van de zwarte markt en het begin van een fundamentele prijsdaling, brachten bij het jaareinde een verbetering van het reële loon mede. Bovendien is het gebleken dat België opgehouden heeft een land met lage lonen te zijn en de achterstand, die het scheidde van de andere landen met dezelfde sociale standing, heeft ingelopen. Ten slotte, moet er, om zich een oordeel te kunnen vormen van de verwezenlijkte vorderingen met betrekking tot de budgetten der loontrekkenden, eveneens rekening worden gehouden met de uitbouw van het stelsel van de maatschappelijke zekerheid, waardoor het land onder de Europese naties één der eerste plaatsen inneemt.

2. *Op de binnenlandse markt.*

Na de krachtsinspanningen van de voorgaande jaren, bleven in 1948, ten einde een volledige normalisatie van de binnenlandse markt te verzekeren, nog zekere leemten of vertragingen in de goederenvoorziening aan te vullen resp. in te halen. In het algemeen beschouwd, werd dit doel door de gecombineerde resultaten van de nationale productie en van de invoer bereikt.

a) *Nationale productie.*

Dank zij de politiek van massale goederenvoorziening, waarvan de laatste uitwerksels zich tijdens het beschouwde jaar lieten gelden, heeft de nationale productie gelijke tred kunnen houden met de schommelingen van de vraag, alhoewel de globale behoefte op een hoog peil gebleven is.

Het globaal indexcijfer van de industriële productie zette zijn opwaartse beweging voort, alhoewel het tempo blijk gaf van een zekere vertraging. De waarde der globale productie per inwoner is nog toegenomen en ligt in België merkelijk boven het gemiddelde der andere Europese landen.

De teruggang, die in zekere sectoren, zoals de textielnijverheid, werd waargenomen, dient veeleer beschouwd als een normalisatieproces, na de buitengewone expansie waartoe de aanzienlijke, doch wisselvallige vraag van de naoorlogse periode aanleiding had gegeven.

Daarentegen, zijn de behoeften van het herstel en de wederuitrusting omvangrijk gebleven en de ijzer- en staalproductie, de metaalverwerking en de voortbrenging van andere kapitaalgoederen waren in volle ontplooiing.

Wat de landbouw betreft, dient de oorzaak van de achterstand in zake productie gezocht in de traagheid waarmede in zekere gevallen het weder aan de gang brengen geschiedt. Niettemin vertoont de structuur der verschillende teelten een tendens om haar traditioneel uitzicht te hernemen, daar de voorzieningspolitiek een merkelijke aangroei van de voortbrenging van eindproducten heeft mogelijk gemaakt.

In het algemeen, heeft de totale productie van België kunnen voorzien in de aanzienlijke nationale behoeften, maar, zoals verder zal worden aangehaald, hebben zekere verschuivingen met betrekking tot de buitenlandse handel, de structuur er van gewijzigd.

b) *Invoer.*

Daar waar tot einde 1947 de invoer, ingevolge de uit de oorlog en uit het terug aanleggen der stocks voortvloeiende buitengewone behoeften, sterk was aangezwollen, weerspiegelt het verloop gedurende het jaar 1948 een afgetekende tendens tot afneming. Dit kan beschouwd worden als één der resultaten op lange termijn van de « overvloedspolitiek » en eveneens van

de geleidelijke terugkeer tot normalisatie van het bedrijfsleven en van de binnenlandse markt, waardoor minder toevlucht tot buitenlandse afgewerkte producten moest genomen worden, doch een grotere behoefte naar grondstoffen en kapitaalgoederen ontstond. In 1948 hebben de interventies van de Staat, alhoewel zij, over het geheel genomen, steeds van algemene aard bleven, de voltooiing van het ontwikkelingsproces bevorderd.

Deze interventies hadden meer bepaald betrekking, enerzijds, op de beperking van de in dollars te betalen invoer en, anderzijds, op de verhoging van de discontovoet voor de door de Nationale Bank geviseerde bankaccepten, die invoer van goederen vertegenwoordigen.

c) *Prijzen en contrôles.*

In zake prijzen, werd het regime van de « normale prijs » meer en meer veralgemeend. De subsidies voor de prijzen werden aanzienlijk verminderd, terwijl het stelsel der compensatievergoedingen in ruime mate werd vervangen door een aanpassing der lonen.

Na een eerste optreden, in Augustus 1947, om de uit de economische subventies voortvloeiende budgetaire last te verlichten, werd in Februari 1948 een tweede poging in die zin gedaan; doch een stijging der wereldprijzen voor zekere producten heeft niet toegelaten uit deze tweede interventie ten volle het verhoopte voordeel te halen. Zo de last der subsidies nog zwaar drukt, dient er niettemin toegegeven dat hij, bij ontstentenis der door de Regering toegepaste inkrimpingen, verpletterend zou geweest zijn. Bovendien, heeft de vervanging van de prijssubsidies door compensatievergoedingen dit voordeel gehad dat de werking van het prijzenmechanisme werd hersteld.

In het algemeen beschouwd, kan, afgezien van enkele uitzonderingen van tijdelijke aard, vooropgesteld worden dat het stellen van de prijzen onder het regime van de « normale prijs » gunstige resultaten heeft afgeworpen, die kunnen toegeschreven worden aan het feit dat deze maatregelen doorgaans werden getroffen op het ogenblik waarop de markt haar evenwicht had teruggevonden, d. w. z. wanneer niet langer moest gevreesd worden voor ongelegen prijsverhogingen, die aan de minst begunstigde lagen van de bevolking of aan de productiekosten nadeel hadden kunnen berokkenen.

Aan de andere kant, mag het gelijktijdig verdwijnen der

« zwarte-marktprijzen » niet uit het oog worden verloren.

Wat de quantitatieve contrôles aangaat, hebben zich dezelfde gunstige invloeden voorgedaan, die de trapsgewijze opheffing der reglementeringen en beperkingen toelieten. In de loop van het jaar 1948, is de rantsoenering van huishoudelijke producten nagenoeg verdwenen, behalve van enkele zeldzame niet-essentiële voedingswaren, die op de wereldmarkt nog schaars waren.

Op industrieel gebied, heeft de overvloed het stelsel der toewijzingen van grondstoffen overbodig gemaakt en konden de producenten zich opnieuw vrij bevoorraden.

Ten slotte, geeft de uitbreiding van het regime van de « verklaring ter vervanging van de vergunning », dat bij het jaareinde voor ongeveer de helft van de totale waarde der ingevoerde producten van toepassing was, een andere aanwijzing voor de normalisatie van de goederenvoorziening.

3. *Op gebied van de buitenlandse handel.*

De terugkeer tot normale toestanden, gedurende het jaar 1948, is niet minder kenschetsend, wat de algemene resultaten van de buitenlandse handel betreft.

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN MIDDENSTAND - BIBLIOTHEEK

a) *Handelsbalans.*

Dank zij de daling van de invoer en de aangroei van de uitvoer werd het deficit van de handelsbalans in de loop van het tweede halfjaar tot haar vooroorlogse verhoudingen teruggebracht.

Door de progressieve verzadiging van de behoeften op de binnenlandse markt, alsmede door het terug aanleggen van de stocks, liep de invoer licht terug. Weliswaar, zijn de eerste tekenen van de ommekeer, van de maand Juli 1947 af, merkbaar, doch zij werden tegengewerkt door de plotse toeneming van de invoer, die het van kracht worden van het nieuwe douanetarief op 1 Januari 1948 voorafging. Feitelijk, was het in de loop van het jaar 1948 dat de kentering in het verloop van de invoer zich op definitieve wijze uitte; zij is een van de laatste gevolgen van de « overvloedspolitiek ».

Naarmate de verzadiging van de binnenlandse markt vorderde, heeft de Belgische productie zich steeds meer op de uitvoer kunnen toeleggen; niettegenstaande de grote moeilijk-

heden in zake internationale handel, kunnen de op dit gebied verworven resultaten als merkwaardig worden beschouwd.

De voornaamste hinderpaal bij de uitvoer vloeide voort uit het algemeen gebrek aan betaalmiddelen en uit het karakter van sterke valuta van de Belgische munt. Door de credietverlening aan het buitenland te handhaven, kon België exportstromingen in stand houden en aldus bijdragen tot het Europees herstel. De Amerikaanse hulpverlening kwam te gepasten tijde om de credietremming te compenseren, die zich opdrong voor de handhaving van een gezonde munt. Ook kan vooropgesteld worden dat een aanzienlijk gedeelte der tijdens de laatste maanden door de Belgische uitvoer geboekte vooruitgang te danken is aan de doelmatigheid van het Marshall-plan voor de ontwikkeling van het Europees handelsverkeer.

Evenwel, hebben de moeilijkheden van de vreemde landen, en, meer in het bijzonder, de schaarste aan sterke valuta's, het merendeel der afnemers gedwongen tot een selectie bij de invoer over te gaan. Dit had tot gevolg dat, naast de toeneming van de vraag naar zekere goederen, die als essentieel worden beschouwd en waaronder voornamelijk kapitaalgoederen voorkomen, de vraag naar talrijke consumptiegoederen een merkelijke inzinking kende.

Deze toestand bracht een nieuwe oriëntering van de uitvoer mede, die niet zonder — soms spijtige — gevolgen bleef op de structuur van de industriële productie; bij het onderzoek gewijd aan de nieuwe moeilijkheden, die tijdens het jaar 1948 opdoken, zal hierover breedvoeriger uitgeweid worden.

Er dient insgelijks aangestipt dat, niettegenstaande de algemene toeneming van de productie, de normalisatie van het volume van de buitenlandse handel op een lager peil tot stand kwam dan vóór de oorlog. Het is trouwens een gekend kenmerk van de internationale wereldhandel dat zijn evolutie geen gelijke tred houdt met de expansie van de productie. Inderdaad, het volume van het internationaal ruilverkeer is, met betrekking tot de evolutie van het volume van de wereldproductie, in afgetekende teruggang.

Daar waar in 1948 het volume van de Belgische invoer op ongeveer 80 % van het vooroorlogse peil ligt, bereikt de uitvoer, daarentegen, bij benadering slechts 60 % van dit peil. De gunstige resultaten van de handelsbalans zijn dus het gevolg van meer voordelige « terms of trade ».

Deze verbetering van de « terms of trade » vloeit ongetwijfeld voor een groot gedeelte voort uit de overwegende vraag op de markt, maar eveneens uit de wijzigingen, die zich in de aard van de Belgische uitvoer hebben voorgedaan; aldus, kan worden vastgesteld dat, daar waar het globaal volume van de export slechts 60 % van het vooroorlogse peil bereikt, dit van de groep der afgewerkte producten, daarentegen, zich op 108 % van het overeenstemmende volume tijdens de periode 1936-1938 bevindt.

b) *Betalingsbalans.*

In 1948 werd het gunstig verloop van de reserves aan goud en deviezen van de Nationale Bank door drie belangrijke factoren beïnvloed.

Vooreerst, weerspiegelt de betalingsbalans de verschuivingen, die uit de naar normalisatie strevende buitenlandse handel opgetreden zijn, terwijl de afvloei van goud en van sterke deviezen, die vroeger moest toegestaan worden om een vlug herstel van het bedrijfsleven mogelijk te maken, een einde heeft genomen.

In de tweede plaats, werd door een verminderde toevloeiing van gerepatrieerde kapitalen en achterstallige inkomsten een waardevolle bron van deviezen droog gelegd, doch dit viel gelukkig samen met een verbetering van de handelsbalans.

Ten slotte, heeft het ernstig intern onevenwicht, waarvan tot in 1948 de betalingsbalans getuigde, een neiging vertoond om te verdwijnen, daar het deficit met de dollarzone sterk werd ingekrompen, enerzijds, door het beperken van de invoer van Amerikaanse herkomst en, anderzijds, door het toenemen van de afzet op de Amerikaanse markt en de doelmatige Marshallhulp.

§ 2. — OP TE LOSSEN MOEILIJKHEDEN

1. *Nasleep van de oorlog.*

De stoornissen, die de moderne oorlog in het economisch leven veroorzaakt, zijn diepgaand en de inspanningen tot herstel zijn des te zwaarder naargelang van de graad van algemene verarming. Zo baart het ook geen verwondering dat er in de balans van het bedrijfsleven over 1948 enkele sectoren worden aangetroffen, die nog steeds de weerslag van de oorlog ondergaan.

a) *Op monetair gebied.*

Daar het bedrag van de op de kapitaalmarkt toevloeiende zichtbare spaargelden niet volstond om aan de vraag te voldoen, kwam er een zekere vrees tot uiting. Deze schaarste aan kapitalen, die inzonderheid door de belangrijkheid der behoeften werd veroorzaakt, heeft de vennootschappen er toe genoopt steeds meer hun toevlucht te nemen tot auto-financiering. Trouwens, in deze handelwijze kan wellicht één der oorzaken liggen van de schijnbare schaarste aan kapitalen op de markt, daar de investeringsbehoeften van alle industriële sectoren en de hoge stand van de rente van het geld er de ondernemers toe aangespoord hebben, in de mate van het mogelijke, hun eigen middelen aan te wenden.

Van haar kant, bleef de effectenmarkt vrij eng; het indexcijfer der koersen lag immers merkelijk beneden dit der prijzen.

b) *Op gebied van productie.*

Onder de gevolgen van de oorlog dient, op dit gebied, aangestipt dat zekere nijverheidssectoren, die gelukkig een uitzondering vormen, hun normale bedrijvigheid nog niet hebben teruggevonden. Als voorbeeld kan worden aangehaald, aan de ene kant, de nijverheid der non-ferro metalen, waarvan de productie door de wereldschaarste aan ertsen wordt geremd, en, aan de andere kant, zekere nijverheidstakken waar consumptiegoederen worden voortgebracht, zoals de ledernijverheid.

Daarenboven, dient er op gewezen dat niet alle subsidies vóór het jaareinde konden afgeschaft worden, waardoor prijzen en productiekosten nog lichtelijk vervalst voorkwamen. Sommige subsidies moesten om sociale redenen worden gehandhaafd, ten einde een hausse van zekere essentiële voedingsproducten te vermijden; immers, hierdoor zouden vooral de inkomsten der minst begunstigde volkslagen aangetast worden. Andere vertonen veeleer een structureel karakter en bewerken feitelijk een algemene herverdeling van de productiekosten, die in de huidige omstandigheden voor enkele industrieën te zwaar wegen.

2. *Nieuwe moeilijkheden.*

De toeneming van de werkloosheid was de grootste moeilijkheid waaraan de Regering tijdens het jaar het hoofd moest bieden. De veralgemeende volledige tewerkstelling, die in de

naoorlogse periode tot uiting kwam, was bij het einde van 1947 reeds verzwakt. In de loop van het jaar 1948 had de spanning op de arbeidsmarkt virtueel opgehouden; van Juni af, nam de de werkloosheid langzaam toe, om in November-December een sterke opgang te vertonen, die door de seizoendruk onbetwistbaar beïnvloed werd. De oorzaken van deze aangroei zijn talrijk en specifiek; inderdaad, de toeneming van de werkloosheid is vooral gelocaliseerd in Vlaanderen en treft hoofdzakelijk de meest gevoelige categorie arbeiders, namelijk de ongeschoolden. Doch de voornaamste oorzaak van de werkloosheid ligt besloten in de weerslag uitgaande van de normalisering der markten en van de wijziging in de structuur van de export.

Het belangrijk aandeel van de uitvoer in het nationaal inkomen maakt inderdaad de nijverheids- en landbouwproductie zeer gevoelig aan de veranderingen in de samenstelling van de buitenlandse handel. Welnu, de moeilijkheden in de internationale betalingen hebben talrijke landen aangezet een prioriteitsorde vast te stellen voor hun invoer, met onderscheid in essentiële en niet-essentiële goederen. Deze landen hebben vooral investeringsproducten aangekocht, ten koste van de consumptiegoederen, die nochtans een belangrijk aandeel innemen in de traditionele buitenlandse handel van België.

De aangroei van de globale uitvoer, voortvloeiende uit de toeneming van de afzet van ijzer- en staalproducten en van productiegoederen in het algemeen, verbergt aldus de gevoelige terugloop, die door de uitvoer van consumptiegoederen werd ondergaan.

De tweede algemene oorzaak van de werkloosheid is de normalisering van zekere markten, die zich na de oorlog exceptioneel hebben uitgebreid om aan tijdelijke behoeften, die spoedig moesten bevredigd worden, te beantwoorden.

Deze twee essentiële oorzaken, alsmede andere, die minder belangrijk en meer specifiek waren, hebben aanleiding gegeven tot een nieuwe verdeling van de industriële bedrijvigheid, die reeds gewijzigd was door de oorlog en door de behoeften welke er uit waren voortgevloeid. Dergelijke diepgaande en plotse veranderingen, die, alhoewel minder acuut, steeds opnieuw in de economische evolutie te voorschijn komen, maken productiefactoren vrij. Hierdoor ontstaan massale technologische declasseringen, die vaak gepaard gaan met een zekere inkrimping van de behoeften. Het meest spijtige gevolg van deze evolutie is de onvrijwillige werkloosheid.

AFDELING II

INTERNATIONALE ECONOMISCHE BETREKKINGEN

§ 1. — INTERNATIONALE HANDEL EN EUROPEES HERSTEL

De Belgische Regering heeft geoordeeld dat de principes, waaraan zij haar eigen economische politiek heeft ondergeschikt, het meest geschikt zijn tot het oplossen van de moeilijkheden waarmede de internationale handel en, meer bepaald, deze van West-Europa te kampen heeft.

Zij is de mening toegedaan dat de muntsanering een essentieel element uitmaakt tot het herstel van de omwisselbaarheid der valuta's en een voorafgaande voorwaarde vormt tot de opheffing van de contrôles op het ruilverkeer.

Aan deze politiek is het te danken dat België het merendeel der belemmeringen, die zijn eigen handel met het buitenland hinderden, heeft kunnen opruimen; de reglementeringen, die nog niet konden afgeschaft worden, zijn veeleer verweermaatregelen, welke feitelijk door het buitenland worden opgelegd. De gunstige resultaten van zijn globale buitenlandse handel bevestigen de gegrondheid van zijn handelwijze, die trouwens opgelegd wordt door de uit zijn economische structuur en zijn aardrijkskundige ligging voortvloeiende verplichtingen.

De bevoorrechte plaats, die België in de evolutie van de economische bedrijvigheid en van het internationaal ruilverkeer inneemt, rechtvaardigt eveneens de uitzonderlijke inspanningen, die de Regering heeft moeten presteren bij haar medewerking aan het Europees herstel. Aldus werden de credieten aan het buitenland op het peil van 12 milliard fr. gehandhaafd, ten einde de aankoop van Belgische producten niet te belemmeren. Aan de andere kant, werd er besloten 80 % van het totaal bedrag der aan België toegekende Amerikaanse hulp voor het eerste E. C. A.-jaar, onder vorm van trekkingsrechten, ter beschikking te stellen van de andere Europese landen.

Het toepassen van dit mechanisme heeft ongetwijfeld bijgedragen tot het aan de gang houden van talrijke Belgische exportindustrieën, doch het getuigt eveneens van een geest van Europese samenwerking, daar het een deel van de hulp, dat tot nationale investeringen had kunnen aangewend worden, aan minder begunstigde naties overdraagt.

§ 2. — BELGISCH-NEDERLANDS-LUXEMBURGSE UNIE

Het is insgelijks een geest van samenwerking en initiatief, die de uitwerking van het ontwerp van economische unie met Nederland heeft geleid. De te overwinnen moeilijkheden zijn groot, uit hoofde van de verschillen, die ten gevolge van de oorlog zowel in de politiek als in de economische toestand van de twee landen nog bestaan. Inderdaad, Nederland heeft meer ingrijpende verwoestingen gekend en werd slechts verscheidene maanden na België bevrijd. Niettegenstaande dat, is de Douane-Overeenkomst op 1 Januari 1948 van kracht geworden, terwijl de studie van alle technische vraagstukken, die de verwezenlijking van de Economische Unie doet oprijzen, bespoedigd werd en verscheidene schikkingen getroffen werden, inzonderheid met betrekking tot de eenmaking van de accijnsrechten en tot de samenwerking op internationaal economisch gebied.

§ 3. — BELGISCH-KONGO

De door Belgisch-Kongo aan het moederland gebrachte hulp heeft tot een steeds meer afgetekende toenadering der twee economieën bijgedragen. De huidige deelneming van België aan de investeringen blijft, zoals in het tienjarenplan wordt voorzien, nog vatbaar voor verruiming; dit zal insgelijks de uitbreiding van de productie der belangrijkste stapelproducten in de hand werken. De verwezenlijking van dit programma staat trouwens in verband met de ontwikkeling van de kolonisatie zelf en de Regering stelt alles in het werk om de levensstandaard van de inboorlingen te verhogen.

EERSTE DEEL

Productie
en
Omloop der Goederen

HOOFDSTUK EEN

BEVOLKING

De Belgische bevolking telde 8.602.611 eenheden op 31 December 1948 (1), tegenover 8.512.195 op 31 December 1947 (2). Het verschil van 90.416 inwoners vloeit voort uit een natuurlijk accres van 44.634 inwoners en uit het positief saldo van de migratiebewegingen, dat 45.782 eenheden beloopt.

De natuurlijke toeneming van de bevolking bedroeg 5,19 ‰, wat het hoogste percentage is dat sinds 1931 bereikt werd. Dit vloeit voort uit de aanwas van de geboortecoëfficiënt, die, 1946 buiten beschouwing gelaten, het hoogste peil bereikt sinds 1932, zowel als uit een terugloop van de sterftecoëfficiënt, die de laagste is sinds 1934. De toeneming voortvloeiende uit het saldo van de migratiebewegingen was even groot als het natuurlijk accres, wat voornamelijk te verklaren is door de aanwerving van buitenlandse arbeidskrachten.

Geboorten, sterfgevallen en natuurlijk accres

JAARTAL	Geboorten		Sterfgevallen		Natuurlijk accres	
	Absolute cijfers	‰	Absolute cijfers	‰	Absolute cijfers	‰
1931	147.489	18,08	103.773	12,72	43.716	5,36
1932	143.824	17,51	104.221	12,69	39.603	4,82
1934	131.736	15,92	96.851	11,70	34.885	4,22
1939	126.257	15,04	110.393	13,15	15.864	1,89
1945	127.245	15,25	121.155	14,52	6.090	0,73
1946	146.731	17,49	110.413	13,16	36.318	4,33
1947	144.979	17,15	108.136	12,79	36.843	4,36
1948	148.210	17,23	103.576	12,04	44.634	5,19

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Het onderzoek van het verloop per provincie toont aan dat in alle provinciën het natuurlijk accres is toegenomen.

(1) Inwoners van het Koninkrijk, die in de bevolkingsregisters of in de registers voor vreemdelingen ingeschreven zijn.

(2) Resultaat van de algemene volkstelling.

Werkelijke bevolking van het Koninkrijk *(a)*

LANDSGEDEELTE OF PROVINCIE	31 December 1947 *(b)*	31 December 1948	Verschil
Arrondissement Brussel ...	**1.229.925**	**1.308.831**	+ **8.906**
Vlaams landsgedeelte			
Antwerpen	1.281.333	1.296.687	+ 15.354
West-Vlaanderen	996.449	1.002.904	+ 6.455
Oost-Vlaanderen	1.217.280	1.223.073	+ 5.793
Limburg	460.446	475.716	+ 15.270
Arrondissement Leuven...	316.677	319.153	+ 2.476
	4.272.185	**4.317.533**	+ **45.348**
Waals landsgedeelte :			
Henegouwen...	1.224.800	1.247.299	+ 22.499
Luik	963.851	973.911	+ 10.060
Luxemburg	213.478	213.917	+ 439
Namen	356.090	357.774	+ 1.684
Arrondissement Nijvel ...	181.866	183.346	+ 1.480
	2.940.085	**2.976.247**	+ **36.162**
Het Rijk...	**8.512.195**	**8.602.611**	+ **90.416**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Deze cijfers omvatten alle inwoners van het Koninkrijk, die hetzij in de bevolkingsregisters, hetzij in de registers voor vreemdelingen ingeschreven zijn.
(b) Resultaten van de algemene volkstelling.

Er dient onderstreept dat in de provincie Henegouwen, van 1933 tot 1945, de sterfgevallen de geboorten overtroffen en dat, van den af, de coëfficiënt van de natuurlijke aangroei van 0,31 ‰ in 1946 en 0,34 ‰ in 1947 tot 1,32 ‰ in 1948 is gestegen.

In de provincie Luik vertoont de coëfficiënt van het natuurlijk accres, voor de eerste maal sedert 1932, een positieve stand. Deze coëfficiënt bedroeg nog — 0,08 ‰ in 1947 en is in 1948 tot 1,25 ‰ gestegen.

Loop van de bevolking in 1948

LANDSGEDEELTE OF PROVINCIE	Geboorten	Sterfgevallen	Overschot van de geboorten op de sterfgevallen	Saldo van de migratiebewegingen	Totale bevolkingsaangroei
	Absolute cijfers				
Arrondissement Brussel	**18.125**	**15.724**	**2.401**	**6.505**	**8.906**
Vlaams landsgedeelte :					
Antwerpen	23.276	12.786	10.490	4.864	15.354
West-Vlaanderen ...	18.564	10.565	7.999	— 1.544	6.455
Oost-Vlaanderen ...	21.558	14.050	7.508	— 1.715	5.793
Limburg	11.925	4.007	7.918	7.352	15.270
Arrondissement Leuven	5.620	3.281	2.339	137	2.476
	80.943	**44.689**	**36.254**	**9.094**	**45.348**
Waals landsgedeelte :					
Henegouwen	20.644	18.994	1.650	20.849	22.499
Luik	15.086	13.866	1.220	8.840	10.060
Luxemburg	3.997	2.678	1.319	— 880	439
Namen	6.664	5.114	1.550	134	1.684
Arrondissement Nijvel...	2.751	2.511	240	1.240	1.480
	49.142	**43.163**	**5.979**	**30.183**	**36.162**
Het Rijk	**148.210**	**103.576**	**44.634**	**45.782**	**90.416**
	Verhouding tot 1.000 inwoners				
Arrondissement Brussel	**13,85**	**12,01**	**1,84**	**4,97**	**6,81**
Vlaams landsgedeelte :					
Antwerpen	17,95	9,86	8,09	3,75	11,84
West-Vlaanderen ...	18,63	10,60	8,03	— 1,55	6,48
Oost-Vlaanderen ...	17,63	11,49	6,14	— 1,40	4,74
Limburg	25,07	8,42	16,65	15,45	32,10
Arrondissement Leuven	17,61	10,28	7,33	0,43	7,76
	18,75	**10,35**	**8,40**	**2,10**	**10,50**
Waals landsgedeelte :					
Henegouwen	16,55	15,23	1,32	16,72	18,04
Luik	15,49	14,24	1,25	9,08	10,33
Luxemburg	18,68	12,52	6,16	— 4,11	2,05
Namen	18,62	14,29	4,33	0,38	4,71
Arrondissement Nijvel...	15,00	13,69	1,31	6,76	8,07
	16,51	**14,50**	**2,01**	**10,14**	**12,15**
Het Rijk	**17,23**	**12,04**	**5,19**	**5,32**	**10,51**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De immigratie is toegenomen in de mijnstreken en, inzonderheid, in de provincie Henegouwen. Deze evolutie staat in verband met de politiek in zake aanwerving van buitenlandse arbeidskrachten en geeft terzelfder tijd een verklaring voor het feit dat de coëfficiënt van de bevolkingsaangroei hoger ligt in het Waalse landsgedeelte dan in het Vlaamse landsgedeelte (1).

*
* *

Er dient omzichtig te werk gegaan bij de interpretatie van het natuurlijk bevolkingsaccres in 1948. Het feit dat deze aangroei een sedert meerdere jaren niet meer bereikt peil heeft voorbijgestreefd, laat niet toe te besluiten dat er een verbetering in de fundamentele aangroei is tot stand gekomen.

Inderdaad, enerzijds, was in 1948 het aantal sterfgevallen buitengewoon laag, alhoewel het bij het jaareinde, en onafhankelijk van de seizoeninvloed, door een toenemingstendens werd gekenmerkt. Anderzijds, werd het aantal geboorten, dat in verhouding tot de vooroorlogse periode op een hoog peil ligt, beïnvloed door het aantal in 1946 en in 1947 aangegane huwelijken. Doch het geldt hier waarschijnlijk een voorbijgaand verschijnsel; in 1948 is het aantal huwelijken reeds merkelijk afgenomen in vergelijking met dit van de drie voorafgaande jaren.

(1) Het is niet mogelijk gebleken een analyse te geven van de invloed, die de loop der bevolking op de indeling er van naar leeftijdsgroepen uitoefent, daar de werkzaamheden in verband met de op 31 December 1947 gehouden algemene volkstelling nog niet volledig beëindigd zijn.

HOOFDSTUK II

TEWERKSTELLING EN WERKLOOSHEID

Zo het jaar 1947 een toestand van volledige tewerkstelling gekend heeft, toch konden, reeds bij het jaareinde, in zekere nijverheidssectoren tekens worden waargenomen, die op een verslapping wezen. Deze tekens kwamen in de loop van het jaar 1948 scherper tot uiting, terwijl de werkloosheid geleidelijk toenam. Onderhavig hoofdstuk geeft enkele aanduidingen nopens het verloop van de tewerkstelling en de werkloosheid in 1948.

AFDELING I. — TEWERKSTELLING

Het stelsel van de sociale zekerheid heeft aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid toegelaten een statistiek aan te leggen van de in België tewerkgestelde arbeidskrachten. De jongste gegevens betreffen slechts de toestand op 30 Juni 1948; vergeleken met deze op 31 December 1947, laten deze cijfers evenwel toe zich rekenschap te geven van de eerste wijzigingen, die in 1948 plaats vinden. Om het verloop van dichterbij te volgen, worden de voor enkele belangrijke sectoren opgemaakte maandstatistieken aangewend.

Vooraleer de door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid verstrekte cijfers toe te lichten, dient er opgemerkt dat zij betrekking hebben op de werknemers, die onder de algemene wetgeving, onder deze van het mijnwerkerspensioen en, ten slotte, onder deze van de maatschappelijke zekerheid van de zeelieden der koopvaardij ressorteren. In principe, worden in deze statistiek opgenomen al de door een dienstcontract verbonden werknemers, inclusief het tijdelijk personeel van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en van de Staats- en provinciale diensten, de door de gemeenten in tijdelijk dienstverband aangeworven personeelsleden, alsmede het personeel der parastatale instellingen.

Op 31 December 1947 en op 30 Juni 1948 bleven volgende categorieën buiten het toepassingsveld van de maatschappelijke zekerheid :

1. de onafhankelijke arbeiders;
2. de arbeiders verbonden door een dienstbodencontract;
3. de arbeiders verbonden door een leercontract en waarvan de uitvoering onder toezicht staat van de Regering;
4. de seizoenarbeiders in de landbouwbedrijven;
5. de werkgevers en weddetrekkenden van de familieondernemingen.

Indeling van de tewerkgestelde arbeidskrachten, die onder de maatschappelijke zekerheid ressorteren

BEDRIJFSGROEP	Werklieden		Bedienden		Totaal	
	31 December 1947	30 Juni 1948	31 December 1947	30 Juni 1948	31 December 1947	30 Juni 1948
Landbouw, bosontginning en visserij.	32.847	32.158	426	433	33.273	32.591
Extractieve bedrijven	177.868	187.264	6.569	6.290	184.437	193.554
Industriële bedrijven	885.242	874.331	130.556	132.891	1.015.798	1.007.222
Bouwbedrijf	142.032	148.248	7.058	7.249	149.090	155.497
Transportbedrijf ...	66.172	62.449	9.575	10.702	75.747	73.151
Handel	108.908	109.332	130.992	131.926	239.900	241.258
Overheidsdiensten..	78.480	80.504	91.860	89.041	170.340	169.545
Het Rijk	**1.491.549**	**1.494.286**	**377.036**	**378.532**	**1.868.585**	**1.872.818**

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

De indeling naar grote bedrijfsgroepen — de aan seizoeninvloeden onderhevige sectoren buiten beschouwing gelaten — toont een toeneming aan der arbeidskrachten in de extractieve bedrijven (steenkolenmijnen en andere) en een terugloop van het aantal werklieden in de industriële bedrijven. Dit brengt, zoals uit onderstaande tabel duidelijk blijkt, geen structuurwijzigingen teweeg bij de indeling van de arbeidskrachten.

Indeling van de tewerkgestelde arbeidskrachten, die onder de maatschappelijke zekerheid ressorteren
(percentages)

BEDRIJFSGROEP	Werklieden		Bedienden		Totaal	
	31 December 1947	30 Juni 1948	31 December 1947	30 Juni 1948	31 December 1947	30 Juni 1948
Landbouw, bosontginning en visserij	2,2	2,2	0,1	0,1	1,8	1,7
Extractieve bedrijven... ...	11,9	12,5	1,7	1,7	9,9	10,3
Industriële bedrijven	59,4	58,5	34,6	35,1	54,3	53,8
Bouwbedrijf	9,5	9,9	1,9	1,9	8,0	8,3
Transportbedrijf	4,4	4,2	2,5	2,8	4,0	3,9
Handel...	7,3	7,3	34,8	34,9	12,9	12,9
Overheidsdiensten	5,3	5,4	24,4	23,5	9,1	9,1
Het Rijk	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

De verschuivingen binnen deze grote bedrijfsgroepen zullen onderzocht worden aan de hand van de gedetailleerde indeling van het in nijverheid en handel tewerkgesteld personeel.

In nijverheid en handel tewerkgesteld personeel
(werklieden en bedienden) *(a)*

BEDRIJFSTAK	27 Februari 1937 *(b)*	31 December 1946	31 December 1947	30 Juni 1948
Ontginning van steenkool en van erts...	143.717	131.920 *(c)*	167.978	176.585
Andere extractieve bedrijven (steengroeven)	31.203	13.887	16.459	16.969
Voedingswarenbereiding	83.390	100.003	100.920	97.896
Tabaksindustrie	12.065	11.871	9.853	9.598
Chemische nijverheid	58.965	63.345	67.180	67.270
Houtbewerking en stoffering ...	56.447	58.610	50.171	48.017
Papier- en kartonnijverheid ...	19.232	23.052	21.516	21.953
Boekbedrijf en fotografie	21.608	30.060	26.580	26.002
Huiden- en lederindustrie	32.360	15.979 *(d)*	38.816	38.349
Textielnijverheid	162.215	170.049	191.206	185.061
Kledingindustrie...	52.739	102.126 *(d)*	64.793	68.535
Productie en distributie van water, gas en electriciteit	10.997	19.551	22.319	19.883
Ceramiek- en glasnijverheid ...	52.756	60.788	63.521	66.410
Metaalnijverheid	217.012	311.311	336.149	335.791
Kunstambacht en precisiebedrijven...	24.897	16.046	17.292	16.597
Bouwbedrijf	96.925	133.868	149.090	155.497
Transportbedrijf...	57.232	100.558 *(e)*	75.747	73.151
Diversen	1.098	4.588	5.482	5.860
Industrie (totaal)	**1.134.858**	**1.367.626**	**1.349.325**	**1.356.273**
Verkoopsinrichtingen	121.287	130.768	132.140	130.820
Credietondernemingen	27.951	43.814	45.557	44.917
Diverse agenturen	11.689	17.150	17.979	18.617
Hotels en spijshuizen, persoonsverzorging, vermakelijkheidsbedrijven	25.537	45.280	44.224	46.904
Handel (totaal)	**184.464**	**237.012**	**239.900**	**241.258**
Industrie en handel (totaal) ...	**1.321.322**	**1.604.638**	**1.589.225**	**1.597.531**

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

(a) Exclusief de helpers.
(b) Volgens de resultaten van de economische en sociale telling.
(c) Exclusief de Duitse krijgsgevangenen en de incivieken.
(d) Op 31 December 1946 werd de schoennijverheid niet opgenomen in de groep « Huiden- en lederindustrie », maar wel in de groep « Kledingindustrie ».
(e) Inclusief het tijdelijk personeel van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

Er dient eerst en vooral opgemerkt dat zekere gegevens van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, opnieuw dienden gegroepeerd, ten einde deze met de cijfers van de in 1937 gehouden telling te kunnen vergelijken; om dezelfde reden werd de voorstelling van deze cijfers eveneens een weinig gewijzigd.

Nochtans, mag de vergelijking niet te streng opgevat worden, daar de opnemingsmethodes en de bepalingen van de categorieën niet dezelfde zijn voor de twee tijdpunten.

Wat de industrie betreft, zijn de schommelingen verscheiden. Van 31 December 1947 tot 30 Juni 1948, vertoont het aantal werknemers een gevoelige toeneming enkel in de extractieve bedrijven, de kledingindustrie, het bouwbedrijf en in de ceramiek- en glasnijverheid.

Daarentegen, wordt in volgende sectoren een merkelijke teruggang van het personeel waargenomen : voedingswarenbereiding, tabaksindustrie, houtbewerking en stoffering, textielnijverheid, metaalnijverheid, transportbedrijf, electriciteit, water en gas. De andere sectoren vertonen schijnbaar slechts betrekkelijk geringe wijzigingen.

Het verloop in enkele belangrijke sectoren wordt, in navolgende tabel, aan de hand van de beschikbare maandstatistieken duidelijker weergegeven (1).

In de steenkolenmijnen is het aantal werklieden toegenomen zowel door inwijking van buitenlandse arbeidskrachten als door aanwerving van Belgische arbeiders. Na de oorlog, heeft de tewerkstelling van Duitse krijgsgevangenen de vermindering van het aantal Belgische mijnwerkers gecompenseerd. In de loop van het jaar 1947, werden deze vrijgelaten en in hun vervanging werd voorzien door vreemde arbeidskrachten, bestaande voornamelijk uit Italianen en verplaatste personen. Tijdens het jaar 1948, werd de aanwerving van Italiaanse arbeiders voortgezet.

De tabel op blz. 34 geeft het verloop van het in de steenkolenmijnen ingeschreven aantal werklieden weer en toont insgelijks aan dat de geleidelijke terugkeer van de inlandse arbeidskrachten naar de mijnen — wat reeds tijdens het voorgaande jaar kon worden opgemerkt — werd voortgezet. Dit laatste verschijnsel staat natuurlijk in verband met het ontstaan en de uitbreiding van de werkloosheid in andere bedrijfstakken.

De evolutie van de tewerkstelling in de andere nijverheidstakken werd door het productieverloop in deze sectoren beïnvloed. Er dient evenwel op gewezen dat de intensieve vraag naar ijzer- en staalproducten een betrekkelijk gevoelige toeneming van het aantal werklieden heeft veroorzaakt. Daarentegen, werd de aangroei van de tewerkstelling, die zich bij de aanvang van het jaar in de metaalverwerkende nijverheid voordeed, verdrongen door een teruggang, veroorzaakt door de moeilijkheden, die zekere ondernemingen in deze branche, vooral zij die verbruiksgoederen voortbrengen, ondervinden.

De inkrimping van het personeel der weverijen en breigoedfabrieken is te wijten aan de afzetmoeilijkheden van hun producten en aan de er uit voortvloeiende productiebeperking.

Hetzelfde verschijnsel doet zich voor in de lederindustrie en in de papiernijverheid.

---

(1) Er mag niet uit het oog worden verloren dat deze statistieken, ten opzichte van deze van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, slechts gedeeltelijke gegevens verstrekken, in die zin dat de door de statistieken van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid bestreken sectoren ruimer zijn.

Aantal werklieden in enkele sectoren

TIJDVAK	Steenkolenmijnen *(a)*	IJzer- en staalnijverheid	Metaalverwerkende nijverheid	Non-ferro metalen	Weverijen	Breigoednijverheid	Leder (leerlooierijen)	Papiernijverheid	Steengroeven	Bouwbedrijf *(c)*
1937 27 Februari	.	.	131.400 *(b)*	.	.	.	.	.	.	.
1938 jaar...	131.241	33.024	.	16.433	.	.	.	.	.	.
1947 October	132.000	42.152	188.944	16.640	52.556	16.516	.	10.203	9.694	118
November...	136.549	43.707	192.033	16.566	53.400	16.638	.	10.315	9.849	114
December...	137.784	44.406	191.153	16.726	53.214	15.384	.	10.334	10.043	103
1948 Januari...	141.731	44.873	193.133	16.431	56.841	15.148	5.226	10.473	10.235	97
Februari	139.585	44.561	192.516	16.067	54.330	14.248	5.243	10.394	10.213	95
Maart	145.640	45.248	192.302	15.791	53.342	13.720	5.200	10.496	10.353	98
April	145.669	45.868	190.666	15.671	51.776	13.065	5.260	10.382	10.436	100
Mei...	148.021	44.822	192.397	15.593	51.589	13.488	5.081	10.268	10.589	102
Juni...	146.752	44.706	191.583	15.527	51.598	13.437	5.030	10.037	10.547	102
Juli	144.280	46.096	191.407	15.705	50.336	13.224	5.000	9.872	10.643	97
Augustus	142.016	46.126	190.583	15.804	50.493	13.189	4.922	9.761	10.415	98
September...	145.134	46.946	190.888	15.780	49.851	13.101	4.866	9.733	10.483	96
October	149.346	47.720	190.123	15.719	50.632	13.043	4.910	9.560	10.477	93
November...	154.197	48.219	189.747	15.847	50.770	13.006	4.766	9.621	10.475	90
December...	154.006	48.487	187.411	15.821	50.335	12.894	4.664	9.575	10.252	87

Bronnen : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van het Mijnwezen.
Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimetal).
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Aanwezige werklieden.
(b) Exclusief het personeel der staal- en ijzergieterijen (op 31 December 1947 bedroeg het aantal werklieden dezer ondernemingen 12.801).
(c) Indexcijfer van het in 214 inrichtingen tewerkgesteld personeel. Basis 1947 = 100.

Bij de steenkolenmijnen ingeschreven werklieden *(a)*

DATUM	Belgen	Vreemdelingen				Krijgs-gevangenen	Incivieken	Totaal
		Italianen	Verplaatste personen	Andere	Totaal			
1946 31 December	94.714	19.164	—	11.590	30.754	36.135	3.163	164.766
1947 31 December	97.281	29.957	14.499	19.111	63.567	1	1.721	162.570
1948 31 Januari	97.808	33.061	14.524	19.152	66.737	—	1.699	166.244
29 Februari	98.136	36.195	13.974	19.388	68.557	—	1.663	168.356
31 Maart	98.333	36.706	14.064	18.938	69.708	—	1.571	169.612
30 April	98.195	36.973	13.822	19.462	69.257	—	1.521	168.973
31 Mei...	97.640	38.687	13.760	18.491	70.938	—	1.477	170.055
30 Juni...	97.710	39.103	13.649	18.303	71.055	—	1.361	170.126
31 Juli	97.607	40.225	13.462	18.270	71.957	—	1.234	170.798
31 Augustus	97.419	41.543	13.651	17.654	72.848	—	869	171.136
30 September	97.621	43.084	13.589	17.382	74.055	—	791	172.467
31 October...	98.044	45.194	13.374	17.042	75.610	—	719	174.373
30 November	99.374	46.764	13.341	17.013	77.118	—	679	177.171
31 December	100.438	46.120	13.225	16.705	76.050	—	629	177.117

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van het Mijnwezen.

(a) De tabel vermeldt het aantal ingeschreven werklieden, terwijl voorgaande tabel de aanwezige werklieden aanduidt. Het verschil vloeit voort uit het absenteïsme, dat bij deze categorie werklieden nog betrekkelijk hoog is.

AFDELING II. — WERKLOOSHEID

Navolgende tabel en grafiek geven een beeld van de door de totale werkloosheid aangenomen omvang tijdens de jaren 1947 en 1948. De cijfers van 1948 overtreffen in ruime mate deze van 1947. De toeneming is aanzienlijker voor de volledig werklozen dan voor de gedeeltelijk of toevallig werklozen.

Verloop van de werkloosheid in 1947 en 1948
(daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen)

MAAND	Volledig werklozen	Gedeeltelijk en toevallig werklozen	Totaal
1947 Januari	40.364	49.877	90.241
Februari	43.786	87.193	130.979
Maart	42.991	50.658	93.640
April	32.449	18.705	51.154
Mei	28.872	16.297	45.169
Juni	26.465	19.794	46.259
Juli	28.543	26.361	54.904
Augustus	27.891	20.846	48.737
September	29.963	15.513	45.476
October	30.913	16.829	47.742
November	39.984	21.124	61.108
December	57.079	40.192	97.271
1948 Januari	68.328	36.962	105.290
Februari	71.854	63.870	135.724
Maart	64.113	31.338	95.451
April	61.562	33.117	94.679
Mei	59.606	34.439	94.045
Juni	61.814	42.903	104.717
Juli	69.571	59.703	129.274
Augustus	74.292	48.257	122.549
September	81.065	43.168	124.233
October	87.604	44.797	132.401
November	112.362	61.500	173.862
December	172.395	80.356	252.751
Jaargemiddelde 1947	**35.639**	**31.921**	**67.560**
Jaargemiddelde 1948	**80.959**	**48.244**	**129.203**

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen

(duizenden eenheden)

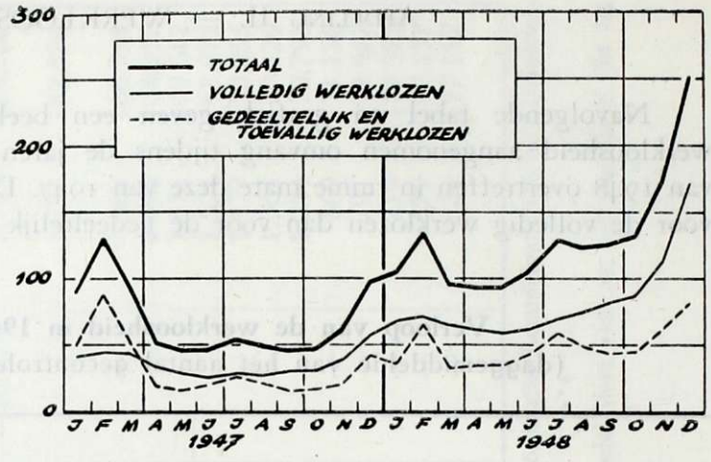

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

De werkloosheid vertoont ook een specifiek en een regionaal kenmerk. Inderdaad, zij doet zich vooral voor in bepaalde sectoren, zoals in de textielnijverheid, het schoenbedrijf, de kledingindustrie, het bouwbedrijf en in de havenbedrijvigheid. Bovendien is zij gelocaliseerd in de provinciën Antwerpen, Oost- en West-Vlaanderen en Brabant, zoals trouwens uit onderstaande tabel blijkt.

Schommelingen van de werkloosheid in vier provinciën

(% van de globale werkloosheid voor het Rijk in 1948)

PROVINCIE	Minimum	Maximum
Antwerpen	23,8	31,5
Brabant	13,1	15,6
West-Vlaanderen	16,1	25,2
Oost-Vlaanderen	22,4	28,5
Deze 4 provinciën samen.	84,0	90,0

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

Gelet op de methode volgens dewelke de statistieken opgemaakt worden, kan de indeling van de werkloosheid niet met nauwkeurigheid per nijverheidssector geschieden, doch het is mogelijk zich een idee te vormen van de indeling der werklozen per beroepsgroep.

Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen in 1948

Volledig werklozen

BEROEPSGROEP	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December
Landbouw	3.599	3.661	3.029	2.797	1.831	2.200	2.443	1.885	2.245	1.565	3.709	5.438
Bos, jacht, visvangst ...	376	390	339	1.002	1.561	648	513	478	476	478	550	703
Mijnen	79	83	103	98	65	58	88	68	90	89	93	138
Steen	331	334	237	198	168	206	228	243	217	300	368	735
Aardewerk	1.861	1.976	1.468	644	430	253	295	347	548	496	610	954
Glas...	133	128	165	184	190	162	178	217	280	293	308	381
Diamant	809	1.157	1.500	1.924	2.025	2.045	2.034	1.589	2.468	2.659	3.067	5.335
Bouwvak	8.441	8.497	5.727	4.524	4.001	4.167	4.807	4.746	5.197	5.634	9.039	14.396
Hout, stoffering	3.350	3.361	2.738	2.559	2.546	2.753	3.121	3.413	3.654	3.954	5.241	7.199
Metaal	3.443	3.728	3.556	3.704	4.065	4.039	5.218	4.792	5.507	6.018	7.200	10.579
Chemie	198	188	161	147	153	165	167	177	199	192	218	322
Papier	142	163	167	156	170	165	207	220	249	243	270	409
Boek...	230	261	258	291	309	354	385	422	491	534	631	722
Textiel	3.147	3.320	3.232	3.331	3.442	3.935	4.502	5.966	6.618	7.331	9.302	28.453
Kleding	2.918	2.493	1.785	1.427	1.370	1.793	2.748	3.759	3.441	3.512	4.699	7.229
Leder, huiden, schoenen	1.237	1.144	1.011	891	821	945	1.449	1.505	1.485	1.540	1.914	3.085
Voeding	2.093	2.308	2.215	2.306	2.183	2.193	2.315	2.336	2.417	2.479	2.705	3.290
Verkeer...	3.133	3.417	3.363	3.301	3.401	3.679	3.827	4.031	4.354	4.648	5.369	6.355
Havenarbeiders	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Hotels, spijshuizen... ...	1.956	2.022	1.882	1.799	1.663	1.655	1.621	1.588	2.080	2.473	2.741	2.858
Huispersoneel	816	920	830	814	741	624	606	605	607	665	701	731
Verzorging...	272	278	244	226	218	200	202	202	254	274	333	398
Bedienden	3.332	3.583	3.634	3.652	3.847	4.130	4.307	5.014	5.611	6.240	6.817	7.527
Kunstenaars	688	695	711	746	878	903	816	820	895	840	939	920
Ongeschoolden...	20.180	21.693	20.465	20.084	19.299	20.179	22.128	22.989	25.152	27.819	34.966	46.686
Jonge lieden (— 19 jaar)	5.187	5.248	4.387	3.967	3.847	4.053	4.919	5.949	6.314	7.194	9.998	17.552
Andere *(a)*	377	806	906	790	382	310	447	931	216	134	574	—
Totaal	**68.328**	**71.854**	**64.113**	**61.562**	**59.606**	**61.814**	**69.571**	**74.292**	**81.065**	**87.604**	**112.362**	**172.395**

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

(a) Werklozen in beroepsherscholing, van contrôle vrijgesteld en onbepaalde gevallen.

Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen in 1948

Gedeeltelijk en toevallig werklozen

BEROEPSGROEP	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December
Landbouw	572	942	309	270	259	409	500	343	251	257	415	717
Bos, jacht, visvangst ...	755	959	299	234	82	176	282	214	288	380	267	514
Mijnen	112	457	124	29	21	172	3.351	669	114	92	98	97
Steen	170	794	89	45	61	132	201	108	88	139	279	452
Aardewerk	322	555	136	97	75	91	341	155	141	95	185	382
Glas...	92	97	76	83	96	97	282	429	373	367	368	393
Diamant	61	293	518	2.121	456	448	340	427	359	471	576	1.125
Bouwvak	3.742	12.399	1.435	874	797	1.029	1.785	1.038	864	985	4.722	11.012
Hout, stoffering	1.331	2.069	1.078	912	971	1.221	1.580	1.397	1.159	1.316	1.809	2.977
Metaal	771	2.032	1.052	715	982	1.442	1.886	1.475	1.606	1.498	2.024	2.574
Chemie	95	178	110	138	88	127	142	153	144	157	285	399
Papier	294	403	312	235	429	442	497	605	575	510	577	522
Boek...	115	133	93	111	96	160	206	234	223	232	266	289
Textiel	5.120	12.532	6.515	7.237	8.415	10.781	13.571	11.339	10.675	10.094	14.739	13.883
Kleding	3.611	2.979	2.157	1.794	1.932	2.968	4.257	3.618	2.824	2.973	4.271	5.874
Leder, huiden, schoenen	2.388	1.473	904	656	729	1.801	3.913	2.710	1.742	2.215	2.926	4.568
Voeding	1.185	1.380	1.183	1.182	1.182	1.236	1.275	1.102	879	971	1.086	1.213
Verkeer...	1.157	1.803	1.379	1.588	1.680	1.686	2.473	2.101	3.142	3.492	3.493	4.245
Havenarbeiders	5.509	6.907	6.211	7.949	7.729	8.184	7.775	7.712	7.783	8.015	7.901	7.228
Hotels, spijshuizen... ...	224	237	198	198	178	200	163	140	151	159	195	216
Huispersoneel	159	153	125	110	100	104	127	121	104	104	124	134
Verzorging...	40	48	27	28	24	34	52	48	26	30	45	76
Bedienden	180	218	231	208	195	217	253	289	305	346	397	394
Kunstenaars	71	66	60	61	58	66	58	54	51	53	63	64
Ongeschoolden...	4.477	8.851	3.565	3.073	3.338	4.497	6.656	4.635	4.351	4.392	6.399	10.564
Jonge lieden (— 19 jaar)	3.855	5.705	2.866	3.014	3.359	5.183	7.074	5.659	4.674	5.040	7.806	10.444
Andere *(a)*	554	207	286	155	107	—	663	1.482	276	414	184	—
Totaal	**36.962**	**63.870**	**31.338**	**33.117**	**34.439**	**42.903**	**59.703**	**48.257**	**43.168**	**44.797**	**61.500**	**80.356**

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

(a) Werklozen van contrôle vrijgesteld en onbepaalde gevallen.

Daggemiddelde van het aantal gecontroleerde werklozen in 1948

Alle werklozen (volledig, gedeeltelijk en toevallig)

BEROEPSGROEP	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	October	November	December
Landbouw	4.171	4.603	3.338	3.067	2.090	2.609	2.943	2.228	2.496	1.822	4.124	6.155
Bos, jacht, visvangst ...	1.131	1.349	638	1.236	1.643	824	795	692	764	858	817	1.217
Mijnen	191	540	227	127	86	230	3.439	737	204	181	191	235
Steen	501	1.128	326	243	229	338	429	351	305	439	647	1.187
Aardewerk	2.183	2.531	1.604	741	505	344	636	502	689	591	795	1.336
Glas...	225	225	241	267	286	259	460	646	653	660	676	774
Diamant	870	1.450	2.018	4.045	3.481	2.493	2.374	2.016	2.827	3.130	3.642	6.460
Bouwvak	12.183	20.896	7.162	5.398	4.798	5.196	6.592	5.784	6.061	6.619	13.761	25.408
Hout, stoffering	4.681	5.430	3.816	3.471	3.517	3.974	4.701	4.810	4.813	5.270	7.050	10.176
Metaal	4.214	5.760	4.608	4.419	5.047	5.481	7.104	6.267	7.113	7.516	9.224	13.153
Chemie	293	366	271	285	241	292	309	330	343	349	503	721
Papier	436	566	479	391	599	607	704	825	824	753	847	931
Boek...	345	394	351	402	405	514	591	656	714	766	897	1.011
Textiel	8.267	15.852	9.747	10.568	11.857	14.716	18.073	17.305	17.293	17.425	24.041	42.336
Kleding	6.529	5.472	3.942	3.221	3.302	4.761	7.005	7.377	6.265	6.485	8.970	13.103
Leder, huiden, schoenen	3.625	2.617	1.915	1.547	1.550	2.746	5.362	4.215	3.227	3.755	4.840	7.653
Voeding	3.278	3.688	3.398	3.488	3.365	3.429	3.590	3.438	3.296	3.450	3.791	4.503
Verkeer...	4.290	5.220	4.742	4.889	5.081	5.365	6.300	6.132	7.496	8.140	8.862	10.600
Havenarbeiders	5.509	6.907	6.211	7.949	7.729	8.184	7.775	7.712	7.783	8.015	7.901	7.228
Hotels, spijshuizen... ...	2.180	2.259	2.080	1.997	1.841	1.855	1.784	1.728	2.231	2.632	2.936	3.074
Huispersoneel	975	1.073	955	924	841	728	733	726	711	769	825	865
Verzorging...	312	326	271	254	242	234	254	250	280	304	378	474
Bedienden	3.512	3.801	3.865	3.860	4.042	4.347	4.560	5.303	5.916	6.586	7.214	7.921
Kunstenaars	759	761	771	807	936	969	874	874	946	893	1.002	984
Ongeschoolden...	24.657	30.544	24.030	23.157	22.637	24.676	28.784	27.624	29.503	32.211	41.365	57.250
Jonge lieden (— 19 jaar)	9.042	10.953	7.253	6.981	7.206	9.236	11.993	11.608	10.988	12.234	17.804	27.996
Andere *(a)*	931	1.013	1.192	945	489	310	1.110	2.413	492	548	759	—
Totaal	**105.290**	**135.724**	**95.451**	**94.679**	**94.045**	**104.717**	**129.274**	**122.549**	**124.233**	**132.401**	**173.862**	**252.751**

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

(a) Werklozen in beroepsherscholing, van contrôle vrijgesteld en onbepaalde gevallen.

Het onderzoek van de statistieken doet de belangrijkheid van de werkloosheid bij de ongeschoolden en bij de jonge arbeiders uitschijnen evenals, in de textiel- en ledergroep en bij de jonge lieden, de grote verhouding van gedeeltelijke en toevallige werkloosheid ten opzichte van de volledige werkloosheid.

Het ware interessant het percentage van de werkloosheid per bedrijfstak na te gaan. Deze studie is tamelijk moeilijk daar de statistische nijverheids- en beroepsclassificatie tot geen vergelijkbare gegevens leiden (1). Nochtans, maakt de belangrijkheid van de werkloosheid *ten opzichte van het totaal aantal onder de werkloosheidsverzekering ressorterende arbeidskrachten,* een belangwekkend beoordelingselement uit. Deze percentages worden in onderstaande tabel weergegeven.

Percentages van het aantal werklozen ten opzichte van het totaal aantal onder de werkloosheidsverzekering ressorterende arbeidskrachten in 1948

MAAND	Volledig werklozen	Gedeeltelijk en toevallig werklozen	Totaal
Januari	3,6	2,0	5,6
Februari	3,8	3,4	7,2
Maart	3,4	1,7	5,1
April	3,3	1,7	5,0
Mei	3,2	1,8	5,0
Juni	3,3	2,3	5,6
Juli	3,7	3,2	6,9
Augustus	3,9	2,5	6,4
September	4,2	2,2	6,4
October	4,6	2,3	6,9
November	5,6	3,1	8,7
December	8,7	4,0	12,7

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

Om de analyse van de werkloosheid vollediger te maken wordt hierna een beknopt overzicht gegeven van haar structuur. Op 16 November 1948 is het Steunfonds voor Werklozen overgegaan tot een speciale telling van de volledig werklozen, die een vergoeding genieten, waardoor de studie er van mogelijk wordt.

Op genoemd tijdstip waren er 101.804 volledig werklozen waaronder 79.040 mannen en 22.764 vrouwen. De indeling naar leeftijd en graad van werkbekwaamheid toont aan dat er onder de volledig werklozen (mannen), 76 % werkbekwaam, 5 % gedeeltelijk werkbekwaam (2) en 19 % moeilijk te plaatsen werklozen waren, ingevolge hun leeftijd, hun « verminderde lichamelijke ongeschiktheid » of hun ontoereikende beroepsqualificatie.

(1) Zekere cijfers werden nochtans opgemaakt. Zie voor de methode : *Statistisch Bulletin,* April 1948, blzn 433 en volgende; voor de cijfers die op 1948 betrekking hebben : *Statistisch Bulletin,* Januari 1949, blz. 128.

(2) De werklozen worden gedeeltelijk werkbekwaam bevonden wanneer het medisch onderzoek een werkonbekwaamheid begrepen tussen 33 en 66 % aangeeft; een werkonbekwamheid, die 66 % overschrijdt, heeft, in principe, de overgang naar de sector « Verzekering-invaliditeit » tot gevolg.

Volledig werklozen, die een vergoeding genieten, geteld op 16 November 1948

Indeling naar kunne, werkbekwaamheid en leeftijd

LEEFTIJDSKLASSE	Werkbekwaam			Gedeeltelijk werkbekwaam			Moeilijk te plaatsen werklozen			Totaal		
	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal	Mannen	Vrouwen	Totaal
Minder dan 20 jaar	8.145	2.870	11.015	39	23	62	2	3	5	8.186	2.896	11.082
Van 20 tot minder dan 25 jaar	8.463	3.794	12.257	179	60	239	38	17	55	8.680	3.871	12.551
25 » 30 jaar	7.143	3.045	10.188	216	55	271	60	19	79	7.419	3.119	10.538
30 » 35 jaar	5.152	1.771	6.923	173	47	220	57	18	75	5.382	1.836	7.218
35 » 40 jaar	7.042	2.264	9.306	303	87	390	76	164	240	7.421	2.515	9.936
40 » 45 jaar	7.125	2.105	9.230	451	104	555	234	271	505	7.810	2.480	10.290
45 » 50 jaar	7.022	1.625	8.647	585	110	695	471	457	928	8.078	2.192	10.270
50 » 55 jaar	5.720	974	6.694	604	98	702	1.601	737	2.338	7.925	1.809	9.734
55 » 60 jaar	3.341	523	3.864	652	114	766	3.407	583	3.990	7.400	1.220	8.620
60 » 65 jaar	1.201	193	1.394	854	43	897	8.684	590	9.274	10.739	826	11.565
Totaal	**60.354**	**19.164**	**79.518**	**4.056**	**741**	**4.797**	**14.630**	**2.859**	**17.489**	**79.040**	**22.764**	**101.804**

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

Onder de volledig werklozen (vrouwen) zijn er 84 % gerangschikt als werkbekwaam, 3 % als gedeeltelijk werkbekwaam en 13 % als moeilijk te plaatsen werklozen.

Op 60.354 volledig werklozen (mannen), bekwaam tot werken, waren 17 % 50 jaar en ouder, terwijl bij de vrouwen dit percentage slechts 9 % bedroeg. Voor het geheel, waren 15 % van de werkbekwame werklozen 50 jaar en ouder. Ongeveer één derde van alle volledig werklozen (mannen) was 50 jaar en ouder.

Op basis van deze verschillende elementen, schijnt het dus dat het aantal werklozen, die als volledig werkbekwaam kunnen beschouwd worden, 65 % van het totaal bereikt.

De telling van 16 November 1948 laat eveneens toe de duur van de werkloosheid na te gaan. Daar de werkloosheid zich in de loop van het tweede halfjaar heeft uitgebreid, is de verhouding van de sedert minder dan 6 maand zonder werk zijnde werklozen kenschetsend.

Volledig werklozen, die een vergoeding genieten, geteld op 16 November 1948

DUUR VAN DE WERKLOOSHEID	Mannen		Vrouwen	
	Absolute cijfers	%	Absolute cijfers	%
Minder dan 1 maand	22.473	28,4	6.067	26,7
Van 1 tot minder dan 6 maand.	37.545	47,5	12.829	56,4
Van 6 » 12 maand.	9.765	12,4	2.788	12,2
Van 12 » 24 maand.	5.653	7,2	921	4,0
24 maand en meer	3.604	4,5	159	0,7
Totaal	**79.040**	**100,0**	**22.764**	**100,0**

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

De indeling der werklozen naar hun leeftijd en naar de duur van de werkloosheid laat eveneens uitschijnen dat de afdankingen betrekkelijk talrijk waren onder de jonge werklieden, terwijl de werkloosheid van lange duur vooral de oudere werklieden treft.

Om de uitgebreidheid van de werkloosheid te beoordelen, dient nochtans eveneens de aandacht gevestigd op het feit dat, ingevolge de tijdens de vorige jaren gekende schaarste aan arbeidskrachten, talrijke personen, die slechts occasioneel waren tewerkgesteld, eens werkloos geworden, de statistiek van de werkloosheid hebben doen aanzwellen in een mate, die moeilijk kan geraamd worden.

Volledig werklozen, die een vergoeding genieten, geteld op 16 November 1948
Mannen

LEEFTIJDSKLASSE	Duur der werkloosheid					
	Minder dan 1 maand	Van 1 tot 6 maand	Van 6 tot 12 maand	Van 12 tot 24 maand	24 maand en meer	Totaal
Minder dan 20 jaar	3.101	4.685	332	46	2	8.186
Van 20 tot minder dan 25 jaar	3.118	4.721	666	145	30	8.680
Van 25 » 30 jaar	2.558	4.009	644	159	49	7.419
Van 30 » 35 jaar	1.850	2.730	583	174	45	5.382
Van 35 » 40 jaar	2.519	3.767	781	279	75	7.421
Van 40 » 45 jaar	2.396	3.851	951	460	152	7.810
Van 45 » 50 jaar	2.281	3.908	1.103	548	238	8.078
Van 50 » 55 jaar	1.940	3.526	1.328	750	381	7.925
Van 55 » 60 jaar	1.352	2.903	1.400	1.082	663	7.400
Van 60 » 65 jaar	1.358	3.445	1.957	2.010	1.969	10.739
Totaal	**22.473**	**37.545**	**9.765**	**5.653**	**3.604**	**79.040**

Bron : Steunfonds voor Werklozen.

Daarenboven, dient er eveneens rekening gehouden met de inwijking van vreemde arbeidskrachten. Het netto-resultaat van deze bewegingen is moeilijk in cijfers weer te geven; er kan echter vermeld worden dat de bevolkingsstatistiek een positief saldo aangeeft van 45.782 personen voor 1948.

De weerslag van de inwijking van vreemde arbeidskrachten op de werkloosheid werd trouwens op de Nationale Arbeidsconferentie van 31 Maart 1948 ter sprake gebracht. Ingevolge een resolutie van deze Conferentie, werd op 12 Juli 1948 een drieledige commissie voor de vreemde arbeidskrachten opgericht, belast met het onderzoek van de verschillende problemen, die door de inwijking werden gesteld. Op grond van de werkzaamheden van deze commissie werd, in principe, van 1 October 1948 af, alle aanwerving van vreemde arbeidskrachten voor andere sectoren dan de steenkolenmijnen stopgezet.

Evenwel, werden zekere afwijkingen toegestaan voor het dienstbodenpersoneel, de speciaal geschoolden, de stagedoenden en de monteerders. Doch, sedert 1 November 1948, werd de aanwerving van dienstbodenpersoneel eveneens verboden.

HOOFDSTUK III

INDUSTRIËLE PRODUCTIE

Onderhavig hoofdstuk handelt over de evolutie van de activiteit in de verschillende nijverheidssectoren. De bijeengebrachte gegevens zullen toelaten de grote problemen, waarmede de industrie te kampen heeft, te onderlijnen.

AFDELING I. — ENERGIE

§ 1. — STEENKOOL EN STEENKOOLAGGLOMERATEN

De steenkool was in 1948 geen beperkende factor meer voor de industriële bedrijvigheid; dienvolgens werd het grootste gedeelte van de oorlogsreglementering ingetrokken, doch nieuwe vraagstukken rezen naast de vroegere moeilijkheden op.

1. *Steenkool.*

In de loop van het jaar 1948, overtrof de maandproductie geregeld het cijfer van 2 millioen t , uitgenomen in Februari, ten gevolge van stakingen, en, in Juli, wegens het jaarlijks verlof. In December, bereikte deze productie 99 % van het vooroorlogse volume; de aangroei van de totale productie, vergeleken met het voorgaande jaar, stijgt van 7 % in 1947 tot 9,4 % in 1948.

Jaarlijkse steenkoolproductie per bekken
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Namen (a)	Bergen	Centrum	Charleroi	Luik	Limburg	Totaal	Index-cijfer
1938	394	4.899	4.256	7.977	5.523	6.436	29.585	100,0
1945	—	2.665	2.119	3.745	2.352	4.837	15.718	53,0
1946	—	3.565	2.974	5.377	3.609	7.254	22.779	77,0
1947	—	4.054	3.284	5.946	3.912	7.194	24.390	82,4
1948	—	4.361	3.613	6.703	4.063	7.941	26.681	90,2

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van het Mijnwezen.

(a) Sedert 1942 werd het bekken van Namen voor een deel bij dat van Luik en voor het ander bij dat van Charleroi gevoegd.

Steenkolennijverheid

(1938 = 100)

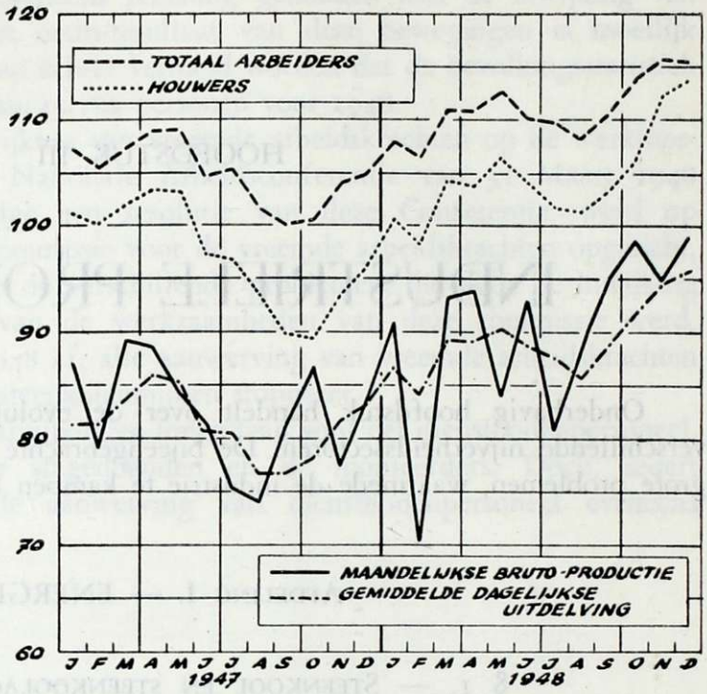

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van het Mijnwezen.

De productie is in alle steenkolenbekkens toegenomen. De progressie was echter het meest uitgesproken in de bekkens van Charleroi (12 %), van het Centrum (10 %) en van Limburg (10 %), doch het vooroorlogse peil werd slechts in dit laatste bekken bereikt.

Brandstoflevering aan de verschillende economische sectoren
(duizenden tonnen)

JAARTAL	N. M. B. S.	Havens en bunkers	N. M. V. B.	Ministerie van Openbare Werken	Huishoudelijk contingent	Vrije verkoop	Rijksbesturen	Geallieerde legers
1946	1.980	266	71	116	5.798	63	133	54
1947	2.055	309	56	115	6.283	565	146	6
1948	1.894	232	34	47	4.386	2.666(a)	140	1

JAARTAL	Cokes- en gasfabrieken	Electrische centrales	Uitvoer	Voedingsnijverheid	Diverse industrieën	Staal- en IJzernijverheid	Totaal
1946	5.491	3.173	151	569	4.003	339	22.207
1947	6.710	3.790	909	520	4.301	335	26.098
1948	7.301	2.908	625	442	3.772	411	24.859

Bron : Belgisch Kolenbureau.

(a) Waarvan 1.903.000 t voor het huishoudelijk contingent; 232.000 t voor de electrische centrales en 408.000 t voor de diverse industrieën.

Het verdelingssysteem (1) werd evenwel behouden, doch in ruime mate gemilderd. Van de maand Maart af, konden de industriële verbruikers (2) zich vrij met steenkool voorzien. De openbare diensten en de instellingen van openbaar nut bleven aan het contingentenstelsel onderworpen. De normalisering van de bevoorrading heeft het nochtans mogelijk gemaakt hun voorraden in te krimpen, die voorzichtigheidshalve tijdens de vorige jaren op een tamelijk hoog peil werden gehouden. De rantsoenering van de steenkolen voor huishoudelijk verbruik werd progressief vrijgelaten om bij het jaareinde volledig te worden afgeschaft.

Steenkolenvoorraad bij de belangrijkste verbruikers
(duizenden tonnen)

VERBRUIKER	31 Dec. 1947	31 Dec. 1948
Electrische centrales ...	421	411
Cokesfabrieken	346	250
Spoorwegen	153	232
Totaal	**920**	**893**

Bron : Verdelingsbureau Kolen.

In tegenstelling met de productie, was het verloop van de uitvoer van steenkolen niet zo gunstig.

Belgische in- en uitvoer van ruwe steenkool
(tonnen)

JAARTAL	Invoer	Uitvoer *(a)*
Gemiddelde 1935/1938 ...	4.301.880 *(b)*	5.888.928 *(b)*
1945	3.000.000 *(b)*	123.000 *(b)*
1946	2.893.004	150.805
1947	4.602.635	908.682
1948	2.687.388	670.671

Bronnen : Economische Organisatie voor Europa. Afdeling Kolen.
Belgisch Kolenbureau.

(a) Exclusief bunkerkolen.
(b) Ramingen.

In onderscheiding van de vooroorlogse toestand, bleef de invoer de uitvoer overtreffen. De Amerikaanse steenkolen werden geleidelijk vervangen door steenkolen van andere herkomst : van Polen, van Duitsland, van Engeland.

De terugloop van de uitvoer kan uitgelegd worden door de aangroei van de productie in de naburige landen, alsmede door moeilijkheden in zake internationale betalingen.

De fundamentele problemen van de kolenproductie blijven van technische en financiële aard. De rendabiliteit in zekere steenkolenmijnen is onvoldoende. Niettegenstaande een verhoging van de officiële verkoopprijzen (3), die voorafgegaan werd door een eerste inkrimping der subsidies, heeft de Staat in 1948 nog meer dan 2 milliard fr. subsidies toegekend. Ten einde de deficitaire mijnen ter hulp te komen is een officieel compensatiestelsel, van December 1947 af, in werking getreden. Zekere critieken werden ten opzichte van dit stelsel geformuleerd. Met het oog op de vorming van rendabele productie-eenheden, werden de herziening der concessies alsmede de sluiting van zekere mijnen in studie genomen.

(1) De repartitie werd gedaan door het Verdelingsbureau Kolen volgens de programma's vastgesteld door de Interministeriële Economische Commissie.
(2) De industriële verbruikers omvatten al diegenen die ten minste 40 t per jaar verbruiken.
(3) Zie tabel op blz. 48.

Het probleem van de werkkrachten was, tijdens het jaar 1948, niet meer zo acuut. In zake rendement werden in 1948 merkelijke verbeteringen verwezenlijkt. Voor de ondergrondse arbeiders bereikte de productiviteit in 1948 gemiddeld 85,7 % van deze in 1938, tegenover 83,6 in 1947. Het absenteïsme is een weinig afgenomen en liep van 13,1 % op 30 December 1947 (Dinsdag) tot 12,4 % op 30 December 1948 (Donderdag) terug.

2. *Steenkoolagglomeraten.*

Ingevolge de voorziening met edele steenkool, is de vraag naar agglomeraten afgenomen. Hieruit vloeide een gevoelige terugloop van de voortbrenging voort.

Gemiddelde officiële verkoopprijzen van steenkool
(per ton — vertrek mijn)

TIJDSTIP	Prijs (franken)
Eerste halfjaar 1939	147
September 1944	312
Maart 1945	320
Juni 1946...	480
Maart 1947	629
November 1947	645
Maart 1948	671

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Productie van steenkoolagglomeraten
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Hoeveelheid
1938	1.702
1946	1.074
1947	1.352
1948	988

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van het Mijnwezen.

§ 2. — ELECTRICITEIT, COKES, GAS, PETROLEUM

Tijdens het jaar 1948, kende de productie in deze sectoren een zeer gunstig verloop. Evenwel, daagden nieuwe moeilijkheden op, terwijl vroegere problemen nog niet volledig opgelost waren.

1. *Electriciteit.*

De productie van electrische energie heeft, zoals deze van het gas, uitbreiding genomen om aan de steeds groeiende behoeften te voldoen.

Productie van electrische energie
(duizenden kWh)

JAARTAL	Gemeentebedrijven	Particuliere maatschappijen	Industriële zelfvoortbrengers	Totaal
1938	247.389	2.332.625	2.698.157	5.278.171
1946	307.704	3.458.424	2.476.896	6.243.024
1947	344.837	3.955.751	2.931.703	7.212.291
1948	370.176	4.039.176	3.493.529	7.902.881

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van Energie en Brandstof.

Productie van electrische energie
(1938 = 100)

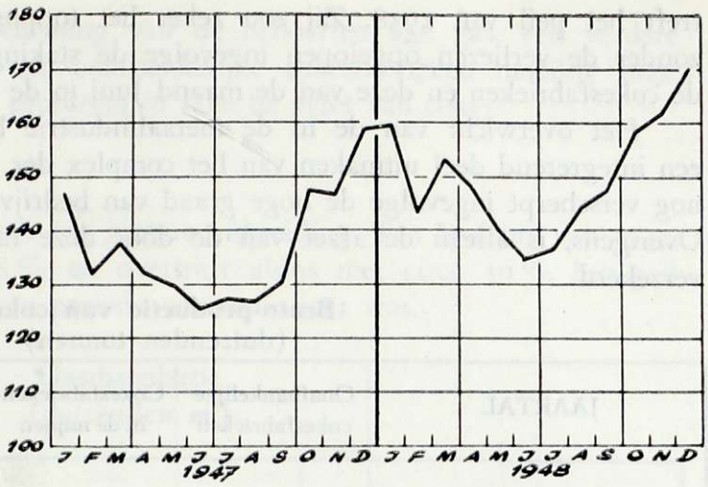

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van Energie en Brandstof.

De aangroei ten opzichte van 1947 bedroeg circa 10 % en de totale voortbrenging bevindt zich in 1948 op 150 % van het vooroorlogse peil. De sterkste toeneming wordt vooral in de industriële centrales aangetroffen; hun uitzonderlijk hoog productiepeil komt voort uit de intense bedrijvigheid der ijzer- en staalindustrie. Deze hoge bedrijvigheidsgraad brengt trouwens een sterke consumptie van electrische energie mee; zij wordt in 1948 geraamd op 1.081 millioen kWh, hetzij 17,7 % van de industriële consumptie of 14,4 % van het globaal verbruik in het land.

Niettegenstaande deze aanzienlijke nationale productie, werd er nog, voornamelijk tijdens de spitsuren, op de invoer beroep gedaan. Deze import, voor een groot deel van Duitse herkomst, heeft, sedert 1 November, datum waarop het accoord met de bezettende overheid hernieuwd werd, een gevoelige daling ondergaan. Het nieuwe contract houdt rekening met behoeften voortspruitende uit het herstel van de Duitse industriële productie; daardoor werd de voor de uitvoer beschikbare drijfkracht tot 45.000 kW beperkt.

In- en uitvoer van electrische energie
(duizenden kWh)

JAARTAL	Invoer	Uitvoer	Netto-invoer
1938... ...	73.000	26.000	47.000
1946... ...	245.228	121.896	123.332
1947... ...	260.991	59.735	201.256
1948... ...	284.305	46.005	238.300

Bron : Beroepsfederatie der Producenten en Verdelers van Electrische Energie in België.

Netto-productie van cokes *(a)*
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Hoeveelheid
1937...	5.872
1938...	5.107
1945...	2.039
1946...	3.860
1947...	4.730
1948...	5.526

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van het Mijnwezen.

(a) De netto-productie is gelijk aan de bruto-productie verminderd met het eigen verbruik van de cokesfabrieken.

2. *Cokes.*

De jaarproductie van cokes, hoger dan deze van 1947, over-

treft het peil van 1938. Zij zou zeker het toppunt van 1937 bereikt hebben, zonder de verliezen opgelopen ingevolge de stakingen van de maand Maart in de cokesfabrieken en deze van de maand Juni in de ijzer- en staalnijverheid.

Het overwicht van de in de metaalindustrie bestaande cokesfabrieken, die een integrerend deel uitmaken van het complex der ijzer- en staalnijverheid, werd nog verscherpt ingevolge de hoge graad van bedrijvigheid in deze nijverheidstak. Overigens, is alleen de afzet van de door deze fabrieken voortgebrachte cokes verzekerd.

Bruto-productie van cokes
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Onafhankelijke cokesfabrieken	Cokesfabrieken in de mijnen	Cokesfabrieken in de metaalnijverheid	Totaal
1946...	1.500	856	1.543	3.899
1947...	1.722	935	2.131	4.788
1948...	1.853	964	2.770	5.587

Bron : Belgisch Cokesbureau.

Dank zij de verbetering van de kolenvoorziening, vermeerderde het aantal in werking zijnde batterijen van 39 in Januari tot 44 in December en het aantal ovens van 1.436 tot 1.578, terwijl het aanwenden van Belgische cokesgruiskolen opnieuw even belangrijk werd als tijdens de vooroorlogse periode.

Het totaal verbruik van cokes is aanzienlijk toegenomen en een zekere verzadiging schijnt op de binnenlandse markt bereikt. Bovendien heeft, sinds 10 November, de volledige stopzetting van de uitvoer naar Frankrijk de cokesfabrieken er toe genoopt hun voorraden in sterke mate op te hopen en het inschieten in de ovens te verminderen.

Verbruik van steenkolen in de cokesfabrieken
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Belgische steenkolen	Buitenlandse steenkolen	Totaal
1938... ...	4.791	1.911	6.702
1946... ...	4.173	967	5.140
1947... ...	3.752	2.578	6.330
1948... ...	5.491	1.907	7.398

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van het Mijnwezen.

Cokesvoorraad
(duizenden tonnen)

TIJDSTIP	Hoeveelheid
31 December 1946	25
31 December 1947	38
31 December 1948	205

Bron : Belgisch Cokesbureau.

Cokesleveringen
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Uitvoer	IJzer- en Staalnijverheid	N. M. B. S.	N. M. V. B.	Nijverheidscontingent	Huishoudelijk cont.	Overheidsdiensten	Totaal
1946...	757	1.712	20	3	1.086	312	43	3.934
1947...	1.133	2.160	20	2	1.227	217	25	4.785
1948...	884	3.183	16	2	1.169	169	27	5.451

Bron : Belgisch Cokesbureau.

Aangezien, wegens de toeneming van de behoeften aan gas, een verdere inkrimping van de productie der onafhankelijke cokesfabrieken moeilijk door te voeren is, stelt zich hier een probleem in zake de afzet van cokes.

3. *Gas.*

Het gasverbruik neemt steeds een grotere uitbreiding. Ten opzichte van 1947, steeg de gasdistributie met 18 % en overtreft aldus met circa 50 % het peil van 1937, dat in de vooroorlogse periode een recordjaar was.

Gasdistributie
(duizenden m³)

JAARTAL	Gemeente-bedrijven	Verdelings-maatschappijen	Gas-producerende nijverheids-maatschappijen	Totaal
1937...	76.344	496.890	195.803	769.037
1938...	76.535	492.224	118.513	687.272
1939...	73.005	497.074	174.185	744.264
1946...	78.738	604.306	116.961	800.005
1947...	85.044	645.648	166.610	897.302
1948...	83.929	695.366	281.294	1.060.588

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van Energie en Brandstof.

Cokesproductie en gasdistributie

(1938 = 100)

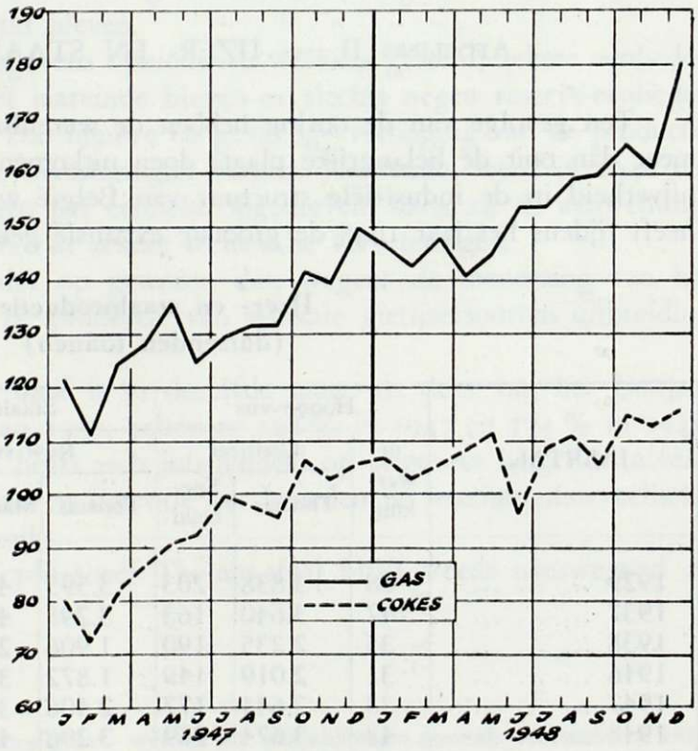

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van het Mijnwezen en Administratie van Energie en Brandstof.

Het gasverbruik, dat in 1939 91 m³ per hoofd bedroeg, stijgt in 1947 tot 106 m³, om in 1948 126 m³ te bereiken.

Ten einde de voorziening van zekere grensstreken te vergemakkelijken, werd in de loop van het jaar tussen België en Nederland een accoord gesloten tot uitwisseling van gas.

4. *Petroleum.*

Ten opzichte van 1947 zijn er merkelijke vorderingen waar te nemen in de productie der raffinaderijen, doch het vooroorlogse niveau werd echter nog niet bereikt.

Productie van de olieraffinaderijen

JAARTAL	Verwerkt		Productie		
	Ruwe petroleum (kiloliters)	Andere oliën (kiloliters)	Lichte oliën (kiloliters)	Halfzware oliën (kiloliters)	Zware oliën (tonnen)
1938	372.791	1.735	103.881	23.481	197.859
1946	96.949	—	7.970	4.859	71.886
1947	220.611	499	29.349	10.188	175.939
1948	283.329	4.127	37.479	12.949	224.819

Bron : Ministerie van Financiën.

Plannen tot uitbreiding van de industrie der raffinaderijen werden bijgewerkt; begin 1949, zal er een aanvang gemaakt worden met de werken tot oprichting van een petroleumhaven te Antwerpen.

AFDELING II. — IJZER- EN STAALNIJVERHEID

Ten gevolge van de oorlog hebben de wereldbehoeften aan wederuitrusting meer dan ooit de belangrijke plaats doen uitkomen, die door de ijzer- en staalnijverheid in de industriële structuur van België wordt ingenomen. Deze sector heeft tijdens het jaar 1948 de grootste expansie gekend.

IJzer- en staalproductie
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Hoogovens			Staalfabrieken				Walserijen	
	in werking	Gietijzer		Ruw staal			Vormstaal	Afgewerkt staal	Afgewerkt ijzer
		Thomas	Speciaal	Thomas	Martin	Electrisch			
1929	58	3.838	203	3.595	400	14	121	3.552	156
1937	47	3.640	163	3.298	449	31	85	2.890	45
1938	35	2.235	190	1.906	283	24	67	1.762	42
1946	31	2.019	149	1.872	363	22	57	1.782	33
1947	33	2.644	177	2.406	384	43	64	2.476	31
1948	48	3.674	269	3.296	477	76	68	3.201	30

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van het Mijnwezen.

In 1948 overtreft de globale productie deze van 1938 met 61 % (1). De cijfers voor 1937, die de hoogste waren in de periode tussen de twee oorlogen, werden insgelijks voorbijgestreefd en zonder de staking, die zich tijdens de maand Juni heeft voorgedaan, ware het absolute recordcijfer van 1929 stellig bereikt geweest.

IJzer- en staalnijverheid

(1938 = 100)

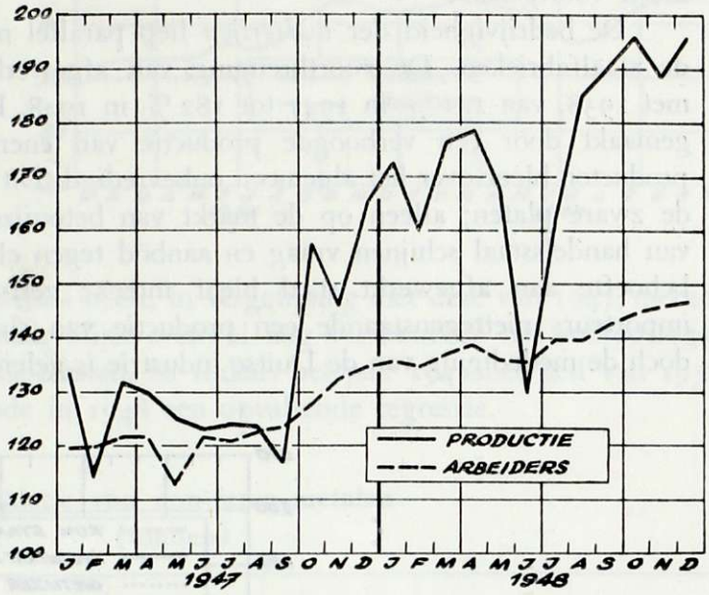

Bronnen :
Ministerie
van Economische Coördinatie.
Administratie van het Mijnwezen.
Nationaal Instituut
voor de Statistiek.

De productie van *gietijzer,* die zich in 1947 op 116 % van het peil van 1938 bevond, steeg tot 162 % in 1948. Deze toeneming werd mogelijk gemaakt door een verbetering van de cokes- en grondstoffenleveringen, terwijl de afzetmogelijkheden quasi onbeperkt bleven.

In 1948 werden elf hoogovens opnieuw in werking gesteld; zekere eenheden werden vervangen en bij het jaareinde bleven er slechts negen reserve-eenheden met zwakke capaciteit over. Een nieuwe en gevoelige verhoging van de productie zou ongetwijfeld belangrijke investeringen vergen. Niettemin, werd in 1948 het gemiddelde productievermogen per eenheid opgedreven, dank zij de aanwending van schroot en het toepassen van zekere technische verbeteringen.

Er dient in het bijzonder op gewezen dat, wegens de toeneming van het verbruik van gewalst staal, de productie van speciale gietijzersoorten uitbreiding heeft genomen.

De productie van *ruw staal* is in dezelfde mate als deze van het gietijzer toegenomen. Ten opzichte van 1938, beliep ze 128 % in 1947 en 174 % in 1948. De productie van vormstaal heeft zich integendeel op ongeveer hetzelfde niveau als dit van 1947 gehandhaafd en ligt nog ver beneden de maximumhoeveelheid, die vóór de oorlog werd bereikt.

Het aandeel van het traditioneel Thomas-staal blijft steeds overwegend en

(1) Om redenen van eenvormigheid, werden alle vergelijkingen gemaakt op basis van 1938, doch er dient op gewezen dat de productie van ijzer en staal tijdens laatstgenoemd jaar niet gunstig was.

de productie er van bereikt deze van 1937. Deze toestand is niet van zekere gevaren ontbloot, daar uit de oorlog, in zake hoedanigheid van het staal, nieuwe eisen ontstaan zijn; aldus is de vraag naar Martin-staal en electrisch staal aanzienlijk toegenomen. De staalfabrieken hebben zich over deze kwestie bezorgd gemaakt en de studiën met het oog op het aanbrengen van de nodige aanpassingen worden actief voortgezet.

De bedrijvigheid der *walserijen* liep parallel met deze van de hoogovens en de staalfabrieken. De voortbrenging van afgewerkt staal steeg, in vergelijking met 1938, van 141 % in 1947 tot 182 % in 1948. Deze toeneming werd mogelijk gemaakt door een verhoogde productie van energie. De vraag naar gewalste producten bleef over het algemeen onbevredigd. Dit is voornamelijk het geval voor de zware platen; alleen op de markt van betonijzer, van zekere fijne platen en van handelsstaal schijnen vraag en aanbod tegen elkaar op te wegen. De wereldbehoefte aan afgewerkt staal bleef intens : zelfs de Verenigde Staten waren importeurs niettegenstaande een productie van circa 25 millioen ton ruw-staal, doch de mededinging van de Duitse industrie is geleidelijk meer voelbaar geworden.

IJzer- en staalproductie

(1938 = 100)

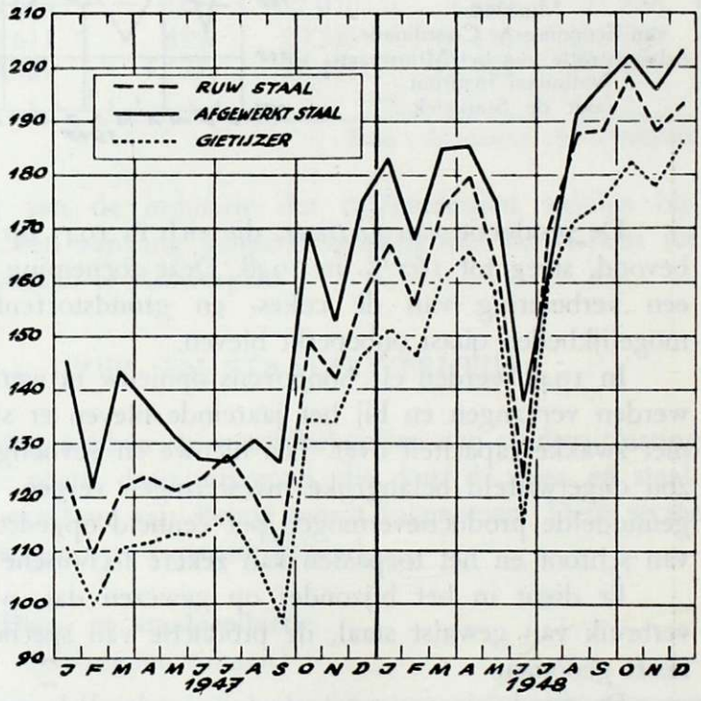

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie. Administratie van het Mijnwezen.

Afdeling III. — INDUSTRIE DER NON-FERRO METALEN

Spijt het niet meer voorhanden zijn van ertsen in de Belgische ondergrond, blijft de Belgische nijverheid der non-ferro metalen een van de belangrijkste van de wereld. Het is op dit gebied dat de integratie van de koloniale economie in de nationale economie de grootste vorderingen heeft gemaakt; zij kwam nog meer tot uiting in zake voorziening met grondstoffen en ruwe producten. Nochtans, is de positie van de nationale voortbrenging op verre na niet zo schitterend als deze der andere takken van de metaalnijverheid.

Industrie der non-ferro metalen

(gemiddelde van de laatste drie maanden)

(1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

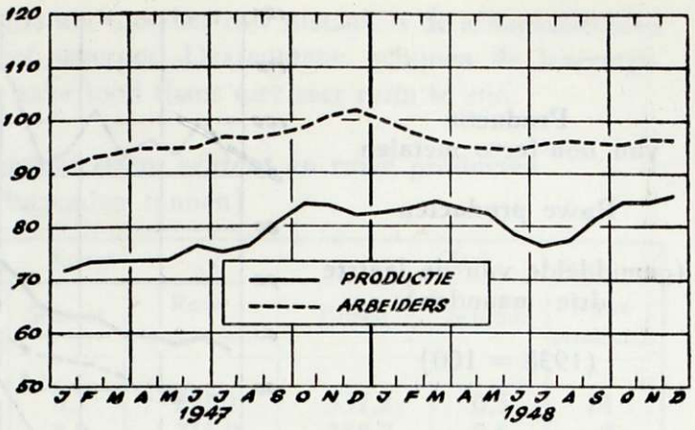

De productie van ruw metaal heeft, in vergelijking met deze van 1947, merkelijke vorderingen geboekt, maar blijft evenwel nog ver beneden het vooroorlogse peil. De productie van halffabrikaten, na tijdens het jaar 1947 het peil van 1938 overschreden te hebben, kende in 1948 een opvallende regressie.

Productie van non-ferro metalen
(tonnen)

RUWE PRODUCTEN	1938	1946	1947	1948
Zink	229.200	85.385	133.012	153.928
Koper...	131.000	87.281	131.680	136.196
Lood	102.200	24.477	40.520	66.035
Tin	9.400	2.921	14.145	12.271
Aluminium	1.580	1.832	1.865	1.545
Diversen *(a)*	99.600	2.291	3.349	4.507
Totaal	**482.980**	**204.188**	**324.571**	**374.482**
HALFAFGEWERKTE PRODUCTEN	1938	1946	1947	1948
Zink	60.800	42.794	49.526	39.861
Koper...	53.800	62.620	87.620	77.558
Lood	29.600	21.651	25.440	21.425
Aluminium	4.350	5.120	5.630	7.356
Tin	925	2.536	1.724	1.564
Diversen *(a)*	120	205	139	115
Totaal	**149.595**	**134.926**	**170.079**	**147.879**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Goud, zilver en platina werden in deze rubriek niet opgenomen.

Productie van non-ferro metalen

Ruwe producten

(gemiddelde van de laatste drie maanden)

(1938 = 100)

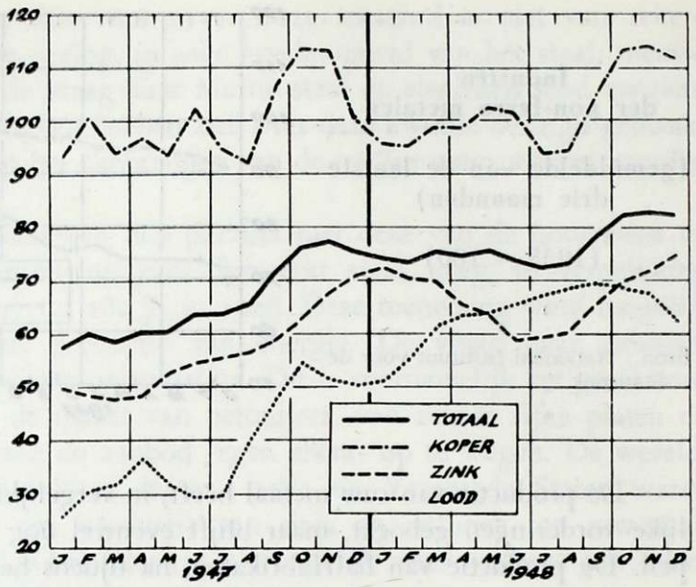

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Productie van non-ferro metalen

Halffabrikaten

(gemiddelde van de laatste drie maanden)

(1938 = 100)

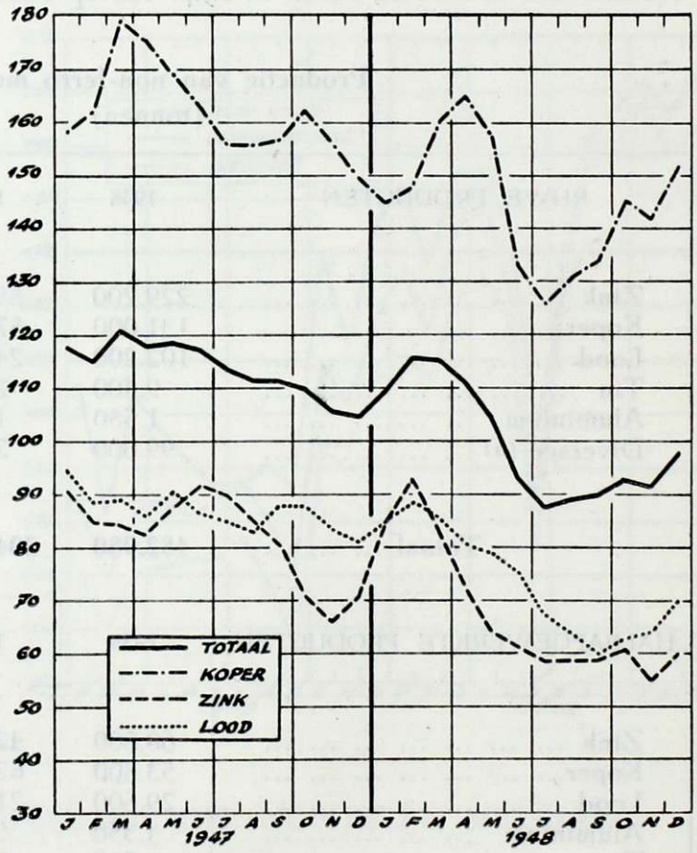

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Zonder evenwel het vooroorlogse volume te bereiken, overtrof de invoer van ertsen deze van 1947, behalve voor tin en koper. De invoer van ruwe metalen is echter sterk teruggelopen.

De invoer van ruw koper, herkomstig uit de kolonie ,vertegenwoordigt in 1948 80 % van de totale invoer, tegenover 56 % in 1938. Kongo is insgelijks, in vervanging van Mexico en Yougoslavië, de voornaamste leverancier geworden van zinkerts : de leveringen van de kolonie bedragen 25 % van de totale invoer.

Wat tin betreft, zowel voor het erts als voor het ruw metaal, is de afhankelijkheid ten opzichte van Kongo nog veel scherper. Daarentegen, schijnen de leveringsmogelijkheden van de kolonie in zake lood thans niet zeer ruim te zijn.

Invoer van non-ferro metaalertsen, schroot en ruwe producten
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Koper			Zink		
	Ertsen	Schroot	Ruwe producten	Ertsen	Schroot	Ruwe producten
1938...	40,3	5,7	218,1	537,2	0,5	14
1947...	21,3	8,9	215,0	288,7	0,6	9
1948...	13,6	11,1	146,2	369,5	1,2	2

JAARTAL	Lood			Tin	
	Ertsen	Schroot	Ruwe producten	Ertsen	Ruwe producten
1938...	106,7	0,6	28,3	12,1	3,9
1947...	72,5	2,1	27,3	15,9	2,6
1948...	88,9	0,1	19,7	15,3	1,8

Bron : Federatie van de Industrie der non-ferro metalen.

Wat de uitvoer der non-ferro metalen aangaat, is deze der halffabrikaten, alsmede deze van koper en ruw tin afgenomen. De uitvoer van ruw lood en zink is toegenomen.

Uitvoer van ruwe en halfafgewerkte non-ferro metalen
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Koper		Zink		Lood		Tin	
	Ruwe producten	Halfafgewerkte producten	Ruwe producten	Halfafgewerkte producten	Ruwe producten	Halfafgewerkte producten	Ruwe producten	Halfafgewerkte producten
1938... ...	118,5	13,6	129,9	43,7	67,6	6,6	30,8	0,2
1947... ...	101,0	26,2	32,1	25,6	11,5	8,9	12,5	0,2
1948... ...	89,6	23,9	77,0	12,9	44,2	6,0	10,5	0,1

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De toestand van de industrie der non-ferro metalen werd voornamelijk beïnvloed door de schaarste aan grondstoffen. Zekere landen verwerken thans de ertsen in plaats van ze uit te voeren of hebben zich in andere handelssferen ingeschakeld. Traditionele afnemers hebben zich uitgerust voor de verwerking van ruwe producten; dit verklaart de moeilijkheden, die ondervonden werden bij de uitvoer van halfafgewerkte producten. Ten slotte, niettegenstaande de in 1948 verwezenlijkte vorderingen, verkeert de zinknijverheid in een ongunstige positie;

inderdaad, het electrolytisch zink wordt meer en meer gevraagd en de fabricage er van vergt goedkope electrische energie, waarover België niet beschikt.

AFDELING IV. — METAALVERWERKENDE NIJVERHEID

De metaalverwerkende nijverheid omvat alle verwerkende bedrijvigheid waarbij het metaal als voornaamste grondstof gebruikt wordt. Zij vormt een zeer complex geheel waarvan de productie door een grote verscheidenheid gekenmerkt wordt; door de belangrijkheid van de tewerkgestelde arbeidskrachten, door de waarde van zijn productie en van zijn uitvoer, bekleedt deze nijverheidstak een overwegende plaats in de nationale economie.

Naar gewicht is in 1948 het totaal der verzendingen met 18 % toegenomen ten opzichte van 1947.

Metaalverwerkende nijverheid
Totaal der verzendingen
(maandgemiddelden)
(tonnen)

OPSOMMING	Tweede halfjaar 1946	Jaar 1947	Jaar 1948
Staalgieterijen	3.441	3.984	5.774
IJzergieterijen	9.059	9.226	10.455
Draadtrekkerijen	17.029	23.966	29.576
Smederij, perswerk, zwaar drijfwerk en aanverwante bedrijven	7.909	9.115	11.898
Plaatbewerking en verscheidene metaalbewerkingen...	14.523	20.109	21.879
Metaaltoebehoren voor het bouwbedrijf ...	7.621	8.871	9.641
Bruggen, vakwerken, zware ketelmakerij...	5.221	5.960	6.885
Scheepsbouw	2.167	2.815	2.474
Spoorweg- en trammaterieel	9.469	11.216	19.386
Auto's, rijwielen, vliegtuigbouw en aanverwante bedrijven	2.745	3.958	2.505
Drijfkrachtmachines, compressoren, pompen, ventilatoren en andere machines ...	2.383	1.409	1.210
Werktuigmachines en aanverwante bedrijven	2.215	2.363	2.447
Verscheidene mekaniekbouwwerken	1.149	1.207	1.294
Hijs-, vervoer- en weegapparaten	1.429	1.837	2.125
Toestellen en installaties voor verscheidene industrieën	5.358	5.145	5.007
Electrotechnische industrie	6.898	8.973	9.809
Fijnmekaniekbouw	124	141	206
Draagbare wapens en munitie	59	45	26
Totaal	**98.799**	**120.340**	**142.597**

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimetal).

Metaalverwerkende Nijverheid

(millioenen franken)

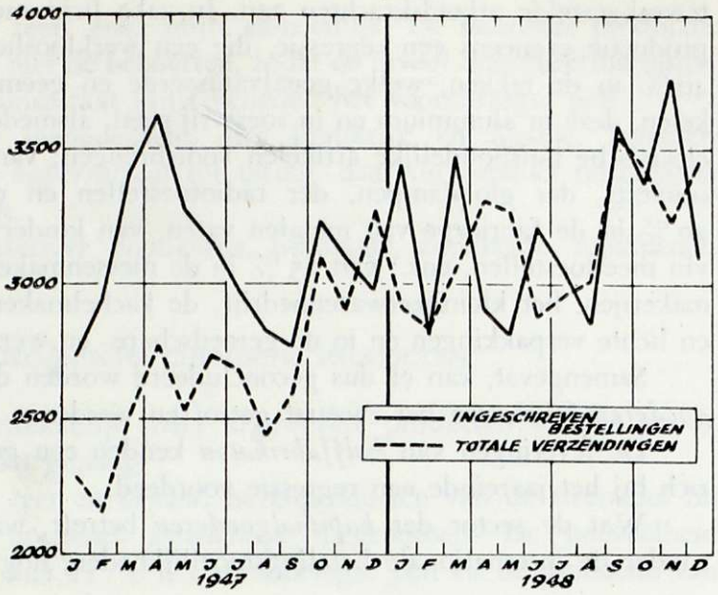

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimetal).

De totale waarde van de verzendingen bedroeg 32 milliard fr. in 1947 en 38 milliard fr. in 1948. In deze bedragen beloopt het aandeel van de uitvoer respectievelijk 30 en 36 %; tijdens het vierde kwartaal van 1948 bereikte deze uitvoer een recordcijfer.

In 1948 bedroeg de uitvoer naar waarde 17,8 % van de totale uitvoer van de B. L. E. U., tegenover 15,5 % in 1947.

In haar geheel genomen, heeft de metaalverwerkende nijverheid een gunstig jaar gekend. Nochtans, hebben zekere sectoren met werkloosheid te kampen gehad en werd de uitvoer van verschillende producten belemmerd, hoofdzakelijk ingevolge internationale monetaire moeilijkheden.

Aldus hebben in de loop van 1948 de fabrieken van licht metalen materieel te kampen gehad met steeds groeiende moeilijkheden. Deze nijverheidstak wendt circa een vijfde van het geheel der in de sector

Metaalverwerkende nijverheid
Uitvoer
(maandgemiddelde)

PERIODE	Waarde (millioenen franken)	Hoeveelheid (tonnen)
1946 Jaar	481,4	24.579
1947 Jaar	798,5	36.099
1948 1ste trimester..	939,5	44.894
2de trimester..	1.163,6	48.065
3de trimester..	1.097,6	49.676
4de trimester..	1.335,8	59.387

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimetal).

Metaalverwerkende nijverheid
Maandgemiddelde
der ingeschreven bestellingen
(millioenen franken)

PERIODE	Bedrag
1947 Jaar	3.082
1948 1ste trimester	3.241
2de trimester	3.974
3de trimester	3.161
4de trimester	3.411

Bron : Federatie van de Ondernemingen der Metaalverwerkende Nijverheid (Fabrimetal).

tewerkgestelde arbeidskrachten aan. In zake licht metalen fabrikaten vertoont de productie eveneens een regressie, die een werkloosheid heeft teweeggebracht van 40 % in de takken, welke gegalvaniseerde en geëmailleerde huishoudelijke artikelen, deze in aluminium en in roestvrij staal, alsmede toebehoren van rijwielen en electrische huishoudelijke artikelen voortbrengen; van 30 % in de industrieën der couverts, der gloeilampen, der radiotoestellen en der jachtbenodigdheden; van 20 % in de fabricage van metalen vaten, van kinderrijtuigen, van lichte motoren, vln meettoestellen, enz.; van 15 % in de messenmakerijen; van 10 % in de slotenmakerijen, het kleinijzerwarenbedrijf, de kachelmakerijen, de fabricage van dozen en lichte verpakkingen en in de gereedschaps- en werktuigmakerijen.

Samengevat, kan er dus geconcludeerd worden dat de branches die *verbruiksgoederen* fabriceren het zwaarst getroffen werden.

De leveringen van *halffabrikaten* kenden een gunstiger verloop, alhoewel er zich bij het jaareinde een regressie voordeed.

Wat de sector der *kapitaalgoederen* betreft, was de toestand beter en had, zonder de internationale betalingsmoeilijkheden, nog gunstiger kunnen zijn.

Afdeling V. — CHEMISCHE NIJVERHEID

Niettegenstaande het hernemen van de Duitse mededinging, heeft de scheikundige nijverheid zich in 1948 verder ontwikkeld. De uiterst complexe productie van deze sector wordt hierna onder de drie volgende rubrieken gegroepeerd: minerale chemische producten, organische chemische producten en diverse chemische producten.

§ 1. — Minerale chemische producten

1. De voortbrenging van *kunstmeststoffen* heeft, ingevolge de wereldschaarste, inzonderheid aan stikstofmeststoffen, een merkwaardige vlucht genomen. De productie van laatstgenoemde meststoffen steeg onafgebroken: 540.000 t in 1946, 652.000 t in 1947 en 778.000 t in 1948; de laatst aangehaalde hoeveelheid vertegenwoordigt circa 185 % van de hoeveelheid aangewend in de loop van het teeltjaar 1938-'39.

De totale productie van fosfaatmeststoffen steeg eveneens in sterke mate en overtreft het vooroorlogse peil: 873.000 t in 1946, 1.138.000 t in 1947 en 1.275.000 t in 1948.

Indien, in het algemeen, de uitvoer van kunstmeststoffen tot nog toe geen zware moeilijkheden heeft ontmoet, dient nochtans opgemerkt dat, ingevolge het stopzetten van de uitvoer naar Frankrijk en de vertraging van de leveringen aan Spanje, de producenten tot stockeren werden genoopt.

2. De productie van *zwavelzuur* bereikt 1.063.000 t (60° Bé), hetgeen 110 % van de vooroorlogse productie vertegenwoordigt. Dergelijk productiepeil komt ongeveer overeen met de volledige bezetting van de productiecapaciteit. Moeilijkheden doen zich nog voor, wat de voorziening met grondstoffen en, meer bepaald, met ruwe zwavel betreft.

3. In zake *sodaproducten* is de toestand bevredigend. De natriumcarbonaatnijverheid heeft tot de laatste maanden van 1948 op haar maximumcapaciteit gewerkt.

De vraag naar bijtende soda, die gebruikt wordt bij de fabricage van kunst-

matige textielvezels, phenol, zeep, enz., blijft aanzienlijk. De nationale productie kan geen gelijke tred houden met de behoeften, zodat de invoer onontbeerlijk blijft.

De productie van natriumsulfaat blijft beneden het vooroorlogse peil.

4. Exportmoeilijkheden, inzonderheid met Frankrijk en Spanje, kwamen vooral in de sector van het *kopersulfaat* tot uiting, daar dit product omzeggens in België niet gebruikt wordt.

5. De productie van *minerale pigmenten,* lithopone, zinkoxyde, loodmenie, enz., neemt af.

§ 2. — Organische chemische producten

In deze sector, waar betrekkelijk meer afgewerkte producten worden voortgebracht, is de toestand minder gunstig.

De productie van *ruwe teer* en *benzol,* nevenproducten van de steenkool bij de fabricage van gas, is nochtans aanzienlijk toegenomen. De hoeveelheid geproduceerde teer overtreft met 11 % het vooroorlogse peil en de productie van benzol benadert dit peil.

Afzetmoeilijkheden doen zich voor in de nijverheid der *plastische stoffen.*

In de *rubbernijverheid* overtreft het productievermogen de behoeften.

Wat de *pharmaceutische en phytopharmaceutische* producten betreft, wordt opnieuw de Duitse mededinging zeer voelbaar.

§ 3. — Diverse chemische producten

In vergelijking met het jaar 1947 is de productie van *lucifers* met 25 % teruggelopen, zodat slechts 45 % van het productievermogen kon benuttigd worden. De voornaamste oorzaak ligt in de vermindering van de uitvoer, die in 1948 amper 50 % van het peil van 1947 bereikt.

In zake *buskruit en springstoffen* is de productie licht gestegen, niettegenstaande een daling van 40 % van de export; het verbruik in de Belgische mijnen en steengroeven is toegenomen.

De productie van *lijm en gelatine,* één van de belangrijkste van de wereld, is in 1948 licht gestegen. De uitvoer is niet veel verminderd doch blijft nog circa 50 % beneden het vooroorlogse peil.

De exportmoeilijkheden hebben de producenten van *oleïne, stearine* en *glycerine* genoopt hun productie te remmen. De voortbrenging van *lijnolie* blijft stijgen, dank zij een betere voorziening met lijnzaad; dientengevolge is de invoer van olie afgenomen.

De productie van *zeep, reinigingsproducten* en *hulpstoffen voor de textielnijverheid* is, ingevolge de uitvoermogelijkheden, aangegroeid.

Ten slotte, hebben de exportmoeilijkheden de productie van *fotografie-* en *cinematografieproducten* nadelig beïnvloed.

Afdeling VI. — BOUWNIJVERHEID EN INDUSTRIE DER BOUWMATERIALEN

Onderhavige afdeling geeft een overzicht van de toestand van de bouwnijverheid en van de productie der voornaamste bouwmaterialen : steengroef- en

kalkproducten, kalksteen en kalkderivaten, cement, glas, ceramiekproducten en hout.

§ 1. — BOUWNIJVERHEID

Het gemiddelde globaal indexcijfer (1) vertoont een regressie : van 109,7 in 1947 valt het terug tot 105,1 in 1948.

Deze daling vloeit hoofdzakelijk voort uit de inkrimping van de bedrijvigheid in de openbare sector : deze liep gemiddeld terug van indexcijfer 95,5 in 1947 tot 85,5 in 1948. Wat de particuliere sector betreft, heeft de activiteit zich op het gemiddeld peil van 121 gehandhaafd.

§ 2. — INDUSTRIE DER BOUWMATERIALEN

In haar geheel beschouwd, werd de productie van bouwmaterialen beïnvloed door de stagnatie in de bouwnijverheid en door de reeds dikwijls aangehaalde exportmoeilijkheden. Deze lieten zich vooral tijdens de tweede helft van het jaar 1948 gevoelen en verscherpten nog in de loop van het laatste kwartaal.

1. *Cement.*

Dank zij de ontwikkeling van de export, heeft de cementproductie een verdere progressie gekend.

In de loop van het laatste kwartaal van 1948, heeft zich evenwel een tamelijk gevoelige contractie van de uitvoer voorgedaan. Zij valt niet helemaal toe te schrijven aan de seizoenfactoren. Het cementkartel, dat 1948 opnieuw opgericht werd, heeft maatregelen getroffen ten einde de productie in overeenstemming te brengen met de exportmogelijkheden en een nieuwe verdeling van de fabricageprogramma's tot stand te brengen.

Cementproductie
(tonnen)

JAARTAL	Hoeveelheid
1938	3.000.000
1945	646.898
1946	1.889.777
1947	2.609.174
1948	3.330.948

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Glasproductie
(1938 = 100)

JAARTAL	Vlakglas (duizenden effectieve m²)	Holglas (tonnen)
1946	70	87
1947	93	113
1948	83	128

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

2. *Glas.*

Het productiepeil daalde met circa 45 % van Januari tot December 1948 en de gemiddelde jaarproductie bedraagt 91 % van deze van de vooroorlogse periode, tegenover 96 % in 1947.

(1) Nationaal Instituut voor de Statistiek. Basis : Januari 1946 = 100.

Deze inkrimping vloeit uitsluitend voort uit de teruggang van de fabricage van het vlakglas, waarvan ongeveer 85 % wordt uitgevoerd; de jaarproductie van holglas kende een merkelijke toeneming, niettegenstaande de inzinking, die tijdens het tweede trimester is ingezet.

Glasnijverheid

(1938 = 100)

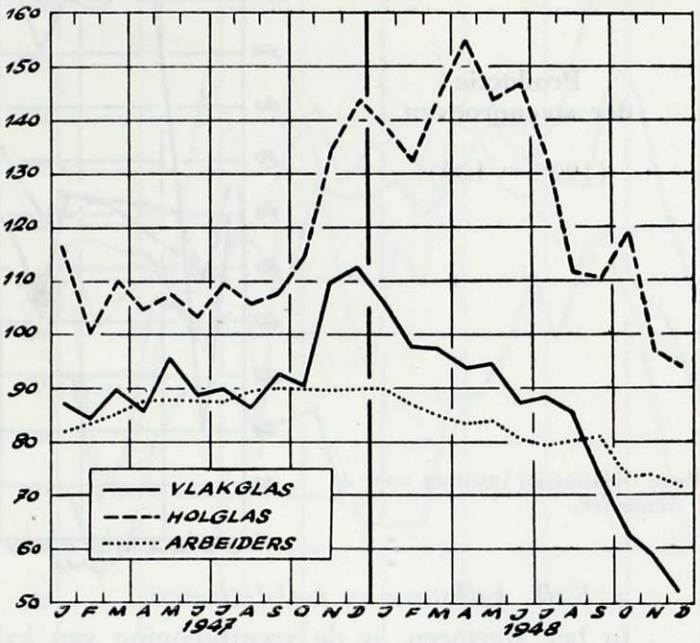

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

3. *Steengroefproducten.*

De bedrijvigheid is in het algemeen toegenomen.

Productie der steengroeven

OPSOMMING	Eenheid	1946	1947	1948 *(a)*
Porfier...	t	1.109.860	1.794.275	2.183.698
Hardsteen (ruw)	m³	118.446	126.879	141.383
Marmer :				
blokken	m³	7.543	7.769	7.662
platen van 20 mm	m²	359.274	394.667	459.519
breuksteen, puin en snuisterijen	t	27.434	32.359	28.751
Zandsteen :				
breuksteen, puin en diversen ...	t	568.999	896.497	1.090.126
straatstenen en mozaïek	stuks	6.361.315	4.573.124	8.599.582
Groefzand	t	1.756.718	2.131.282	2.158.213
Producten der leisteengroeven ...	t	12.012	15.529	16.304
Baggerzand	t	144.780	164.129	169.713
Grint	t	962.942	912.779	969.431

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Voorlopige cijfers.

Productie der steengroeven

(1938 = 100)

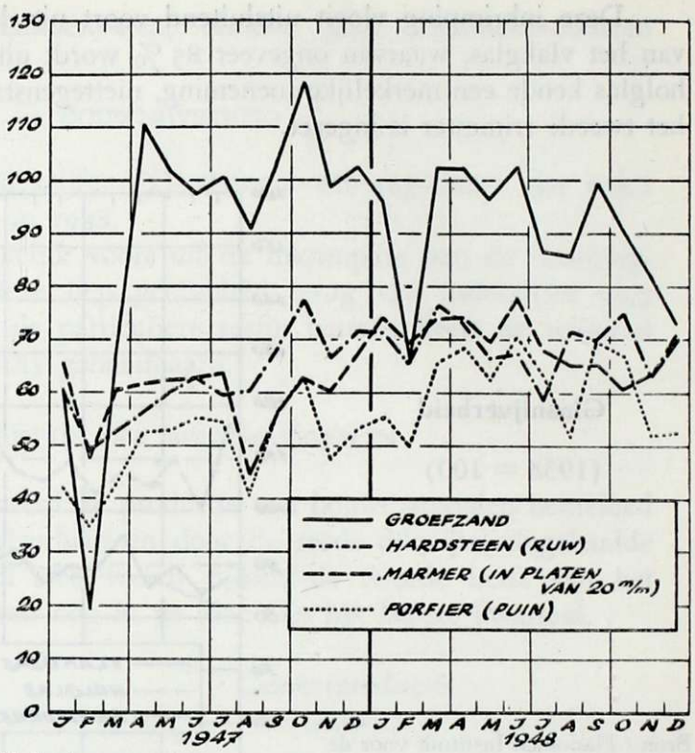

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

4. *Kalk, kalksteen en kalkderivaten.*

In het algemeen, is de voortbrenging van kalk, kalksteen en kalkderivaten toegenomen. Alhoewel deze bedrijfstak ondergebracht wordt bij de industrie der bouwmaterialen, ontsnapt zij bijna volledig aan de invloed van de eigenlijke constructie. Slechts circa 5 % van de producten van deze nijverheidstak gaan naar de bouwnijverheid, het overige gedeelte wordt in hoofdzaak opgeslorpt door de ijzer- en staalnijverheid, de chemische industrie en de landbouw. De fabricage van zekere producten, die in rechtstreeks verband staan met het bouwbedrijf, zoals de pleisterkalkagglomeraten, de ruwe dolomiet en de kunstmatige hydraulische kalk, boekt een regressie. Daarenboven, schijnen de exportmoeilijkheden in deze sector minder sterk te zijn geweest : Frankrijk is een grote afnemer van deze producten, in hoofdzaak van kalk voor de ijzer- en staalnijverheid; daarentegen, is de uitvoer naar Nederland wat moeilijker geworden.

Productie van kalk, kalksteen en kalkderivaten

OPSOMMING	Eenheid	1938	1946	1947	1948
Kalk	t	1.228.093	998.848	1.216.200	1.618.423
Kalksteen	t	1.896.208	903.737	1.072.752	1.434.352
Dolomiet : ruwe	t	116.824	76.239	109.234	106.008
witgegloeide ...	t	132.817	122.274	158.498	201.778
Pleisterkalk	t	37.985	36.692	33.006	34.496
Pleisterkalkagglomeraten...	m^2	—	979.312	819.636	655.388
Kunstmatige hydraulische kalk	t	36.768	19.392	23.033	22.949
Natuurlijke calciumcarbonaat	t	36.981	82.415	49.203	33.674
Neergeslagen calciumcarbonaat	t	13.685	43.151	28.462	30.353
Fosfaten	t	52.338	69.927	58.045	68.938

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Productie van bouwmaterialen

(1938 = 100)

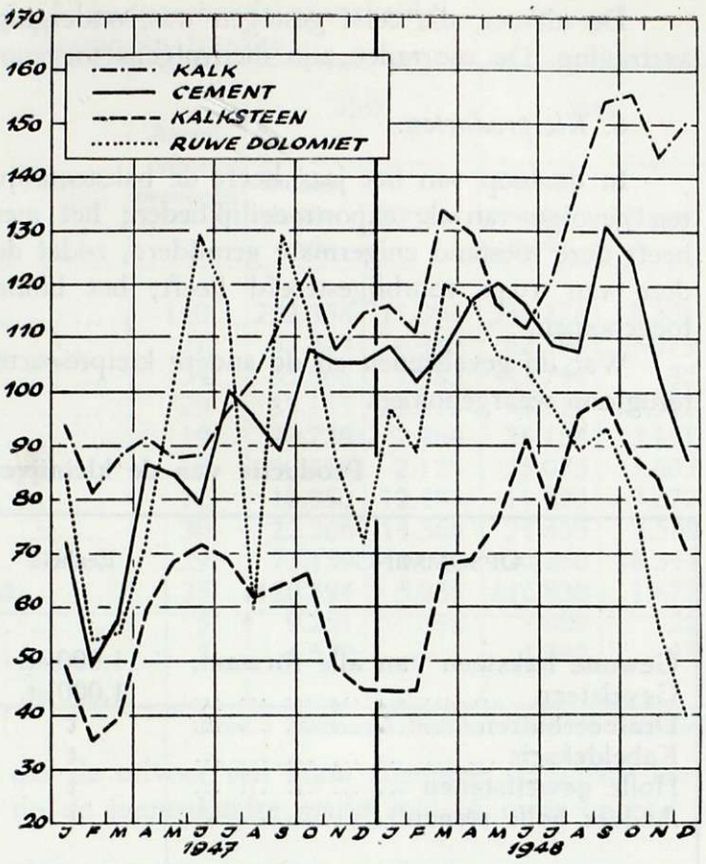

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

5. *Ceramiek.*

Reeds in 1947 overtrof de productie van afgewerkte producten de gemiddelde productie van de jaren 1936/1938; tijdens het jaar 1948 hield deze toeneming aan.

De lichte terugloop bij het winnen van grondstoffen is het gevolg van een betere voorziening met vreemde leemsoorten.

Productie van de ceramieknijverheid

OPSOMMING	Eenheid	Gemiddelde 1936/1938	1946	1947	1948
Plateelvaatwerk	t	(a) 8.146	7.921	8.897	9.386
Porseleinen vaatwerk ...	t	1.748	2.306	2.381	2.718
Bekledingstegels	m²	909.332	894.229	1.124.473	1.435.050
Bevloeringstegels	m²	853.360	627.244	805.492	814.715
Sanitaire artikelen	t	2.308	1.760	2.551	3.675
Vuurvaste producten... ...	t	177.452	172.726	188.877	202.681
Bouwpannen, enz.	t	175.360	134.100	156.676	148.834
Slijpstenen...	t	596	1.319	1.690	898
Schuurpapier en schuurlinnen	m²	1.400.000	1.399.754	1.021.737	886.980
Buizen en potten	t	61.920	32.464	40.492	42.027
Delving van grondstoffen.	t	159.648	218.927	317.092	297.288
Bouwceramiek...	t	2.444	3.308	5.652	4.877
Aardewerk...	t	12.072	4.173	8.803	9.434

Bron : Federatie der Belgische Ceramische Nijverheid.

(a) Gemiddelde 1937/1939.

De uitvoer, die eerst gestegen was, onderging bij het jaareinde een zekere vertraging. De voorraden zijn dienvolgens toegenomen.

6. *Kleiproducten.*

In de loop van het jaar heeft de baksteennijverheid bijzonder veel geleden ten gevolge van de exportmoeilijkheden; het met Nederland bereikte accoord heeft deze toestand enigermate gemilderd, zodat de totale productie van het jaar deze van 1947 voorbijgestreefd heeft; het binnenlands verbruik is insgelijks toegenomen.

Wat de gevelstenen en de andere kleiproducten betreft, werd een gevoelige terugloop waargenomen.

Productie van de kleinijverheid

OPSOMMING	Eenheid	1947	1948
Gewone baksteen van alle formaat.	1.000 st.	2.081.191	2.580.016
Gevelsteen	1.000 st.	183.001	177.073
Draineerbuizen	t	8.058	6.711
Kabeldeksels	t	17.527	15.717
Holle gewelfstenen	t	247.583	292.736
Andere holle stenen...	t	41.295	48.656

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

7. *Hout.*

Volgens ramingen, zou, ten opzichte van 1947, de houtproductie gevoelig toegenomen zijn. Zij zou 1.916.000 m³ bedragen, terwijl zij voor het voorgaande jaar slechts op 1.716.000 m³ geraamd werd. Ongeveer de helft van het volume voortgebracht hout wordt door het mijnhout ingenomen.

De houtverwerkende nijverheid is een uiterst complexe nijverheidstak, waarvan de productie ongeveer 7.000 à 8.000 artikels omvat, en waarin circa 3.000 ondernemingen van zeer verschillende omvang bedrijvig zijn.

Het enig beschikbaar gegeven omtrent de activiteit van deze sector is de omzet, opgenomen onder 12 rubrieken, van 376 inrichtingen, wat ongeveer 1/6e van de globale bedrijvigheid omvat.

Houtnijverheid
Geraamde productie voor 1948
(duizenden m³)

OPSOMMING	Volume
Mijnhout	950
Naaldhout voor de zagerijen ...	450
Loofhout voor de zagerijen :	
eik	147
beuk	106
populier	205
dwarsliggers	16
diversen	42
Total	**1.916**

Bron : Ministerie van Landbouw. Bestuur van Bossen en Wateren.

Omzet in de houtwerkende nijverheid
(duizenden franken)

RUBRIEK	Aantal onder-nemingen	1947		1948	
		Binnen-landse markt	Uitvoer	Binnen-landse markt	Uitvoer
Meubels	140	292.358	11.094	338.278	18.301
Zetels	27	57.323	6.340	62.396	4.374
Schrijnwerkerij	34	35.568	1.983	43.744	45
Houten vaatwerk	29	85.185	23.018	93.519	10.353
Kaders, lijsten, schaverijen	19	20.729	2.964	26.158	3.151
Kurk...	13	30.850	2.125	25.073	1.603
Mandenmakerij en rotan	12	10.350	12.483	11.523	9.272
Klompennijverheid	30	22.366	14.366	24.663	4.569
Borstelnijverheid	29	73.159	41.669	70.260	18.344
Kisten- en tonnennijverheid	35	120.894	5.955	116.830	1.871
Parket	5	9.251	42	7.050	21
Houtbrandstof	3	4.522	—	1.348	18

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Uit dit overzicht blijkt dat de uitvoer een bijna algemene terugloop heeft gekend, doch dat de omzet op de binnenlandse markt min of meer op peil is gebleven.

AFDELING VII. — TEXTIELNIJVERHEID

Textielproductie
(tonnen)

OPSOMMING	1938	1946	1947	1948
Spinnerijen :				
Katoen	75.075	69.328	81.258	80.437
Kamwol	13.344	12.599	20.430	18.439
Kaardwol	12.444	18.306	21.911	15.674
Jute	50.690	34.226	36.511	41.591
Vlas	8.241	8.512	9.279	7.442
Artificiële vezels en garens :				
Rayonne...	5.052	7.963	9.234	10.024
Fibraan	—	—	12.112	11.884
Weverijen :				
Katoen	49.488	54.334	68.467	62.332
Wol	15.600	22.218	22.502	19.367
Jute	29.723	24.274	26.425	29.412
Vlas	9.041	8.164	8.591	5.093
Rayonne...	2.740	2.575	3.932	5.154
Breigoedfabrieken	8.652	6.905	8.243	6.252

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Gestimuleerd door een sterke vraag, kende de textielnijverheid na de bevrijding een periode van merkbare bloei. Deze opgang werd evenwel in 1948 gestuit door de bij de uitvoer aangetroffen hinderpalen en door de verzadiging van de binnenlandse markt. De terugloop was quasi algemeen met uitzondering van de rayonne en de juteproductie.

§ 1. — SPINNERIJEN

De katoengarenproductie heeft slechts een lichte teruggang gekend, terwijl de uitvoer het vooroorlogse peil nog niet heeft bereikt.

De terugloop van de wolgarenproductie kwam vooral tot uiting in de sector van de kaardgarens. Wat de kwaliteitssoorten gekamde wol betreft, zijn het de garens, bestemd voor de breigoedfabrieken, die het meest getroffen werden. Daarentegen, overschrijdt het volume van de uitvoer van wolgarens dat van de vooroorlogse periode.

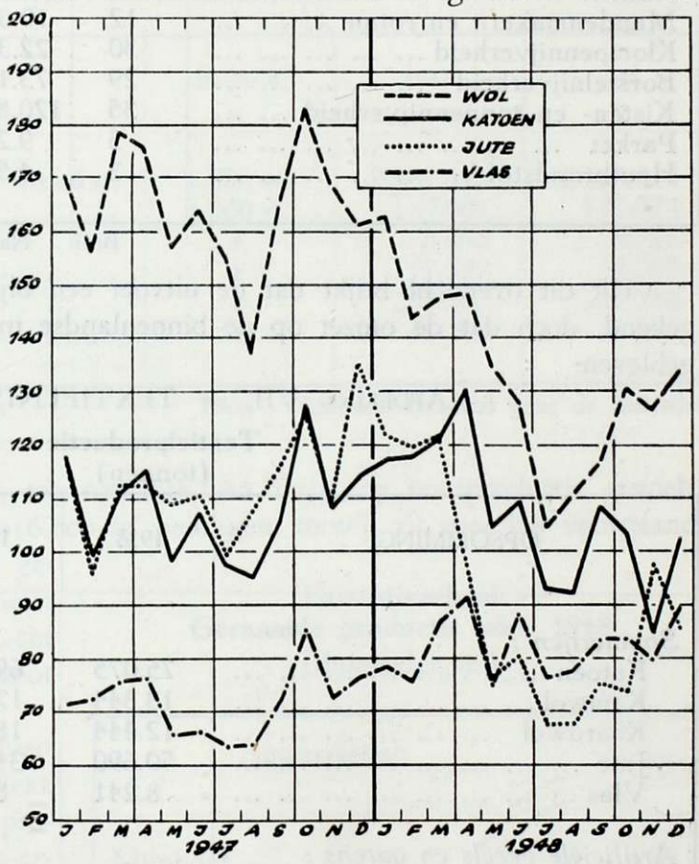

Textielproductie

Spinnerijen

(1938 = 100)

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Ingevolge de wereldschaarste aan jute, progresseerden de voortbrenging en de uitvoer van jutegarens ten opzichte van 1947, doch beide bleven beneden het vooroorlogse peil.

De vlasspinnerijen bevinden zich in de moeilijkste toestand. De productie liep sterk terug : de binnenlandse markt is verzadigd en de belangrijkste afzetgebieden zijn gesloten.

De sector van de rayonnegarens, daarentegen, is in volle bloei. De merkelijke vorderingen in zake voortbrenging van rayonnevezels, waarvan het grootste gedeelte bestemd is voor de uitvoer, dienen eveneens aangestipt.

In het algemeen, werd in zake garenproductie de inkrimping van de vraag op de binnenlandse markt niet door een toeneming van de uitvoer gecompenseerd.

Uitvoer van garens
(tonnen)

OPSOMMING	1938	1946	1947	1948
Katoen	12.140	3.627	8.720	11.314
Wol	7.890	2.842	7.262	8.136
Jute	10.381	1.748	2.112	4.605
Vlas	4.190	2.482	3.384	2.583
Rayonne...	2.647	2.082	2.765	4.262
Rayonnevezels	1.994	6.948	6.498	9.528

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

§ 2. — WEVERIJEN

De productie van vlas- en juteweefsels blijft nog beneden het vooroorlogse peil; ten opzichte van 1947, geeft de productie van juteweefsels een toeneming aan, doch deze van vlasweefsels boekt een gevoelige terugloop. De productie van rayonneweefsels stijgt tot in de maand Juni, doch kent een lichte teruggang

Textielproductie

Weverijen

(1938 = 100)

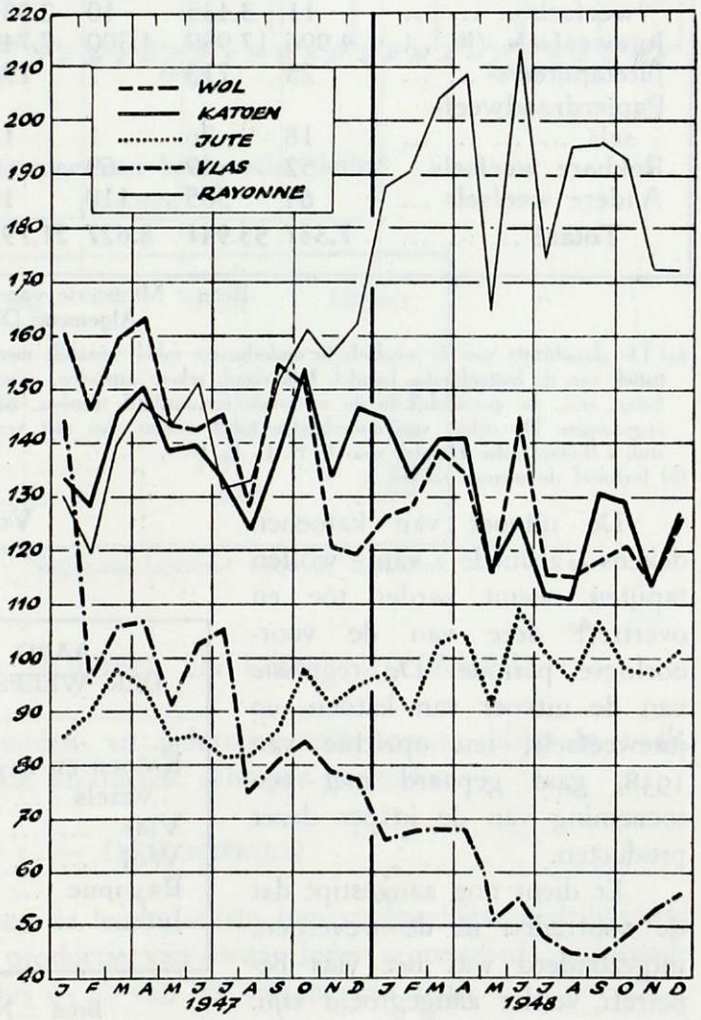

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

bij het einde van het jaar. De productie van rayonnevezels is in 1948 minder belangrijk dan in 1947. Het is de voortbrenging van katoen- en van wolweefsels, die, ten opzichte van 1947, het sterkst teruggelopen is.

In- en uitvoer van weefsels *(a)*
(tonnen)

AARD DER WEEFSELS	1938		1946		1947		1948	
	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer
Zijden weefsels ...	92	2	96	7	82	22	29	15
Rayonne weefsels...	434	595	1.688	223	2.094	835	1.327	385
Wolweefsels	604	1.468	1.120	246	1.163	1.935	965	1.523
Wollen tapijten ...	125	1.645	95	608	145	2.304	176	3.888
Wollen dekens ...	8	34	155	10	93	32	61	192
Weefsels van haar.	98	2	5	2	24	13	43	45
Katoenen weefsels.	777	16.260	972	4.440	2.443	13.970	2.229	13.082
Katoenen tapijten...	6	7.316	1	1.772	7	3.256	23	3.457
Katoenen dekens ...	1	2.653	2	2.994	3	3.597	3	4.061
Gemengde dekens.	26	1.139	2	1.128	68	794	73	361
Vlas- en hennepweefsels...	11	3.435	10	2.384	24	2.916	6	2.102
Juteweefsels *(b)* ...	4.996	17.989	4.300	7.749	4.652	14.090	5.135	15.781
Jutetapijten	25	713	1	196	2	352	1	97
Papierdraadweefsels	18	76	1	17	2	16	4	5
Rekbare weefsels...	52	49	69	9	39	145	18	64
Andere weefsels ...	64	565	110	10	230	40	197	255
Totaal	**7.337**	**53.941**	**8.627**	**21.795**	**11.071**	**44.317**	**10.290**	**45.313**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) De classificatie van de weefsels in onderhavige tabel verschilt merkelijk van deze aangenomen voor de statistiek van de buitenlandse handel. Inderdaad, zekere artikelen, zoals huishoudlinnen, neusdoeken, dweilen, balen, enz., die gewoonlijk in de weverijen vervaardigd worden, zijn in de verscheidene posten « weefsels » opgenomen. De cijfers van onderhavige tabel mogen dus niet vergeleken worden met deze uit het hoofdstuk « Buitenlandse Handel van de B. L. E. U. ».

(b) Inclusief de nieuwe zakken.

De uitvoer van katoenen dekens alsmede van wollen tapijten neemt verder toe en overtreft deze van de vooroorlogse periode. De regressie van de uitvoer van katoen- en juteweefsels, ten opzichte van 1938, gaat gepaard met een toeneming van de invoer dezer producten.

Er dient nog aangestipt dat de voorraden in de weverijen, uitgezonderd wat het vlas betreft, verder aangegroeid zijn.

Voorraden weefsels
(tonnen)

AARD DER WEEFSELS	31 December 1947	31 December 1948
Katoen en rayonnevezels	5.633	8.264
Vlas	1.485	1.467
Wol	2.327	2.577
Rayonne	334	774
Jute...	1.310	2.446

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

§ 3. — Breigoednijverheid

Ten opzichte van 1947 is de breigoednijverheid de textieltak, die het meest getroffen werd, terwijl de productie er nog niet het vooroorlogse volume had bereikt. Het verloop van de buitenlandse handel laat evenwel voor 1948 een merkelijke terugloop van de invoer uitschijnen.

Textielproductie

Breigoederen

(1938 = 100)

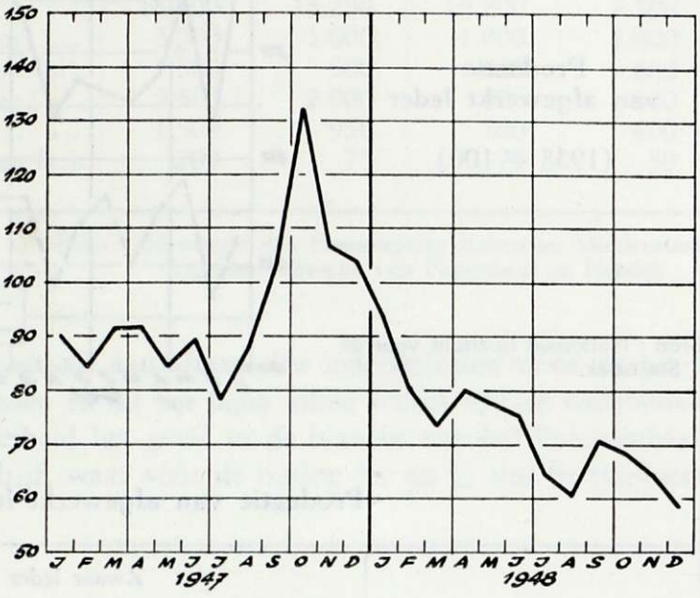

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In- en uitvoer van breigoedartikelen
(tonnen)

JAARTAL	Invoer	Uitvoer
1938	314	883
1946	588	53
1947	1.394	500
1948	622	399

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Afdeling VIII. — HUIDEN- EN LEDERNIJVERHEID

De malaise, die in de huiden- en ledernijverheid heerste, blijkt in 1948, voornamelijk in zake afgewerkte producten, scherper geworden.

§ 1. — Leerlooierijen

Sedert de bevrijding hebben de leerlooierijen hun vooroorlogse bedrijvigheid nog niet teruggewonnen. De productie van zwaar leder regresseerde gedurende het jaar 1948 en bereikte slechts 65 % van het volume van 1938.

De productie van licht leder, alhoewel een weinig gestegen, bedroeg slechts 56 % van het peil van 1938. Hoofdoorzaak hiervan is de crisis in de looierijen van schapevellen. Inderdaad, de productie van de looierijen van bovenleder (runderen en paarden) bedraagt ongeveer 85 % van de productie in 1938.

Productie van afgewerkt leder

(1938 = 100)

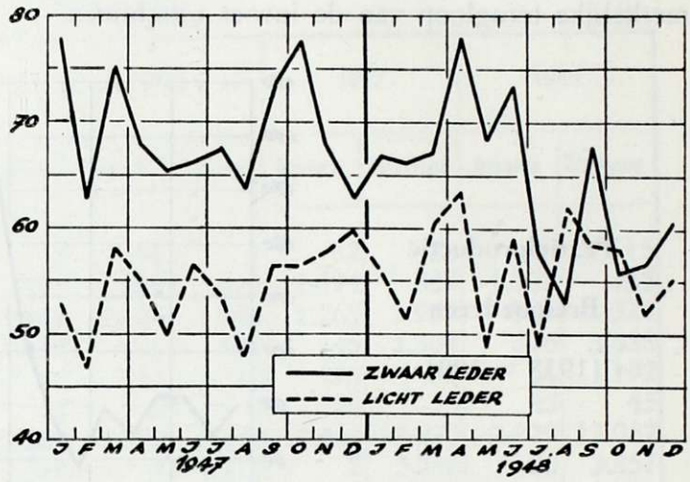

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Productie van afgewerkt leder

JAARTAL	Zwaar leder (tonnen)			Licht leder (duizenden vierkante voeten)
	Zoolleder	Technisch leder	Totaal	
1938...	—	—	13.200	61.512
1945...	—	—	2.978	8.326
1946...	6.968	1.225	8.193	21.798
1947...	7.517	1.577	9.094	33.294
1948...	6.725	1.741	8.466	34.434

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De moeilijkheden in zake internationale handel hebben zwaar gedrukt op bijna alle branches van deze nijverheid. De sector van het zoolleder boekt zelfs een teruggang ten opzichte van het reeds weinig verheven peil van 1947.

§ 2. — Afgewerkte lederproducten

Deze groep van producten omvat : de schoenen en pantoffels, de industriële lederartikelen, de lederen handschoenen, de marokijnartikelen, alsmede het hoedenleder; dit laatste is niet in de tabel opgenomen en is begrepen in de kolom van het licht leder van de tabel « Productie van afgewerkt leder ».

De bedrijvigheid van de schoenindustrie en van deze van het hoedenleder heeft gedurende het jaar 1948 een nieuwe en gevoelige teruggang, ten opzichte van 1947, gekend.

Productie van afgewerkte lederartikelen

OPSOMMING	1938	1946	1947	1948
Schoenen en pantoffels (duizenden paren)...	18.000	13.250	10.200	7.500
Industriële artikelen (tonnen) ...	3.000	1.000	1.000	1.000
Handschoenen (duizenden paren)	1.500	600	600	600
Apprêtage (duizenden huiden) ...	2.500	2.000	800	600
Haar (tonnen)	1.500	950	500	400
Marokijnartikelen (millioenen fr.)	200	75	75	50

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

De teruggang van de productie van afgewerkte lederartikelen vloeit eveneens voort uit de exportmoeilijkheden en uit het bijna totale verlies van de traditionele afzetgebieden. Dit is inzonderheid het geval in de branche van het konijnenhaar, bestemd voor het hoedenbedrijf, waar vóór de oorlog tot 90 % van de productie uitgevoerd werd.

AFDELING IX. — PAPIERNIJVERHEID

De sector van het krantenpapier heeft de bevoorradingsmoeilijkheden in zake grondstoffen, waartegen hij in 1947 te kampen had, niet meer gekend. Niettemin is de productie achteruit gegaan, doch zij kan als stabiel beschouwd worden, niettegenstaande de staking van de maand Februari, die alle bedrijvigheid gedurende een maand heeft lam gelegd.

De productie van de andere papiersoorten is nog toegenomen. Bij het jaareinde, evenwel, ondergingen de industrieën, die perkament en speciaal papier vervaardigen, de invloed van de crisis der buitenlandse afzetgebieden.

De productiestatistieken der papierverwerkende nijverheid zijn onvolledig, doch de cijfers betreffende de werkloosheid laten toe zich een beeld te vormen van de aanzienlijke terugloop der bedrijvigheid, inzonderheid te Turnhout.

Papierproductie
(tonnen)

JAARTAL	Krantenpapier	Andere papiersoorten	Totaal
1938	44.244	141.300	185.544
1939	47.304	203.100	250.404
1945	2.870	50.030	52.900
1946	31.875	163.533	195.318
1947	45.028	196.595	241.623
1948	42.653	199.896	242.549

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Papierproductie

(1938 = 100)

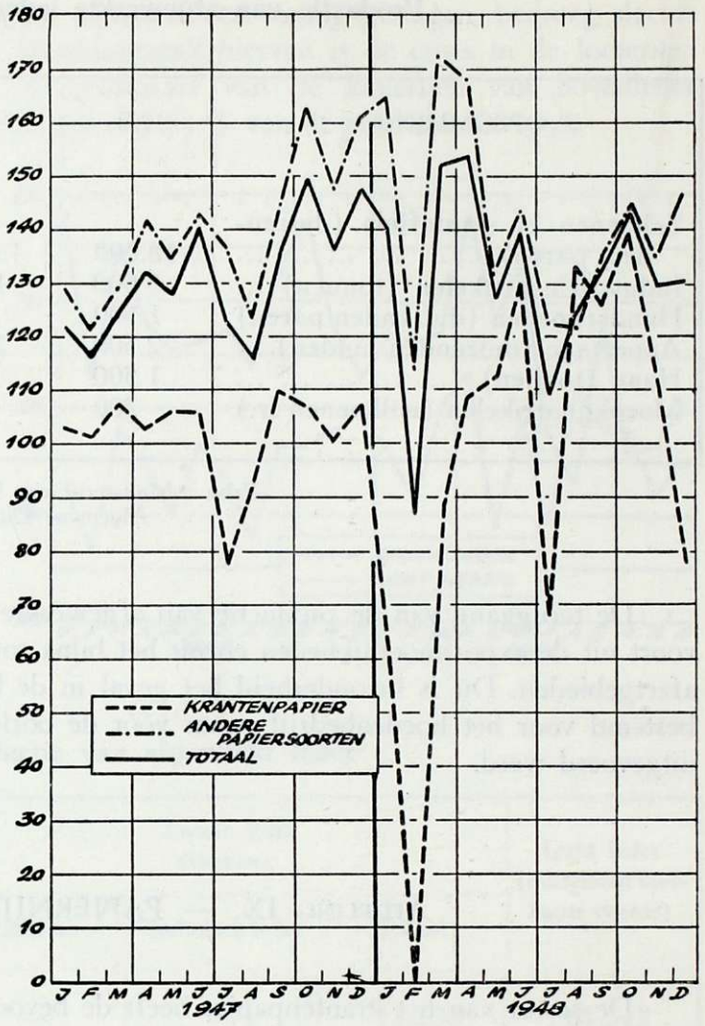

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

AFDELING X. — TABAKSINDUSTRIE

De hoeveelheid verwerkte tabak vertegenwoordigt 90 % van het vooroorlogse peil. De sigarettenproductie blijft toenemen; deze is merkelijk hoger dan het gemiddelde 1937/1939.

Deze evolutie, die zich in alle Europese landen voordoet, beïnvloedt het aantal tewerkgestelde arbeidskrachten, vooral in de sigarennijverheid.

Tabaksindustrie

Verwerkte hoeveelheid (kilogrammen)

OPSOMMING	1937/1939	1946	1947	1948
Sigaren	1.593.132	888.788	642.009	640.502
Sigarillo's	1.826.928	976.208	777.548	861.431
Sigaretten...	6.860.364	7.721.213	10.497.432	11.770.220
Rooktabak	14.914.008	9.950.874	10.001.118	9.743.682
Andere tabakssoorten.	3.881.280	289.342	247.130	215.286
Totaal	**25.582.560**	**19.826.425**	**22.165.237**	**23.231.121**

Bron : Belgisch-Luxemburgs Verbond der Tabaksverwerkende Industrieën.

Daar de inlandse tabak vooral als snijtabak gebruikt wordt, heeft de vermindering van de consumptie van deze laatste een teruggang van de productie teweeggebracht, die van 5.000 à 6.000 t vóór de oorlog op circa 3.000 t in 1948 is gedaald.

AFDELING XI. — DIAMANTNIJVERHEID

In de diamantnijverheid heeft de crisis zich, van het begin van het jaar af, laten gevoelen.

In- en uitvoer van diamant
(millioenen franken)

TIJDVAK	Invoer				Uitvoer		
	Ruw diamant	Boort en nijverheidsdiamant	Geslepen diamant	Totaal	Geslepen diamant	Nijverheidsdiamant	Totaal
1947 maandgemiddelde	105,4	1,3	6,8	113,5	170,4	14,5	184,9
1948 maandgemiddelde	117,2	2,2	0,8	120,2	138,4	20,0	158,4
1948 Januari... ...	7,8	4,2	2,3	14,3	196,1	15,3	211,4
Februari ...	198,2	1,3	0,4	199,9	121,3	13,8	135,1
Maart	232,7	3,3	3,1	239,1	98,4	15,6	114,0
April	146,3	2,7	4,4	153,4	80,7	25,1	105,8
Mei...	125,5	0,9	—	126,4	118,1	18,8	136,9
Juni...	161,0	2,5	—	163,5	177,2	22,1	199,3
Juli	131,4	0,4	—	131,8	155,4	27,2	182,6
Augustus ...	95,4	1,7	—	97,1	169,7	20,2	189,9
September...	79,9	2,8	—	82,7	213,0	23,7	236,7
October ...	79,0	2,0	—	81,0	136,8	14,2	151,0
November...	13,8	2,2	—	16,0	120,4	19,6	140,0
December ...	135,6	2,3	—	137,9	74,0	24,6	98,6

Bron : Diamond Office (Antwerpen).

De invoer van *ruw diamant voor het slijpen* heeft niet meer het volume van 1947 gekend, ten gevolge van de verhoging van de prijs van de grondstof en van de daling van de prijzen der afgewerkte producten onder invloed van de monetaire speculaties. De terugloop van de invoer was vrij sterk tijdens het tweede halfjaar van 1948.

De uitvoer is in 1948 sterk teruggelopen gelet op de mededinging van zowel nieuwe als reeds lang bestaande diamantcentra. De stevige positie van de Belgische frank heeft Antwerpen benadeeld en het bijna volledig verlies van de markten in het Verre-Oosten meegebracht.

De import en export van *boort en nijverheidsdiamant* zijn in 1948 omzeggens op hetzelfde peil gebleven als dit van 1947.

AFDELING XII. — VOEDINGSNIJVERHEID

De verruiming of de afschaffing van de beperkingen en van de reglementeringen heeft voor zekere voedingsindustrieën het herstel van hun activiteit teweeggebracht. De hiernavolgende cijfers zijn er het treffend bewijs van.

Bedrijvigheid in zekere takken van de voedingsnijverheid
(tonnen)

NIJVERHEIDSTAK	1938	1946	1947	1948
Brouwerijen :				
Aangegeven grondstoffen ...	190.159	115.128	129.651	129.215
Margarinenijverheid :				
Productie van margarine ...	62.000	51.750	63.313	69.767
Maalderijen :				
Verbruikte graangewassen ...	1.109.610	902.734	692.854	925.632
Meelproductie...	807.463	745.332	578.769	719.772
Zeevisserij :				
In de Belgische visserijhavens geloste vis	39.135	69.694	75.370	64.440
Slachterijen :				
Vleesgewicht van de geslachte dieren	310.116	138.724	170.555	220.248
Suikerraffinaderijen :				
Productie van geraffin. suiker	224.944	114.395	142.587	197.941

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Financiën.
Algemene Vereniging der Belgische Molenaars.

Ten opzichte van 1947 boekt de bierproductie een merkelijke achteruitgang en ligt ver beneden het peil van 1938.

De margarineproductie, die reeds in 1947 het vooroorlogse peil overtrof, zet haar progressie voort.

De vleesproductie is merkelijk vooruitgegaan, maar was bij het jaareinde nog maar amper voldoende.

De voortbrenging van de maalderijen is gestegen. Het rationalisatieplan, dat door de belanghebbende bedrijfsgroepering werd ontworpen, en de trapsgewijze uitschakeling beoogt van de overtollige capaciteit, werd in 1948 in werking gesteld.

De suikerproductie kon, ingevolge een gunstige bietenoogst, opgedreven worden.

De productie van beschuiten, koekjes, chocolade en confituur neemt toe.

De normale grondstoffenvoorziening en het opnieuw vrijgeven van de verkoop van eindproducten hebben de voortbrenging gunstig beïnvloed.

*
* *

De voorziening met grond- en hulpstoffen heeft in 1948 omzeggens geen moeilijkheden meer gekend : de opheffing van bijna alle reglementeringen in zake de toewijzing van productiefactoren is er het bewijs van.

Het uitbreidingstempo is nochtans gevoelig gedaald : van 20 % tussen 1946 en 1947 valt het op 8 % terug tussen 1947 en 1948; het indexcijfer van de globale jaarproductie stijgt van 102,9 % in 1947 (1) tot 111,4 % in 1948 en dezelfde tendens wordt door alle in België gepubliceerde productie-indexcijfers weergegeven (2).

Globale indexcijfers van de industriële productie

Bronnen en bases :

Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie : 1938 = 100.
Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven : 1936/1938 = 100.
Agence Economique et Financière : 1936/1938 = 100.
Verbond der Belgische Nijverheid : 1936/1938 = 100.

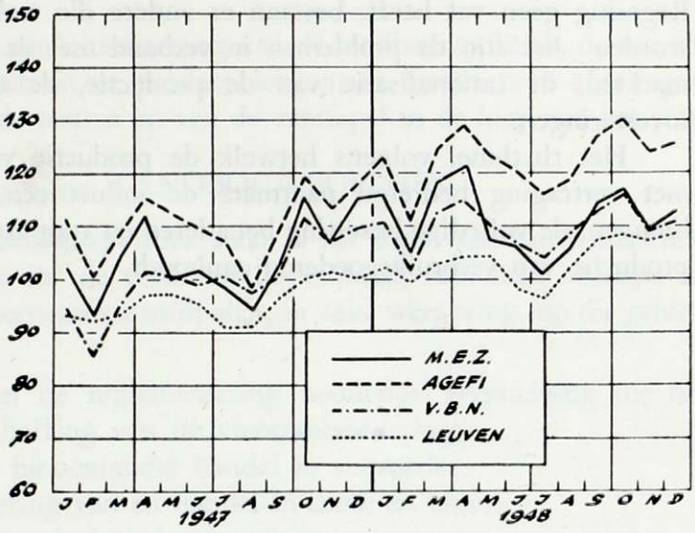

Indexcijfers van de industriële productie *(a)*
(1938 = 100)

JAARTAL	Steenkolenmijnen	IJzer- en Staalnijverheid	Industrie der nonferro metalen	Metaalverwerkende nijverheid	Glasnijverheid	Textielnijverheid	Lederindustrie	Papiernijverheid	Globaal indexcijfer *(b)*
1945...	53	34	12	35	22	32	22	28	36
1946...	77	99	53	77	73	96	62	106	83
1947...	82	132	78	113	97	113	69	131	104
1948...	90	173	82	126	93	107	64	131	111

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) Voorlopige ramingen. Gerectificeerde cijfers.
(b) Weging op basis van het in 1938 tewerkgesteld personeel.

(1) Indexcijfer (basis 1938 = 100) opgemaakt door de dienst voor Algemene Studiën en Documentatie van het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand.

Het lijkt wel nuttig er aan te herinneren dat 1938 niet altijd een ideale referentiebasis uitmaakt; het productiepeil was tijdens dit jaar abnormaal weinig verheven in de ijzer- en staalnijverheid, in de textielindustrie en in de papiernijverheid.

(2) Voor de samenstelling der indexcijfers van de Universiteit te Leuven en van de « Agence Economique et Financière » zie : *De Belgische Economie in 1947, op. cit.*, blz. 72, voetnota 2. Het indexcijfer van het Verbond der Belgische Nijverheid wordt slechts sedert kort bekendgemaakt. Het omvat 16 sectoren, waarvan de indexcijfers gewogen worden op grondslag van het tewerkgesteld personeel en van het geïnvesteerde kapitaal.

De terugloop van de productie van consumptiegoederen is oorzaak van deze algemene vertraging : de analyse van de indexcijfers der industriële productie toont aan dat alleen de productie van kapitaalgoederen verder is vooruitgegaan.

De inkrimping van de voortbrenging van consumptiegoederen is te wijten aan de verminderde vraag, voornamelijk op de buitenlandse markten. Deze tendens, die vooral bij het jaareinde opvallend is, vloeit voort uit de reeds aangehaalde oorzaken : de deviezenschaarste en de door verscheidene landen bij de invoer toegepaste discriminatiepolitiek. Naast deze problemen, waarop de Belgische Regering geen vat heeft, bestaan er andere die wel door haar kunnen beïnvloed worden : het zijn de problemen in verband met de prijzen, de prospectie van de markten, de rationalisatie van de productie, de technische concentratie en de investeringen.

Het rhythme, volgens hetwelk de productie van het land aangroeit, wordt met vertraging bedreigd naarmate de industrieën, die kapitaalgoederen voortbrengen, de volledige bezetting benaderen en voor zover de huidige tendens in zake productie van verbruiksgoederen aanhoudt.

HOOFDSTUK IV

LANDBOUW

De eerste afdeling geeft een uiteenzetting van de landbouwpolitiek, de tweede handelt over de verkoopprijzen en de productiekosten; de laatste twee afdelingen geven de toestand weer van de teelten en van de veestapel in de loop van het jaar.

AFDELING I. — LANDBOUWPOLITIEK

De in 1948 gevoerde landbouwpolitiek staat in het teken van een beslissende progressie naar de terugkeer tot de economische vrijheid; hieronder worden de data opgesomd, die als de voornaamste mijlpalen, in zake wetgeving, op dit gebied kunnen beschouwd worden.

26 Januari : Afschaffing van de reglementering houdende verplichting tot het leveren van vee en afschaffing van de vleesrantsoenering;
1 Maart : Vrijgeving van de binnenlandse handel in veevoeder;
1 Mei : Vrijheid in zake levering van en handel in melk en boter;
7 November : Afschaffing van de broodrantsoenering.

Indien er onmiddellijk na de bevrijding van het grondgebied overgegaan werd tot massale invoer van voedingsproducten, ten einde in de essentiële behoeften van het land te voorzien, zo heeft de regeringspolitiek er daarna voornamelijk naar gestreefd de invoer van grondstoffen, metstoffen, veevoeder, enz., te bevorderen. Dit heeft aan de landbouwvoortbrenging toegelaten een meer traditionele structuur te hernemen : in verband met het opnieuw aanleggen van de veestapel werden belangrijke vorderingen gemaakt, daar de schaarste aan secundaire graangewassen had opgehouden.

Niettegenstaande de verwezenlijkte vooruitgang is de normale toestand niet helemaal teruggekeerd en België heeft verder, in grotere hoeveelheid dan vóór de oorlog, eindproducten van de landbouw ingevoerd, doch de globale ingevoerde hoeveelheid was merkelijk lager dan deze van 1937.

Invoer van landbouwproducten

JAARTAL	Levende dieren en dierlijke voortbrengselen		Plantaardige voortbrengselen		Totaal	
	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)
1937 (a).	259.023	678.970	4.078.113	5.065.160	4.337.136	5.744.130
1948 ...	327.219	7.998.430	2.255.068	12.426.516	2.582.287	20.424.946

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Gerectificeerde cijfers op grond van de door de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-Overeenkomst aangenomen goederennomenclatuur.

In zake landbouwwetgeving, blijft er, in 1948, nog één enkel spoor van de oorlogseconomie over, namelijk het recht dat de Regering zich toekent de tarweoogst te mobiliseren (1). Feitelijk komt dit stelsel van verplichte levering neer op een techniek, die tot grondslag dient om een premie uit te betalen aan de producenten waarvan de leveringen deze van 1946 overtreffen.

De door de Regering gevolgde politiek in zake tarwe is er op gericht de teelt van dit graangewas te bevorderen om redenen die in verband staan met de landbouwstructuur, alsook om België, wat zijn basisvoeding betreft, minder van het buitenland afhankelijk te maken. Dit noopt er haar toe de landbouwer tegen de gevolgen van een gevoelige baisse van de prijs voor ingevoerde tarwe te vrijwaren door hem toe te laten de inlandse tarwe tegen een redelijke prijs te verkopen.

Aan de andere kant, verzekert de verplichte verwerking van inlandse tarwe in het voor de broodbereiding bestemde meel aan de Belgische landbouw een vaste afzet.

Een andere bekommering in 1948 voor de regering was een middel te vinden om de exportmoeilijkheden voor de landbouwproducten te verhelpen. Inderdaad, in de loop van het jaar zijn de exportmogelijkheden nog enger geworden; in de nieuwe landen is de markt ontoegankelijk en de belangrijke traditionele afnemers van België, zoals Groot-Brittannië en Duitsland, trachten de opbrengst hunner gronden te verhogen en de aankopen in het buitenland te beperken. Aldus, wenden zij hun buitenlandse deviezen aan tot de aankoop van producten, die, met het oog op hun economisch herstel, van meer essentieel belang zijn.

Ondanks de gedane inspanningen, blijft de uitgevoerde hoeveelheid zeer gering, zoals dit ten andere uit onderstaande tabel blijkt. De sector van de dierlijke voortbrengselen is vooral getroffen.

Uitvoer van landbouwproducten

JAARTAL	Levende dieren en dierlijke voortbrengselen		Plantaardige voortbrengselen		Totaal	
	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)
1937 *(a)*.	71.013	401.689	651.485	987.205	722.498	1.388.894
1948 ...	24.763	517.341	409.821	2.223.566	434.584	2.740.907

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Gerectificeerde cijfers op grond van de door de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-Overeenkomst aangenomen goederennomenclatuur.

Een andere sector, die door het sluiten van de afzetgebieden zwaar werd getroffen, is deze van de tuinbouwproducten, met uitzondering nochtans van het fruit.

(1) Ministerieel besluit van 25 Juni 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 7 Juli 1948).

Uitvoer van tuinbouwproducten

JAARTAL	Groenten, eetbare planten, wortels en knollen		Fruit		Levende planten en producten van de bloementeelt		Totaal	
	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)	Hoeveelheid (tonnen)	Waarde (duizenden franken)
1937 *(a)*	169.206	181.985	11.221	46.155	10.514	85.990	190.941	314.130
1948	79.981	287.952	43.465	269.087	7.844	188.221	131.290	745.260

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Gerectificeerde cijfers op grond van de door de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Douane-Overeenkomst aangenomen goederennomenclatuur.

Om deze exportcrisis te verhelpen, heeft de Nationale Dienst voor de Afzet van Land- en Tuinbouwproducten zich beijverd om niet alleen de Belgische producten op de vreemde markten te doen ingang vinden, maar ook om het binnenlands verbruik van zekere producten te bevorderen (1).

De Regering heeft zich eveneens ingelaten met zekere vraagstukken tot rationalisatie van de landbouw : op dit gebied dient hoofdzakelijk vernoemd de ruilverkaveling, de mechanisatie en de verbetering der producten.

Een wetsontwerp betreffende de « ruilverkaveling van de landeigendommen » werd bij het Bureau van de Senaat ingediend. Het strekt er toe « een beter gebruik van de gronden mogelijk te maken door de versnippering en de verspreide ligging er van tegen te gaan : uit elkaar en door elkaar gelegen en ingesloten percelen worden vervangen door bij elkaar gelegen en regelmatige percelen, welke een eigen uitweg bezitten » (2). Twee methodes worden voorop gesteld : de ruilverkaveling krachtens de wet en de ruilverkaveling bij overeenkomst (3). De wetgever streeft er naar soortgelijke overeenkomsten aan te moedigen door het toestaan aan belanghebbenden van verscheidene voordelen. Hij voorziet kosteloze medewerking van de Staatsdiensten voor de meet- en afpalingsverrichtingen, enz... De notariële akte, houdende regeling van de eigendomsoverdracht, zal van alle registratierechten worden vrijgesteld. De ruilverkaveling moet de intensifiëring van de voortbrenging, de inkrimping van de exploitatiekosten en de intensieve aanwending van landbouwmachines in de hand werken.

Sedert de bevrijding heeft de mechanisatie merkelijke vorderingen gemaakt. Het aantal tractoren, motoculteurs en « landbouwjeeps » werd van 2.148 in Mei 1945 op 4.585 in Mei 1948 gebracht. Gedurende deze tijdspanne schommelde het percentage der door tractoren bewerkte gronden van 5,79 % tot 8,59 % (4). In zekere gebieden werd het stelsel voor gezamenlijke aankoop van gemechaniseerd materieel door de coöperatieve organismen uitgebreid. Op 31 December 1946 waren er 41 coöperatieven voor samenaankoop met in totaal 14.681 aangesloten leden.

Voor de gezamenlijke verkoop van land- en tuinbouwproducten werden verenigingen van producenten opgericht. Zij laten hun invloed gelden voor de verbetering en de standardisatie der producten, namelijk door het instellen van contrôlemerken. Deze coöperatieven voor verkoop telden op dezelfde datum 24 vennootschappen met samen 11.794 leden (5).

Het landbouwcrediet is niet bij machte alle behoeften, voortvloeiende uit deze rationalisatie-inspanningen, te voldoen. Het bedrag der door het Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet aan de landbouwers toegestane gewone leningen beloopt per 31 December 1948 480 millioen fr., waarvan meer dan de helft credieten op korte termijn (6).

De coöperatieven voor landbouwcrediet of Raiffeisenkassen, die eveneens de spaargelden van hun leden in ontvangst nemen, verstrekken aan de vennoten crediet onder persoonlijke waarborg, maar staan slechts leningen toe na toestemming van het centraal organisme. Op 31 December 1946 bestonden er

(1) De Nationale Dienst voor de Afzet van Land- en Tuinbouwproducten heeft een « Week van het Witloof » ingericht en de Nationale Zuiveldienst een « Week van de Melk ».

(2) Wetsontwerp betreffende de ruilverkaveling van landeigendommen (Parlementaire stukken, Senaat, zittijd 1947-1948, nr 263, 10 Maart 1948; zittijd 1948-1949, nr 171, 3 Maart 1949).

(3) De wet werd op 4 Mei 1949 uitgevaardigd (*Belgisch Staatsblad* van 2 Juni 1949). De methode der ruilverkaveling bij overeenkomst werd aangenomen.

(4) Volgens de gegevens van de op 15 Mei 1945 en 15 Mei 1948 door het Nationaal Instituut voor de Statistiek uitgevoerde tellingen.

(5) *Statistisch Bulletin;* nrs 4, 5 en 6; April, Mei en Juni 1948.

(6) Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet.

709 Raiffeisenkassen, die samen 39.888 leden telden. Zij zijn bij de Centrale Kas van de Belgische Boerenbond aangesloten. De door de Centrale Kassen en de Raiffeisenkassen toegestane credieten bedroegen 940 millioen fr. op 31 December 1948.

Van hun kant, hebben de landbouwkantoren voor 1.224 millioen fr. crediet toegekend.

De verwezenlijking van de Benelux heeft in zake landbouw een groot aantal vraagstukken doen oprijzen, die thans bestudeerd worden. Met het oog op het van kracht worden van de Economische Unie zal de Belgische landbouw zich moeten inspannen om zich aan te passen; deze inspannnig zal vooral moeten gericht worden op de verbetering van de kwaliteit en de voorstelling der producten alsmede op de inkrimping van de productiekosten.

AFDELING II. — VERKOOPPRIJZEN EN PRODUCTIEKOSTEN

§ 1. — LANDBOUWPRIJZEN

De hierna volgende tabel geeft het verloop weer van het indexcijfer der landbouwprijzen voor dierlijke en plantaardige voortbrengselen, alsmede van het indexcijfer der productiekosten, die maandelijks door het Departement van Landbouw worden bekendgemaakt.

Indexcijfers van de verkoopprijzen voor landbouwproducten en van de productiekosten *(a)*

(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Indexcijfers van de verkoopprijzen voor landbouwproducten			Indexcijfer van de productiekosten
	Plantaardige producten	Dierlijke producten	Globaal indexcijfer	
1939	93,8	99,5	98,0	104,6
1946	333,2	309,7	319,4	301,1
1947	346,9	339,2	342,4	347,8
1948	394,9	447,3	425,8	406,1
1948 Januari	425,9	387,8	403,5	372,3
Februari	422,6	456,8	442,7	425,5
Maart	422,3	461,5	445,4	426,0
April	415,1	465,5	444,8	413,1
Mei	424,7	490,1	463,2	412,1
Juni	418,7	473,9	451,1	411,9
Juli	388,1	466,4	434,1	414,1
Augustus	393,7	446,3	424,6	414,0
September	356,7	421,3	394,7	416,9
October	350,0	422,9	392,8	390,4
November	345,2	430,1	395,1	390,4
December	343,0	435,2	397,2	386,1

Bron : Ministerie van Landbouw.

(a) Het landbouwindexcijfer opgemaakt door het Departement van Landbouw is volledig verschillend van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen opgesteld door het Departement van Economische Zaken en waarvan sprake in het hoofdstuk « Prijzen ».
In het landbouwindexcijfer wordt de seizoenschommeling uitgeschakeld. Het wordt gewogen op basis van de waarde der verschillende componenten van de landbouwproductie (*Landbouwtijdschrift*, nr 1, Januari 1948, blzn 5 en volgende).

Indexcijfers van de verkoopprijzen voor landbouwproducten en van de productiekosten

(1936/1938 = 100)

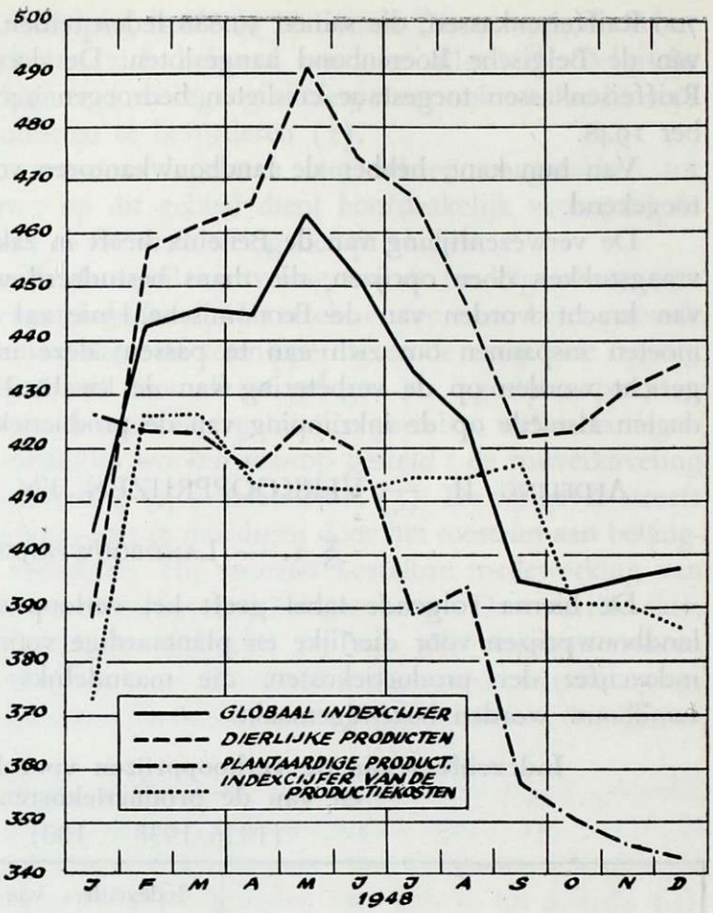

Bron : Ministerie van Landbouw.

Het globaal indexcijfer van de verkoopprijzen voor landbouwproducten stijgt ingevolge de afschaffing der subsidies, van Januari af, om in Mei het toppunt 463,2 te bereiken. Vervolgens daalt het trapsgewijze beneden het peil van Januari. Het gemiddeld indexcijfer voor het jaar bedraagt 425,8, tegenover 342,4 in 1947. In het geheel beschouwd, zijn de verkoopprijzen gunstiger dan vorig jaar, doch het aanzienlijk verschil tussen het verloop van de prijzen der plantaardige producten en dit van de prijzen der dierlijke producten dient aangestipt. Het indexcijfer voor plantaardige producten is tijdens het ganse jaar op bijna ononderbroken wijze gedaald, terwijl dit voor dierlijke producten gevoelig is gestegen. Dit laatste indexcijfer vertoont in de eerste vijf maanden een sterke toeneming; in de loop van het derde kwartaal komt een gevoelige terugloop, doch in de maand October herneemt de haussetendens.

In Januari bleef het indexcijfer van de verkoopprijzen voor dierlijke producten, uit hoofde van de strakheid der vleesprijzen, beneden het indexcijfer voor de plantaardige producten. De afschaffing van de rantsoenering en de vrijgeving van zekere prijzen brachten een ommekeer in deze toestand teweeg. Het verschil tussen de twee indexcijfers was veranderlijk; het bereikte een maximum bij het einde van het jaar.

§ 2. — Tuinbouwprijzen

De door het Ministerie van Landbouw bekendgemaakte indexcijfers laten toe het verloop te volgen van de prijzen voor groenten en fruit. In 1948 vertonen de groenteprijzen een merkelijk daling ten opzichte van 1947. Het indexcijfer van

de fruitprijzen ligt een weinig hoger dan dit van 1947, doch het peil blijft beneden dat voor de groenten. De twee indexcijfers zijn lager dan het algemeen peil van de groothandelsprijzen.

Indexcijfers van de verkoopprijzen voor tuinbouwproducten
(1936/1938 = 100)

TIJDVAK	Groenteprijzen	Fruitprijzen
1945	559	370
1946	446	340
1947	561	182
1948	366	203
1948 Januari	394	113
Februari	335	118
Maart	521	136
April	549	225
Mei	422	226
Juni	318	239
Juli	381	203
Augustus	340	223
September	418	235
October	222	263
November	273	269
December	215	190

Bron : Ministerie van Landbouw.

AFDELING III. — ALGEMENE RESULTATEN VAN HET LANDBOUWJAAR 1947/'48

Niettegenstaande de regenval tijdens de maanden Juli en Augustus, overtrof de opbrengst van de oogst merkelijk deze van het vorig jaar.

Opbrengst van de oogst in 1947 en in 1948
(metrische quintalen per hectare)

OPSOMMING	1947	1948
Wintertarwe	15,5	24,7
Zomertarwe	15,5	17,8
Rogge	18,8	21,4
Zomergerst	23,0	21,7
Haver	21,8	21,2
Late aardappelen	176,8	217,4
Halfvroege aardappelen	182,1	245,1
Vroege aardappelen	209,4	193,8
Suikerbieten	212,1	353,5
Voederbieten	397,8	772,0
Gewone klaver	38,7	49,2
Incarnaat klaver	172,2	237,7

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Evenwel, kan het jaar 1947 niet als normaal beschouwd worden, daar de opbrengst gevoelig beïnvloed werd door de ongunstige weersgesteldheid. Deze was gunstiger in 1948, hetgeen niet belet dat de zomerregens ongetwijfeld een vermindering van de verwachte opbrengst hebben meegebracht.

Weersgesteldheid in 1948

MAAND	Percentage van de gevallen hoeveelheid regen in verhouding tot de normale regenneerslag	Maandgemiddelde der temperatuur vergeleken met de normale temperatuur (graden Celsius)	
		Normale temperatuur	Maandgemiddelde
Januari	197,6	2,7	5,6
Februari...	99,8	3,1	3,2
Maart	71,5	5,5	8,5
April...	139,4	8,2	10,2
Mei	97,8	12,8	13,6
Juni	134,0	14,9	15,3
Juli	121,1	16,8	16,5
Augustus	127,0	16,4	16,5
September	64,1	14,0	14,4
October	47,1	10,8	9,8
November	58,1	5,2	6,2
December	75,0	3,3	4,2

Bron : Koninklijk Meteorologisch Instituut van België te Ukkel.

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek is, overeenkomstig een bij de aanvang van de oorlog ingevoerde traditie, overgaan tot twee tellingen. De eerste, die op 1 Januari uitgevoerd werd, heeft betrekking op de winterbezaaiingen en het vee, de tweede, die op 15 Mei plaats had, slaat op het geheel van de land- en tuinbouw. Deze tellingen geven aanleiding tot volgende vaststellingen.

De totale oppervlakte van de beteelde gronden is, ten opzichte van 1947, met 7.398 ha verminderd.

De voornaamste getroffen sectoren zijn : de nijverheidsgewassen, de wortelplanten en de knolgewassen, voornamelijk voederbieten, de grasachtige voedergewassen, de fruit- en de groenteteelt. De vermindering van de oppervlakte beteeld met grasachtige voedergewassen wordt gecompenseerd door een aangroei van deze voorbehouden aan de weilanden. Van 1947 tot 1948 werd deze laatste van 777.716 ha op 788.876 ha gebracht.

Andere teelten kennen een vooruitgang. Aldus geeft de teelt der graangewassen een duidelijke toeneming aan : van 1947 tot 1948 stijgt de beteelde oppervlakte van 483.887 ha tot 501.937 ha. De uitbreiding van de tarweteelt is vooral opvallend. Sinds 1946, normaal referentiejaar, daalt de met wintertarwe bezaaide oppervlakte van 128.177 ha tot 125.993 ha; deze met zomertarwe stijgt van 8.881 ha tot 17.213 ha. Voor het teeltjaar 1948/'49 dient nog een gevoelige aangroei voor wintertarwebezaaiingen aangestipt; inderdaad, bij de telling van 1 Januari 1949 werden 133.102 ha opgegeven.

Alhoewel het vooroorlogse peil, dat rond 170.000 ha (1) schommelt, nog op

(1) Statistisch Jaarboek voor België en Belgisch-Kongo.

verre na niet bereikt werd, schijnt de « tarwepolitiek » toch afdoende te zijn geweest.

Wat de aardappelen betreft, kan gezegd worden dat de voortbrenging van de halfvroege variëteiten is toegenomen.

Bebouwde oppervlakte
Tellingen van 15 Mei 1947 en 15 Mei 1948
(hectaren)

AARD DER TEELTEN	1947	1948	Verschil	
			absolute cijfers	%
Graan- en meelgewassen :				
1. Broodgranen :				
Winter- en wisseltarwe	44.450	125.933	+81.483	+183
Zomertarwe	33.057	17.213	−15.844	− 46
Rogge	85.114	86.150	+ 1.036	+ 1
Spelt, masteluin	7.784	5.956	− 1.828	− 24
Totaal broodgranen	**170.405**	**235.252**	**+64.847**	**+ 38**
2. Andere graangewassen :				
Wintergerst	12.996	19.410	+ 6.414	+ 49
Zomergerst	69.283	57.260	−12.023	− 17
Haver	230.195	189.126	−41.069	− 18
Boekweit, maïs verbouwd voor het zaad...	1.008	887	− 121	− 12
Totaal andere graangewassen ...	**313.482**	**266.683**	**− 46.799**	**− 15**
Totaal graan- en meelgewassen.	**483.887**	**501.935**	**+18.048**	**+ 4**
Nijverheidsplanten :				
Suikerbieten	52.216	45.231	− 6.985	− 13
Vlas	27.845	30.128	+ 2.283	+ 8
Cichorei voor koffie	4.470	2.782	− 1.688	− 38
Hennep...	108	63	− 45	− 41
Tabak	2.606	1.627	− 979	− 37
Hop...	488	452	− 36	− 7
Oliehoudende planten (winterkoolzaad en andere oliehoudende planten)...	1.666	2.012	+ 346	+ 21
Medicinale, aromatische en kruiderijachtige planten	95	65	− 30	− 32
Totaal nijverheidsplanten	**89.494**	**82.360**	**− 7.134**	**− 8**

AARD DER TEELTEN (vervolg)	1947	1948	Verschil absolute cijfers	Verschil %
Wortelplanten en knolgewassen (als hoofdteelt) :				
Aardappelen	84.344	88.239	+ 3.895	+ 5
waarvan :				
Late aardappelen	51.119	45.598	— 5.521	— 11
Halfvroege aardappelen	26.062	36.172	+10.110	+ 39
Vroege aardappelen	7.163	6.469	— 694	— 10
Voeder- en halfsuikerbieten	87.076	80.785	— 6.291	— 7
Voederwortelen en andere wortelplanten	3.882	2.856	— 1.026	— 26
Totaal wortelplanten en knolgewassen	**175.302**	**171.880**	**— 3.422**	**— 2**
Andere teelten :				
Voedergras	87.463	78.024	— 9.439	— 11
Grasland	777.716	788.876	+11.160	+ 1
Groenteteelt	28.590	25.057	— 3.533	— 12
Fruitteelt	62.376	54.852	— 7.524	— 12
Bloementeelt	691	719	+ 28	+ 4
Andere teelten (boomkwekerijen, wijmen, niet vernoemde teelten)	13.748	10.786	— 2.962	— 22
Totaal andere teelten	**970.584**	**958.314**	**—12.270**	**— 1**
Samenvatting :				
Graan- en meelgewassen...	483.887	501.935	+18.048	+ 4
Nijverheidsplanten	89.494	82.360	— 7.134	— 8
Wortelplanten en knolgewassen.	175.302	171.880	— 3.422	— 2
Peulgewassen verbouwd voor het zaad...	15.737	13.117	— 2.620	— 17
Andere teelten	970.584	958.314	—12.270	— 1
Algemeen totaal	**1.735.004**	**1.727.606**	**— 7.398**	**— 0,4**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

AFDELING IV. — VEESTAPEL

Deze afdeling omvat een beknopte analyse van de belangrijkste posten, die in de tellingen van 15 Mei 1947, 1 Januari 1948, 15 Mei 1948 en 1 Januari 1949 werden opgenomen.

§ 1. — Paardenstapel

In de loop van het jaar 1948 hield de inkrimping van de paardenstapel aan : van 287.764 eenheden op 1 Januari daalde hij tot 265.279 eenheden op 31 December. Het gemiddelde voor de teeltjaren 1937/'39 bedroeg 306.226 eenheden.

De terugloop heeft op alle categorieën betrekking en vloeit voort, enerzijds, uit de steeds toenemende mechanisatie van de landbouw en, anderzijds, uit de achteruitgang van de paardenteelt veroorzaakt door de vermindering van de export.

§ 2. — Rundveestapel

Na de ernstige teruggang in 1947 heeft de rundveestapel sinds de telling van 1 Januari 1948 een merkelijke vooruitgang geboekt : 1.688.364 eenheden per 1 Januari 1949, tegenover 1.588.067 per 1 Januari 1948.

Veestapel
(eenheden)

CATEGORIE DIEREN	Gemiddelde 1937/'39	15 Mei 1947	1 Januari 1948	15 Mei 1948	1 Januari 1949
Paarden voor landbouwgebruik	±258.221	264.676	250.855	253.474	239.626
Paarden voor niet-landbouwgebruik...	± 48.000	39.491	36.909	27.318	25.653
Totaal aantal paarden...	**±306.221**	**304.167**	**287.764**	**280.792**	**265.279**
Uitsluitend melkkoeien.	1.000.000(a)	659.883	652.934	721.866	772.527
Melk- en trekkoeien ...		66.271	65.251	53.859	47.550
Andere runderen	1.000.000	967.299	869.882	839.326	868.287
Totaal aantal runderen.	**2.000.000**	**1.729.453**	**1.588.067**	**1.715.051**	**1.688.364**
Totaal aantal varkens.	**1.087.000**	**615.582**	**647.699**	**657.741**	**912.114**
Leghennen	16.917.222(b)	5.103.363	5.229.110	5.280.245	.
Mesthanen en -hennen.	1.290.300(b)	644.247	411.553	912.839	.
Totaal pluimvee	.	**5.747.610**	**5.640.663**	**6.193.084**	.

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Landbouw.

(a) Raming van het Ministerie van Landbouw.
(b) Telling van 31 December 1929.

De analyse van de samenstelling van de veestapel toont evenwel aan dat het aantal koeien (uitsluitend melkkoeien) tijdens het jaar 1948 is toegenomen, alhoewel het nog ver beneden het peil van de jaren 1937/'39 ligt. Grotere hoeveelheden voorhanden zijnde veevoeder en meer winstgevende prijzen voor dierlijke voortbrengselen hebben voorzeker invloed gehad op de toeneming van de rundveestapel. Deze aangroei heeft op zijn beurt, zoals blijkt uit de uitbreiding van de als tijdelijk weiland gebruikte oppervlakten, een wijziging in de verdeling der teelten meegebracht.

§ 3. — Varkensstapel

De varkensstapel is in 1948 met 40 % toegenomen en bedroeg bij het jaareinde 912.114 eenheden, tegenover 1.087.000 in 1937/'39.

Deze toeneming kan verklaard worden zowel door de overvloed aan veevoeder als door de inkrimping van de prijzen voor zekere plantaardige voortbrengselen.

*
* *

Er kan dus geconcludeerd worden dat het jaar 1948 gekenmerkt werd door de terugkeer van de Belgische landbouw tot een meer traditionele structuur. De eindproducten, zoals het vlees, en de basisproducten, zoals de tarwe, vertonen een neiging om hun vroegere belangrijkheid opnieuw in te nemen.

Het terug aanleggen van de veestapel werd vergemakkelijkt door een betere voorziening van de markt met basisveevoeder.

In 1948 was de afzetcrisis acuut, doch zij was het gevolg van omstandigheden van tijdelijke aard.

In het algemeen, vormt het jaar 1948 een belangrijke mijlpaal in de richting van het herstel van de Belgische landbouw, zowel van quantitatief als qualitatief standpunt uit beschouwd. De bereikte resultaten moeten hem in staat stellen de nodige inspanningen tot uitrusting en modernisatie te doen, die door de internationale mededinging en door de programma's voor economische samenwerking worden opgelegd.

HOOFDSTUK V

WEDEROPBOUW EN WEDERUITRUSTING

In onderhavig hoofdstuk wordt getracht de in de loop van het jaar verwezenlijkte vooruitgang in zake 's lands uitrusting, in de mate van het mogelijke, in cijfers weer te geven en wel wat de overheidssector, de woningbouw en de nijverheids- en handelsinvesteringen betreft.

AFDELING I. — OVERHEIDSSECTOR

§ 1. — OPENBARE WERKEN

De in 1948 op de gewone en buitengewone begroting vastgelegde bedragen voor het Bestuur der Waterwegen, dit der Wegen en dit der Gebouwen, belopen respectievelijk 1.581 millioen fr. (voorzien crediet : 1.728 millioen fr.), 546 millioen fr. (voorzien crediet : 580 millioen fr.) en 578 millioen fr. (voorzien crediet : 632 millioen fr.). De voorziene credieten werden aldus voor bijna het totaal bedrag aangewend.

1. *Bevaarbare waterwegen.*

De door het Bestuur der Waterwegen in de loop van het jaar vastgelegde uitgaven bereiken 1.581 millioen fr.

Bijna de helft van dit bedrag, hetzij 763 millioen fr., werd besteed aan werken tot herstel van oorlogsschade aan de haveninrichtingen van Antwerpen, Gent, Oostende en Brugge en aan de wederopbouw van bruggen (1).

Wat de aan de gang zijnde nieuwe werken betreft, zijn de bouw van de stuwdam te Eupen en het graven van de sectie Nimy-Baudour van het kanaal Nimy-Blaton-Péronnes bijna voltooid. De werken tot normalisering van Samber en Maas

(1) Onder de bruggen, waarvan in 1948 de wederopbouw definitief werd voltooid of het eindstadium had bereikt, dienen vernoemd de brug te Ponts et de « Pont des Trous » te Doornik, de brug over de Leie te Kortrijk; de brug over de sluizen 1 en 2 te Bossuit; de bruggen van de Nieuwe Wandeling, van de De Smetstraat, van de Muide, van het Tolhuis en van Gentbrugge, te Gent; de brug over de Schelde te Dendermonde, de brug van de Noorderlaan over het Albertkanaal te Antwerpen.

alsmede de voorbereidende werken tot het graven van de ringvaart rond Gent werden voortgezet.

Aan het kanaal Brussel-Charleroi werden verscheidene werken aangevat (1).

In het geheel genomen, werden 490 millioen fr. besteed aan nieuwe werken.

Blijven nog te vernoemen de verschillende onderhoudswerken aan de bevaarbare waterwegen, die een totaal bedrag van 327 millioen fr. vertegenwoordigen.

2. *Wegen.*

De in 1948 vastgelegde uitgaven voor wegwerken belopen 546 millioen fr.

Van dit bedrag slorpten de werken tot herstel van oorlogsschade 87 millioen fr. op (2).

De uitgaven voortvloeiende uit werken voor het herstellen en verbeteren van de Rijkswegen, van steenwegen, rijwielpalen en signalisatie, werken voor het aanleggen, rechttrekken, verbreden en verbeteren van de Rijkswegen met wijziging van het tracé, afschaffing van overwegen, het omleiden om de steden, het aanleggen en het geschikt maken van de squares en openbare parken behorende bij de Rijkswegen, enz., bedroegen 122 millioen fr. (3).

3. *Openbare gebouwen.*

Het Bestuur der Gebouwen beschikte, tijdens het dienstjaar 1948, over een crediet van 632 millioen fr., waarvan 180 millioen fr. voor onderhoudswerken aan Rijksgebouwen.

Aan de andere kant, werden credieten tot een bedrag van 382 millioen fr. voor nieuwe investeringen bestemd : verwerving van gronden en gebouwen, nieuwe constructies, uitbreidingen, verbeteringen, enz...

---

(1) Inzonderheid het eerste gedeelte van de uitmonding in de Samber, dat de omleiding omvat van weg n^r 22 en van spoor- en buurtspoorwegen, de constructie van de bovenbouw van de wegbrug van weg n^r 22 en van de spoorwegbrug der lijn Dampremy-Charbonnages te Monceau-Formation alsmede het aanleggen van een nieuwe uitmonding voor de Piéton.

(2) De voornaamste werken zijn de volgende :

de bouw van de pijlers van de brug over het zeekanaal aan de Jules de Troozsquare te Brussel;

de bouw van de pijlers van de brug over de Maas te Maaseik;

de ophaalbruggen te Turnhout en te Rijkevorsel;

de halfvaste bruggen over de Schelde te Zingem en Semmerzake;

de halfvaste brug over de Dender;

de brug over het kanaal van Duinkerke te Adinkerke;

de ringbaan rond Ninove, verbeteringswerken aan de steenweg;

de brug van Marchienne-au-Pont over de Samber.

de brug Soyer over de Schelde, te Doornik;

de voltooiing van de « Pont des Arches » en van de bruggen te Fragnée en te Wandre over de Maas;

de voltooiing van de brug over het Albertkanaal te Herstal;

de herstelling van weg 27 tussen Verviers en Baraque Michel;

de herstelling van weg 28 tussen de plaats « Hestreux » en de verbinding met baan 27;

de herstelling van weg 39 Visé-Barchon, Jupille-Barchon en Vaux-sous-Chèvremont-Fléron;

de Bargiebrug over het kanaal van Gent naar Brugge, te Gent.

(3) De voornaamste uitgevoerde werken worden hierna, ter inlichting, opgesomd :

de brug van Vijfwege over de Noord-Eede;

de oprit tot de overbrugging te Kermt met het oog op de afschaffing van de overweg van weg 2;

de brug over de grote ringlaan te Anderlecht;

de brug van Nevele over het kanaal van Schipdonk;

het herstellen van weg 5 (Brussel-Charleroi) te Lodelinsart en te Jumet;

het herstellen van weg 71 (Doornik-Kortrijk) in de provincie Henegouwen.

Aan de gebouwen ressorterend onder het Departement van Financiën werd 85 millioen fr. besteed en 84,5 millioen fr. werd vastgelegd voor de gebouwen van de Rijkswacht.

Voor het Departement van Openbaar Onderwijs, exclusief de inrichtingen van het middelbaar onderwijs, werd 38 millioen fr. vastgelegd, waarvan circa 10 millioen fr. voor de Universiteiten te Gent en Luik.

De Departementen van Justitie en Verkeerswezen hebben respectievelijk 13 millioen fr. en 10 millioen fr. opgeslorpt, terwijl voor het Departement van Binnenlandse Zaken de vastgelegde credieten 13,5 millioen fr. beliepen.

Wat het herstel van de door oorlogsfeiten beschadigde gebouwen betreft, werd 57,5 millioen fr. vastgelegd. Daarvan is 15 millioen fr. bestemd voor het Justitiepaleis te Brussel, 8 millioen fr. voor het opnemingsoord voor zwakzinnigen te Doornik, 10 millioen fr. voor de Universiteit te Luik en 10 millioen fr. voor de Rijkswacht.

Behalve het hierboven vermeld bedrag van 632 millioen fr., werd een crediet van 212 millioen fr. vastgelegd met het oog op de aanwervingen en de werken in verband met de inrichtingen van het middelbaar onderwijs.

§ 2. — Diversen

Om een volledig overzicht te hebben van de overheidsinvesteringen, dienen bij de door het Ministerie van Openbare Werken vastgelegde bedragen de uitgaven van zekere Staats- of parastatale organismen gevoegd. Zo heeft, in zake verkeerswezen, de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen in 1948 een bedrag van 2.850 millioen fr. geïnvesteerd; het Nationaal Bureau voor de Voltooiing van de Noord-Zuidverbinding 480 millioen fr., de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen 210 millioen fr., het Rijkszeewezen 220 millioen fr., de Regie der Luchtwegen 90 millioen fr., het Bestuur der Posterijen 140 millioen fr., de Regie voor Telegraaf en Telefoon 1.480 millioen fr. en het Nationaal Instituut voor Radio-Omroep 10 millioen fr.

Het Departement van Landsverdediging heeft voor 310 millioen fr. uitgaven vastgelegd. Ten slotte, zouden de provinciale en gemeentelijke besturen, voor hun deel, een bedrag van ongeveer 3 milliard fr. geïnvesteerd hebben, zonder rekening te houden met de uitgaven voor herstel van de oorlogsschade aan de havens, waarvan sprake in § 1 van onderhavige afdeling.

Afdeling II. — WOONHUIZEN

§ 1. — Raming van de behoeften

Daar de uitkomsten van de algemene telling van 31 December 1947 nog niet beschikbaar zijn, bestaan er enkel ramingen, die weinig nauwkeurig zijn.

De werkelijke en onmiddellijke behoeften aan woningen zouden, volgens zekere ramingen, 200.000 eenheden bedragen, wat nagenoeg een tekort van 160.000 gebouwen vertegenwoordigt. Om de bevolking volgens de huidige sociale eisen te huisvesten, zouden, eveneens naar schatting, 300.000 woningen, hetzij ongeveer 240.000 gebouwen te kort zijn. Het Ministerie van Economische Coördinatie beschouwt deze ramingen als minimumbehoeften en de achterstand

zal slechts kunnen ingehaald worden door middel van een activiteit, die het normaal rhythme van de nieuwbouw overtreft.

Voornoemde ramingen omvatten inzonderheid 30 à 35.000 door oorlogsfeiten totaal vernielde woonhuizen, 25.000 woonhuizen bestemd voor vreemde mijnwerkers en 30.000 af te breken krotwoningen.

§ 2. — Bouwvergunningen

Ingevolge de schaarste aan zekere bouwmaterialen en, vooral, wegens het bestaan van een regime van volledige tewerkstelling in deze sector, moest in 1948 het prioriteitsstelsel nog gehandhaafd blijven, doch de normalisatie van de voortbrenging laat een spoedige opheffing er van verhopen.

Het stelsel behelst vergunningen, die door het Ministerie van Wederopbouw worden verleend; de indeling naar provincie en naar categorie wordt in onderstaande tabel weergegeven.

In 1948 uitgereikte vergunningen tot aanwending van materialen

PROVINCIE	Categorie I — Gebouwen toebehorende aan geteisterden, houders van een prioriteit	Categorie II — Gebouwen toebehorende aan geteisterden en aan niet-geteisterden	Categorie III — Gebouwen voor handels- of nijverheidsdoeleinden	Totaal	Percenten van het totaal
Antwerpen	238	6.296	389	6.923	17,2
Brabant	133	8.224	843	9.200	22,8
West-Vlaanderen ...	222	5.210	253	5.685	14,1
Oost-Vlaanderen ...	109	5.361	267	5.737	14,2
Henegouwen	167	2.364	190	2.721	6,8
Limburg	138	2.819	58	3.015	7,5
Luxemburg	383	576	13	972	2,4
Luik	633	4.095	395	5.123	12,7
Namen	117	748	62	927	2,3
Het Rijk...	**2.140**	**35.693**	**2.470**	**40.303**	**100,0**

Bron : Ministerie van Wederopbouw.

In 1948 bedroeg het totaal aantal verleende vergunningen 40.303, tegenover 26.774 in 1947. Vooral het aantal vergunningen toegekend aan niet-prioritairen is in de beschouwde periode sterk toegenomen, terwijl het aantal vergunningen, die aan geteisterden, houders van een prioriteit, werden toebedeeld, tot de helft is gedaald. Er kan hier misschien een aanduiding gevonden worden voor het feit dat het herstel van geteisterde gebouwen met eerste voorrang ten einde loopt.

Onder de drie provinciën, die het meest door de oorlog werden getroffen, bekwam Luik het grootste aantal vergunningen van categorie I, gevolgd door Luxemburg en Antwerpen.

Van het totaal aantal toegekende vergunningen, bekomt Brabant 22,8 %, Antwerpen 17,2 %, Oost- en West-Vlaanderen elk 14 % en Luik 12,7 %.

Tijdens het jaar 1948 aan de categorieën I, II en III uitgereikte vergunningen tot aanwending van materialen

BOUWTYPE	Geteisterd			Niet geteisterd			
	Volledige wederopbouw (meer dan 66 %)	Herstellingen	Aantal woningen	Nieuwbouw	Verbouwingen	Herstellingen, belangrijke onderhoudswerken of voltooiingswerken	Aantal woningen
I. *Woonhuizen :*							
Bewoonbare oppervlakte minder dan 100 m²	1.196	391	1.127	9.675	3.561	375	9.755
Bewoonbare oppervlakte tussen 101 en 150 m² ...	1.128	311	1.267	4.404	1.895	90	4.552
Bewoonbare oppervlakte meer dan 150 m²	1.165	405	1.360	3.863	1.970	86	4.001
Totaal	**3.489**	**1.107**	**3.754**	**17.942**	**7.426**	**551**	**18.308**
II. *Gebouwen met verscheidene appartementen :*							
Met 5 woningen en minder	245	99	953	554	574	23	2.239
Met meer dan 5 woningen	13	4	219	74	13	3	693
Totaal	**258**	**103**	**1.172**	**628**	**587**	**26**	**2.932**
III. *Particuliere gebouwen ten gebruike van scholen, sanatoria, tehuizen, enz...*	22	13	—	120	45	4	—
IV. *Gebouwen voor industrieel, commercieel, artisanaal of gemengd gebruik ...*							
Ondernemingen met ten hoogste 10 personeelsleden...	401	130	116	3.048	2.207	105	251
Ondernemingen met meer dan 10 personeelsleden.	99	56	6	1.193	712	28	280
Totaal	**500**	**186**	**122**	**4.241**	**2.919**	**133**	**531**
Algemeen totaal ...	**4.269**	**1.409**	**5.048**	**22.931**	**10.977**	**714**	**21.771**

Bron : Ministerie van Wederopbouw.

Voorgaande tabel, die de indeling naar bouwtype en aard der werken opgeeft, toont aan dat de tijdens het jaar uitgereikte vergunningen tot aanwending van materialen betrekking hebben op 26.819 woningen, waarvan 5.048 voor geteisterden en 21.776 voor niet-geteisterden. Voor zover deze vergunningen in de loop van het jaar zelf aangewend werden, geeft de indeling er van de bouwsectoren aan waar de meeste werken werden uitgevoerd. De bouwbedrijvigheid bestond dus vooral uit nieuwbouw en verbouwing van niet-geteisterde gebouwen.

In dit overzicht maken feitelijk alleen de bouwtypes, die onder de rubrieken « woonhuizen » en « gebouwen met verscheidene appartementen » voorkomen, eigenlijke woningen uit; voor de woningen geldt dus het cijfer van 26.170 vergunningen, waarvan 4.930 uitgereikt aan geteisterden en 21.240 aan niet-geteisterden.

De drie vierden van de vergunningen toegestaan voor woonhuizen van geteisterden, hebben betrekking op totale wederopbouw en één vierde op herstellingen.

Aan de andere kant, werden 70 % van de vergunningen aan niet-geteisterden, voor nieuwbouw uitgereikt en 30 % voor verbouwingen.

Onder de rubriek « gebouwen met verscheidene appartementen » van de categorie « geteisterd » zijn de verhoudingen 70 % voor de totale wederopbouw en 30 % voor de herstellingen, terwijl de nieuwbouw en de verbouwingen van de categorie « niet geteisterd » ieder ongeveer de helft van de vergunningen tot aanwending van materialen innemen.

§ 3. — Hulpverlening aan de particuliere woningbouw

In de loop van het jaar 1948 hebben de Coöperatieven van Geteisterden hun rol van bijstand, bij werken tot wederopbouw, aan de geteisterden voortgezet.

Nochtans, werden er rond het jaareinde officiële beschikkingen (1) genomen om voortaan de rol van deze organismen te beperken tot deze van technische adviseurs en om de verdeling der gewestelijke sectoren te herzien, inzonderheid met het oog op de inkrimping van hun aantal.

In 1948 heeft de beperkte begroting der buitengewone uitgaven, aan het Departement van Wederopbouw, slechts de aanbouw van 1.000 woningen toegelaten; er werd besloten dat in 1949 de Staat de woningbouw voor geteisterden niet meer op zich zal nemen.

In de loop van het jaar heeft de Regering een politiek tot aanmoediging van de woningbouw aangevat. Ziehier de middelen die haar door het Parlement te dien einde werden verleend.

1° De wet van 29 Mei 1948 (2), wet De Taeye genaamd, verstrekt premiën aan degenen die een bescheiden woning bouwen en aan de kopers van een woning, die gebouwd werd door een aangenomen maatschappij voor goedkope woningen of voor kleine landeigendom of door een openbaar bestuur of een openbare instelling. Per 31 Januari 1949 had het Departement van Volksgezondheid en van het Gezin 25.000 aanvragen ontvangen en beantwoord; de diensten voor de Stedebouw moesten zich over 7.000 plans uitspreken en hebben over 3.700 gevallen advies uitgebracht; ten slotte, werden 1.300 premiën toegekend, waarvan 730 voor een bedrag van 22,25 millioen fr. in 1948 en 570 voor een bedrag van

(1) Ministeriële besluiten van 30 October 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 25 Maart 1949) en van 10 December 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 24 Maart 1949).

(2) *Belgisch Staatsblad* van 10 Juni 1948.

18 millioen fr. in Januari 1949. Het grootste gedeelte van het crediet dient in 1949 aangewend; het gemiddeld bedrag van de premie bedraagt 30.000 fr. Er dient aangestipt dat talrijke aanvragen feitelijk slechts een eenvoudig verzoek om inlichtingen uitmaken.

2° Het besluit van de Regent van 16 Augustus 1948 (1) voorziet dat degenen die met een Staatspremie voor het optrekken van een bescheiden woning werden begunstigd, bij een door de Algemene Spaar- en Lijfrentekas of door de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom aangenomen vennootschap, leningen kunnen bekomen, die tot 90 % van de totale waarde van het goed kunnen bereiken. De Staat waarborgt aan de vennootschap, die de lening toestaat, de terugbetaling van het gedeelte van de hypothecaire lening, dat de 70 % van de totale waarde van het goed overtreft en tot dewelke de credietorganismen normaal hun leningen tot het bouwen of aankopen van een woning beperken.

Eindelijk, ingevolge de wensen van de Nationale Arbeidsconferentie van 30 Maart 1948, heeft de Regering besloten de bezuiniging ten bedrage van 1.200 millioen fr., verwezenlijkt door het overdragen op de werkgevers van de last der compensatietoelagen van de bij hen tewerkgestelde arbeiders en bedienden, te besteden aan de aanmoediging van de woningbouw. Van dit bedrag zijn 190 millioen fr. bestemd tot het toekennen van premiën; 920 millioen fr. moeten ter beschikking gesteld worden van de Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken en 90 millioen fr. komen toe aan de Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom. Slechts een klein gedeelte van deze credieten kon in 1948 worden aangewend.

Van de bevrijding af tot einde 1948 heeft de Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken 992 aanbestedingen goedgekeurd.

De bedrijvigheid over 1948 slaat op 459 aanbestedingen, hetzij 45 % van het naoorlogs totaal. Hieronder volgt de verdeling per provincie : Antwerpen 93, Brabant 4, West-Vlaanderen 64, Oost-Vlaanderen 13, Henegouwen 129, Luik 127, Limburg 7, Luxemburg 22.

Er dient op gewezen dat de bouw van talrijke woonhuizen voor mijnwerkers, die in 1947 aanbesteed werden, slechts einde 1947 of in 1948 kon aangevat worden, wegens, enerzijds, de schaarste aan bouwmaterialen en aan transportmiddelen, die tot Februari 1948 aansleepte, en, anderzijds, de administratieve moeilijkheden, die zich bij de aankoop van talrijke gronden hebben voorgedaan.

De aan de Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken in 1948 toegekende credieten, die 560 millioen fr. voor gewone behoeften en 540 millioen fr. voor mijnwerkerswoningen bedragen, werden haar, in werkelijkheid, slechts einde 1948 en begin 1949 ter beschikking gesteld; dit geeft een verklaring voor het gering aantal woonhuizen, die in 1948, bij benuttiging van deze credieten, aanbesteed werden.

Afdeling III. — COMMERCIELE EN ARTISANALE UITRUSTING (2)

De auto-financiering is in deze sector zeer uitgebreid; zij bereikt ongeveer 65 % van de globale investeringen. Indien eveneens rekening wordt gehouden

(1) *Belgisch Staatsblad* van 28 Augustus 1948.
(2) Ramingen van het Ministerie van Economische Coördinatie.

met het feit dat de parastatale instellingen en de kapitaalmarkt circa 700 millioen fr. ter beschikking van de handel en het ambachtswezen gesteld hebben, kunnen de investeringen op 2 milliard fr. geraamd worden. Doch het Ministerie van Economische Coördinatie acht het voorzichtig dit cijfer op 1,2 milliard fr. te brengen, ten einde elk gevaar van overschatting uit te schakelen.

Afdeling IV. — INDUSTRIELE UITRUSTING

Bij ontstentenis van nauwkeurige gegevens omtrent de netto-investeringen, werden, ten einde de vorderingen in zake 's lands industriële uitrusting na te gaan, alle vestigingsuitgaven, die in het geïmmobiliseerd actief konden opgenomen worden (de waarde der afschrijvingen, in de ruime betekenis van dit woord, inbegrepen), onder de benaming « bruto-investeringen » samengebracht.

In de loop van het jaar 1948 hebben de steenkolenmijnen een bedrag van 1.600 millioen fr. aan bruto-investeringen besteed, waarvan 430 millioen fr. voor huisvesting van arbeidskrachten.

Van dit totaal kwamen 1.080 millioen fr. van het Wederuitrustingsfonds.

De uitrustingsuitgaven der electriciteitsbedrijven belopen circa 2 milliard fr.

De investeringen der cokesfabrieken, inclusief de cokesfabrieken der metaalnijverheid, bereiken 450 millioen fr., waarvan 300 millioen fr. besteed aan de voortbrenging, de distributie en het vervoer van gas.

De globale investeringsuitgaven in de metaalnijverheid en de metaalverwerkende nijverheid bedragen voor het jaar 1948 2.550 millioen fr.

In 1948 hebben de ondernemingen van de scheikundige nijverheid circa 900 millioen fr. aan hun uitrusting besteed en deze van de petroleumindustrie 80 millioen fr.

Het Departement van Economische Coördinatie raamt de investeringen in de textielnijverheid, tijdens het jaar 1948, op circa 1.300 millioen fr.

De algemene bouwondermingen, de cementfabrieken, de agglomeratenfabrieken, de groeven, de kalkovens, de bedrijven voor het baggeren van rivierkiezelzand, de steenbakkerijen,

Bruto-investeringen van de electriciteitsbedrijven in 1948
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	Bedrag
Productie...	1.200
Overbrenging hoogspanning ...	150
Distributie hoogspanning	200
Distributie laagspanning	450
Totaal	**2.000**

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie.

Bruto-investeringen in de metaal- en metaalverwerkende nijverheid tijdens het jaar 1948
(millioenen franken)

OMSCHRIJVING	Bedrag
IJzer- en staalnijverheid	900
Metaalverwerkende nijverheid...	1.350
Industrie der non-ferro metalen.	300
Totaal	**2.550**

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie.

de ceramieknijverheid, de houtnijverheid en de glasnijverheid hebben, in de loop van het jaar 1948, circa 700 millioen fr. geïnvesteerd.

De investeringen der hierboven niet aangehaalde bedrijven belopen circa 1.300 millioen fr.

Diverse industrieën
Bruto-investeringen in 1948
(millioenen franken)

NIJVERHEIDSTAK	Bedrag
Voedings- en tabaksindustrie...	750
Verbruiksindustrieën (Papiernijverheid en grafische kunst, leder en schoeisel, rubber, lucifers en pelswerk)	500
Diverse nijverheidstakken (fotografie en optische bedrijven).	50
Total	**1.300**

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie.

AFDELING V. — BRONNEN EN FINANCIERING VAN DE WEDERUITRUSTING EN VAN DE WEDEROPBOUW

§ 1. — RAMING VAN HET GLOBAAL BEDRAG DER INVESTERINGEN

Het Ministerie van Economische Coördinatie heeft, zoals vorig jaar (1), een staat opgemaakt van de door het Belgische bedrijfsleven gedane investeringen, en dit zowel in de overheidssector als in de particuliere sector. Genoemd Departement werd er toe genoopt, aan de hand van meer volledige en betere inlichtingen, correcties aan te brengen aan de gegevens over 1947, die betrekking hebben op de geïmporteerde uitrustingsgoederen en op de werken van burgerlijke bouwkunde, waarvan de bedragen als onderschat werden bevonden. De nieuwe ramingen worden in onderstaande tabel opgenomen.

Raming van de investeringen
(milliarden franken)

OPSOMMING	1947	1948
Productie van uitrustingsgoederen	10,9	12,3
Invoer van uitrustingsgoederen	7,9	8,7
Werken van burgerlijke bouwkunde	14,7	15,2
Bijzondere aanbrengst van de ijzer- en staalindustrie	2,0	2,0
Interne aanbrengst van de nijverheid	2,0	2,0
Totaal	**37,5**	**40,2**

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie.

(1) *De Belgische Economie in 1947, op. cit.*, blz. 91.

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN MIDDENSTAND BIBLIOTHEEK

De volgens de laatste telling opgemaakte indeling der investeringen naar economische sectoren en ondersectoren wordt in onderstaande tabel weergegeven.

In 1947 en 1948 verrichte investeringen
(milliarden franken)

OPSOMMING	1947	1948
Overheidssector :		
Staat :		
Verkeerswezen	1,12	0,94
Openbare Werken	2,86	2,60
Landsverdediging...	0,59	0,31
Totaal	4,57	3,85
Ondergeschikte besturen :		
Alle besturen samen...	1,87	3,08
Havens van Antwerpen en Gent	0,26	0,42
Totaal	2,13	3,50
Parastatale bedrijfsinstellingen (Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, Nationale Maatschappij van Buurtspoorgen, Regie voor Telegraaf en Telefoon)	3,95	4,54
Totaal overheidssector	**10,65**	**11,89**
Particuliere sector :		
Openbare vervoerdiensten	4,30	3,16
Nijverheid	9,40	11,20
Handel en ambachtswezen	1,00	1,20
Landbouw	0,90	1,40
Woningbouw	6,50	7,35
Niet in de telling begrepen	1,25	1,80
Totaal particuliere sector	**23,35**	**26,11**
Algemeen totaal	**34,00**	**38,00**

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie.

Deze twee totalen van 34 en 38 milliard fr. worden door het Ministerie van Economische Coördinatie als minimum-ramingen beschouwd (1).

(1) *Vierde rapport betreffende het probleem der investeringen,* Brussel, 1949, blzn 36-37 (Ministerie van Economische Coördinatie).

Financiering van de investeringen in 1947 en in 1948

OPSOMMING	Millioenen franken		% van het totaal	
	1947	1948	1947	1948
Investeringen in de overheidssector :				
Staat...	**7.700**	**6.550**	**72,00**	**55,00**
Parastatale credietinstellingen :				
Gemeentekrediet...	600	1.300	5,50	11,00
Algemene Spaar- en Lijfrentekas	950	350	9,00	3,00
	1.550	**1.650**	**14,50**	**14,00**
Kapitaalmarkt *(a)*	**600**	**2.650**	**6,00**	**22,00**
Eigen middelen...	**800**	**1.050**	**7,50**	**9,00**
Totaal	**10.650**	**11.900**	**100,00**	**100,00**
Investeringen in de particuliere sector :				
Staat...	**600**	**700**	**2,50**	**2,50**
Parastatale credietinstellingen :				
Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid.	2.200	2.100	9,50	8,00
Algemene Spaar- en Lijfrentekas	1.150	1.600	5,00	6,00
Centraal Bureau voor Hypothecair Krediet	1.000	1.000	4,25	4,00
Nationale Maatschappij voor Goedkope Woningen en Woonvertrekken en Nationale Maatschappij voor de Kleine Landeigendom... ...	300	900	1,25	3,50
Nationale Kas voor Beroeps-Krediet...	100	250	0,75	1,25
Nationaal Instituut voor Landbouwkrediet	100	100		
	4.850	**5.950**	**20,75**	**22,75**
Kapitaalmarkt	**4.050**	**2.800**	**17,25**	**10,75**
Andere financieringsbronnen *(b)*	**13.850**	**16.650**	**59,50**	**64,00**
Totaal	**23.350**	**26.100**	**100,00**	**100,00**

Bron : Ministerie van Economische Coördinatie.

(a) Inclusief het buitenlands kapitaal.
(b) Auto-financiering.

§ 2. — Financiering van de investeringen

De wijzigingen, die aan de onderverdeling van de financiering der investeringen werden aangebracht, blijken duidelijk uit de vergelijking van de in de bovenstaande tabel opgenomen cijfers. Deze laatste geven aan in welke mate de verschillende instellingen, die de beslissing hebben genomen investeringen in een of ander bepaald organisme of in een of andere bepaalde onderneming te doen, rechtstreeks zijn tussengekomen. De tabel geeft, bij voorbeeld, niet de globale tussenkomst van de kapitaalmarkt op.

Alhoewel het globaal bedrag van de overheidsinvesteringen, ten opzichte van 1947, is toegenomen, vertoont de rechtstreekse tussenkomst van de Staat een afgetekende teruggang; zijn aandeel daalt van 72 % tot 55 % van het totaal van de kapitaalmarkt (1) en van het gemeentekrediet respectievelijk van 1 % tot 17 % en van 5,5 % tot 11 % stijgen.

Wat de financiering van de investeringen in de particuliere sector betreft, blijkt dat het aandeel van de Staat en de parastatale instellingen in de aangebrachte financieringsgelden bijna gelijk is gebleven : het bedraagt 23,25 % in 1947 en 25,25 % in 1948. De hoofdkenmerken van de evolutie van 1947 tot 1948 zijn de uitgesproken terugloop van de tussenkomst van de kapitaalmarkt, 11 % tegenover 17 %, en een grotere toevlucht tot de auto-financiering, waarvan het aandeel van 59 % tot 64 % is gestegen.

*

* *

In zijn geheel beschouwd, is het bedrag der investeringen in 1948 met ongeveer 4 milliard fr. aangegroeid. Waren de financiële middelen ruimer geweest, dan zou dit bedrag ongetwijfeld belangrijker geweest zijn. Vooral de industrieën, die kapitaalgoederen voortbrengen, hebben hun uitrusting, dank zij een toenemende toevlucht tot de auto-financiering, uitgebreid.

(1) Het buitenlands kapitaal niet inbegrepen.

HOOFDSTUK VI

VERKEER

In 1948 werd het herstel van het transportmaterieel en van de verkeerswegen, met uitzondering van het wegennet, voortgezet. Alleen de nationale en internationale economische bedrijvigheid heeft de evolutie van de verschillende transportmiddelen, waarover in onderhavig hoofdstuk wordt uitgeweid, beïnvloed.

AFDELING I. — VERVOER PER SPOOR

§ 1. — SPOORWEG

1. *Rollend materieel.*

In de loop van het jaar is het wagenpark sterk toegenomen, doch het blijft met 15,7 % beneden dit van 1938. Daar bij het jaareinde de levering van 10.000 nieuwe wagens en pakwagens bijna beëindigd was, kan het wagenpark als bevredigend worden beschouwd.

De ontwerpen tot electrificatie van het net hebben de vernieuwing van het rijtuigen- en locomotievenpark beïnvloed. De buiten dienst gestelde eenheden werden niet meer door materieel voor stoomtreinen vervangen (1). Aldus zal de overgangsperiode moeilijkheden meebrengen, te meer daar tot op heden 30.800 wagens en 399 locomotieven nog niet konden gerecupereerd worden. Het rijtuigenpark, dat, einde 1947, 4.596 eenheden omvatte, telt er, einde 1948, nog slechts 4.557. Gedurende dezelfde periode werd het locomotievenpark van 3.351 op 3.048 eenheden teruggebracht. Nochtans heeft de treinenloop er niet onder geleden.

Aantal in dienst gestelde reizigerstreinen
(daggemiddelde)

TYPE	December 1947	December 1948
Stoomtreinen	2.285	2.294
Motortreinen	722	830
Electrische treinen.	183	183
Totaal ...	**3.190**	**3.309**

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

2. *Goederenverkeer.*

De door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen vervoerde hoeveelheid zware goederen is, ten opzichte van 1947, met 6,4 % aangegroeid; in dit laatste jaar bedroeg de toeneming 17,6 %, ten opzichte van 1946. Het toenemingstempo nam dus af in bijna dezelfde verhouding als deze geconstateerd voor de industriële voortbrenging.

(1) Nochtans heeft de N. M. B. S. nog 150 rijtuigen in bestelling, waarvan de levering voor 1951-1952 is voorzien.

Op zichzelf beschouwd, vertoont dit verschijnsel niets abnormaals, ware het niet dat, ten opzichte van de vooroorlogse periode, er een belangrijke achterstand blijft bestaan. Inderdaad, ten opzichte van de in 1938 vervoerde hoeveelheid bedraagt deze in 1948 voor het binnenverkeer, het internationaal en het transitoverkeer respectievelijk 87,5 %, 86,4 % en 77,2 %. Het totaal vervoer bereikt het indexcijfer 86,2.

Vervoer van zware goederen

JAARTAL	Binnenverkeer	Internationaal verkeer	Transitoverkeer	Totaal verkeer
	Absolute cijfers (duizenden tonnen)			
1938 (a)	46.286	21.039	6.712	74.037
1946	37.908	9.792	3.360	51.060
1947	38.352	16.634	5.064	60.050
1948	40.497	18.186	5.182	63.865
	Toeneming van het verkeer (percenten t. o. v. het vorige jaar)			
1947	1,2	69,9	50,7	17,6
1948	5,6	9,3	2,3	6,4

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
(a) Inclusief het vervoer van de Nord-Belge.

Alleen het binnenlands verkeer is in ruimere mate dan vorig jaar toegenomen, terwijl de toeneming van het internationaal verkeer en inzonderheid van het transitoverkeer merkelijk afgenomen is.

Het vervoer ingedeeld volgens tariefklasse schijnt zijn vooroorlogse structuur te hernemen : het vervoer tegen speciaal tarief (1), alhoewel beneden het peil van 1938 blijvend, groeit gestadig aan, daar waar het vervoer van de andere klassen terugloopt, al blijft dit het peil van 1938 overtreffen.

Er dient ten slotte opgemerkt dat, indien het globaal vervoer in tonkilometers, ten opzichte van 1947, niet sterk is toegenomen, dit niettemin met circa 12 % het vooroorlogse peil overschrijdt. De afstanden van de per spoorweg vervoerde goederen zijn dus, sedert de oorlog, merkelijk verlengd.

Globaal vervoer
Zware goederen

JAARTAL	Duizenden tonnen	Millioenen ton-kilometers
1938 (a)	74.037	5.496
1946	51.060	4.695
1947	60.050	5.862
1948	63.865	6.154

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.
(a) Inclusief de Nord-Belge.

De toeneming van de gemiddelde rit per vervoerde ton, die van 74,2 km in 1938 tot 96,1 km in 1948 steeg, schijnt er op te wijzen dat de spoorwegen een gedeelte van hun vervoer op korte en halflange afstand hebben verloren.

(1) Het tarief per vervoerde ton neemt af met de klasse; de speciale tarieven worden vooral op het vervoer van grondstoffen toegepast.

Zwaar goederenvervoer door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen

(1938 = 100)

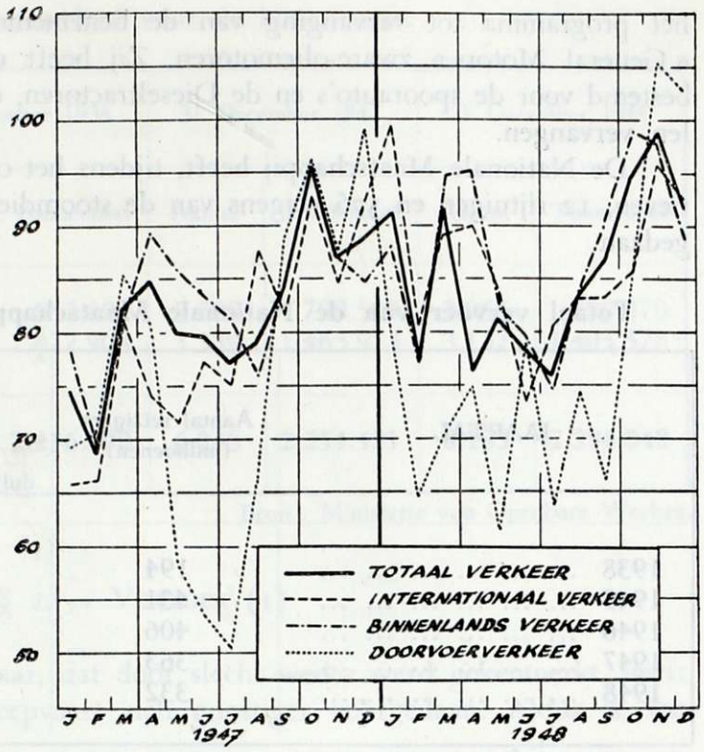

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

3. *Reizigersverkeer.*

Het reizigersverkeer, dat sedert de bevrijding sterk was toegenomen, begint in 1948 terug te lopen.

Reizigersverkeer
(millioenen eenheden)

JAARTAL	Aantal reizigers	Aantal reizigers/km	
		met biljet	met abonnement
1938 (a)	202	2.324	4.095
1946	225	2.804	4.051
1947	233	3.046	4.297
1948 (b)	231	2.799	4.287

Bron : Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen.

(a) Inclusief de Nord-Belge.
(b) Exclusief 1 millioen reizigers km met betrekking tot het vervoer van geallieerde militairen.

§ 2. — BUURTSPOORWEGEN

Het park van het rollend materieel van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen is, quantitatief beschouwd, weinig veranderd, doch, qualitatief gezien, is het achteruitgegaan; de vervanging van verouderde eenheden, inzonderheid van het stoommaterieel, schijnt ontoereikend.

Tijdens het jaar 1948 heeft de Maatschappij de uitvoering voortgezet van

het programma tot vervanging van de benzinemotoren voor spoorauto's door « General Motors » zware-oliemotoren. Zij heeft eveneens 60 motoren besteld, bestemd voor de spoorauto's en de Dieseltractoren, die de stoomlocomotieven zullen vervangen.

De Nationale Maatschappij heeft, tijdens het overschouwde jaar, 60 locomotieven, 12 rijtuigen en 576 wagens van de stoomdienst als oud ijzer van de hand gedaan.

Totaal vervoer van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen

JAARTAL	Aantal reizigers (millioenen)	Goederenvervoer	
		duizenden tonnen	millioenen t/km
1938	194	4.174	70
1945	431	3.089	74
1946	406	3.905	71
1947	363	3.791	55
1948	332	4.057	52

Bron : Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen.

Het aantal vervoerde reizigers (1), hetwelk dit van 1938 in ruime mate blijft overtreffen, is nochtans in 1948 verder teruggelopen. Meer dan 90 % van het totaal der ontvangsten komt voort van het reizigersvervoer.

Ten opzichte van 1947 is de hoeveelheid vervoerde goederen toegenomen, maar het aantal tonkilometers is afgenomen. Dit wijst op het omgekeerde van wat bij de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen wordt waargenomen : de verkorting van de vervoerafstanden bij de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen komt steeds meer tot uiting.

Gemiddeld traject in kilometers van één ton goederen

JAARTAL	Kilometers
1933	21,499
1938	16,841
1941	25,770
1945	23,492
1946	18,813
1947	14,450
1948	12,848

Bron : Ministerie van Verkeerswezen.

AFDELING II. — BINNENSCHEEPVAART

§ 1. — VRACHTSCHEPENVLOOT

In de loop van het jaar 1948 is de vrachtschepenvloot slechts in lichte mate toegenomen. Doch, door geleidelijke motorisatie is de rotatie van het materieel, waarvan de capaciteit volstaat voor de behoeften van het vervoer, verbeterd.

(1) Er dient aangestipt dat, sinds de oorlog, de N. M. V. B. meer reizigers heeft vervoerd dan de N. M. B. S.

Vrachtschepenvloot voor de binnenvaart

SCHEEPSTYPE	31 December 1938		31 December 1947		31 December 1948	
	Aantal	Tonnemaat	Aantal	Tonnemaat	Aantal	Tonnemaat
Auto-motor	2.138	563.892	2.709	790.508	2.966	890.470
Zonder motor ...	4.774	1.872.908	3.339	1.463.913	3.137	1.405.578
Totaal ...	**6.912**	**2.436.800**	**6.048**	**2.254.421**	**6.103**	**2.296.048**

Bron : Ministerie van Openbare Werken.

§ 2. — Vervoer (1)

Ten opzichte van vorig jaar, dat door slecht weder werd gekenmerkt, heeft de toestand in de binnenscheepvaart zich gunstiger voorgedaan. Aldus is, ten

Algemene evolutie van de binnenscheepvaart

(1938 = 100)

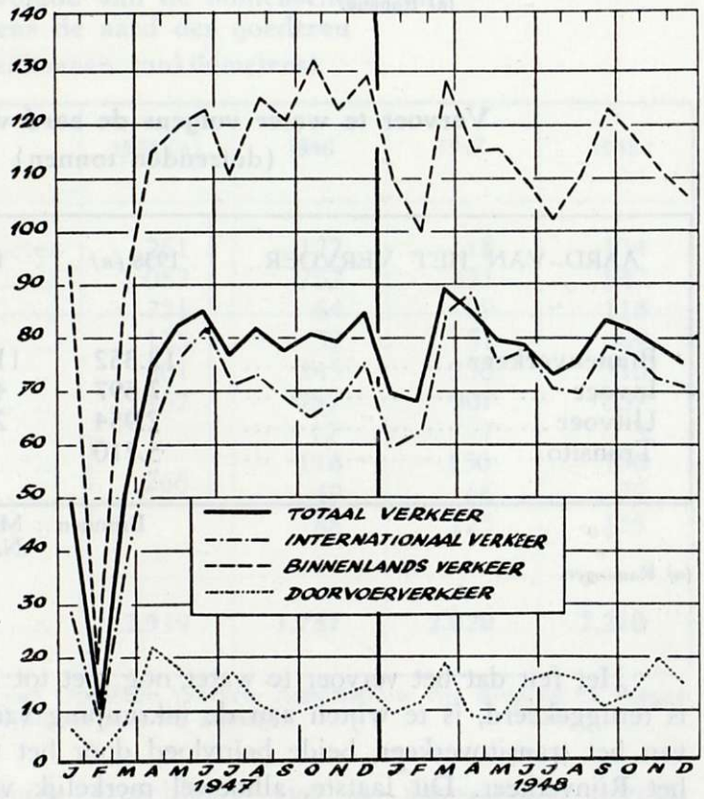

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(1) De binnenvloot wordt niet alleen gebruikt voor vervoer, maar een groot aantal schepen wordt als drijvend magazijn aangewend. Over deze bedrijvigheid, die eigen is aan de binnenscheepvaart, zijn geen nauwkeurige statistieken beschikbaar. De Belgische schippers verrichten insgelijks vervoer, dat volledig in het buitenland plaats grijpt en dienvolgens in de statistieken niet wordt opgenomen.

opzichte van 1947, de vervoerde hoeveelheid met bijna 13 % en het aantal tonkilometers met bijna 9 % toegenomen. Dit laatste blijft evenwel met circa 20 % beneden het cijfer, dat in 1938 werd bereikt.

Het toenemingstempo van het vervoer langs de binnenvaart kende een lichtere teruggang dan dit van de spoorwegen. De in 1948 verwezenlijkte vooruitgang vloeit voornamelijk voort uit de stijging van het internationaal vervoer.

Vervoer te water
(globale cijfers)

JAARTAL	Vervoerde tonnen (duizenden)	t/km (millioenen)
1938...	33.718 *(a)*	2.939
1946...	19.113	1.757
1947...	23.201	2.020
1948...	26.100	2.210

Bronnen : Ministerie van Openbare Werken.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Raming.

Vervoer te water volgens de aard van het vervoer
(duizenden tonnen)

AARD VAN HET VERVOER	1938 *(a)*	1946	1947	1948
Binnenverkeer	12.352	11.878	13.274	13.829
Invoer	7.697	4.057	4.758	5.783
Uitvoer	7.954	2.765	4.527	5.752
Transito...	5.710	413	642	736

Bronnen : Ministerie van Openbare Werken.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Ramingen.

Het feit dat het vervoer te water nog niet tot het niveau van vóór de oorlog is teruggekeerd, is te wijten aan de inkrimping van het internationaal en vooral van het transitoverkeer, beide beïnvloed door het weinig belangrijk volume van het Rijnverkeer. Dit laatste, alhoewel merkelijk verbeterd sedert 1947, bereikt, wat de betrekkingen met België betreft, nog geen 50 % van het vooroorlogse peil. De traagheid waarmee het bedrijfsleven zich in West-Duitsland herstelt en de door de bezettende overheid gevolgde politiek tot kunstmatige afleiding van het vervoer zullen ongetwijfeld verholpen worden door de overeenkomst, die in 1948 tussen de Benelux en de Bizone werd afgesloten.

Rijnverkeer opgenomen bij de doorvaart te Lobith
(duizenden tonnen)

JAARTAL	BINNENGEKOMEN GOEDEREN			UITGAANDE GOEDEREN		
	Totaal	Lossen		Totaal	Laden	
		In Nederland	In België		In Nederland	In België
1938	28.235	20.810	6.382	27.553	21.739	5.152
1946	5.109	2.889	1.952	2.239	1.323	905
1947	4.883	2.625	1.830	3.630	2.036	1.576
1948	9.851	6.558	2.746	6.268	3.977	2.198

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek (Nederland).

Ten opzichte van het jaar 1947, betreft de toeneming van het vervoer van de Belgische binnenvaart al de categorieën vervoerde goederen, uitgezonderd de vaste brandstoffen.

Algemene evolutie van de binnenscheepvaart volgens de aard der goederen
(millioenen tonkilometers)

AARD DER GOEDEREN	1938 (a)	1946	1947	1948
Voedings- en landbouwproducten	251	122	118	134
Vaste brandstoffen	1.083	752	851	847
Ertsen	221	64	89	118
Metaalproducten	125	52	51	69
Bouwmaterialen	801	245	256	310
Groefproducten	162	257	307	337
Textiel- en lederproducten		12	7	5
Scheikundige stoffen...	266	116	150	156
Nijverheidsvetten en -oliën		49	66	79
Allerhande...		88	125	155
Totaal	**2.939**	**1.757**	**2.020**	**2.210**

Bronnen : Ministerie van Openbare Werken. Administratie van Bruggen en Wegen. Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Benaderende cijfers.

Alhoewel een gedetailleerde vergelijking met de vooroorlogse periode moeilijk te verwezenlijken is, blijkt het niettemin dat de structuur van het vervoer van de binnenvaart zich in de richting van een terugloop van het vervoer van de eerste categorieën zou hebben gewijzigd. Dit spruit voort uit de teruggang van het Rijnverkeer, waarvan de steenkool (bij het afvaren) en de ertsen (bij het opvaren) de belangrijkste bestanddelen uitmaakten.

De indeling van het vervoer naar stroom- en kanaalbekken blijft bijna onveranderd; de verschillende bekkens hebben op weinig na dezelfde rangorde van belangrijkheid behouden en, ten opzichte van 1947, is de toeneming van het vervoer algemeen.

Verkeer op de waterwegen volgens bekken
(millioenen tonkilometers)

BEKKEN	1938 *(a)*	1946	1947	1948
Zeeschelde	745	374	448	465
Kempische kanalen	851	585	611	646
Brabantse kanalen	281	212	230	251
Maas en Samber	378	235	278	342
Boven-Schelde	544	268	350	378
Centrum en Borinage	104	66	83	105
IJzer en kust	26	16	20	23
Totaal	**2.939**	**1.757**	**2.020**	**2.210**

Bronnen : Ministerie van Openbare Werken. Administratie van Bruggen en Wegen. Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Benaderende cijfers.

AFDELING III. — WEGVERVOER

Het park der motorvoertuigen groeit steeds aan. Volgens de voorlopige statistieken van het Ministerie van Financiën (1), hebben al de categorieën voertuigen, met uitzondering van de taxi's, het vooroorlogs aantal overschreden.

Ten opzichte van 1947, heeft het park der particuliere rijtuigen de hoogste toeneming gekend. De uitbreiding van het park der vracht- en aanhangwagens werd voortgezet en bereikt meer dan 240 % van het cijfer van 1938. Daarentegen, bereikt het park der lichte vrachtwagens en aanhangwagens slechts 137 % van het vooroorlogs aantal.

Park der motorvoertuigen per 31 December *(a)*

CATEGORIE VOERTUIGEN	1938	1946	1947	1948
Particuliere rijtuigen	146.450	82.420	124.623	171.714
Autobussen en autocars	1.044	790	1.439	1.942
Taxi's	7.680	3.581	4.706	5.574
Motorrijwielen	67.016	72.320	91.973	108.641
Vrachtwagens (meer dan 2,5 t)	16.129	25.782	32.243	39.243
Lichte vrachtwagens (minder dan 2,5 t)	63.189	65.257	78.489	86.496

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Exclusief de van belasting vrijgestelde voertuigen.

(1) Deze statistiek steunt op de verkeersbelasting. Zij geeft niet helemaal de werkelijke toestand weer. Inderdaad, zekere autovoertuigen, die tot het goederenvervoer worden aangewend, wor-

De tabel doet het toenemend aandeel uitschijnen, dat door de zware voertuigen voor goederenvervoer wordt ingenomen. De vrachtwagens (meer dan 2,5 t) vertegenwoordigen, in 1948, 31,2 % van het totaal aantal voertuigen voor goederenvervoer, tegenover 20,3 % in 1938, terwijl het percentage van de lichte vrachtwagens (minder dan 2,5 t) van 79,7 % in 1938 tot 68,8 % in 1948 is gedaald.

In het goederenvervoer langs de weg dient er onderscheid gemaakt tussen het vervoer voor rekening van derden, dat door beroepsvervoerders wordt verzekerd, en het vervoer voor eigen rekening.

Op 31 December 1948 (1) telt het park der in dienst zijnde voertuigen bestemd voor het beroepsvervoer binnen een straal van meer dan 10 km, 9.271 eenheden, terwijl het aantal in dienst zijnde voertuigen, bestemd voor het vervoer binnen een straal van minder dan 10 km, 4.060 eenheden omvat.

In 1948 vertegenwoordigt het beroepsvervoer 10 % van het wegvervoer in het algemeen. De uitbreiding van het park van het wegvervoermaterieel bestemd voor goederentransport is dus vooral een gevolg van de toeneming van het vervoer voor eigen rekening.

De ontwikkeling van het wegvervoer doet het probleem van de verbetering en van de aanpassing van het wegennet oprijzen.

Zoals in het begrotingsontwerp van het Departement van Openbare Werken voor 1949 wordt aanbevolen, dient er een grote inspanning gedaan om het Belgisch wegennet te moderniseren; de oprichting van een nieuw Wegenfonds wordt in het vooruitzicht gesteld.

Afdeling IV. — ZEESCHEEPVAART EN HAVENBEDRIJVIGHEID

§ 1. — Zeescheepvaart

1. *Vrachtenmarkt.*

De baisse, die zich aanvang 1947 op de vrachtenmarkt voordeed, hield in 1948 aan. Ten opzichte van de vooroorlogse periode, hebben de vrachtprijzen zich rond het indexcijfer 300 gevestigd, tegenover 350 in 1947 en 400 in 1946. Weliswaar, is het internationaal vervoer in 1948 er niet op vooruitgegaan en zonder het Marshall-plan zou de toestand vermoedelijk nog slechter geweest zijn.

2. *Koopvaardijvloot.*

In 1948 is de Belgische vloot met 13 eenheden, hetzij een tonnemaat van 41.997 B. R. T., toegenomen. Dit spruit voort, eensdeels, uit de aanwinst van 16 schepen met een bruto-tonnemaat van 57.332 t en, anderdeels, uit de verkoop van twee schepen met een tonnemaat van 14.150 B. R. T. en het verlies van een schip met een tonnemaat van 1.409 B. R. T. De Belgische koopvaardijvloot vertegenwoordigt in 1948 0,50 % van de wereldvloot, tegenover 0,40 % in 1947 en 0,60 % in 1938.

---

den als lichte vrachtwagens aangeslagen. Daarenboven kan eenzelfde voertuig verschillende malen in de statistiek worden opgenomen ingevolge eigendomsoverdracht in de loop van het jaar. Als correctie voor deze dubbele fout, wordt geraamd dat de cijfers voor de vrachtwagens en de lichte vrachtwagens met circa 10 % dienen verminderd.

(1) Cijfers medegedeeld door de Dienst voor het Wegvervoer.

In de nieuwe aanwinsten zijn prachtige eenheden begrepen, o. m. de « Leopoldville » en de « Albertville », met elk 10.740 B. R. T., die door de scheepswerven van Hoboken werden gebouwd.

Belgische Koopvaardijvloot
(Toestand per 1 Januari)

OPSOMMING	Jaartal	Stoom-schepen	Motor-schepen	Totaal
Aantal schepen	1938	76	16	92
	1946	28	24	52
	1947	34	27	61
	1948	47	31	78
	1949	52	39	91
Netto-tonnemaat	1938	182.620	52.861	236.481
	1946	66.625	75.003	141.628
	1947	83.193	90.554	173.747
	1948	146.322	101.976	248.298
	1949	156.170	122.970	279.140
Bruto-tonnemaat	1938	266.344	79.979	346.323
	1946	95.807	107.359	203.166
	1947	117.845	130.149	247.994
	1948	203.881	146.100	349.981
	1949	216.467	175.511	391.978

Bron : Ministerie van Verkeerswegen. Bestuur van het Zeewezen.

De merkelijke aangroei van de tonnemaat der motorschepen, die sedert 1939 werd verdubbeld, wijst eveneens op een verbetering van de Belgische vloot.

In 1948 hebben de grote nationale rederijen hun bedrijvigheid opgedreven. De C. M. B. heeft namelijk een regelmatige dienst ingelegd op Pakistan-India; de Rederij Deppe heeft opnieuw zijn lijndienst ingesteld op Cuba-Mexico-Gulf. De Rederijen L. Hermans en Navex onderhouden insgelijks regelmatige lijndiensten op de havens van de Middelandse zee. Het aandeel van de Belgische vlag in het zeevaartverkeer van België blijft evenwel gering : in 1948 bedraagt het 9,9 %, tegenover 9,2 % in 1947 en 9,5 % vóór de oorlog.

§ 2. — Havenbedrijvigheid

In het algemeen, bleef het vervoer in de drie voornaamste Belgische havens stationnair.

1. *Haven van Antwerpen.*

De globale bedrijvigheid van de haven van Antwerpen is in zeer lichte mate gestegen en bereikt, ten opzichte van 1938, het indexcijfer 76,6. De inkomende goederenstroom vertoont een gevoelige daling : het indexcijfer voor dit vervoer (1938 = 100) is van 96,0 in 1947 tot 86,7 in 1948 teruggelopen, doch deze teruggang werd gecompenseerd door de toeneming van de uitgaande goederenstroom waarvan het indexcijfer van 53,6 in 1947 tot 65,5 in 1948 is gestegen.

Internationaal verkeer in de haven van Antwerpen
(duizenden tonnen)

JAAR-TAL	Goederen aangevoerd uit het buitenland				Goederen verzonden naar het buitenland				Algemeen totaal
	Zee	Kanalen, rivieren	Spoor-weg	Totaal	Zee	Kanalen, rivieren	Spoor-weg	Totaal	
1938	11.873	4.589	1.792	18.254	11.706	4.412	380	16.498	34.752
1946	8.940	936	359	11.235	2.924	956	713	4.593	15.828
1947	15.970	1.008	549	17.527	6.236	1.501	1.108	8.845	26.372
1948	13.784	1.373	674	15.831	7.162	2.570	1.077	10.809	26.640

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In zake inkomende goederenstroom, blijft het zeeverkeer dit van 1938 overtreffen, doch het internationaal spoorwegverkeer en het verkeer langs de binnenvaart liggen nog ver van het vooroorlogse peil verwijderd.

Internationaal verkeer in de haven van Antwerpen

Lossen

(1938 = 100)

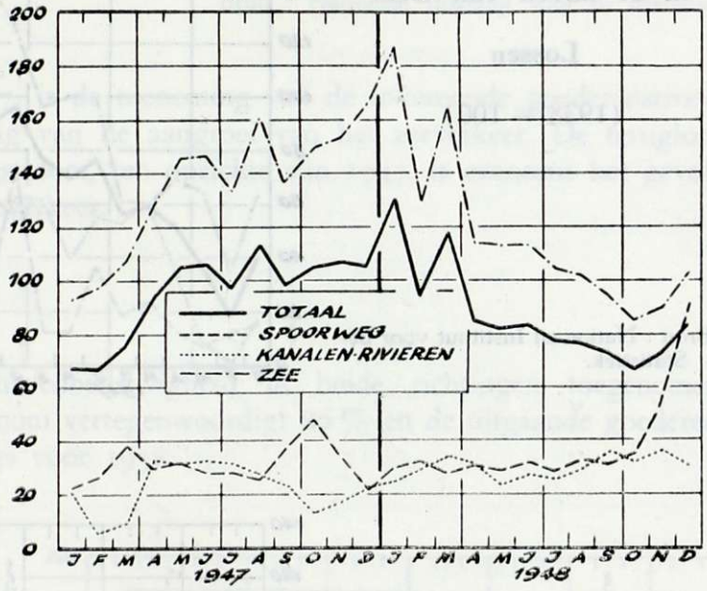

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Internationaal verkeer in de haven van Antwerpen

Laden

(1938 = 100)

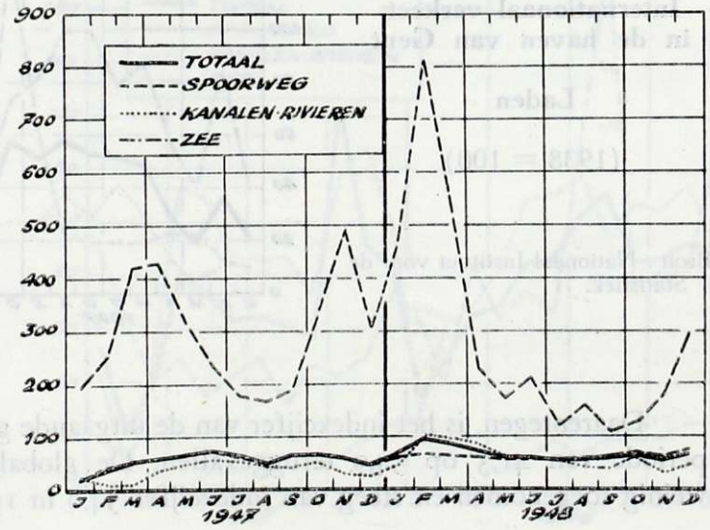

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In zake uitgaande goederenstroom, hebben de zeevaart en de binnenvaart hun vooroorlogs peil nog niet bereikt, terwijl, ten opzichte van 1938, de belangrijkheid van het spoorwegvervoer bijna verdrievoudigd is.

2. *Haven van Gent.*

De havenbedrijvigheid te Gent heeft zich in 1948 in tegenovergestelde zin van deze van Antwerpen bewogen. De inkomende goederenstroom steeg van 62,4 in 1947 (1938 = 100) tot 67,5 in 1948.

Internationaal verkeer in de haven van Gent

Lossen

(1938 = 100)

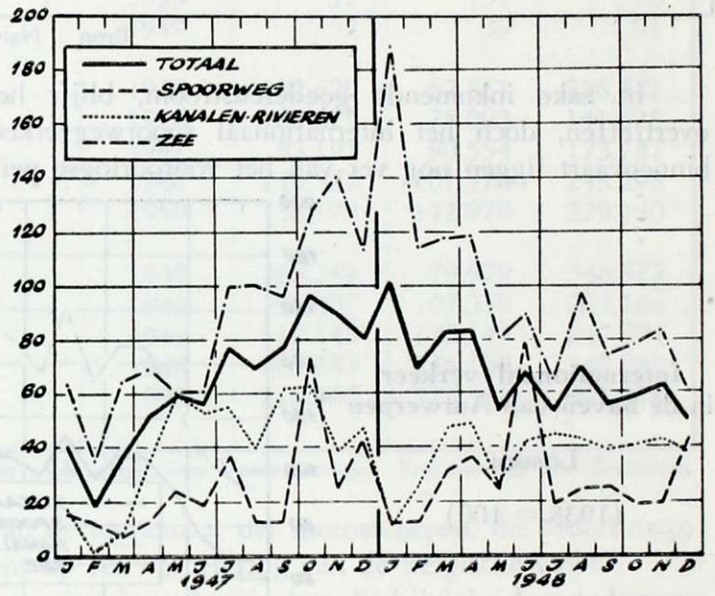

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Internationaal verkeer in de haven van Gent

Laden

(1938 = 100)

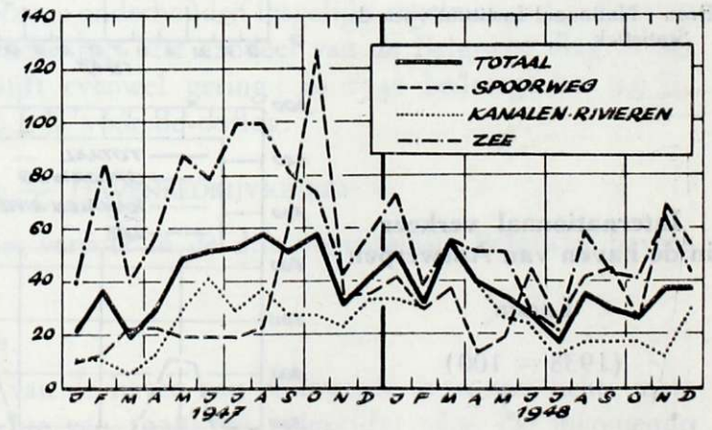

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Daarentegen, is het indexcijfer van de uitgaande goederenstroom voor dezelfde periode van 41,3 op 34,9 teruggevallen. De globale havenbedrijvigheid is een weinig toegenomen en steeg van indexcijfer 54,0 in 1947 tot 54,5 in 1948.

Internationaal verkeer in de haven van Gent
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Goederen aangevoerd uit het buitenland				Goederen verzonden naar het buitenland				Algemeen totaal
	Zee	Kanalen, rivieren	Spoorweg	Totaal	Zee	Kanalen, rivieren	Spoorweg	Totaal	
1938...	2.287	2.036	198	4.521	1.045	1.526	380	2.951	7.472
1946...	1.176	712	27	1.915	23	138	53	184	2.099
1947...	1.959	814	45	2.818	729	363	129	1.221	4.039
1948...	2.227	763	57	3.047	500	390	138	1.028	4.075

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Ten opzichte van 1947, is de toeneming van de inkomende goederenstroom bijna uitsluitend het gevolg van de aangroei van het zeeverkeer. De terugloop van de uitgaande goederenstroom, ten opzichte van 1947, is eveneens het gevolg van de evolutie van het zeeverkeer.

3. *Haven van Brussel.*

Te Brussel is de havenbedrijvigheid in beide richtingen toegenomen. De inkomende goederenstroom vertegenwoordigt 80 % en de uitgaande goederenstroom 56 % van de cijfers voor 1938.

Internationaal verkeer in de haven van Brussel

Lossen

(1938 = 100)

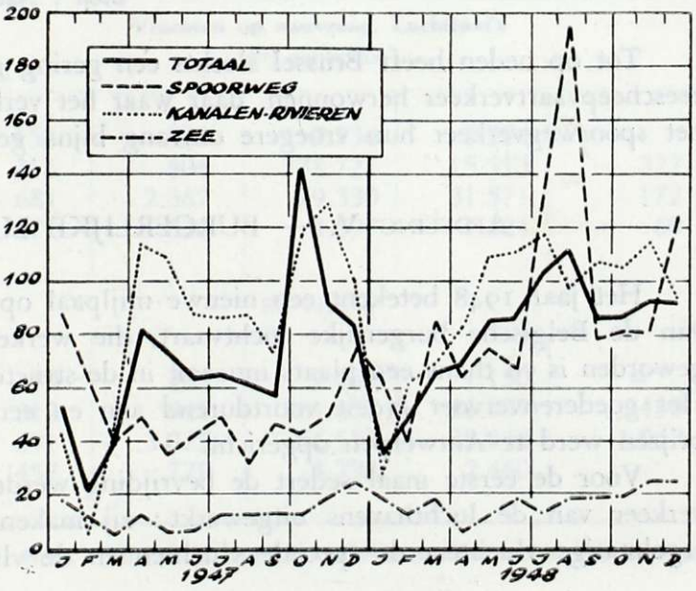

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Internationaal verkeer in de haven van Brussel

Laden

(1938 = 100)

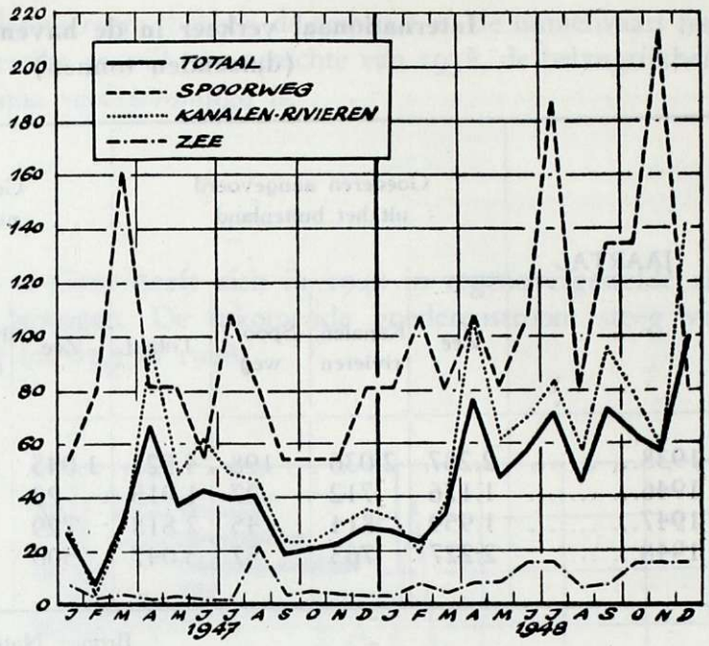

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Internationaal verkeer in de haven van Brussel
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Goederen aangevoerd uit het buitenland				Goederen verzonden naar het buitenland				Algemeen totaal
	Zee	Kanalen, rivieren	Spoorweg	Totaal	Zee	Kanalen, rivieren	Spoorweg	Totaal	
1938...	196	752	339	1.287	167	377	45	589	1.876
1946...	15	599	204	818	3	159	21	183	1.001
1947...	24	625	174	823	7	145	36	188	1.011
1948...	33	685	303	1.021	15	264	50	329	1.350

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Tot op heden heeft Brussel slechts een gering gedeelte van zijn vooroorlogs zeescheepvaartverkeer herwonnen, daar waar het verkeer langs de binnenvaart en het spoorwegverkeer hun vroegere omvang bijna geheel hebben teruggewonnen.

Afdeling V. — BURGERLIJKE LUCHTVAART

Het jaar 1948 betekent een nieuwe mijlpaal op de weg naar de uitbreiding van de Belgische burgerlijke luchtvaart, die werkelijk van economisch belang geworden is en thans een plaats inneemt in de structuur van de verkeerseconomie. Het goederenvervoer groeit voortdurend aan en een beurs voor de luchtvrachtprijzen werd te Antwerpen opgericht.

Voor de eerste maal sedert de bevrijding werden er statistieken nopens het verkeer van de luchthavens uitgewerkt : zij maken een onderscheid tussen de regelmatige vluchten, de speciale vluchten en de vluchten op aanvraag.

Bedrijvigheid van de Belgische luchthavens in 1948

LUCHTHAVEN	Vliegtuigen (eenheden)	Passagiers (eenheden)	Vrachtgoed (kg)	Reisgoed (kg)	Poststukken (kg)
	Regelmatige vluchten				
	Bij aankomst				
Antwerpen	289	3.668	26.623	42.589	62
Melsbroek	4.008	53.781	1.231.108	1.072.637	482.679
Haren	4.424	48.130	642.687	706.781	97.846
Andere	107	660	2.296	6.222	55
	Bij vertrek				
Antwerpen	297	3.366	8.058	48.703	9.043
Melsbroek	3.945	56.865	852.461	1.159.641	436.454
Haren	4.509	46.675	339.310	688.940	143.521
Andere	105	596	2.300	6.080	53
	Speciale vluchten				
	Bij aankomst				
Antwerpen	123	110	27.939	789	54
Melsbroek	462	4.275	337.637	101.956	33.354
Haren	464	941	244.757	10.703	4.078
Andere	58	150	55.445	124	471
	Bij vertrek				
Antwerpen	130	98	318.249	1.714	54
Melsbroek	413	3.858	275.862	91.539	27.627
Haren	492	1.091	276.486	13.698	1.662
Andere	60	190	45.955	368	471
	Vluchten op aanvraag. Luchttaxi's				
	Bij aankomst				
Antwerpen	158	321	9.236	1.204	–
Melsbroek	316	804	338.727	15.513	327
Haren	681	2.387	79.330	31.571	172
Andere	471	830	4.597	1.321	60
	Bij vertrek				
Antwerpen	159	285	2.464	1.150	–
Melsbroek	312	945	261.657	21.957	439
Haren	691	3.025	56.557	39.944	1.047
Andere	457	779	8.798	2.460	–

Bron : Ministerie van Verkeerswezen. Bestuur der Luchtvaart.

Zowel bij vertrek als bij aankomst, zijn de regelmatige vluchten veruit de belangrijkste.

Wat het aantal vliegtuigen betreft, overtreft het luchtverkeer van Haren dat van Melsbroek; daartegenover, haalt deze laatste luchthaven het zeer duidelijk met het aantal passagiers, het vrachtgoed, het reisgoed en de poststukken. Dit vloeit voort uit het feit dat, in principe, alleen de zware vliegtuigen te Melsbroek landen, daar het verkeer van de lichte vliegtuigen (met twee motoren) te Haren geconcentreerd is. De luchthaven van Melsbroek is nog niet voldoende uitgerust om het volledig verkeer van Haren over te nemen. Het laatste stadium van de overdracht is voor begin 1949 voorzien; van dit ogenblik af, zal Haren niet meer door de burgerlijke luchtvaart gebruikt worden.

Op 1 October 1948 beliep de lengte van de door de Sabena geëxploiteerde lijnen 14.325 km in Europa, 14.445 km in Afrika, 16.057 km op de luchtverbinding België-Kongo en 19.588 km op de intercontinentale luchtverbindingen.

Ten opzichte van 1947, is de toeneming van het Europees luchtverkeer toe te schrijven aan de aangroei van de vervoerde goederen en reizigers.

Het totaal luchtverkeer op de lijn België-Kongo boekt slechts een lichte toeneming: de oorsprong er van ligt bij het goederentransport, daar het passagiersvervoer is teruggelopen. Het goederenvervoer is van 465.000 t/km in 1947 tot 1.100.000 t/km in 1948 aangegroeid, terwijl voor dezelfde periode het passagiersvervoer van 9.348.000 t/km op 8.998.000 t/km is teruggevallen.

Luchtverkeer van de Sabena
(duizenden tonkilometers)

JAARTAL	Europees luchtnet	Luchtlijnen België-Kongo	Intercontinentale luchtlijnen
1938	1.985	396	.
1946	4.555	8.322	186
1947	8.188	10.318	2.766
1948	10.089	10.753	5.295

Bron : Ministerie van Verkeerswezen. Bestuur der Luchtvaart.

De tijdens 1948 verwezenlijkte vooruitgang op de intercontinentale luchtlijnen is hoofdzakelijk te danken aan de toeneming van het goederenverkeer.

HOOFDSTUK VII

DISTRIBUTIE EN VERBRUIK

De evolutie van de distributie en van de handel valt moeilijk door statistieken weer te geven. Alleen fragmentarische en benaderende aanduidingen zijn beschikbaar. In de drie navolgende afdelingen worden zekere aspecten van het verloop van de distributie, het verbruik en de normalisatie van de markt onderzocht. Uit de hieronder uiteengezette gegevens blijkt dat, tijdens het jaar 1948, het volume van de omzet een trager verloop heeft gekend, terwijl het verbruik zich bij een steeds meer genormaliseerde markt uitgebreid heeft.

AFDELING I. — DISTRIBUTIE

De evolutie der nieuwe inschrijvingen in het handelsregister, na aftrek van de schrappingen, heeft zich sedert de bevrijding als volgt voorgedaan : + 88.700 in 1945, + 92.481 in 1946, + 49.552 in 1947 en — 4.921 in 1948. Het aantal schrappingen heeft aldus het aantal inschrijvingen in 1948 overtroffen.

Inschrijvingen in het handelsregister in 1948

OPSOMMING	Handelaars	Vennootschappen	Totaal
Hoofdinschrijvingen *(a)*	38.399	3.032	41.431
Schrappingen ingevolge opheffing van de handelszaak, afstand, overdracht of overlijden	45.708	644	46.352
Verschil	— 7.309	2.388	— 4.921

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Inclusief de hoofdinschrijvingen wegens overname van geschrapte of ingevolge afstand, overdracht, overlijden, enz... overgedragen handelszaken.

Deze regressie vloeit voort uit de inkrimping van het aantal handelaars, vermindering die niet door de toeneming van de hoofdinschrijvingen van vennootschappen kon worden gecompenseerd.

De distributie vertoont thans diverse kenmerken. Aan de ene kant, wordt een ononderbroken stijging vastgesteld van het aantal vennootschappen, gepaard gaande met een zekere concentratie door de oprichting van vennootschappen met gemeenschappelijk belang, centrales, coöperatieven, enz. Aan de andere kant, heeft er zich in de « kleine handel » een zekere normalisatie voorgedaan, door het verdwijnen van de overtollige of anti-economische ondernemingen.

Na de teruggang gedurende de oorlogstijd, is het aantal faillissementen en accoorden tot voorkoming van faillissement toegenomen, zonder echter het vooroorlogse peil te bereiken. Nochtans, aangezien de in de statistiek voor een bepaald jaar opgenomen gegevens betrekking hebben op toestanden, die zich één of twee jaar geleden hebben voorgedaan, kan het werkelijk verloop voor 1948 niet nauwkeurig worden weergegeven; er mag evenwel geconcludeerd worden dat in dit laatste jaar de in 1946 tot uiting gekomen tendens bevestigd wordt.

Faillissementen en accoorden tot voorkoming van faillissement

JAARTAL	Faillissements-verklaringen	Aanvragen om accoorden tot voorkoming van faillissement
1936	644	181
1937	589	178
1938	655	265
1942	42	6
1943	40	10
1944	45	5
1945	16	—
1946	67	7
1947	185	41
1948	328	66

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Dit betekent dat de door de oorlog tot stand gekomen faciliteit een einde heeft genomen.

Aan de andere kant, laten de ontvangsten van het zegel en van de met het zegel gelijkgestelde taxes uitschijnen dat in 1948 de zaken minder vlot gingen. Nochtans, in de loop van dit laatste jaar, bereikt het totaal bedrag van deze fiscale ontvangsten 17.591 millioen fr., daar waar het 17.521 millioen fr. bedroeg in 1947. Voor de interpretatie hiervan dient er nochtans rekening gehouden met de invloed der prijsschommelingen. Welnu, ten opzichte van 1947, is het gemiddelde van het indexcijfer der groothandelsprijzen met 9,4 % in 1948 toegenomen (1).

Ontvangsten van het zegel en met het zegel gelijkgestelde taxes
(millioenen franken)

JAAR 1948	Bedrag
Januari	1.425,5
Februari	1.373,1
Maart	1.676,5
April	1.606,5
Mei	1.443,3
Juni	1.441,5
Juli	1.290,5
Augustus	1.290,1
September	1.611,5
October	1.531,5
November	1.424,5
December	1.476,7
Totaal	**17.591,2**

Bron : Ministerie van Financiën.

(1) De vergelijking met het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen is niet overtuigend; de ontvangsten van het zegel en van de met het zegel gelijkgestelde taxes worden slechts weinig beïnvloed door de omzet van de in genoemd indexcijfer opgenomen producten.

Ontvangsten van het zegel en van de met het zegel gelijkgestelde taxes

Groothandelsprijzen

(1947/1948 = 100)

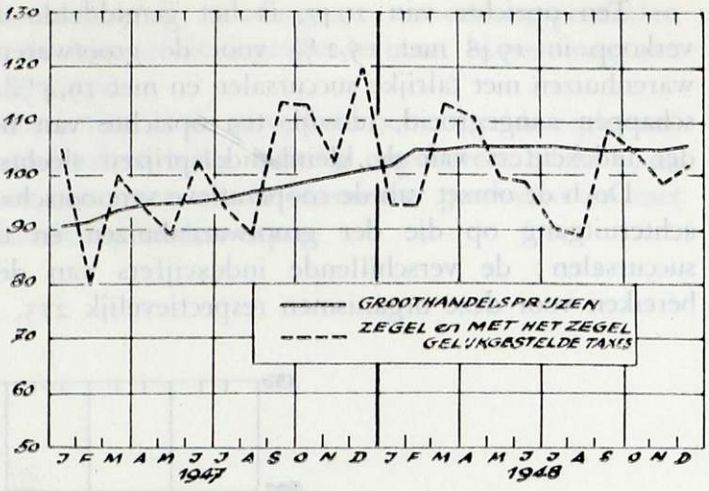

Bronnen : Ministerie van Financiën en Ministerie van Economische Zaken en Middenstand.

AFDELING II. — VERBRUIK

Het verloop van de indexcijfers van de verkoop in de grootwarenhuizen, de warenhuizen met talrijke succursalen en de coöperatieven (1), schijnt op een lichte toeneming van het verbruik tijdens het jaar 1948 te wijzen.

Indexcijfers van de verkoop voor het verbruik

(1936/1938 = 100)

JAAR 1948	Grootwarenhuizen	Warenhuizen met succursalen	Coöperatieve vennootschappen
Januari	357	361	263
Februari	337	330	255
Maart...	433	393	295
April	430	413	299
Mei	377	386	247 *(a)*
Juni	353	380	252
Juli	406	415	259
Augustus	366	374	253
September	407	386	279
October	457	389	296
November	461	341	270
December	531	417	309
Jaargemiddelde	409,6	382,1	273,1

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Van Mei 1948 af, werd het aantal inrichtingen, waarop het indexcijfer betrekking heeft, met één eenheid verminderd.

(1) Er dient opgemerkt dat de omzetcijfers van deze verschillende organismen slechts een deel van de verkoop voor het verbruik weergeven en dat het bijgevolg slechts om gedeeltelijke aanwijzingen nopens de evolutie van de omzet in de detailhandel gaat.

Ten opzichte van 1947, is het gemiddelde der maandindexcijfers van de verkoop in 1948 met 15,2 % voor de grootwarenhuizen, met 18,8 % voor de warenhuizen met talrijke succursalen en met 19,4 % voor de coöperatieve vennootschappen aangegroeid, terwijl, ten opzichte van hetzelfde jaar, het gemiddelde der indexcijfers van de kleinhandelsprijzen slechts met 14,7 % is toegenomen.

Doch de omzet van de coöperatieve vennootschappen vertoont een afgetekende achteruitgang op die der grootwarenhuizen en der warenhuizen met talrijke succursalen : de verschillende indexcijfers van de verkoop voor het verbruik bereiken voor deze organismen respectievelijk 273, 410 en 382.

Indexcijfers van de verkoop voor het verbruik

(1936/1938 = 100)

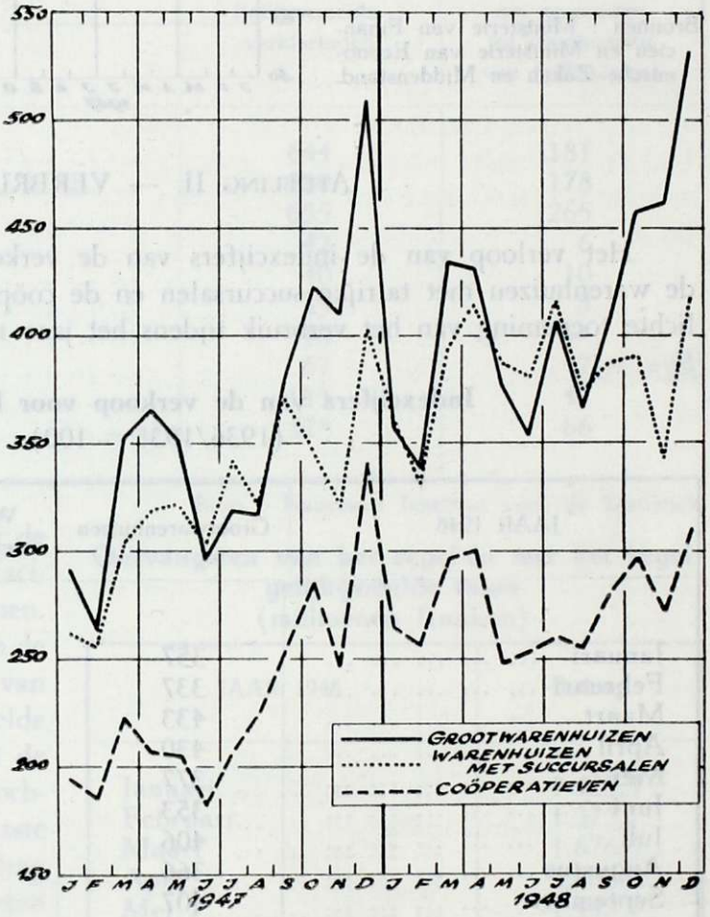

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Aan de andere kant, hebben zich zekere wijzigingen in de structuur van de consumptie kunnen voordoen. De gekende uitkomsten van het door professor Jacquemyns geleide onderzoek in zake gezinsbudgetten, onderzoek dat zich uitstrekte over een periode gaande van Juli 1947 tot Augustus 1948, bevestigen dat de levensstanding der werkende bevolking verhoogd is in verhouding tot de periode, die de oorlog voorafgaat.

Afdeling III. — NORMALISATIE VAN DE MARKT

De geleidelijke normalisatie van de markt maakt één van de hoofdkenmerken uit van de Belgische economie in 1948.

Bij het jaareinde is de rantsoenering der voedings- en niet-eetbare producten bijna geheel afgeschaft; alleen de rijst en de ingevoerde boter blijven nog aan inschrijving bij de detaillist onderworpen.

Zo ook, wat de goederenvoorziening in de nijverheid betreft, is de reglementering in zake repartitie van grondstoffen bijna volledig opgeheven; einde 1948, blijft alleen de voorziening met teer, met enkele chemische producten en met nijverheidssteenkolen aan reglementering onderworpen.

TWEEDE DEEL

Geldsomloop

HOOFDSTUK I

GELD EN CREDIET

AFDELING I. — MONETAIRE TOESTAND (1)

In deze afdeling wordt een onderzoek gewijd aan de evolutie van de geldcirculatie, aan de dekkingselementen van de munt en, ten slotte, aan de wijzigingen die, krachtens twee op 28 Juli 1948 uitgevaardigde wetten (2), aan het statuut en de balans van de Nationale Bank van België aangebracht werden.

§ 1. — GELDCIRCULATIE

De globale geldsomloop, die de chartale en girale geldcirculatie omvat, is tijdens het jaar 1948 met 8,5 milliard fr. toegenomen; d. i. een aangroei van 5,6 %, terwijl in 1947 de toeneming van het volume der betaalmiddelen slechts 3,4 % bedroeg. Er dient evenwel aan toegevoegd dat in de loop van het jaar 1948 door de Nationale Bank van België wijzigingen aangebracht werden aan de methodes gebruikt bij het opmaken der statistieken in zake geldcirculatie; de cijfers van het vrij tegoed op zicht bij de credietinstellingen hebben thans alleen betrekking op het tegoed in Belgische franken van Belgische onderhorigen, daar waar in het verleden eveneens rekening werd gehouden met het tegoed in vreemde valuta. Ingevolge deze statistische wijzigingen is het delicaat over te gaan tot welke vergelijking ook tussen de aangroei van het globale geldvolume in 1948 en deze van de voorgaande jaren. De berekening van de geldsomloop op grondslag van de nieuwe methode werd evenwel van Februari 1947 af retrospectief doorgevoerd.

Navolgende tabel laat toe vast te stellen dat de uitbreiding van het geldvolume zich slechts van het tweede kwartaal af voorgedaan heeft; de eerste maanden van het jaar werden veeleer gekenmerkt door een tamelijk sterke contractie. Dit vloeide voort uit zekere geruchten, die een nabije intrekking van de coupures van duizend frank, de herwaardering van het goud en de mogelijkheid van een aanpassing van de munt aankondigden. Deze geruchten hebben op het chartaalgeld een grotere invloed gehad dan op de girale circulatie.

Inderdaad, deze drievoudige bezorgdheid, die de houders van biljetten er toe aanzetten zich van deze laatste te ontdoen, hebben geleid tot een inkrimping van het chartaalgeldvolume. Daarentegen, werd hun invloed op het giraalgeld

(1) Statistische bron : Nationale Bank van België.
(2) *Belgisch Staatsblad* van 29 Juli 1948.

Geldcirculatie
(millioenen franken)

COMPONENTEN	31 December 1947	31 Maart 1948	30 Juni 1948	30 September 1948	31 December 1948
Chartaalgeld :					
Door de Nationale Bank uitgegeven biljetten... ...	80.374	78.331	79.894	82.359	84.861
Biljetten en speciën van de Schatkist...	4.269	4.532	4.583	4.641	4.503
Totaal	**84.643**	**82.863**	**84.477**	**87.000**	**89.364**
Giraalgeld :					
Saldi van de Rekeningencourant in Belgische fr. bij de Nationale Bank	3.829	2.945	1.789	1.797	4.565
Netto-tegoed op zichtrekeningen in Belgische franken *(a)* :					
— bij de particuliere banken...	31.844	33.614	36.074	34.036	33.398
— bij de parastatale instellingen *(b)*	3.449	3.431	3.462	3.451	4.300
Vrij tegoed bij de Dienst der Postchecks	27.783	26.118	26.612	28.043	28.428
Totaal	**66.905**	**66.108**	**67.937**	**67.327**	**70.691**
Globale geldcirculatie ...	**151.548**	**148.971**	**152.414**	**154.327**	**160.055**

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Door « netto-tegoed » wordt verstaan het tegoed op rekening bij de banken, verminderd met het kasgeld van deze instellingen en met hun tegoed bij de Dienst der Postchecks.

(b) De tegoeden bij de « Banque du Congo Belge », bij het Gemeentekrediet van België en bij de Hoofdkas voor het klein Beroepskrediet zijn in deze rubriek opgenomen.

gedeeltelijk geneutraliseerd door het feit dat ze zich in tegenovergestelde richting lieten gelden : aan de ene kant, toevloeiing van de biljetten van duizend frank naar de banken, aan de andere kant, afneming van het tegoed op de rekeningen met het oog op beleggingen in tegen devaluatie gevrijwaarde sectoren. Deze bekommeringen verdwenen in de loop van het tweede kwartaal.

Na in April en Mei min of meer vast te zijn gebleven, heeft, van Juni af, de geldcirculatie een aanzienlijke uitbreiding genomen ten einde te beantwoorden aan de noodwendigheden van de economie; tijdens het tweede halfjaar heeft zij het in Augustus 1944, vóór de muntsanering, bereikte bedrag voorbijgestreefd.

Onder de oorzaken van deze expansie dient in de eerste plaats vernoemd

het besluit van de Regent van 2 Juni, houdende deblokkering op 7 Juni 1948 van 20 % van de tijdelijk onbeschikbare rekeningen, met vrijgeving van een minimumbedrag van 10.000 fr. en van elke rekening waarvan het saldo, na deze eerste vrijgeving, 1.000 fr. niet overtrof. De toepassing van dit besluit en, in mindere mate, de deblokkeringen toegestaan door het Comité voor Deblocage (1), hebben trouwens toegelaten het bedrag van het tijdelijk onbeschikbaar tegoed, exclusief de rekeningen bij de spaarkassen, van 8,8 milliard fr. per einde December 1947 op 2,5 milliard fr. per einde December 1948 terug te brengen (2). De in October gedane terugbetalingen van de schatkistcertificaten met een looptijd van 5 of 10 jaar, de uitbreiding van de door de Nationale Bank aan het bedrijfsleven verstrekte credieten en, ten slotte, in mindere mate, de aangroei van het bedrag der betaalmiddelen van de centrale bank op het buitenland kunnen als andere expansieoorzaken genoemd worden.

Geldcirculatie

(Einde maand)

(millioenen franken)

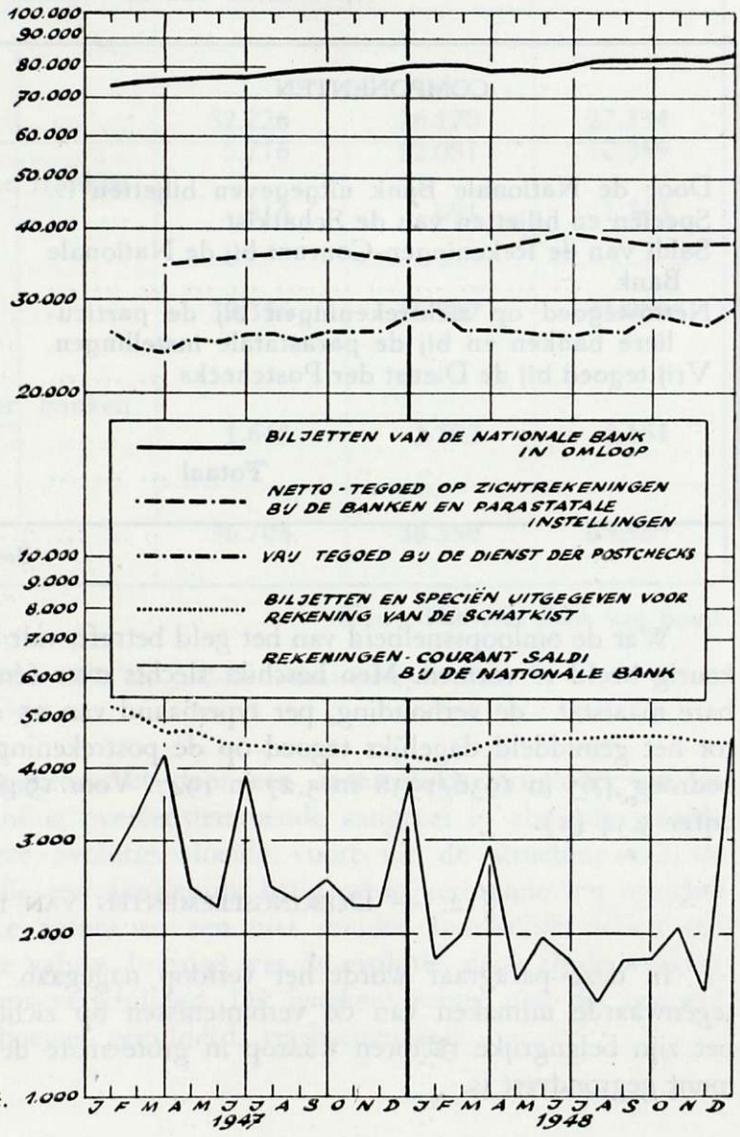

Bron : Nationale Bank van België.

(1) Zij bedragen 600 millioen frank voor het jaar 1948.

(2) Wat de opslorping van de muntsaneringslening betreft, wordt naar het hoofdstuk « Overheidsfinanciën » verwezen.

Wanneer men de evolutie van de componenten der geldcirculatie nagaat, stelt men vast dat de globale toeneming zowel voortspruit uit de aangroei van het chartaalgeld als uit deze van het giraalgeld; de ene en de andere beliepen inderdaad ongeveer 5,6 %. Nochtans, onder de verschillende betaalmiddelen opgenomen in de rubriek « Giraalgeld », heeft het vrij tegoed bij de Dienst der Postchecks niet hetzelfde toenemingstempo gekend als de andere componenten. Evenwel, dient hier aan toegevoegd, dat zijn betrekkelijk aandeel in de globale geldcirculatie nog ongeveer het dubbele uitmaakt van dat van vóór de oorlog, ingevolge de van 1945 tot 1947 waargenomen uitbreiding. Kortom, de relatieve belangrijkheid van de verschillende elementen van de geldcirculatie heeft, van einde 1947 tot einde 1948, slechts weinig wijzigingen ondergaan.

Betrekkelijke belangrijkheid van de verschillende betaalmiddelen
(percenten van het totaal)

COMPONENTEN	31 December 1947	31 December 1948
Door de Nationale Bank uitgegeven biljetten ...	53,1	53,0
Speciën en biljetten van de Schatkist	2,8	2,8
Saldi van de Rekeningen-Courant bij de Nationale Bank	2,5	2,8
Netto-tegoed op zichtrekeningen bij de particuliere banken en bij de parastatale instellingen.	23,3	23,6
Vrij tegoed bij de Dienst der Postchecks	18,3	17,8
Totaal	**100,0**	**100,0**

Bron : Nationale Bank van België.

Wat de omloopssnelheid van het geld betreft, valt het moeilijk zich een nauwkeurig beeld te vormen. Men beschikt slechts over één enkele enigszins betrouwbare maatstaf : de verhouding, per typemaand van 25 dagen, van de debiteringen tot het gemiddeld dagelijks tegoed op de postrekeningen. Het maandgemiddelde bedroeg 4,65 in 1936/1938 en 3,27 in 1947. Voor 1948 bedraagt dit verhoudingscijfer 3,34 (1).

§ 2. — Dekkingselementen van de munt

In deze paragraaf wordt het verloop nagegaan van de elementen, die de tegenwaarde uitmaken van de verbintenissen op zicht van de Nationale Bank; het zijn belangrijke factoren waarop in grote mate de technische sterkte van de munt gegrondvest is.

(1) Voorlopig cijfer.

1. *Elementen van internationale aard.*

Wanneer de toestand van de verschillende rubrieken, die op de financiële betrekkingen van de Nationale Bank met het buitenland slaan, per 30 December 1948 vergeleken wordt met deze per 31 December 1947, komt hieruit een gunstige indruk naar voren.

Goud- en deviezenbezit van de Nationale Bank *(a)*

(millioenen franken)

OPSOMMING	25 December 1946	30 December 1947	31 December 1948
Activa :			
Goudvoorraad	32.226	26.170	27.334
Buitenlandse deviezen	5.716	12.081	12.389
Vorderingen in Belgische franken op het buitenland	414	691	1.363
Totaal	**38.356**	**38.942**	**41.086**
Passiva :			
Verplichtingen tegenover banken in het buitenland	**1.648**	**2.392**	**2.151**
Netto-bezit	**36.708**	**36.550**	**38.935**

Bron : Nationale Bank van België.

(a) Het is onmogelijk vergelijkingen te doen op volledig overeenstemmende data.

Het jaar 1947 werd gekenmerkt door een aanzienlijke terugloop van de goudvoorraad (1) en een bijna overeenstemmende aangroei in absolute waarde van het deviezenbezit. Deze evolutie vloeide voort uit de structuur van de Belgische betalingsbalans, die een aanzienlijk batig saldo vertoonde ten opzichte van de landen met zwakke valuta en een niet minder aanzienlijk deficit ten opzichte van deze met sterke valuta. In 1948 was de evolutie, dank zij de werking van twee nieuwe feiten, gans verschillend. Dit betekent echter niet dat bedoeld structureel onevenwicht, alhoewel gemilderd, verdwenen was.

(1) Er dient vermeld dat in 1947 de vermindering van 2.464 millioen fr. toe te schrijven is aan de door België gedane storting wegens zijn deelneming in het Internationaal Muntfonds.

Muntdekkingselementen van internationale aard

(begin maand)

(millioenen franken)

Bron : Nationale Bank van België.

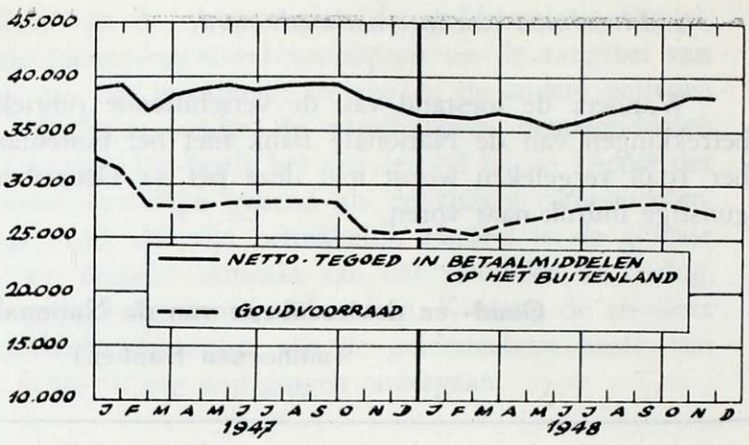

Vooreerst, was de verantwoordelijke overheid genoodzaakt haar politiek in zake credietverstrekking aan het buitenland te herzien; in aanmerking genomen de gevaren verbonden, wat de waardevastheid van de munt betreft, aan het verlenen van nieuwe voorschotten aan het buitenland, werd, in principe, beslist in de betalingsaccoorden geen enkele verheffing van de hoogtegrens toe te staan. Dit geeft een gedeeltelijke verklaring voor de betrekkelijke stabiliteit van de post « Buitenlandse deviezen » en « Vorderingen in Belgische franken op het buitenland », alsmede voor de toeneming van de goudreserves van het Uitgifte-instituut. Inderdaad, de overschrijdingen van de in de accoorden vastgestelde hoogtegrens worden over het algemeen door goudafgifte of overdracht van zekere deviezen aan het crediteurland geregeld.

In de tweede plaats, heeft het Marshall-plan, terwijl het dollars aan België bezorgde, er ons land eveneens toe gebracht, langs het mechanisme van de trekkingsrechten om, aan verschillende landen, leden van de Europese Organisatie voor Economische Samenwerking, giften in Belgische franken toe te staan (1). Op 31 December 1948 had België, binnen het raam van het Marshall-plan, een bedrag aan dollars ontvangen gelijk aan 2,3 milliard Belgische fr. Daarentegen werd een bedrag van ongeveer 2,5 milliard Belgische fr. door verscheidene begunstigde landen onder vorm van trekkingsrechten gebruikt (2).

Het Marshall-plan was niet de enige buitengewone bron van sterke valuta's; tijdens het eerste kwartaal heeft België bij het Internationaal Muntfonds twee opnemingen gedaan van elk 11 millioen $ en bij de Import-Export Bank een lening van 50 millioen $ afgesloten.

Deze diverse aanwinsten van sterke deviezen hebben toegelaten het deficit van de betalingsbalans met de dollar-zone, tot het beloop van zijn bedrag, te dekken; de te dien einde uit te voeren cessies van edel metaal konden er dus door verminderd worden. Deze hulpbronnen hebben aldus onrechtstreeks bijgedragen tot de aangroei van de goudreserves van de Nationale Bank.

Daarentegen, heeft het Internationaal Muntfonds aan Nederland en Noorwegen de toelating verleend een totaal bedrag van 500 millioen fr. in Belgische franken op te nemen, waardoor het tegoed in Belgische franken van deze instelling

(1) Zie hoofdstuk « Amerikaanse Hulp en Europese Economische Samenwerking ».

(2) Het verschil tussen het cijfer van 2.5 milliard fr. en dat vermeld in het hoofdstuk « Amerikaanse hulp en Europese Economische Samenwerking » spruit voort uit een lichte afwijking in de methodes van boekhouding bij de Nationale Bank en bij de Belgische Administratie voor Economische Samenwerking, wat aanleiding geeft tot een tijdsverschil bij de boeking van de verrichtingen.

en dus de verbintenissen van België, met hetzelfde bedrag verminderd wordt; bovendien, heeft België verscheidene tegenover het buitenland gecontracteerde schulden terugbetaald (1).

Wat de post « Verplichtingen tegenover banken in het buitenland » betreft, wijst deze op een lichte daling, maar hij neemt niet alle vorderingen van de banken in het buitenland tegenover België op; deze zijn feitelijk in de loop van het jaar lichtelijk toegenomen.

Ten slotte, zijn de verplichtingen van de Nationale Bank in zake termijnverrichtingen op goud en buitenlandse deviezen, van einde 1947 tot einde 1948, met circa 400 millioen fr. aangegroeid.

Uit de in deze uiteenzetting aangehaalde cijfers en geuite beschouwingen, blijkt dat in 1948 het evenwicht van de betalingsbalans kon verwezenlijkt worden, zonder tot een belangrijke toeneming van de schulden tegenover het buitenland te komen en dit terwijl de internationale betaalmiddelen van de Nationale Bank een gunstige evolutie hebben gekend.

Voorschotten van de Nationale Bank aan het bedrijfsleven
(millioenen franken)

OPSOMMING	30 December 1947	31 December 1948
Credietverlening aan de particuliere sector :		
Handelspapier	4.013	5.171
Voorschotten op overheidsfondsen	1.058	695
Totaal	**5.071**	**5.866**
Credietverlening van gemengde aard :		
Papier uitgegeven door instellingen, waarvan de verbintenissen door de Staat gewaarborgd zijn	2.847	3.546
Ander overheidspapier...	37	111
Totaal	**2.884**	**3.657**
Rechtstreekse credietverlening aan het Rijk :		
Voorschotten aan de Schatkist	49.947	4.728
Aan te brengen wijziging ingevolge de balanssanering op 13 September 1948	—	47.535
Totaal	**49.947**	**52.263**
Algemeen totaal	**57.902**	**61.786**

Bron : Nationale Bank van België.

(1) Zie hoofdstuk « Buitenlandse Handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie », Afdeling IV « Betalingsbalans ».

2. *Elementen van nationale aard.*

De door de Nationale Bank aan het Belgische bedrijfsleven toegekende voorschotten zijn tijdens het jaar 1948 enigszins lichtelijk toegenomen. Door het opmaken van de balans per 31 December, ingevolge de krachtens de wet van 28 Juli 1948 gewijzigde statuten (1), is het uitgesloten voor einde 1947 en einde 1948 de bankstaat op volledig overeenstemmende data te vergelijken. Voor December 1947 werd de weekstaat per 30 December uitgekozen, daar deze het best met de balans van 1948 kan vergeleken worden; deze laatste is evenwel meer beïnvloed door de weerslag van het jaarultimo.

De aangroei van het aan de particuliere sector verstrekte crediet, die reeds tijdens het vorige jaar tot uiting kwam, bleef in 1948 aanhouden; hij vloeide uitsluitend voort uit de toeneming van het « handelspapier ». Nochtans, werd aan de politiek in zake credietverlening, zoals uit afdeling II zal blijken, geen enkele wijziging aangebracht. Het volume van het door de centrale bank herdisconteerd handelspapier, na een geleidelijke daling tijdens de eerste maanden van het jaar, hernam in Juni zijn opwaarste beweging onder invloed van de op dat ogenblik heersende spanning op de geldmarkt. Wanneer deze toestand van schaarste ophield, bleef nochtans het « handelspapier » bij de Nationale Bank, tot midden September, rond een vrij hoog bedrag schommelen; dit spruit voort uit het feit dat de parastatale instellingen papier ter herdiscontering aanboden, ten einde de opbrengst er van ter beschikking van de Staat te stellen. Na sanering van de balans van de Nationale Bank, kon de Schatkist op een grotere geldruimte beroep doen, dank zij de te dier gelegenheid gedane boekingen en de vaststelling van een nieuwe hoogtegrens. Te dien opzichte, had er een normalisatie plaats en het handelspapiervolume verminderde. Vervolgens, werd in October, ingevolge de terugbetaling van aanzienlijke bedragen schatkistcertificaten 1943-1948, de geldmarkt ruimer, zodat minder tot herdiscontering toevlucht diende genomen. Ten slotte, boekte men in December de gewoonlijk door het jaarultimo uitgelokte uitzetting.

De rubriek, die het verloop van de credietverlening van gemengde aard weergeeft — zo genoemd omdat zij de onrechtstreeks aan het Rijk en aan de particuliere sector verstrekte voorschotten omvat — wijst, van het ene jaar tot het andere, op een gevoelige aangroei. De schommelingen in het bedrag van het door de parastatale instellingen uitgegeven papier waren vooral afhankelijk van de disponibiliteiten op de callgeldmarkt.

Om, van einde 1947 tot einde 1948, met juistheid de variaties na te gaan in de rechtstreekse voorschotten door de Bank aan het Rijk toegestaan, dient er aan het bedrag, vermeld per 31 December 1948 op de rekening « Voorschotten aan de Schatkist », een verbetering aangebracht, die rekening houdt met de weerslag van de op 13 September 1948 doorgevoerde sanering van de balans; inderdaad, hierdoor daalde de portefeuille schatkistcertificaten, opgenomen in de boekhoudkundige staat van de Nationale Bank, met 47.535 millioen fr. Het cijfer van de « Voorschotten aan de Schatkist », verbeterd op deze basis, wordt aldus vastgelegd op 52.263 millioen fr. per 31 December 1948, hetgeen voor het jaar 1948 een toeneming vertegenwoordigt van 2,3 milliard fr.; het verloop was dus in ruime mate gelijk aan dit van het jaar 1947.

(1) Vóór deze wijziging werd de balans per 25 Juni en per 25 December van ieder jaar opgemaakt.

Ingevolge de bepalingen van de overeenkomst van 14 September 1948 tussen de Minister van Financiën en de Gouverneur van de Nationale Bank afgesloten, werd het maximum op 10 milliard fr. aan overheidspapier, waarvan de Bank houder mag zijn, vastgesteld; deze som omvat de posten « credietverlening van gemengde aard » en « voorschotten aan de schatkist » van voorgaande tabel.

§ 3. — Wijzigingen aan het statuut en aan de balans van de Nationale Bank

1. *Statuut.*

Bij de wet van 28 Juli 1948 werden zekere veranderingen gebracht aan de organieke wet van de Nationale Bank van België. Het statuut van de Nationale Bank werd dienvolgens gewijzigd ten einde het met voornoemde wet in overeenstemming te brengen. De algemene vergadering der aandeelhouders, op 13 September gehouden, heeft de haar voorgestelde modificaties aangenomen (1); ze kunnen als volgt samengevat worden :

a) *Kapitaalsverhoging.*

Het maatschappelijk kapitaal van de Bank werd van 200 millioen op 400 millioen fr. gebracht door de emissie van 200.000 nieuwe nominatieve en onoverdraagbare aandelen, die door de Staat ingetekend werden. De Staat heeft deze aandelen volgestort met behulp van een gedeelte der door de Bank gedurende de oorlogsperiode gerealiseerde winsten (2), dat hem werd afgestaan. Elk aandeel geeft recht op één stem en er wordt afgeweken van artikel 76 der samengeschakelde wetten op de handelsvennootschappen, dat luidt als volgt : « Niemand kan aan de stemming deelnemen voor een groter aantal stemmen dan één vijfde van het aantal stemmen verbonden aan de gezamenlijke titels of de twee vijfden van het aantal stemmen verbonden aan de vertegenwoordigde titels ».

b) *Reglement van de « open market policy »-verrichtingen.*

Het koninklijk besluit van 24 Augustus 1939 met betrekking tot de werkzaamheden, de inrichting en de attributies van de Nationale Bank, stelde zekere grenzen aan de verrichtingen van de Bank op de markt van de fondsen op korte en halflange termijn, uitgegeven door de Staat, de Kolonie of het Groothertogdom Luxemburg of door de instellingen waarvan de verplichtingen door de Staat gewaarborgd zijn, alsmede op de markt van de ter beurze genoteerde nationale overheidsfondsen. Het door de Nationale Bank van België gehouden portefeuille in verband met dergelijke verrichtingen mocht 5 milliard fr. niet overschrijden.

Een besluitwet van 10 Mei 1940 had deze beschikkingen gewijzigd; zij stelde de bepaling van deze grens afhankelijk van een tussen de Regering en de Nationale Bank af te sluiten overeenkomst.

De nieuwe statuten voorzien dat, tot nadere beschikking, het bedrag van de portefeuille, verkregen ingevolge dergelijke verrichtingen, beneden een grens dient te blijven, die, na eensluidend advies van de Regentenraad van de Nationale

(1) *Belgisch Staatsblad* van 13 en 14 September 1948.

(2) Ongeveer 264 millioen fr., waarvan 200 millioen fr. aangewend werd voor de kapitaalsverhoging en 64 millioen fr. voor delging van de Staatsschuld tegenover de Bank.

Bank, door een overeenkomst tussen de Minister van Financiën en de Nationale Bank zal bepaald worden. Deze overeenkomsten zullen door de Ministerraad aangenomen worden en binnen de acht dagen in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt worden. De Kamers hoeven dus niet meer rechtstreeks tussen te komen in de vaststelling van het maximumbedrag dezer verrichtingen. Een overeenkomst werd trouwens ondertekend op 14 September (1); zij stelt de hoogtegrens vast op 10 milliard fr.

c) *Beheer.*

De directeurs, vroeger ten getale van drie, zullen voortaan met ten minste drie en ten hoogste zes zijn. Zij zullen niet meer door de algemene vergadering der aandeelhouders maar door de Koning benoemd worden, op voorstel van de Regentenraad; deze laatste is samengesteld uit de gouverneur, de directeurs en de tien regenten (2). De regenten, evenals de censoren, zullen, zoals voorheen, door de algemene vergadering der aandeelhouders benoemd worden. Drie regenten zullen verkozen worden op voorstel van de Minister van Financiën, twee zullen gekozen worden uit de leidende personaliteiten der financiële instellingen van openbaar belang, twee op de voordracht van de meest representatieve arbeidersorganismen en drie onder de meest markante personaliteiten uit de nijverheid, de handel en de landbouw.

2. *Balans.*

Eindelijk, dient een tweede wet gecommentarieerd, die insgelijks op 28 Juli (3) uitgevaardigd werd en betrekking heeft op de sanering van de balans van de Nationale Bank. Krachtens deze wet, treedt de Staat in de rechten van de Nationale Bank, wat betreft de schuldvordering van laatstgenoemde (64,6 milliard fr.) op de Emissiebank, en werd de opbrengst van de muntsaneringslening (63,5 millioen fr.) aangewend tot delging van bovenbedoelde schuldvordering.

Bij de boekhoudkundige verrichtingen van 13 September, werd de schuld van de Staat, vermeerderd met deze schuldvordering op de Emissiebank, hetzij 116.197 millioen fr., gedelgd naar rata van 78.668 millioen fr. Deze laatste som werd bekomen door samenvoeging van de bedragen voorkomende op de onbeschikbare rekening wegens herwaardering van de goudvoorraad en op de rekeningen geopend ingevolge het verloop van de geldsanering. Het saldo, hetzij 37.529 millioen fr., werd ingekrompen met 64 millioen fr., gedeelte van de door de Bank verwezenlijkte en door de Staat verworven winsten; na consolidatie op 13 September van 35 milliard fr., bleef er dus een vordering over op de Staat ten belope van 2.465 millioen fr. in Schatkistcertificaten.

*
* *

De aangroei van de geldcirculatie bedroeg in 1948 5,6 %; er mag evenwel voorgehouden worden dat deze expansie niet ongezond geweest is. Zij was het gevolg van de opdrijving van de economische bedrijvigheid, die zich in de stijging van het indexcijfer der nijverheidsproductie weerspiegeld heeft.

---

(1) *Belgisch Staatsblad* van 18 September 1948.
(2) De vroegere statuten voorzagen er 9.
(3) *Belgisch Staatsblad* van 29 Juli 1948.

De toenemende behoefte van de nationale economie aan betaalmiddelen, hebben trouwens toegelaten een groot gedeelte van het nog tijdelijk onbeschikbaar tegoed vrij te geven; deze deblokkering is één van de voornaamste oorzaken van de verruiming van het geldvolume. Aan de andere kant, bevestigt het verloop van de binnenlandse prijzen tijdens het jaar 1948 dat de stijging van de geldsomloop in overeenstemming was met de toeneming van de economische bedrijvigheid. Niet alleen werd de haussetendens van de kleinhandelsprijzen ingetoomd, maar er tekent zich eveneens sedert September een baissetendens af.

Wat de dekkingselementen van de munt betreft, zijn de in 1948 ondergane wijzigingen, inzonderheid wat het tegoed in betaalmiddelen op het buitenland betreft, meer bevredigend dan deze van het vorige jaar. In tegenstelling met wat in 1947 werd opgemerkt, stelt men in 1948 een tendens tot aangroei van de goudvoorraad vast, alsmede, ingevolge een wijziging in de politiek in zake credietverlening aan het buitenland, de stopzetting van de uitbreiding van het zwakkedeviezenbezit van de Nationale Bank.

Wat de andere dekkingselementen betreft, werd hun uitbreiding binnen normale grenzen ingedijkt. Kortom, de Belgische frank is in 1948 een technisch sterke munt gebleven.

Afdeling II. — GELD- EN KAPITAALMARKT

De studie van de geld- en kapitaalmarkt is in vijf paragrafen onderverdeeld De eerste geeft een algemeen overzicht over het jaar 1948; de overige behandelen respectievelijk de bedrijvigheid van de particuliere banken, van de voornaamste parastatale credietinstellingen, de emissies van kapitalen en de effectenbeurzen.

Geld- en kapitaalrente
(%)

BEGIN MAAND	Officiële rentevoet van de Nationale Bank			Kapitalisatierente	
	Callgeld	Disconto der bij de bank gedomicilieerde accepten	Disconto der bij de bank niet gedomicilieerde accepten	Geünifieerde schuld 4 %	Obligaties van handels- en nijverheidsondernemingen 4 %
1946 — Januari ...	0,50	1,50	1,75	4,00	4,13
1947 — Januari ...	1,00	3,00	3,25	4,41	4,49
December...	1,25	3,50	3,75	4,74	4,66
1948 — Januari ...	1,25	3,50	3,75	4,71	4,69
Februari ...	1,25	3,50	3,75	4,73	4,75
Maart... ...	1,25	3,50	3,75	4,74	4,69
April	1,25	3,50	3,75	4,73	4,80
Mei	1,25	3,50	3,75	4,73	4,75
Juni	1,25	3,50	3,75	4,74	4,82
Juli	1,25	3,50	3,75	4,74	4,77
Augustus ...	1,25	3,50	3,75	4,78	4,80
September...	1,25	3,50	3,75	4,79	4,77
October ...	1,25	3,50	3,75	4,78	4,82
November...	1,25	3,50	3,75	4,76	4,81
December...	1,25	3,50	3,75	4,73	4,82

Bronnen : Nationale Bank van België.
Nationaal Instituut voor de Statistiek.

§ 1. — Algemeen overzicht

In 1948 heeft de credietpolitiek geen enkele belangrijke wijziging ondergaan; zij bleef beheerst door het principe van weerstand aan de inflatoire elementen, die ten andere gedurende het beschouwde jaar veel aan kracht verloren hebben.

Op initiatief van de verantwoordelijke instellingen, zijn de banken voortgegaan een selectie te doen in zake credietverstrekking. De verschillende rentevoeten van de Nationale Bank bleven onveranderd, met uitzondering nochtans van de discontovoet voor de geviseerde bankaccepten uit hoofde van goederenintvoer, die op 19 Februari van 3 % op 3,5 % werd gebracht.

De markt van het callgeld en van het geld op korte termijn werd gedurende het grootste gedeelte van het jaar goed voorzien; nochtans heeft er zich tussen ultimo Juni en medio Augustus, een zekere spanning voorgedaan. Zij vloeit voort uit de werking van verschillende factoren.

Vooreerst hebben de tijdens de maand Juni door de Overheid ten belope van 3,7 milliard fr. geëmitteerde schatkistcertificaten en de in de maand Juli door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen uitgeschreven lening ten bedrage van 1 milliard fr., de op de markt voorhanden zijnde disponibiliteiten sterk doen inkrimpen. Vervolgens, heeft de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid, één der voornaamste leningsorganismen op de callgeldmarkt, het hoofd moeten bieden aan belangrijke lasten; dientengevolge waren, tijdens de maanden Juli en Augustus, door deze instelling aangebrachte geldmiddelen aanzienlijk verminderd. Nadat de Rijksdienst overgegaan was tot de inning van het forfaitaire voorschot van 25 % op de driemaandelijkse bijdragen, die de werkgevers aan dit organisme moesten afdragen, werd de toestand genormaliseerd. Van October af, was de geldmarkt opnieuw ruim, daar de Schatkist was overgegaan tot de terugbetaling van 3,5 milliard fr. schatkistcertificaten 1943.

De toestand op de kapitaalmarkt bleef evenwel gespannen. De kapitalisatierente van de overheidsfondsen, waarvan de stijging in 1946 en 1947 gelijke tred hield met de rente van het geld op korte termijn, heeft tijdens het beschouwde jaar slechts geringe schommelingen gekend. Niettemin, wordt er nog een lichte tendens tot opdrijving van de kapitaalrente waargenomen, daar de beschikbare geldmiddelen, op zoek naar beleggingen op lange termijn, slechts in onvoldoende mate de talrijke behoeften tegemoet gekomen zijn. Bovendien, heeft het reserveren van een aanzienlijk percentage der door de nijverheids- en handelsvennootschappen verwezenlijkte winsten (1), het bedrag der liquide geldmiddelen, die normaal de kapitaalmarkt hadden moeten spijzen, in sterke mate doen afnemen.

§ 2. — Particuliere banken

1. *Evolutie van de deposito's en rekeningen-courant.*

Het totaal bedrag der deposito's en rekeningen-courant bij de particuliere banken is in de loop van het jaar 1948 met circa 2,8 milliard fr. teruggelopen. Deze evolutie is te wijten aan de belangrijke regressie, die de tijdelijk onbeschikbare deposito's en rekeningen — waarvan in Juni een groot gedeelte werd vrijgegeven — hebben ondergaan.

(1) Zie navolgende afdeling III, blz. 147.

Deposito's en rekeningen-courant bij de particuliere banken
(millioenen franken)

DEPOSITO'S EN REKENINGEN-COURANT	31 December 1946	31 December 1947	31 Maart 1948	30 Juni 1948	30 September 1948	31 December 1948
Opvraagbaar :						
Dadelijk opvraagbaar en op ten hoogste 30 dagen ...	43.785	43.313	44.868	46.287	44.373	45.487
Op meer dan 30 dagen ...	2.234	3.278	3.226	2.694	3.248	3.999
Totaal	**46.019**	**46.591**	**48.094**	**48.981**	**47.621**	**49.486**
Speciaal opvraagbaar (tijdelijk onbeschikbaar) :						
Dadelijk opvraagbaar en op ten hoogste 30 dagen ...	11.264	7.789	7.131	2.824	2.480	2.209
Op meer dan 30 dagen ...	204	140	126	70	61	57
Totaal	**11.468**	**7.929**	**7.257**	**2.894**	**2.541**	**2.266**
Algemeen totaal ...	**57.487**	**54.520**	**55.351**	**51.875**	**50.162**	**51.752**

Bron : Driemaandelijkse staat der banken *(Belgisch Staatsblad)*.

Een gering gedeelte van het vrijgegeven tegoed schijnt op de vrije deposito's en rekeningen te zijn overgedragen. De terugbetalingen waren inderdaad, voornamelijk bij de in de provincie gevestigde banken, zeer aanzienlijk. Een groot aantal onder hen hadden, bij de geldsanering, billettendeposito's bekomen van « toevallige » cliënten (1); zodra de deblokkeringsmaatregelen zulks toelieten, hebben de meeste van deze deposanten hun gelden afgehaald.

Van het standpunt uit der geldsanering, hebben in 1948 de vrije deposito's evenwel in een meer gevoelige mate geprogresseerd dan in 1947. De vrees dat de coupures van 1.000 fr. zouden ingetrokken worden (2), deed, bij de aanvang van het jaar, deze coupures naar de banken toevloeien; dit gaf aanleiding tot een toeneming der vrije deposito's. In de loop van de maand Juni, veroorzaakte het naar de vrije rekeningen overgedragen gedeblokkeerd tegoed een nieuwe aangroei, die in de toestand per 30 Juni tot uiting kwam. In de loop van het derde kwartaal, heeft de op de markt heersende spanning zekere terugbetalingen meegebracht, zodat de tendens tot toeneming, die nochtans tijdens de laatste maanden van het jaar hernam, onderbroken werd.

(1) Deze klanten, die niet gewoon waren met de banken zaken af te handelen of te doen, werden ingevolge de beschikkingen in verband met de muntsanering verplicht op hun diensten beroep te doen.

(2) Zie afdeling I, blz. 128.

2. *Verdeling van het bankcrediet.*

Van ultimo 1947 tot ultimo 1948, verminderde de omvang van het bankcrediet parallel met de regressie van de gezamenlijke deposito's en rekeningen-courant en met de inkrimping van de actiemiddelen der banken.

Verdeling van het bankcrediet
(millioenen franken)

OPSOMMING	31 December 1946	31 December 1947	31 Maart 1948	30 Juni 1948	30 September 1948	31 December 1948
	Credietverlening aan de overheidssector					
Herdisconteerbaar overheidspapier	12.371	10.760	11.033	9.883	10.967	11.293
Mobiliseerbaar overheidspapier	21.081	21.642	21.288	21.547	19.186	18.647
Belgische overheidsfondsen	5.059	3.924	3.651	3.623	3.568	3.474
Belegde wettelijke reserve.	127	168	172	175	175	175
Totaal	**38.638**	**36.494**	**36.144**	**35.228**	**33.896**	**33.589**
	Credietverlening aan de particuliere sector					
Diverse debiteuren	11.265	12.185	11.782	12.134	12.196	12.491
Handelswissels	3.678	5.592	6.821	6.091	5.810	5.962
Prolongaties en voorschotten op effecten	836	848	747	709	728	681
Totaal	**15.779**	**18.625**	**19.350**	**18.934**	**18.734**	**19.134**
Debiteuren wegens verstrekte acceptaties	**3.657**	**4.122**	**3.955**	**4.081**	**3.544**	**3.983**

Bron : Driemaandelijkse staat der banken *(Belgisch Staatsblad)*.

Deze vermindering werd uitsluitend door de overheidssector opgelopen. Inderdaad, het door de banken gehouden bedrag schatkistcertificaten werd in 1948 met circa 2,5 milliard fr. ingekrompen. Wat de overheidsfondsen aangaat, is hun bedrag eveneens teruggelopen, niettegenstaande de door de Bankcommissie aan de banken van gemiddelde belangrijkheid gegeven toelating hun reglementaire dekking in overheidspapier op korte termijn door fondsen op halflange termijn te vervangen.

Daarentegen, is het door de banken aan de particuliere sector verstrekte crediet een weinig verhoogd. In 1948 was de toeneming nochtans minder dan in 1947. Inderdaad, de banken hebben de door de Nationale Bank gegeven richtlijnen gevolgd; deze richtlijnen waren ingegeven door de bezorgdheid om het verlenen van crediet voor de consumptie en voor het aanleggen van stocks te vermijden. Rekening gehouden met het bij de parastatale instellingen en bij de Nationale Bank herdisconteerd papier, is, tijdens het beschouwde jaar, het op basis van het handelspapier aan het bedrijfsleven toegekend crediet met circa 2 milliard fr. toegenomen.

In de loop van het jaar 1948, werd de sedert December 1944 tot uiting gekomen tendens in zake verdeling van het bankcrediet bevestigd. Het aandeel van de Staat neemt steeds af ten voordele van de particuliere sector : van 84 % op 31 December 1944, liep het terug tot 66 % op 31 December 1947; ultimo 1948 bereikte het 64 % (1).

§ 3. — Parastatale credietinstellingen

Het is slechts mogelijk gebleken hier de bedrijvigheid te bestuderen van de parastatale credietinstellingen, waarvan het verslag over 1948 reeds werd gepubliceerd.

1. *Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid* (2).

De Statuten van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid werden in 1948 grondig gewijzigd. Het Kapitaal werd namelijk verdubbeld en de Staat heeft de nieuwe tranche volledig onderschreven.

Ten einde zijn actiemiddelen uit te breiden, is dit organisme overgegaan tot openbare en private emissies, waarvan het totaal bedrag 1.811 millioen fr. beloopt; een groot gedeelte van dit bedrag heeft gediend tot het aanleggen van vast kapitaal in de nijverheid.

Op 31 December 1948 bereikte het totaal uitstaande bedrag der door de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid verstrekte credieten 5.855 millioen fr., tegenover 4.079 millioen fr. op 31 December 1947. De gewone credieten aan de nijverheid zijn met 1.463 millioen fr. toegenomen en de credieten beheerst door speciale wetten (3) met 365 millioen fr.

Ingevolge een op 20 Juli 1948 met de Staat gesloten overeenkomst, kunnen, onder zekere voorwaarden, credieten worden verleend aan nieuwe industrieën; op 31 December 1948 lagen verschillende gevallen ter studie, doch nog geen enkele beslissing was getroffen.

2. *Herdiscontering- en Waarborginstituut* (4).

In 1948 nam de door het Herdiscontering- en Waarborginstituut aan de banken verleende medewerking nog toe; de nieuwe herdiscontocredieten, die dit jaar werden toegestaan, bereikten 884 millioen fr., tegenover 479 millioen fr. in 1947. Rekening gehouden met de credieten verlengd op hun vervaldag, beliepen de uitstaande credieten 1.944 millioen fr. per 31 December 1948.

Het Instituut kwam ook tussen op de markt van het « privaat-disconto »; door middel van de disponibiliteiten op de callgeldmarkt financierde het een groot gedeelte (84 %) der verrichtingen van de buitenlandse handel, die aanleiding hadden gegeven tot door de Nationale Bank geviseerde bankaccepten; deze credieten bereikten 10.027 millioen fr., hetzij een bedrag, dat datgene van 1947 dicht benadert. Er dient aangestipt dat in 1948, voor de eerste maal sinds de bevrijding, credietaanvragen in zake financiering van de export ontvangen werden.

---

(1) In 1938 bedroeg het aandeel van de Staat slechts 26 %.

(2) De numerieke gegevens, die in deze uiteenzetting voorkomen, werden overgenomen uit de verslagen van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid over de jaren 1947 en 1948.

(3) Herstelcredieten : 317 millioen fr.
Credieten voor de zee- en vissersvloot : 48 millioen fr.

(4) De in deze uiteenzetting voorkomende cijfergegevens werden overgenomen uit het verslag van het Herdiscontering- en Waarborginstituut over het jaar 1948.

§ 4. — Emissies

De uitrustings- en wederuitrustingsbehoeften hebben de ondernemingen er toe genoopt in aanzienlijke mate beroep te doen op de kapitaalmarkt. Daarentegen, waren de van de Overheid uitgaande emissies betrekkelijk weinig belangrijk, daar de Staat de verwezenlijking van zijn investeringsplannen om begrotingsredenen en redenen van algemene economische politiek tot een latere datum had verschoven. In 1948 bereikte het bedrag van de door de Overheid en de bedrijven van openbaar nut geëmitteerde leningen slechts 7,7 milliard fr., tegenover 10 milliard fr. in 1947 (1).

Wat de Belgische en Kongolese particuliere vennootschappen betreft, vertoont de statistiek der emissies over 1948 een aanzienlijk verschil tussen het nominaal bedrag der emissies en de netto-emissies; onder de stortingen, andere dan in contanten, hebben de inlijving van reserves en vooral de herwaardering van de activa een hoog bedrag bereikt.

Wanneer het jaar 1948 afzonderlijk wordt beschouwd en er rekening wordt gehouden met het prijzenpeil, dan hebben de netto-uitgiften, waarvan de omvang het bedrag der door de vennootschappen opgenomen verse kapitalen (2) een weinig overtreft, een bevredigend beloop bereikt. Evenwel, mag niet uit het oog verloren, dat de jaren 1940 tot 1945 een periode vormden van dekapitalisatie; op dit gebied, bestond er een gevoelige achterstand, die nog niet helemaal werd ingelopen.

Van het totaal bedrag der netto-emissies van de vennootschappen, wier hoofdbedrijvigheid in België wordt uitgeoefend, werden 30 % ingenomen door vennootschappen, die zich met financiële en immobiliënzaken bezig houden, 14 % door de electriciteitsbedrijven, 9 % door de scheikundige nijverheid en 17 % door de ijzer- en staalnijverheid en de metaalverwerkende nijverheid.

Deze indeling heeft uitsluitend betrekking op vennootschappen, wier hoofdbedrijvigheid in België wordt uitgeoefend; de netto-emissies, verwezenlijkt door vennootschappen met hoofdbedrijvigheid in Belgisch-Kongo, bedragen 527 miljoen fr., hetzij circa 11 % van het totaal bedrag.

In 1948 werden minder vennootschappen opgericht dan in 1947, maar het ging, over het algemeen, om meer aanzienlijke bedragen. Zoals in 1947, zijn ongeveer een derde dezer nieuwe ondernemingen onder de rubriek « Groothandel en buitenlandse handel » gerangschikt; deze laatste, te zamen met de rubrieken « Scheikundige nijverheid » en « Metaalverwerkende nijverheid » beslaan 52 % van het totaal nominaal bedrag geëmitteerd bij de oprichting van vennootschappen.

De belangrijkste kapitaalsverhogingen werden verwezenlijkt door de electriciteitsmaatschappijen (32 % van het totaal bedrag), de vennootschappen in de ijzer- en staalnijverheid (13 %), de steenkolenmijnen (10 %) en de metaalverwerkende nijverheid (10 %), waarvan de hoofdbedrijvigheid in België wordt uitgeoefend; in de meeste gevallen werd quasi het totaal onderschreven bedrag gestort door inlijving van reserves of herwaardering van de activa.

---

(1) Volgens het Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(2) De netto-uitgiften vertegenwoordigen geen vers geld voor het totaal van de in de statistieken opgenomen bedragen. Aangezien de emissies van beleggingsmaatschappijen er in begrepen zijn, kunnen dezelfde fondsen tweemaal geboekt worden.

Emissies van de Belgische en Kongolese nijverheids- en handelsvennootschappen *(a)*

JAARTAL	Oprichting van vennootschappen			Kapitaalsverhoging			Obligatie-uitgiften		Uitgifte-premiën	Stortingen andere dan in geld		Nominaal bedrag : gezamenlijke uitgiften	Netto-uitgiften *(b)*
	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag	Aantal	Nominaal bedrag	Gestort bedrag	Aantal	Bedrag		Inbreng in natura	Inlijving van reserves, herwaardering van de activa		
	Absolute cijfers (millioenen franken)												
1946	3.468	2.524	1.949	651	3.195	2.587	41	881	156	1.221	1.228	6.601	3.125
1947	2.919	1.915	1.666	750	6.600	6.023	56	2.242	47	1.156	3.560	10.756	5.261
1948 *(c)*	2.773	3.528	2.871	865	25.223	24.494	47	2.265	93	2.090	22.809	31.016	4.823
	Indexcijfers (1936/1938 = 100)												
1946	253	353	307	168	122	107	124	92	100	145	78	157	358
1947	213	268	262	197	256	245	170	235	30	137	225	253	602
1948 *(c)*	203	493	451	225	980	996	142	238	59	248	1.445	731	553

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Naamloze vennootschappen, commanditaire vennootschappen op aandelen en personenvennootschappen met beperkte aansprakelijkheid.
(b) Werkelijk volgestorte bedragen, obligatie-uitgiften, uitgiftepremiën, verminderd met de stortingen andere dan in geld en de emissies tot terugbetaling van vroegere leningen.
(c) Voorlopige cijfers. De kapitaalsverhogingen van de Nationale Bank van België en van de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid alsmede de openbare obligatie-uitgiften van laatstgenoemde instelling zijn in deze statistiek opgenomen.

Ten slotte, waren de obligatie-uitgiften betrekkelijk weinig belangrijk; de in de statistiek over de jaren 1947 en 1948 opgenomen bedragen werden beïnvloed door de openbare emissies uitgeschreven door de Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid. Behalve deze laatste, zijn het vooral de basisindustrieën, die tot de emissie van obligatieleningen zijn overgegaan.

§ 5. — Effectenbeurzen

In 1948 bleef de effectenmarkt loom. Het aantal ter beurze verhandelde effecten alsmede de kapitaalomzet waren belangrijker dan in 1947 (1); dit vloeit vooral voort uit een herneming van de bedrijvigheid, die in de loop van het eerste kwartaal van het jaar tot uiting is gekomen. De oorzaak van deze tijdelijke wederopbloei dient gezocht in de malaise teweeggebracht door de devaluatie van de Franse frank en door de geruchten omtrent de herwaardering van het goud en de devaluatie van zekere Europese valuta's.

Omzet ter Beurze van Brussel

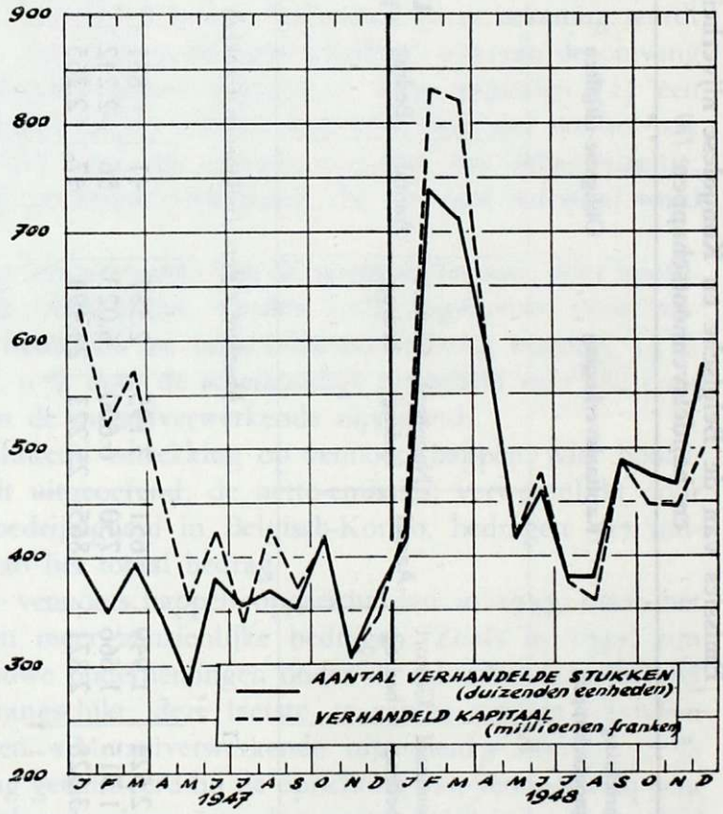

Bron : Beurscommissie te Brussel.

De loomheid op de effectenbeurzen en de afbrokkeling van de koersen kunnen worden toegeschreven aan verschillende factoren, namelijk : de zeer aanzienlijke vraag naar kapitaal op lange termijn, de door de ondernemingen gevoerde politiek in zake auto-financiering, de sedert de bevrijding gevolgde muntpolitiek, de mogelijke verwikkelingen op nationaal en internationaal gebied en de psychologische terugwerkingen, die deze factoren bij de houders van kapitaal uitlokken.

(1) In 1948 werden 6.104.000 effecten, die een bedrag van 6.179 millioen fr. vertegenwoordigden, ter beurze van Brussel verhandeld, tegenover 4.302.000 effecten en een bedrag van 5.161 millioen fr. in 1947.

1. *Effecten met vast inkomen.*

In het algemeen, vertoonden de obligatiekoersen in 1948 een lichte neiging tot dalen; nochtans kwam er bij het einde van het jaar een zekere vastheid tot stand. Onder de « voornaamste obligatietypen » heeft de Koloniale Schuld 4 % - 1936 deze evolutie niet gevolgd.

Notering van de « voornaamste obligatietypen »

(begin maand)

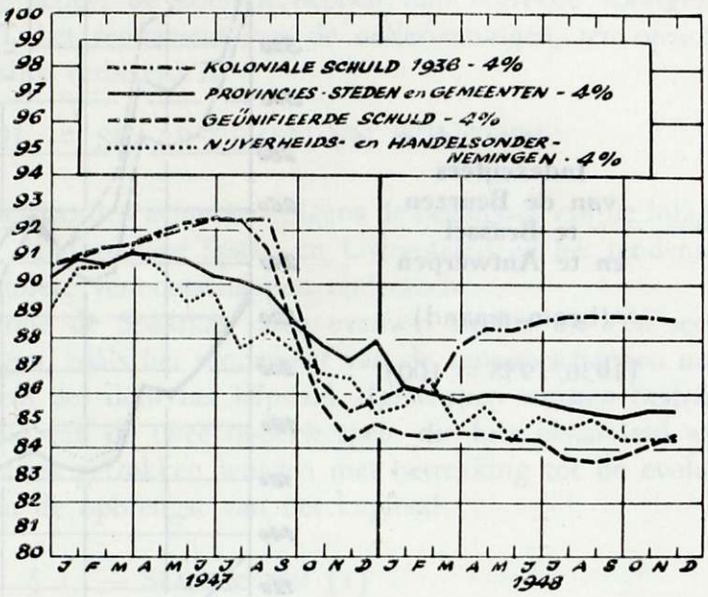

Bron : Nationale Bank van België.

De koersen van de schatkistcertificaten zijn een weinig gestegen en getuigen aldus van de verruiming, die de geldmarkt kenmerkte gedurende het grootste gedeelte van het jaar en inzonderheid tijdens het laatste kwartaal.

Ten slotte, hebben de overheidsfondsen op halflange termijn, van September af, een herneming gekend, ingevolge de door de Bankcommissie genomen beslissing betreffende de dekking in overheidsfondsen (1).

2. *Effecten met veranderlijk inkomen.*

Niettegenstaande de uitkering van hogere dividenden dan tijdens het vorige jaar, bleef in 1948 de afbrokkeling der koersen nog het hoofdkenmerk van de meeste aandelencategorieën. In 1947 werd de baissetendens weergegeven door het terugvallen met 37,2 % van het algemeen indexcijfer; van Maart 1948 af, werd deze beweging voortgezet. Evenwel, deed zich, van de maand November af, een lichte wederopleving voor.

Van begin Januari 1948 tot begin Januari 1949 liep het algemeen indexcijfer (2) terug van 155 tot 145, hetzij een daling met 6,6 %.

De baisse der koersen was vooral aanzienlijk voor volgende rubrieken : glasnijverheid, spiegelglasfabrieken, immobiliën- en hypothecaire ondernemingen, hotelbedrijf, scheikundige nijverheid, textielnijverheid, waarvoor het depreciatiepercentage schommelt tussen 40 % en 18 %.

---

(1) Zie op blz. 140.
(2) Basis : 1936/1938 = 100. Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Indexcijfers van de Beurzen te Brussel en te Antwerpen

(begin maand)

(1936/1938 = 100)

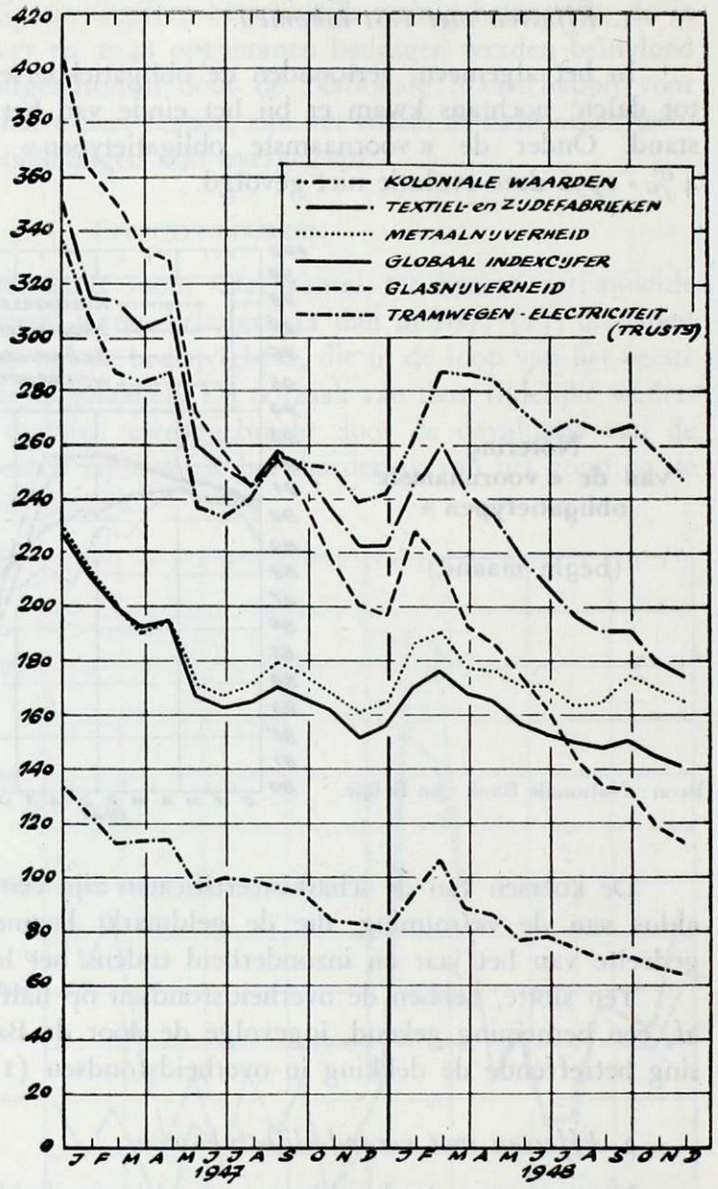

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Daarentegen, vertoonden zekere categorieën effecten een tendens tot stijging, namelijk deze ondergebracht onder de rubrieken « zink, lood en mijnen », « Metaalnijverheid » en « Koloniale ondernemingen ».

Er dient ten slotte aangestipt dat het algemeen indexcijfer slechts een gemiddelde weergeeft en dat de spreiding van de voor de verschillende categorieën effecten opgemaakte indexcijfers aanzienlijk is (1).

*
* *

Zowel in 1948 als in 1947, werd de stand van de geld- en kapitaalmarkt in aanzienlijke mate beïnvloed door de weerslag van de muntpolitiek, die beheerst werd door het principe van weerstand aan de inflatoire druk. Deze politiek

(1) Aldus beliep medio December 1948 het indexcijfer van de rubriek « Tramwegen en electriciteit » 63, terwijl dit der koloniale ondernemingen 251 bereikte.

heeft nochtans het bankapparaat niet belet zijn medewerking aan de particuliere sector uit te breiden; ook heeft het er niet de schijn van dat zij de expansie van de voortbrenging nadeel heeft berokkend. Wat de kapitaalmarkt aangaat, hebben de door nijverheids- en handelsvennootschappen gedane netto-emissies een betrekkelijk bevredigend peil bereikt, niettegenstaande het bestaande onevenwicht tussen vraag en aanbod in zake fondsen op lange termijn. Ten slotte, bleven de effectenbeurzen weinig actief; de koersen hebben hun regressie voortgezet, alhoewel, in het algemeen, het rendement van de ondernemingen, ten opzichte van het vorige jaar, merkelijk verbeterd is.

Afdeling III. — SPAARWEZEN EN WINSTEN

In onderhavige afdeling worden achtereenvolgens de beweging van de inlagen en de terugbetalingen van de Algemene Spaar- en Lijfrentekas en het rendement van de Belgische en Kongolese vennootschappen onderzocht.

De gegevens betreffende de Spaarkas laten evenwel slechts toe één sector van het spaarwezen te volgen, zoals het rendement van de vennootschappen maar één aspect van het probleem der door het kapitaal afgeworpen winsten bestrijkt. Er mogen dus uit de studie van de twee onderwerpen, die hier behandeld worden, geen algemene conclusies getrokken worden met betrekking tot de evolutie van het spaarwezen en van de opbrengst van het kapitaal.

§ 1. — Spaarwezen (1)

Het tegoed van de particulieren bij de Spaarkas is in 1948 met 3.339 miljoen fr. toegenomen; in 1947 beliep de toeneming 4.362 millioen fr. Uit de vergelijking van deze cijfers mag evenwel niet geconcludeerd worden dat in 1948 het sparen minder belangrijk is geweest; het verloop der stortingen en der terugbetalingen laat toe te dien opzichte een juister inzicht te krijgen.

In 1948 beliep het totaal bedrag der bij de Spaarkas gedane stortingen (2) 8.547 millioen fr., tegenover 8.698 millioen fr. in 1947, maar deze twee elementen werden door verrichtingen van een bijzondere aard beïnvloed.

De inkoop van obligatiën van de muntsanering (3) en het deponeren van de fondsen bestemd voor de dotatie der krijgsgevangenen (4) hebben respectievelijk aanleiding gegeven tot toenemingen met 1,5 milliard fr. en 260 millioen fr. van het bedrag der in 1947 geboekte stortingen. In 1948 gaf een tweede storting, bestemd als dotatie voor de krijgsgevangenen, insgelijks aanleiding tot een aanwas van de inlagen met circa 250 millioen fr. Rekening gehouden met deze verrichtingen, die geen eigenlijk sparen zijn, kan geconcludeerd worden dat de stortingen der particulieren in 1948 hoger waren dan tijdens het vorige jaar.

---

(1) De onder deze paragraaf opgenomen cijfers werden verstrekt door de Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

(2) Exclusief de op de rekeningen van de aangeslotenen bij de Lijfrentekas ingeschreven stortingen.

(3) Op grond van het ministerieel besluit van 17 October 1946 (*Belgisch Staatsblad* van 20 October 1946), werd de opbrengst van de inkoop van de obligaties der muntsaneringslening, voortvloeiende uit de rekeningen met een bedrag beneden 15.000 fr., bij de Spaarkas gedeponeerd.

(4) Volgens het Statuut der Krijgsgevangenen van 1940-1945, werd er voor elke gerechtigde door de Spaarkas een dotatieboekje opgemaakt; de dotatie wordt geleidelijk per jaarlijkse tranches uitbetaald. De Minister van Landsverdediging schrijft elk jaar aan de Spaarkas een som over, die volstaat om het jaarlijks totaal der aan de gerechtigden van het Statuut verschuldigde sommen te dekken.

De terugbetalingen bedroegen 4.964 millioen fr. in 1947 en hebben 5.946 millioen fr. bereikt in 1948; deze toeneming staat voornamelijk in verband met de uitbreiding van de werkloosheid tijdens het tweede halfjaar van het overschouwde jaar. Bovendien, schijnen de feest- en verlofperiodes in 1948 meer belangrijke terugbetalingen te hebben veroorzaakt dan in 1947. Ten slotte, konden de vrijgegeven tranches van de dotatieboekjes der krijgsgevangenen slechts van 1948 af aanleiding geven tot terugbetaling, wat het globaal bedrag der tijdens het jaar geboekte terugbetalingen eveneens heeft beïnvloed.

Spaarwezen : Stortingen en terugbetalingen op particuliere spaarboekjes bij de Spaarkas

(millioenen franken)

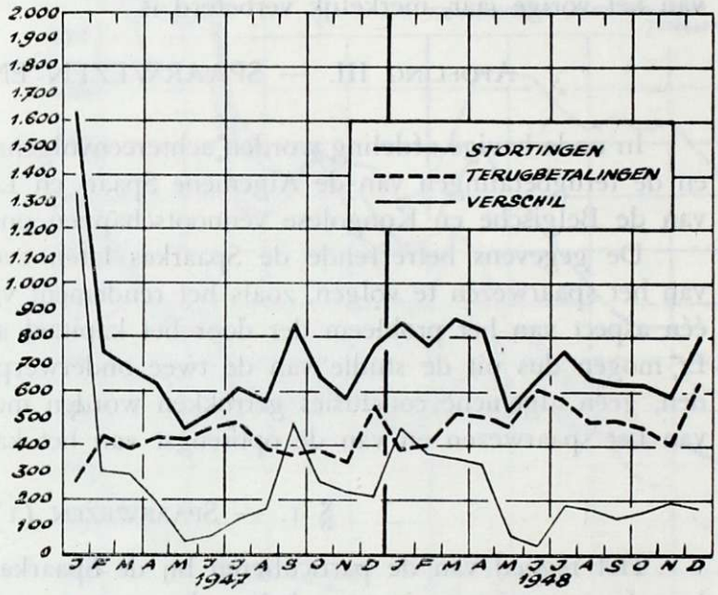

Bron : Algemene Spaar- en Lijfrentekas.

Ultimo December 1948 bereikte het totaal tegoed op de boekjes der particulieren 26,8 milliard fr. (1), daar waar het gemiddelde der jaren 1936/1938 12,2 milliard fr. bedroeg.

Het sparen per inwoner verschilt in gevoelige mate naargelang van het landsgedeelte (2). Het is aanzienlijker in het tweetalig landsgedeelte dan in het Vlaams landsgedeelte; in het Waals landsgedeelte is het sparen het geringst. Uit de statistieken van de Spaarkas blijkt dat de weinig belangrijke stortingen een aanzienlijk percentage van het totaal bedrag der inlagen vertegenwoordigen (3); deze wijze van belegging blijft representatief voor de kleine spaarders.

§ 2. — Rendement van de Belgische en Kongolese Naamloze Vennootschappen

De statistiek van het rendement der vennootschappen maakt één der elementen uit, die toelaten het niveau van de kapitaalwinsten te beoordelen. De interpretatie er van is zeer delicaat, voornamelijk daar, voor het opmaken van deze statistiek, de balansen en winst- en verliesrekeningen der vennootschappen als basis genomen worden. De principes, volgens dewelke deze documenten opgemaakt

(1) Exclusief de op 31 December 1948 gekapitaliseerde intrest.

(2) Deze gevolgtrekking spruit voort uit de verschillende enquêtes, die door de Studiedienst van de Spaarkas werden gedaan.

(3) Voor het eerste kwartaal van het jaar 1948 bedragen 96,9 % van het totaal aantal stortingen minder dan 20.000 fr. en vertegenwoordigen 71,6 % van de inlagen.

worden, verschillen van onderneming tot onderneming, evenals de waarde van de munteenheden, die het gestorte kapitaal en de reserves weergeven; bovendien kunnen, wat de beleggingsmaatschappijen betreft, dezelfde winsten en uitgekeerde dividenden tweemaal geteld worden. Ten slotte, hebben de in de loop van één jaar waargenomen exploitatie-uitkomsten voor een groot deel betrekking op het voorafgaande jaar; zij weerspiegelen de exploitatievoorwaarden van een periode, die feitelijk twee burgerlijke jaren bestrijkt.

Rendement van de Naamloze Vennootschappen
(millioenen franken)

JAARTAL	Aantal vennootschappen			Gestort kapitaal	Reserves	Netto-exploitatie-uitkomsten	Uitgekeerde bruto-dividenden
	getelde	met winst	met verlies				
1936/1938	7.594	5.748	1.846	46.397	17.555	4.537	3.651
1947 (a)	7.242	5.672	1.570	53.896	40.784	8.811	4.328
1948	9.019	6.809	2.210	69.384	89.178	11.576	6.485

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) In de loop van het jaar 1948 werden er enkele correcties aangebracht aan de statistiek voor 1947; dit verklaart de lichte verschillen tussen de cijfers opgenomen in bovenstaande tabel en deze voorkomende op blz. 146 van « De Belgische Economie in 1947 ».

Het aantal in 1948 getelde vennootschappen overtreft met bijna 1.800 eenheden dit van 1947; de door deze vennootschappen aangewende middelen zijn natuurlijk toegenomen. Evenwel, wat de reserves betreft, vloeit de ten opzichte van het vorige jaar geboekte aanzienlijke aangroei veeleer voort uit de herwaardering van de activa (1) dan uit het bedrag der gereserveerde winsten. De toeneming van de actiemiddelen, zoals weergegeven door de evolutie van de reserves, is dus voor een groot deel fictief.

Ten opzichte van 1947, beloopt de aangroei der in 1948 verwezenlijkte winsten 31 %, doch er dient in aanmerking genomen dat de getelde vennootschappen talrijker zijn en dat het aangewende kapitaal aanzienlijker is. In 1948 bereikt het winstsaldo slechts coëfficiënt 2,55 ten opzichte van 1936/1938. Het aandeel der winsten, dat onder vorm van dividenden terug op de kapitaalmarkt werd gebracht, bedraagt 56 % in 1948, tegenover 49 % in 1947 en 80 % in 1936/1938. Dus bleef, gedurende het beschouwde jaar, de auto-financiering nog belangrijk. Evenwel, heeft het bedrag der uitgekeerde dividenden, uitgedrukt in absolute cijfers, een merkelijke toeneming ondergaan, hetzij 50 % ten opzichte van 1947, doch het bereikt slechts coëfficiënt 1,77 in verhouding tot 1936/1938.

De bedrijfsresultaten der vennootschappen, van het standpunt uit der geografische localisatie van het hoofdbedrijf beschouwd, vertoont op weinig na dezelfde kenmerken als in 1947.

(1) Herwaarderingen van de outillage en van de nijverheidsgebouwen konden op grond van de wet van 20 Augustus 1947 (*Belgisch Staatsblad* van 28 Augustus 1947) en van het besluit van de Regent van 15 October 1947 (*Belgisch Staatsblad* van 24 October 1947) worden doorgevoerd.

Winsten en uitgekeerde dividenden
(1936/1938 = 100)

VENNOOTSCHAPPEN MET HOOFDBEDRIJF	Winstsaldo		Uitgekeerde bruto-dividenden	
	1947	1948	1947	1948
In België	193	254	108	171
In Belgisch-Kongo...	207	286	181	244
In het buitenland	118	146	76	81

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

Indexcijfers van de in 1948 aangewende middelen en geboekte winsten in de vennootschappen, die hun hoofdbedrijvigheid in België hebben
(1947 = 100)

RUBRIEKEN	Aangewende middelen		Netto-exploitatie-uitkomsten
	Gestort kapitaal	Reserves *(a)*	
Gas	123	307	215
Bankwezen	102	115	190
Scheikundige nijverheid...	146	523	173
Non-ferro metaalnijverheid...	138	256	164
Bouwbedrijf	178	263	163
Groothandel	133	212	157
Metaalverwerkende nijverheid	130	292	155
Tabaksnijverheid	124	258	152
Verzekeringswezen	104	100	136
Voedingsnijverheid	109	364	133
Electriciteit	198	349	132
Kleinhandel	103	335	130
Papiernijverheid en grafische bedrijven	121	295	129
Groeven	110	491	129
Textielnijverheid...	115	336	127
Financiële en immobiliënzaken... ...	105	104	120
IJzer- en staalnijverheid	141	121	115
Verkeer	117	628	114
Kolennijverheid	100	333	109
Cementnijverheid en aanverwante bedrijven	101	372	97
Glasnijverheid	104	431	64
Ledernijverheid	109	244	59
Toerisme	106	404	41

Bronnen : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

(a) De toeneming van de reserves vloeit vooral voort uit de herwaardering der activa.

Zoals in 1947, zijn de uitkomsten van de vennootschappen, waarvan de bedrijvigheid hoofzakelijk in de Kolonie uitgeoefend wordt, de gunstigste. De in bovenstaande tabel opgenomen indexcijfers zijn slechts representatief voor zover de toestand in zijn geheel beschouwd wordt; het rendement verschilt naargelang van de aard van het bedrijf. Aldus, onder de vennootschappen, die hun hoofdbedrijf in België hebben, vertonen de ondernemingen gegroepeerd onder de rubrieken « Verzekeringwezen », « Bankwezen », « Kleinhandel », « Groothandel », « Metaalverwerkende Nijverheid » resultaten (1), die afgetekend gunstiger zijn dan deze voor de andere vennootschappen. Daarentegen, schijnt het rendement uiterst gering voor de naamloze vennootschappen opgenomen in volgende rubrieken : « Uitgeverij, boekhandel, pers », « Kolennijverheid », « Toerisme », « Voedingsnijverheid » en « Verkeer ».

Ten opzichte van de in 1947 getelde uitkomsten, schijnen de exploitatievoorwaarden, zoals ze in de statistiek over 1948 worden weergegeven, grondig gewijzigd.

De bedrijvigheid van zekere categorieën ondernemingen, zoals de gasfabrieken, de banken, enz., schijnt gedurende de periode gaande over de jaren 1947-1948 winstgevender te zijn geweest dan voor deze gaande over de jaren 1946-1947 (2). De toestand is evenwel heel ander voor de firma's ondergebracht onder de rubrieken « Glasnijverheid », « Ledernijverheid » en « Toerisme ».

*
* *

De gunstige tendens, die zich in 1947 in de sector van het kleine sparen voordeed, schijnt zich in 1948 te hebben gehandhaafd. Evenwel, waren de tijdens het jaar gedane terugbetalingen merkelijk belangrijker; één der oorzaken van dit verloop schuilt waarschijnlijk in de uitbreiding van de werkloosheid.

Wat het rendement van de vennootschappen betreft, schijnen de in 1948 getelde resultaten gunstiger dan deze van 1947; nochtans, ten opzichte van de vooroorlogse periode, blijven in 1948 de uitgekeerde dividenden nog onder coëfficiënt 2 liggen. Een aanzienlijk gedeelte der verwezenlijkte winsten werd naar de reserves overgebracht; de gevolgen van de politiek van auto-financiering komen op de kapitaalmarkt duidelijk tot uiting. Het valt nochtans moeilijk uit te maken of deze auto-financiering een oorzaak is van de ontoereikendheid der disponibiliteiten, die belegging zoeken.

---

(1) Onder uitkomsten dient hier verstaan, de verhouding van het winstsaldo tot het bedrag van het gestorte kapitaal verhoogd met de reserves.

(2) Er weze aan herinnerd dat onder de in de loop van één jaar getelde balansen en winst- en verliesrekeningen, er vele betrekking hebben op een periode, die het voorgaande jaar bestrijkt.

HOOFDSTUK II

OVERHEIDSFINANCIËN

In onderhavig hoofdstuk worden achtereenvolgens de financiële toestand van de Staat en deze van de provinciën en gemeenten behandeld.

AFDELING I. — STAATSFINANCIËN

De studie van de Staatsfinanciën vergt naast een ontleding van de budgetaire en fiscale politiek insgelijks een analyse van het verband, dat tussen de inkomsten van de Schatkist en de evolutie van het bedrijfsleven bestaat.

Bovendien, lijkt het onontbeerlijk eveneens de door de Staatsschuld ondergane schommelingen na te gaan; inderdaad, zowel wegens het belang, dat haar eigen is, als wegens de lasten, die zij medebrengt, is het aangewezen de evolutie van de Staatsschuld met aandacht te volgen.

§ 1. — ALGEMENE BUDGETAIRE POLITIEK

De politiek tot vermindering van het begrotingsdeficit werd geleidelijk verscherpt om in 1948 tot een merkelijk resultaat te leiden. Dit blijkt ten volle uit onderstaande tabel.

Vermoedelijke begrotingsbalans voor de dienstjaren 1945 tot 1948 *(a)*
(milliarden franken)

DIENSTJAAR	Gewone begroting	Begroting voortvloeiende uit de oorlog	Totaal (2 + 3)	Buitengewone begroting	Voorlopig totaal
1	2	3	4	5 *(b)*	6 *(b)*
1945	— 7,1	— 26,2	— 33,3	— 2,5	— 35,8
1946	+ 10,3	— 32,3	— 22,0	— 11,7	— 33,7
1947	+ 10,3	— 24,6	— 14,3	— 17,7	— 32,0
1948	+ 17,6	— 17,9	— 0,3	— 7,8	— 8,1

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Inclusief de opneming van de Schatkistvoorschotten; wet van 29 Juni 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 12 Augustus 1948).

(b) Inclusief het bedrag van de deelneming van België in de Bretton Woods-instellingen; exclusief de muntsaneringsontvangsten en -uitgaven.

De ontleding van de componenten van de begroting voor 1948 laat overigens toe er zich rekenschap van te geven in welke mate, ten opzichte van 1947, de samendrukking der uitgaven en de toeneming der ontvangsten zich in het voordeel van het begrotingsevenwicht hebben ontwikkeld.

Voorlopige begrotingstoestand voor het dienstjaar 1948 *(a)*
(millioenen franken)

OPSOMMING	Gewone ontvangsten	Ontvangsten voortvloeiende uit de oorlog	Buitengewone ontvangsten	Totaal
Vermoedelijke ontvangsten voor het dienstjaar 1948				
Begrotingsramingen	52.871,4	2.710,4	9.955,9	65.537,7
Vermoedelijke ontvangsten	61.394,1	1.492,6	6.910,0	69.796,7
Vermoedelijke uitgaven voor het dienstjaar 1948				
Goedgekeurde credieten...	40.470,7	19.428,0	17.410,8	77.309,5
Nieuwe credieten *(b)*...	4,0	—	60,0	64,0
Bijkomende credieten *(c)*	1.119,9	581,1	751,1	2.452,1
Verminderingen *(d)*	– 28,4	– 163,8	– 485,3	– 677,5
Totaal	**41.566,2**	**19.845,3**	**17.736,6**	**79.148,1**
Regularisaties	+ 2.227,0	– 469,0	– 3.016,0	– 1.258,0
Totale vermoedelijke uitgaven...	**43.793,2**	**19.376,3**	**14.720,6**	**77.890,1**
Vermoedelijke balans voor het dienstjaar 1948				
Ontvangsten	61.394,1	1.492,6	6.910,0	69,796,7
Uitgaven	43.793,2	19.376,3	14.720,6	77.890,1
Balans	+ 17.600,9	– 17.883,7	– 7.810,6	– 8.093,4

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Inclusief de muntsaneringsontvangsten en -uitgaven.
(b) Wet van 2 Juli 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 24 Juli 1948). Wet van 23 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 1 September 1948).
(c) Wet van 23 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 1 September 1948).
(d) Wet van 23 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 1 September 1948; Erratum : *Belgisch Staatsblad* van 13 October 1948).

De gevoelige terugloop van het algemeen budgetair deficit spruit voort, enerzijds, uit de aangroei van het batig saldo van de gewone begroting en, anderzijds, uit de inkrimping van de nadelige saldi van de uit de oorlog voorvloeiende begroting en van de buitengewone begroting.

De verbetering van de *gewone begroting* is uitsluitend het gevolg van de aanzienlijke toeneming der fiscale ontvangsten in 1948. De omvang en de oorzaken van deze aangroei zullen in een verdere afdeling onderzocht worden.

De gewone ontvangsten zijn, van 1947 tot 1948, van 46,4 milliard fr. tot 61,4 milliard fr. gestegen. De gewone uitgaven zijn insgelijks toegenomen; in 1948 bereikten zij 43,80 milliard fr., tegenover 36,05 milliard fr. in 1947 De voornaamste oorzaken hiervan zijn het gebrek aan elasticiteit van de talrijke Staatsbehoeften, zowel in zake personeel als in zake materieel, en de noodwendigheden van de economische en sociale politiek (1). De uitgaven voor gewone onderhoudswerken aan goederen van het openbaar domein vertegenwoordigden in 1948 slechts 3 % van het totaal der gewone uitgaven.

Wat de *begroting voortvloeiende uit de oorlog* betreft, zijn de ontvangsten toegenomen : zij stijgen van 917 millioen fr. in 1947 tot 1.493 millioen fr. in 1948. De uitgaven bedragen 19,4 milliard fr., tegenover 18,8 milliard fr. in 1947. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, nemen de credieten voor economische subsidies 11,4 milliard fr. in van voornoemd totaal bedrag van 19,4 milliard fr.

Economische subsidies

DIENSTJAAR	Bedrag (millioenen franken)	Percentage ten opzichte van de globale begroting
1946	7.307	8,49
1947	11.734	14,03
1948	11.401	14,14

Bron : Ministerie van Financiën.

De Regering heeft in 1948 de politiek tot geleidelijke vermindering van de subsidies voortgezet, waarmede in Augustus 1947, correlatief met de normalisatie van de prijzen, werd van wal gestoken. De in Februari 1948 doorgevoerde subsidievermindering had betrekking op volgende producten : brood, reuzel, tafelolie, boter, vlees, margarine en veevoeder. Einde 1948 waren het brood (2), de reuzel (2), de tafelolie (2), het gas en de steenkolen nog gesubsidieerd. Om de prijsstijging van deze producten te compenseren, werden aan zekere categorieën van de bevolking compensatietoelagen verleend. Het bedrag er van werd, van 1 Augustus 1947 tot 31 Januari 1948, maandelijks en per begunstigde vastgesteld op 62 fr. en te beginnen van Februari 1948 op 99 fr.

De Regering heeft getracht om de last, die deze toelagen voor de Schatkist meebrachten, te milderen. Een eerste stap werd gedaan door de persoonlijke compensatiebons te vervangen door een loonsverhoging van 0,50 fr. per uur en, voor de bedienden, een weddevermeerdering van 100 fr. per maand (3). Doch de Schatkist heeft de last van de compensatietoelagen, aan de andere categorieën begunstigden toegestaan, verder voor zich genomen (4).

Ten slotte, indien op de *buitengewone begroting* van het ene jaar tot het andere de ontvangsten weinig aan veranderingen onderhevig waren (6.910 millioen fr. in 1948, tegen 7.400 millioen fr. in 1947), deed er zich integendeel een ernstige contractie van de uitgaven voor. Voor het dienstjaar 1947 vertegenwoordigden de buitengewone uitgaven 24,6 milliard fr.; voor het dienstjaar 1948 bereiken zij nog slechts 14,7 milliard fr.

(1) Inzonderheid in zake pensioenen.
(2) De vroegere afschaffingen waren slechts gedeeltelijk.
(3) Wet van 6 Juli 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 17 Juli 1948).
(4) Zie Hoofdstuk « Prijzen ».

De besnoeiing van de in verband met de muntsanering verrichte uitgaven is de voornaamste oorzaak van deze inkrimping van het deficit der buitengewone begroting. In 1948 waren de ramingen voor deze uitgaven beneden deze voorzien voor 1947. In de loop van het dienstjaar heeft een nieuwe inkrimping van 2,7 milliard fr. plaats gehad (1). Er dient nochtans opgemerkt dat de uitgaven met betrekking tot de muntsanering *delgingsuitgaven* zijn en dienvolgens eerder als boekhoudkundige dan als werkelijke uitgaven dienen beschouwd.

Het enigermate uitgediepte onderzoek van de begroting voor 1948 laat toe zich een idee te vormen van de inspanningen, die gedaan werden, om tot een gezond beheer van de overheidsfinanciën terug te keren. Ten opzichte van de vorige jaren werden, inzonderheid in zake samendrukking van zekere uitgaven, aanzienlijke vorderingen gemaakt. België is één van de West-Europese landen, waar de terugkeer tot de budgetaire orthodoxie het snelst is geschied.

§ 2. — Fiscale politiek

De fiscale ontvangsten worden tegelijkertijd beïnvloed door het verloop van de conjunctuur en door de diverse wetgevende beschikkingen, die de toepassingsmodaliteiten van de belasting kunnen wijzigen.

1. *Directe belastingen.*

Ingevolge de wet van 20 Augustus 1947, was een nieuwe coördinatie van de wetten betreffende de belastingen op het inkomen noodzakelijk. Zij maakte het voorwerp uit van de besluiten van de Regent van 15 en 16 Januari 1948 (2).

Daarenboven, werd een wetsontwerp voorbereid houdende wijziging van de wetgeving in zake belastingen op het inkomen en waarbij naar een vereenvoudiging en een vermindering van de fiscale last werd aangestuurd; het diende begin 1949 aan de Kamers voorgelegd.

In het kader van de Benelux, onderzocht een commissie van de directe fiscaliteit de maatregelen, die zouden kunnen genomen worden om tot de harmoniëring van de wetgevingen in de drie partner-landen te komen.

Het Departement van Financiën zette insgelijks de besprekingen met de administraties van verschillende landen voort, ten einde tot een verbetering te komen van de overeenkomsten, die het vermijden van de dubbele heffing beogen.

De verkeersbelasting op de autovoertuigen werd herzien (3). De voertuigen dienend tot personenvervoer waren voorheen belast naar rata van 120 fr. per PK tot de 19e en naar rata van 240 fr. per PK boven de 19e PK. De aanslagvoeten werden op 240 fr. per PK gebracht te beginnen van de 11e PK en op 480 fr. per PK te beginnen van de 19e PK.

In zake spel en weddenschappen, wordt een bijkomende taxe geheven op de pronostieken voor voetbalmatches.

2. *Douane- en accijnsrechten.*

Sedert 1 Januari 1948, datum waarop de Belgisch-Luxemburgs-Nederlandse Douane-Overeenkomst van kracht werd, passen de drie Staten-leden hetzelfde

(1) Wet van 23 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 1 September 1948).
(2) *Belgisch Staatsblad* van 21 Januari 1948.
(3) Wet van 17 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 9 September 1948).

tarief van invoerrechten toe en heffen geen invoerrechten op producten afkomstig van het grondgebied van een der andere partijen. Evenwel, werd het nieuwe tarief niet integraal toegepast en bleven talrijke schorsingen tot 31 December 1948 behouden. Van de 2.388 rubrieken van het tarief zijn er 1.771 belast met een « ad valorem » recht, 61 met een specifiek invoerrecht, 4 zijn « naar keuze » en 552 hebben betrekking op vrijgestelde goederen.

In de loop van het jaar 1948 kon de unificatie van de accijnsrechten niet bereikt worden. De verwezenlijking er van werd tot het jaar 1949 uitgesteld.

Het accijnsrecht en de speciale verbruikstaxe op alcohol alsmede het accijnsrecht op de fabricage werden verhoogd (1). Deze vermeerdering werd van kracht op 12 Maart, daags na de neerlegging van het wetsvoorstel houdende invoering van bedoelde wijzigingen. Het accijnsrecht en de verbruikstaxe op alcohol, die tot Maart 1948 150 fr. per liter zuivere alcohol (100°) bedroegen, werden op 200 fr. gebracht, d. w. z. van coëfficiënt 2,6 op coëfficiënt 3,5 ten opzichte van 1939. Het accijnsrecht op de bierfabricage stond aan coëfficient 2,4 ten opzichte van de vooroorlogse periode; de op 12 Maart ingevoerde verhoging bedroeg 30 %.

3. *Registratie.*

Een overdrachtaxe bij de uitvoer ten belope van 3% van de waarde der uitgevoerde producten werd ingesteld met het oog op het aanleggen van een fonds van 1.200 millioen fr. dat, overeenkomstig de resoluties van de Nationale Arbeidsconferentie van 30 Maart 1948, in hoofdzaak moest dienen tot het betalen van een over de arbeiders te verdelen stiptheidspremie en het verlenen van een bijkomende maand gezinstoelagen (2).

Fiscale ontvangsten van de Staat

(millioenen franken)

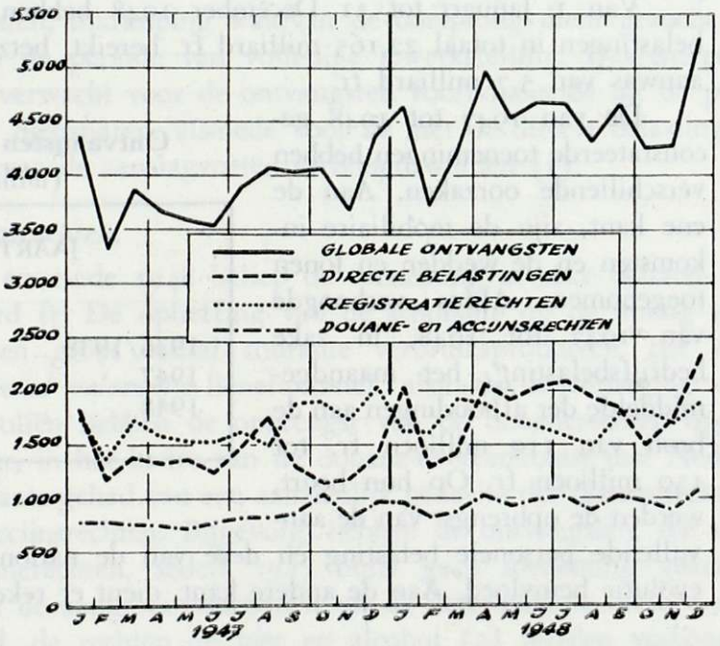

Bron : Ministerie van Financiën.

(1) Wet van 10 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 25 Augustus 1948).
(2) Besluit van de Regent van 21 Augustus 1947 (*Belgisch Staatsblad* van 23 Augustus 1947).

Deze taxe werd afgeschaft met uitzondering voor de producten der ijzer- en staalnijverheid en der metaalverwerkende nijverheid (1). De verdeling van de opbrengst van de nieuwe taxe gebeurt alleen ten voordele van zekere categorieën arbeiders. Zij werd bij het einde van het jaar opnieuw gewijzigd (2).

Ten slotte, werden de sinds 1939 onveranderd gebleven aanslagvoeten van de weeldetaxe, van 7,5 % op 10 % en van 10 % op 12 % gebracht (3).

§ 3. — Belastingontvangsten en economische toestand

In de moderne economie wordt het verband tussen de belastingontvangsten en de economische evolutie steeds nauwer. Naargelang van de aard der beschouwde belasting wordt deze correlatie in verschillende mate teruggevonden.

1. *Directe belastingen.*

De gevoeligheid van de ontvangsten der directe belastingen aan de conjunctuurschommelingen is zeer betrekkelijk. Een der voornaamste oorzaken er van ligt in de grote verscheidenheid van de rubrieken, die onder deze administratieve benaming opgenomen worden. Overigens, om de economische toestand over een bepaald jaar van uit de gezichtshoek dezer fiscale ontvangsten te beoordelen, dient er rekening gehouden met de werkelijke ontvangsten van het bedoeld jaar alsmede met deze van het eerste daaropvolgend jaar. Laatstgenoemde ontvangsten, en dit betreft al de belastingen die niet aan de bron afgehouden werden, weerspiegelen inderdaad, althans gedeeltelijk, de economische toestand van het voorafgaande jaar. Aldus zal er hier een onderzoek gewijd worden zowel aan de ontvangsten in 1948 als aan de ramingen voor 1949.

Van 1 Januari tot 31 December 1948 hebben de ontvangsten der directe belastingen in totaal 22,165 milliard fr. bereikt, hetzij ten opzichte van 1947 een aanwas van 5,7 milliard fr.

De van 1947 tot 1948 geconstateerde toenemingen hebben verschillende oorzaken. Aan de ene kant, zijn de mobiliaire inkomsten en de wedden en lonen toegenomen. Aldus verhoogde van 1947 tot 1948, in zake bedrijfsbelasting, het maandgemiddelde der afhoudingen aan de bron van 110 millioen fr. tot 150 millioen fr. Op hun beurt, werden de opbrengst van de aanvullende personele belasting en deze van de nationale crisisbelasting door deze evolutie beïnvloed. Aan de andere kant, dient er rekening gehouden met belastin-

Ontvangsten der directe belastingen
(millioenen franken)

JAARTAL	Jaarlijkse ontvangsten
1936/1938	3.103
1947...	16.512
1948...	22.165

Bron : Ministerie van Financiën.

(1) Besluit van de Regent van 25 Juni 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 27 Juni 1948).

(2) Besluit van de Regent van 28 December 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 31 December 1948).

(3) Wet van 17 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 26 Augustus 1948).

gen, die normaal in 1947 moesten geïnd worden, doch waarvan slechts in 1948 tot de inning kon overgegaan worden. Ten slotte, waren de aanmanigen tot betaling van verschuldigde belastingen ook zeer talrijk.

Het is voornamelijk in de rubrieken mobiliënbelasting, bedrijfsbelasting, nationale crisisbelasting, enz., dat de toenemingsbeweging tot uiting gekomen is.

Ontvangsten der directe belastingen over 1947 en 1948
(millioenen franken)

OPSOMMING	1947		1948	
	Bedrag	% van het totaal	Bedrag	% van het totaal
Bedrijfsbelasting	3.426	20,7	4.735	21,4
Mobiliënbelasting...	1.350	8,2	2.224	10,0
Aanvullende personele belasting.	1.354	8,2	1.787	8,1
Nationale crisisbelasting...	5.977	36,2	8.231	37,1
Andere posten...	4.405	26,7	5.188	23,4
Totaal	**16.512**	**100,0**	**22.165**	**100,0**

Bron : Ministerie van Financiën.

In hun geheel beschouwd, overtreffen de ramingen voor 1949 de vooruitzichten voor 1948. Nochtans, bleven ze in zake cedulaire belastingen en nationale crisisbelasting beneden de *inkomsten* van dit laatste jaar, wegens de inkrimping van een zeker aantal posten, inkrimping waarvan de oorsprong dient gezocht in het ten einde lopen van de periode van volledige tewerkstelling. Daarentegen, wordt er een verhoging verwacht voor de ontvangsten voortvloeiende uit de provenu's van de afgesloten dienstjaren, alsmede voor de met de directe belastingen gelijkgestelde taxes, waarvan de aanslagvoeten verhoogd werden (1).

2. *Douane- en accijnsrechten.*

Tussen einde 1947 en einde 1948 beliep de toeneming in zake douane- en accijnsrechten 1,5 milliard fr. De opheffing van de schorsing op de inning van de douanerechten op een groot aantal courante verbruiksproducten, het van kracht worden van het «*ad valorem*»-Beneluxtarief, alsmede de verhoging van de rechten op mineraal-oliën hebben de opbrengst van de douanerechten opgedreven. Evenwel, heeft er, in het kader van de douane-overeenkomst met Nederland, een verschuiving plaats gehad van een aanzienlijk gedeelte der douanerechten naar de categorie der accijnsrechten. Bijgevolg, hebben de ontvangsten, die uitsluitend slaan op douanerechten, sedert 1947 bijna geen toeneming gekend. Er dient uit besloten dat de aangroei voortvloeit uit de determinante invloed der accijnsrechten. Inderdaad, de rechten op bier en alcohol (2) werden verhoogd, terwijl het verbruik van bier, benzine en sigaretten toegenomen is.

(1) Wet van 17 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 26 Augustus 1948).
(2) Zie op blzn 156 en 157.

Het valt dus moeilijk een rechtstreeks verband te maken tussen de vastgestelde beweging in de opbrengst van de douane- en accijnsrechten en de fluctuaties in het bedrijfsleven, daar voornoemde opbrengst de invloed ondergaat van oorzaken van zeer verschillende oorsprong : administratieve reglementeringen, wettelijke beschikkingen, verandering in de consumptie van talrijke producten, enz.

3. *Registratie.*

Tijdens het jaar 1948 hebben de ontvangsten van de Registratie 20,6 milliard fr. bereikt, tegenover 20 milliard fr. in 1947, 16,5 milliard fr. in 1946 en 8,1 milliard fr. in 1945. Deze ontvangsten progresseerden niet in de mate als verwacht werd. Het verschil beliep 1.200 millioen fr. en vloeit voornamelijk voort uit de inzinking van de opbrengst der Zegelrechten; de eigenlijke registratierechten namen daarentegen met 250 millioen fr. toe. De ontvangsten van het Zegel werden op 19 milliard fr. geraamd; zij brachten slechts 17,5 milliard fr. op. Deze afneming is te wijten aan de inkrimping van de opbrengst der overdrachttaxe; dit zijn de eerste tekenen, die op een begin van verslapping van 's lands economische bedrijvigheid wijzen.

Ontvangsten van het zegel en van de met het zegel gelijkgestelde taxes
Industriële productie

(1947/1948 = 100)

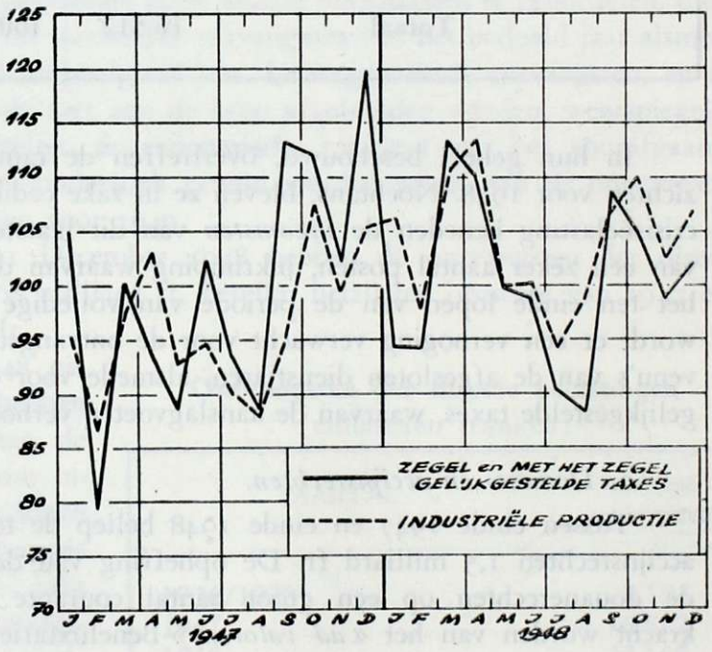

Bronnen : Ministerie van Financiën. — Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

4. *Buitengewone ontvangsten :*

De buitengewone ontvangsten hebben hoofdzakelijk betrekking op de muntsaneringsbelastingen en, bijkomstig, op verkopingen van onroerende goederen, op financiële afrekeningen en op een leningsontvangst. Deze ontvangsten hebben slechts weinig verband met de conjuncturele verschijnselen.

Evenwel, hangen de mogelijkheden tot delging van de muntsaneringslening af van de opbrengst der muntsaneringsbelastingen. Deze opbrengst dient dus nader onderzocht. Voor de eerste twaalf maanden van het dienstjaar 1948 bedroegen

de hieromtrent gedane budgetaire ramingen 8.085 millioen fr. Tijdens deze periode hebben de ontvangsten evenwel slechts 6.009 millioen fr. bereikt.

Muntsaneringsbelastingen
(millioenen franken)

OPSOMMING	Dienstjaar 1948 (a)	
	Ontvangsten van 1 Januari tot 31 December 1948	Budgetaire ramingen voor de periode van 1 Januari tot 31 December 1948
Belasting op het kapitaal...	3.687	4.000
Belasting op de met de vijand verwezenlijkte winsten	332	1.605
Extra-belasting op de exceptionele winsten.	1.990	2.480
Totaal	**6.009**	**8.085**

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Een budgetair dienstjaar loopt over 15 maanden : van 1 Januari tot 31 Maart van het volgende jaar.

De ontvangsten, met uitzondering van de belasting op het kapitaal, liggen dus merkelijk beneden de ramingen. Nochtans, kan er gewag gemaakt worden van een zekere vooruitgang, aangezien voor de eerste twaalf maanden van het dienstjaar 1947 de budgetaire ontvangsten op 10.107 millioen fr. geraamd werden en er slechts 6.154 millioen fr. werkelijk geïnd werd. De administratie heeft gedeeltelijk de aanvankelijke vertragingen kunnen inlopen : het nazien van de dossiers alsmede de invordering van de verschuldigde belastingen werden bespoedigd.

§ 4. — Evolutie van de Staatsschuld

Op 31 December 1948 bedroeg de Staatsschuld (1) van België 245,5 milliard fr. Zij beliep 257,8 milliard fr. op 31 December 1947. Het jaar 1948 bracht dus een terugloop mee van circa 12 milliard fr., terwijl in 1947, ten opzichte van 1946, een aangroei van 3,7 milliard fr. geboekt werd. Het gunstig resultaat voor 1948 vloeit voort uit de diverse schommelingen van de posten der Staatsschuld onderling; de oorsprong hiervan ligt, in hoofdzaak, in de sanering van de balans der Nationale Bank, waardoor bedoelde schommelingen meer van boekhoudkundige dan van reële aard blijken te zijn.

(1) Inclusief het tegoed van de particulieren bij de Dienst der Postchecks.

Totale Staatsschuld
(milliarden franken)

OPSOMMING	Toestand per 31 December 1947		Toestand per 31 December 1948	
Geconsolideerde schuld :				
binnenlandse	98,4		125,5	
buitenlandse	10,8		11,4	
Totaal		**109,2**		**136,9**
Schuld op halflange termijn :				
binnenlandse	27,5		28,7	
buitenlandse	—		2,0	
Totaal		**27,5**		**30,7**
Schuld op korte termijn :				
binnenlandse	104,1		60,09	
buitenlandse	0,2		0,04	
Totaal		**104,3**		**60,1**
Tegoed van particulieren bij de Dienst der Postchecks		16,8		17,8
Algemeen totaal *(a)*		**257,8**		**245,5**

Bron : Ministerie van Financiën.

(a) Exclusief de uit de oorlog 1914-1918 voortvloeiende schulden tegenover buitenlandse regeringen, hetzij 19,2 milliard fr.

1. *Geconsolideerde schuld.*

a) Er dient opgemerkt dat de aangroei van de geconsolideerde schuld na de oorlog gedeeltelijk voortvloeit uit de muntsanering, die aanleiding heeft gegeven tot een lening waarvan de delging moet geschieden door de geleidelijke inning van de te dien einde voorziene uitzonderlijke belastingen. In de loop van het jaar werd deze lening ten belope van 6 milliard fr. gedelgd. Niettemin is de binnenlandse directe geconsolideerde schuld met bijna 30 milliard fr. toegenomen in de loop van het jaar. Deze aangroei spruit hoofdzakelijk voort uit de sanering van de balans van de Nationale Bank : 35 milliard fr. aan schakistcertificaten werden bij deze gelegenheid in geconsolideerde schuld omgezet.

b) De binnenlandse indirecte geconsolideerde schuld verminderde met 3,5 milliard fr., ingevolge de overname van de lening tot Wederopbouw door de Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade.

c) De buitenlandse geconsolideerde schuld onderging weinig verandering : 11,4 milliard fr. per 31 December 1948, tegenover 10,8 milliard fr. per 31 December 1947.

2. *Schuld op halflange termijn.*

De toeneming van de schuld op halflange termijn beliep 3,3 milliard fr. Volgende nieuwe emissies hebben plaats gehad :

a) Binnenlandse schuld : in Juni 1948, een uitgifte van certificaten à 4 %, met een looptijd van 5 of 10 jaar (1948) voor een bedrag van 3,7 milliard fr.

b) Buitenlandse schuld : in Maart 1948, een buitenlandse lening van 50 millioen dollar (2,2 milliard fr.), in de Verenigde Staten geëmitteerd voor een duur van 5 jaar. Dit is de enige buitenlandse lening, die onder de schuld op halflange termijn voorkomt.

c) Indirecte schuld : in October 1948, emissie van een lening door de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, ten bedrage van 1 milliard fr.

Daarentegen, werd in October overgegaan tot de aflossing van schatkistcertificaten à 3,5 %, voor een totaal bedrag van circa 3 milliard fr.

3. *Schuld op korte termijn.*

Van einde 1947 tot einde 1948 verminderde de schuld op korte termijn met 44 milliard fr. Deze regressie is evenwel meer schijn dan werkelijkheid. Inderdaad, in de loop van de maand September 1948, ingevolge de sanering van de balans der Nationale Bank, werd de schuld op korte termijn met circa 48 milliard fr. verminderd. Deze sanering heeft tot de consolidatie van 35 milliard fr. schatkistcertificaten geleid en heeft de vermindering toegelaten, ten belope van 10,4 milliard fr., van de schuld van de Staat tegenover de Nationale Bank, bedrag dat voortkwam van de herwaardering van de goudvoorraad. Dus blijkt dat, in werkelijkheid, de schuld op korte termijn tijdens het jaar 1948 met circa 4 milliard fr. is toegenomen. Deze aangroei vindt voor een groot gedeelte zijn oorsprong in de door de Nationale Bank aan de Schatkist verleende voorschotten en heeft dienvolgens de geldcirculatie beïnvloed.

Staatsschuld

(millioenen franken)

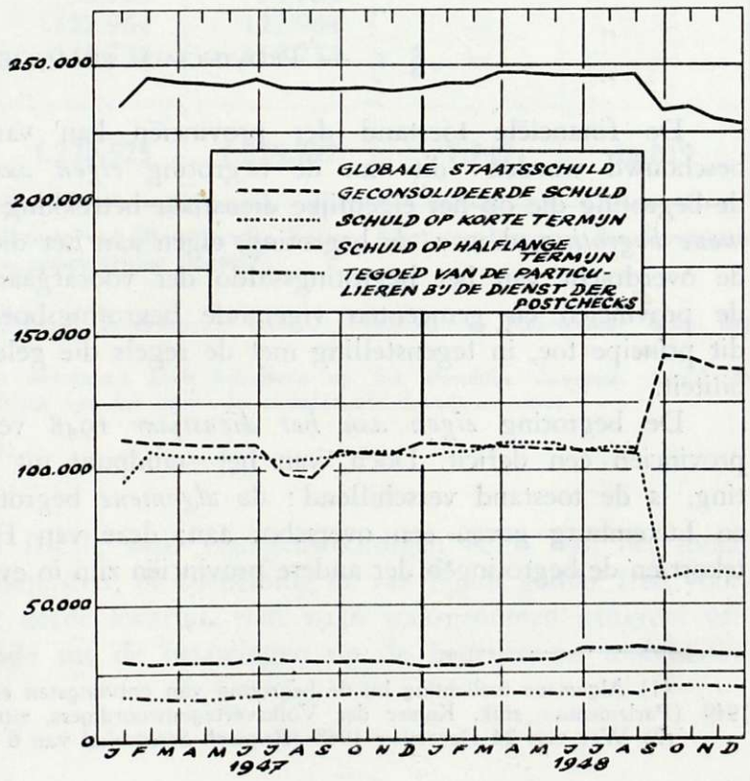

Bron :
Ministerie van Financiën.

4. *Last van de Staatsschuld :*

De last van de Staatsschuld was identiek aan deze van het jaar 1947 en bedroeg 8,1 milliard fr. Ten opzichte van 1939, bereikte hij het indexcijfer 330.

*
* *

Tijdens het jaar 1948 is de tendens tot het verwezenlijken van het begrotingsevenwicht scherp tot uiting gekomen. De buitengewone uitgaven en deze voortvloeiende uit de oorlog werden merkelijk ingekrompen.

De fiscale ontvangsten hebben aanzienlijke bedragen bereikt, doch zekere tekens van verslapping worden waargenomen. Het Zegel, vrij gevoelige economische barometer, heeft reeds symptomen vertoond, die op moeilijkheden wijzen.

Ten opzichte van het vorige jaar, is de last van de Staatsschuld niet aangegroeid (1).

Ten slotte, heeft de fiscale politiek er naar gestreefd zich aan de economische en sociale noodwendigheden aan te passen. Alleen eisen van budgetaire aard hebben haar belet een meer volledig resultaat te boeken.

Afdeling II. — PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE FINANCIËN

Onderhavige afdeling geeft een synthese van de financiële toestand der provinciën en der gemeenten in 1948; hierin worden de wijzigingen onderstreept, die aan de wetgeving in zake provinciale en gemeentelijke financiën werden aangebracht (2).

§ 1. — Provinciale financien

De financiële toestand der provinciën kan van twee standpunten uit beschouwd worden : dit van de begroting *eigen aan het dienstjaar,* d. w. z. de begroting die op het eigenlijke dienstjaar betrekking heeft en dit van de *algemene begroting,* d. w. z. de begroting, eigen aan het dienstjaar, vermeerderd met de overdracht van het begrotingssaldo der voorafgaande dienstjaren. De voor de provinciën en gemeenten vigerende begrotingsboekhouding laat inderdaad dit principe toe, in tegenstelling met de regels die gelden voor 's Rijks comptabiliteit.

De begroting *eigen aan het dienstjaar 1948* vertoont in alle Belgische provinciën een deficit. Doch, van het standpunt uit van de *algemene* begroting, is de toestand verschillend : de *algemene* begrotingen van Brabant, Luik en Luxemburg geven een overschot aan; deze van Henegouwen vertoont een tekort en de begrotingen der andere provinciën zijn in evenwicht.

---

(1) Algemene toelichting bij de begroting van ontvangsten en uitgaven voor het dienstjaar 1949 (Parlementair stuk, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1948-1949, nr 4).

(2) Wet van 24 December 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 6 Januari 1949).

Provinciale begrotingen
Ramingen voor 1948 *(a)*
(duizenden franken)

PROVINCIE	Ontvangsten	Uitgaven	Overschot	Tekort
	Begroting eigen aan het dienstjaar (b)			
Antwerpen	137.099	193.971	—	56.872
Brabant	203.962	288.708	—	84.746
Henegouwen	175.095	194.148	—	19.053
Luik	119.802	163.410	—	43.608
Limburg	37.680	53.496	—	15.816
Luxemburg	17.912	29.275	—	11.363
Namen	40.158	55.665	—	15.507
Oost-Vlaanderen... ...	93.497	121.942	—	28.445
West-Vlaanderen ...	80.651	115.428	—	34.777
Totaal	**905.856**	**1.216.043**	—	**310.187**
	Algemene begroting (b)			
Antwerpen	194.071	194.071	—	—
Brabant	306.860	299.208	7.652	—
Henegouwen	178.129	194.148	—	16.019
Luik	164.099	164.062	37	—
Limburg	53.496	53.496	—	—
Luxemburg	29.408	29.350	58	—
Namen	55.765	55.765	—	—
Oost-Vlaanderen... ...	122.964	122.964	—	—
West-Vlaanderen ...	115.733	115.733	—	—
Totaal	**1.220.525**	**1.228.797**	**7.747**	**16.019**

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken. Algemene Inspectie der provinciale en gemeentelijke financiën.

(a) De definitieve toestand der provinciale begrotingen is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken nog niet gekend.

(b) De begroting « eigen aan het dienstjaar » heeft betrekking op het eigenlijke dienstjaar, terwijl de « algemene » begroting de overdracht van het saldo der voorafgaande dienstjaren omvat.

De ontvangsten van fiscale aard vertegenwoordigen 80 % van het totaal bedrag der provinciale inkomsten; de toeneming er van houdt gelijke tred voornamelijk met de tot het derde kwartaal van 1948 waargenomen aangroei van de inningen voortvloeiende uit de belastingen op de bedrijfs- en mobiliëninkomsten.

Provinciale belastingsontvangsten
(duizenden franken)

PROVINCIE	Aandeel in de Rijksbelastingen		Opcentimes en provinciale belastingen	
	1947	1948	1947	1948
Antwerpen	33.600	36.650	72.740	83.410
Brabant	51.251	69.150	109.415	104.330
Henegouwen	29.925	30.375	79.042	97.294
Luik	30.349	28.575	48.961	50.736
Limburg	8.900	9.400	19.799	23.686
Luxemburg	4.860	5.550	7.014	6.381
Namen	12.500	14.740	12.140	13.121
Oost-Vlaanderen... ...	24.150	29.225	45.311	45.353
West-Vlaanderen ...	31.325	35.125	41.500	38.197
Totaal	**226.860**	**258.790**	**435.922**	**462.508**

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken. Algemene Inspectie der provinciale en gemeentelijke financiën.

Wat de uitgaven betreft, blijven de lasten in zake openbare werken en onderhoud der provinciale wegen de omvangrijkste; behalve in Henegouwen en Luik, zijn deze in alle provinciën aangegroeid.

Provinciale uitgaven voor openbare werken en onderhoud der wegen
(duizenden franken)

PROVINCIE	1947	1948
Antwerpen	20.305	36.478
Brabant	40.434	55.245
Henegouwen	12.286	11.960
Luik	27.554	26.078
Limburg	11.617	12.182
Luxemburg	10.041	13.520
Namen...	16.112	22.215
Oost-Vlaanderen...	13.011	16.139
West-Vlaanderen	14.200	30.060
Totaal	**165.560**	**223.877**

Bron : Ministerie van Binnenlandse Zaken. Algemene Inspectie der provinciale en gemeentelijke financiën.

§ 2. — GEMEENTEFINANCIEN

De gemeentefinanciën worden hier van twee standpunten uit behandeld : de inkomsten van de plaatselijke machten en de financiering der gewone en buitengewone uitgaven van de gemeenten.

1. *Inkomsten van de gemeenten.*

De gemeentefinanciën worden, voor het dienstjaar 1948, gekenmerkt door een aanzienlijke aangroei van uit talrijke bronnen bekomen ontvangsten.

De gewone ontvangsten van de gemeenten, voortspruitende uit de aandelen van de gemeenten in de Rijksbelastingen, de daarbijkomende opcentimes en hun deel in het Fonds der Gemeenten, hebben, ten opzichte van 1947, een afgetekende toeneming gekend.

Gewone ontvangsten van de gemeenten
(duizenden franken)

JAARTAL	Aandeel in de Rijksbelastingen en daarbijkomende opcentimes	Fonds der Gemeenten	Totaal
1947	3.235.920	552.067	3.767.987
1948	4.015.182	1.449.202	5.464.384

Bron : Gemeentekrediet van België.

De toeneming van de eigenlijke fiscale ontvangsten en van de aandelen en opcentimes is te danken aan de periode van economische opleving, die zich van 1946 tot 1948 heeft voorgedaan.

Ingevolge de aangroei van de inkomsten van het Fonds der Gemeenten, voortkomende uit een verhoogde opbrengst van de belastingen en uit een vermeerdering van de dotatie van de Staat, kon het Fonds der Gemeenten aan de gemeenten disponibiliteiten verlenen, die deze toegestaan in 1947 overtroffen (1).

In 1948 heeft de Staat de omvang der terugbetalingen wegens uitgaven, die door de locale machten voor de functionnering van de ravitailleringsdiensten voor zijn rekening werden gedragen, uitgebreid. Uit dien

Globale ontvangsten van de gemeenten
(millioenen franken)

CATEGORIE	Bedrag
Gewone ontvangsten	5.464
Door de Staat terugbetaalde bedragen wegens diensten voor zijn rekening door de gemeenten gepresteerd	1.579
Speciale credieten uitgekeerd door de Staat aan de financieel ontredderde gemeenten.	1.985
Totaal	**9.028**

Bron : Gemeentekrediet van België.

(1) Wet van 2 April 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 12 en 13 April 1948).

hoofde, werd een bedrag van 579,1 millioen fr. vereffend, tegenover 220,8 millioen fr. in 1947. Bovendien omvatten de in 1948 toegekende sommen twee annuïteiten elk van 500 millioen fr., als terugbetaling der uit de oorlog voortvloeiende uitgaven.

Ten slotte, werden de gemeenten begiftigd met ontvangsten, die een uitzonderlijk karakter droegen en die bedoeld waren als tegemoetkoming vanwege de Staat aan de financieel ontredderde gemeenten.

Globaal hebben zij een bedrag ontvangen van 9.028 millioen fr., tegenover 4.372 millioen fr. in 1947.

Ingevolge de aangroei van hun ontvangsten, hebben de gemeenten de sanering van hun door de oorlog ontredderde financiën kunnen doorvoeren. Het beroep op thesaurieleningen is verminderd; het daalt van 3.441 millioen fr. voor 326 gemeenten in 1946 tot 1.218 millioen fr. voor 95 gemeenten in 1948. Zelfs, hebben zekere gemeenten, voor een bedrag van 2.153 millioen fr., de tijdens de vorige dienstjaren aangegane thesaurieleningen kunnen terugbetalen (1). Evenwel, hebben enkele gemeenten verkozen zekere werken van algemeen nut niet uit te voeren, veeleer dan nieuwe leningen aan te gaan. Dit geeft een verklaring voor de geringe toeneming van de globale schuld van de steden en gemeenten tijdens het overschouwde jaar. Deze schuld is, ten opzichte van 31 December 1939, in totaal, met slechts 64 % aangegroeid bij het einde van het jaar 1948.

Globale schuld van de steden en gemeenten
(millioenen franken)

DATUM	Bedrag
per 31 December 1939...	12.240
per 31 December 1947...	20.829
per 31 December 1948...	20.122

Bron : Gemeentekrediet van België.

2. *Financiering van de gewone en buitengewone uitgaven der gemeenten.*

Niettegenstaande de aanzienlijke meerwaarde van de verschillende categorieën inkomsten der gemeenten, bleven zekere tussenkomsten, hoofdzakelijk deze van het Gemeentekrediet, onontbeerlijk voor het dekken zowel van de gewone als van de buitengewone uitgaven.

De hulp van het Gemeentekrediet voor het dekken van de gewone of thesaurieuitgaven, die in 1948 sterk afnam, werd vooral verleend onder vorm van voorschotten op kascredieten op zeer korte termijn. Deze credieten werden toegestaan om het hoofd te bieden aan onmiddellijke moeilijkheden, voortvloeiende uit de late inning der belastingen of uit de vertraging waarmee de Staat de aan de gemeentelijke overheid verschuldigde bedragen uitbetaalde of nog in afwachting van de emissie van openbare leningen door de grote steden.

Maar de omvangrijkste voorschotten waren vooral deze met het oog op de financiering der buitengewone uitgaven. Het gaat hier zowel om door het Gemeentekrediet toegestane leningen voor hetzij rechtstreeks, hetzij onrechtstreeks

(1) Verslag van het Gemeentekrediet van België voor het dienstjaar 1948, Brussel, 1949, blzn 8-10.

productieve investeringen als om toelagen, die door de hogere overheid op de bij het Gemeentekrediet op naam der plaatselijke besturen geopende rekeningen werden gestort.

In 1948 bereikten de leningen en toelagen 2.663 millioen fr., hetgeen, vergeleken met de investeringsuitgaven van de Staat, een niet te onderschatten bedrag vormt.

Van deze 2.663 millioen fr. werden 1.301 millioen fr. rechtstreeks door het Gemeentekrediet verstrekt, tegenover 602 millioen fr. in 1947. Onderverdeeld naar de aard der uitgaven, werden deze 1.301 millioen fr. voor de helft aan werken van volksgezondheid en watervoorziening besteed.

In het geheel beschouwd, laat de financiële toestand der gemeenten in 1948 een verbetering uitschijnen. De uit de oorlog voortvloeiende financiële ontreddering werd gemilderd. De toeneming der ontvangsten en de besnoeiing der uitgaven hebben een verloop gekend dat evenwijdig liep met dat der centrale overheid. In zake openbare werken vertoont de tussenkomst van de plaatselijke overheid een neiging om het peil van vóór de oorlog opnieuw te benaderen.

Gemeentekrediet

Leningen en toelagen voor buitengewone uitgaven van de gemeenten
(millioenen franken)

JAARTAL	Toegestane leningen en gestorte toelagen
1938	855
1947	1.314
1948	2.663

Bron : Gemeentekrediet van België.

Indeling der door het Gemeentekrediet van België aan de gemeenten toegestane leningen
(millioenen franken)

CATEGORIE	Bedrag
Wegeniswerken...	322,3
Werken van volksgezondheid en watervoorziening...	668,4
Werken en uitgaven voor scholen	71,6
Electrificatie en aanleggen van gasleidingen	155,1
Herstel van oorlogsschade... ...	12,6
Bouwen en herstellen van gemeente- en eredienstgebouwen	51,3
Goedkope woningen	16,9
Diversen	3,2
Totaal	**1.301,4**

Bron : Gemeentekrediet van België.

§ 3. — Hervorming van de provinciale en gemeentelijke financien

Bij de wet van 24 December 1948 (1) werden aan de wetgeving, toepasselijk op de gemeentelijke en provinciale financiën, belangrijke wijzigingen gebracht.

Wat de *gemeenten* betreft, worden met ingang van 1 Januari 1949 twee fondsen opgericht, beheerd door een gemeenschappelijke raad van beheer van zeven en dertig leden, waarin de vertegenwoordigers van de gewestelijke en van de plaatselijke overheid zitting hebben.

(1) *Belgisch Staatsblad* van 6 Januari 1949.

De interne werking van elk der twee fondsen werd als volgt vastgelegd :

1° Het Gemeentefonds voor Openbare Onderstand is bestemd voor het dekken der uitgaven, welke de gemeenten in zake openbare onderstand te dragen hebben. Het wordt gespijsd door een jaarlijkse afhouding van 1 milliard fr. op de algemene inkomsten van de Schatkist.

2° Het Fonds der Gemeenten, dat reeds vóór de wet van 24 December 1948 functionneerde, ziet zijn middelen toenemen door een jaarlijkse afhouding van 4 milliard fr. op de algemene inkomsten van de Schatkist. Deze opneming wordt elk jaar, met ingang van 1 Januari 1950, met een bedrag van 20 millioen fr. verhoogd. De verdeling van de fondsen geschiedt volgens de door de wet vastgestelde criteria : bevolkingscijfer, uitgestrektheid van de gemeentewegen, netto-last der uitgaven voor openbaar onderwijs, enz.

Aan de andere kant, kunnen de gemeenten geen opcentimes op de Rijksbelastingen meer vastleggen, met uitzondering van de grondbelasting. Om een gedeelte van het daaruit voortvloeiende verlies aan eigen inkomsten te compenseren, heeft de Rijk afstand gedaan van een zeker aantal voor zijn rekening geheven belastingen : de belastingen op de vertoningen en vermakelijkheden, op de honden en op de rijwielen.

Voor de *provinciën,* wordt een Fonds der Provinciën opgericht. Dit laatste wordt beheerd door een raad van beheer samengesteld uit 15 leden, die de uitvoerende macht en de provinciale overheid vertegenwoordigen. Het wordt gevormd door een jaarlijkse afhouding van 600 millioen fr. op de algemene inkomsten van de Schatkist. Zoals voor de gemeenten, worden de middelen van het Fonds verdeeld naar rata van de bevolking, de uitgestrektheid van de provinciale wegen, enz. Ten slotte, kunnen de provinciën, buiten de tegemoetkoming van het Fonds, geen andere inkomsten, die aan de provinciën eigen zijn, genieten dan de reeds voor de gemeente aangehaalde middelen.

HOOFDSTUK III

PRIJZEN

In afdeling I wordt beknopt herinnerd aan de belangrijkste elementen van de prijspolitiek en van de actiemiddelen dezer politiek; afdeling II geeft een grondige uiteenzetting van de evolutie der prijzen.

AFDELING I. — PRIJSPOLITIEK

In 1948 zijn de doelstellingen van de prijspolitiek dezelfde gebleven als tijdens de voorgaande jaren (1) : de koopkracht van de munt behouden en zelfs doen toenemen, de kunstmatige elementen van de prijzenstructuur geleidelijk afschaffen.

De middelen, die aangewend werden om dit doel te bereiken, waren in hoofdzaak, enerzijds, de beïnvloeding van vraag en aanbod, anderzijds, het veralgemenen van het stelsel van de « normale prijs » en de geleidelijke afschaffing van de subsidies.

§ 1. — BEINVLOEDING VAN VRAAG EN AANBOD

Dank zij een voldoende invoervolume en de aangroei van de inlandse productie, kon de verzadiging van de markt geleidelijk worden doorgevoerd. De goede oogst van 1948 heeft de voorziening met voedingsproducten begunstigd en de geleidelijke opheffing van de rantsoenering toegelaten, terwijl het vooruitzicht van deze oogst in Februari 1948 reeds een eerste baisse van de wereldprijzen der landbouw- en voedingsproducten had meegebracht.

De remming van de verhoging der bezoldigingen, de toeneming van de fiscale ontvangsten alsmede de politiek van het duur geld en de credietbeperking hebben er toe bijgedragen de vraag naar goederen op de binnenlandse markt binnen zekere grenzen te houden.

§ 2. — NORMALISATIE DER PRIJZEN

Het brengen van een groot aantal producten onder het regime van de « normale prijs » was één der kenmerken van de evolutie der prijzenreglementering in 1948. De hierna volgende lijst geeft de landbouw-, voedings- en nijverheidsproducten op, die tijdens het beschouwde jaar aan genoemd stelsel werden onderworpen.

(1) *De Belgische Economie in 1947, op. cit.*, blzn 163 en volgende.

Landbouw- en voedingsproducten.

Varkens- en kalfvlees;
Eieren;
Inlandse melk en boter;
Chocolade en cacao;
Suiker en bijproducten;
Confituur;
Diëetlevensmiddelen;
Mineraal water, limonade en luxebier;
Bijproducten van de brouwerij;
Zout van speciale toebereiding;
Voedingsgranen en -zaden.

Nijverheidsproducten.

Textielproducten, die nog niet aan het stelsel van de normale prijs waren onderworpen;
Zachte zeep en toiletzeep;
Gleiswerk-, porselein-, kristal- en pyrexproducten;
Holglaswaren;
Straatstenen;
Breuksteen en fabrikaten van zandsteen;
Spriet.

Er dient eveneens gewezen op de publicatie in het *Belgisch Staatsblad* van de « staat der marktprijzen » met aanduiding van de minimale en maximale grenzen; deze publicatie, die betrekking heeft op een groot aantal courante verbruiksproducten, heeft hun prijsnormalisatie in de hand gewerkt.

Begin Februari 1948 werd tot een nieuwe vermindering overgegaan van de subsidies op de prijzen van brood, reuzel, tafelolie alsmede tot de definitieve afschaffing van de subsidies op de prijzen van boter, vlees en margarine. Einde 1948 werden alleen nog subsidies toegekend voor volgende producten : brood, producten vervaardigd uit broodgranen, reuzel, tafelolie, gas en steenkool.

Raming van het bedrag der prijssubsidies *(a)*
(millioenen franken)

OPSOMMING	1945	1946	1947	1948
Subsidies voor voedingsproducten :				
inlandse	1.636,6	2.172,9	1.313,2	175,0
ingevoerde	4.116,9	2.260,0	2.732,0	2.251,3
Subsidies voor nijverheidsproducten :				
inlandse	2.404,0	2.468,0	665,0	1.864,5
ingevoerde	412,2	951,0	1.339,0	356,8
Totaal bedrag der prijssubsidies...	**8.569,7**	**7.851,9**	**6.069,2**	**4.647,6**

Bronnen : Ministerie van Financiën.
Ministerie van Economische Zaken en Middenstand.

(a) De globale cijfers, die bekomen worden door de bedragen van de diverse economische subsidies op te tellen, mogen niet verward worden met de crediet en voor economische subsidies, die in het hoofdstuk « Overheidsfinanciën » worden vermeld. Deze crediet en zijn begrotingsramingen, terwijl de globale cijfers, die in bovenstaande tabel opgenomen zijn, ramingen uitmaken van de in de loop van ieder jaar werkelijk toegekende economische subsidies.

De subsidies worden in het bijzonder toegekend om de gevolgen van de buitengewone en tijdelijke prijsstijgingen tekeer te gaan, zoals, bij voorbeeld, de hausse die na de vijandelijkheden uit de verhoging van de zeevrachtprijzen en -verzekeringspremiën, alsmede uit de daling van de productiviteit voortvloeide. De afschaffing van de prijssubsidies is dus aangewezen naarmate de factoren verdwijnen, die deze storingen teweegbrachten. Zoals uit onderstaande tabel blijkt, is de budgetaire last van de prijssubsidies sedert 1945 voortdurend afgenomen.

Daar het bedrag van de subsidies bepaald wordt door het verschil tussen de kostprijs en de verkoopprijs, zou de vermindering van de last der prijssubsidies nog veel sterker geweest zijn zonder, enerzijds, de hausse van de wereldprijzen der gesubsidieerde producten en, anderzijds, de op 1 Juli 1948 uitgevaardigde vermindering met fr. 0,50 per kg van de prijs van het brood. Er moet op gewezen worden dat de baisse der wereldprijzen voor de landbouwproducten zich niet volledig in 1948 kon uitwerken : ingevolge termijn-contracten werden zekere aankopen van graan gedeeltelijk gedaan in de landen waar de landbouwexportprijzen nog op een hoog peil behouden werden.

Ten einde te vermijden dat het afschaffen van de subsidies te zwaar op zekere categorieën verbruikers zou drukken en een algemene verhoging van de lonen zou teweegbrengen, heeft de Regering in Juli 1947 besloten aan de « economisch zwakken » een compensatievergoeding toe te kennen (1), bestemd om de gevolgen van de prijsstijging te « compenseren ».

Na de subsidievermindering van Februari 1948, werd de compensatievergoeding van 62 fr. op 99 fr. gebracht, wat een verzwaring van de begrotingslast tot gevolgd had. Deze laatste stijgt van 2.033 millioen fr. voor het tweede halfjaar 1947 tot 6.100 millioen fr. voor het dienstjaar 1948. Deze toeneming is echter niet uitsluitend te wijten aan de verhoging van de compensatievergoeding; ook de invloed van andere factoren dient onderstreept. Vooreerst, is het aantal begunstigden van circa 4.500.000 in Juli 1947 tot 5.300.000 gestegen bij het einde van het jaar 1947 en dit ten gevolge van de uitbreiding van het stelsel tot het onderwijzend personeel, de bedienaars van de eredienst, de militairen en de gepensionneerden.

De uitbreiding, die zich feitelijk onafhankelijk van de nieuwe intrekking der subsidies zou voorgedaan hebben, werd in 1948 voortgezet. Het stelsel werd, van Juni 1948 af, toepasselijk op zekere categorieën vast benoemde ambtenaars van de provinciën en van de gemeenten. Daarenboven, werd, van Januari tot Mei 1948, een tweemaandelijkse compensatievergoeding toegekend wegens de verhoging van de steenkolenprijzen. Het bedrag er van schommelde tussen 90 fr. en 158 fr. per gezin al naargelang de grootte er van. Ten slotte, heeft de afschaffing van de persoonlijke compensatievergoeding, die, door een verhoging met fr. 0,50 van het uurloon en met 100 fr. van de maandwedde, ten laste van de werkgever werd gelegd, slechts een gedeeltelijke vermindering van de globale last toegelaten, daar de vergoedingen voor de kinderen, de echtgenoten en de werkloze of zieke arbeiders, ten laste van de Staat gebleven zijn.

Kortom, de werkelijke vermindering van de begrotingslast, te danken aan de vervanging van de subsidies door de compensatievergoedingen, komt uit de

(1) *De Belgische Economie in 1947, op. cit.*, blzn 167 en volgende.

aangehaalde cijfers niet duidelijk naar voren: inderdaad, de tussen 1947 en 1948 doorgevoerde vermindering van de subsidies bedraagt ongeveer 1,4 milliard fr., terwijl de compensatievergoedingen met circa 2 milliard fr. zijn toegenomen, indien het bedrag er van op 4 milliard fr. voor het jaar 1947 wordt geraamd en wel op basis van de som van 2.033 millioen fr., die tijdens het tweede halfjaar werd uitbetaald.

Volgens gedane berekeningen had de afschaffing van de subsidies in Augustus 1947 en in Februari 1948 respectievelijk 4,8 milliard fr. en 3 milliard fr. besparingen moeten toelaten. Het blijkt dus dat het de hausse van de wereldprijzen was, die, in een dergelijke hoge mate, het door de Regering verhoopte voordeel heeft doen verminderen. Het steeds talrijker worden van de categorieën begunstigden in zake compensatievergoedingen heeft eveneens de vermindering van de voorziene besparing bevorderd, doch de uitbreiding van het stelsel werd om sociaal gerechtvaardigde redenen verder uitgebreid.

Ten slotte, dient nog vermeld dat de toelagen, toegekend aan de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, 700 millioen fr. in 1946, 1.477 millioen fr. in 1947 en 2.340 millioen fr. in 1948 beliepen.

Afdeling II. — EVOLUTIE DER PRIJZEN

§ 1. — Wereldprijzen

Terwijl het jaar 1947 gekenmerkt werd door een stijging van de wereldprijzen en, meer bepaald, van de landbouw- en voedingsprijzen, heeft er zich in 1948 een ommekeer voorgedaan en begonnen de prijzen van zekere producten in Februari merkelijk te dalen.

De prijsnoteringen van de voornaamste landbouw- en voedingsproducten op de wereldmarkten laten een sterke baisse uitschijnen. Te Chicago, van 2 Januari tot 30 December regresseerden de prijzen voor tarwe, maïs, haver respectievelijk van 301 1/2, 253 3/4 en 124 1/2 $ per schepel tot 228 1/8, 149 5/8 en 78 1/8 $, wat een baisse betekent van 24,3 %, 41 % en 37,4 %. Op dezelfde markt, daalde de prijs van de reuzel tijdens dezelfde periode van 26,27 $ per 100 lb. tot 16,60 $, wat op een vermindering van 36,8 % in de loop van het jaar neerkomt.

De evolutie van de graanprijzen was voor een groot deel het gevolg van de goede oogst in Europa en in Amerika tijdens het jaar 1948; zij bracht een verbetering mee van wat overdreven was in de hausse van de landbouwprijzen in 1947.

De weerslag van de inzinking der landbouwprijzen op het peil van de wereldprijzen voor grondstoffen werd evenwel gedeeltelijk gecompenseerd door de stijging van de metaalprijzen. Laatstgenoemde prijsstijging kan gedeeltelijk verklaard worden door de bestellingen van uitrustingsgoederen en door het aanleggen van strategische voorraden.

De evolutie van de prijzentendens, zoals zij hierboven werd omschreven, is gunstig voor nijverheidslanden, zoals België, die een belangrijke hoeveelheid landbouwproducten invoeren en voornamelijk nijverheidsproducten uitvoeren; deze evolutie oefent inderdaad een gunstige invloed uit op de « terms of trade » en op de stand van de betalingsbalans dezer landen.

De vergelijking van het verloop der Amerikaanse groothandelsprijzen na de twee wereldoorlogen leidt tot een belangrijke vaststelling : beide evoluties laten gelijksoortige kenmerken uitschijnen, zoals dit in onderstaande grafiek tot uiting komt.

Indexcijfers van de Amerikaanse groothandelsprijzen

(1926 = 100)

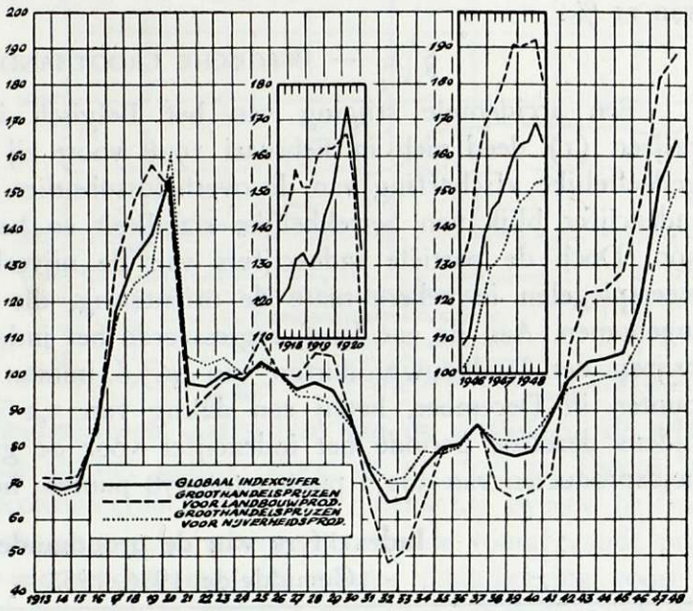

Bron : U. S. Department of Labor. Bureau of Labor Statistics.

Indexcijfers van de Amerikaanse groothandelsprijzen in 1948

(1926 = 100)

MAAND	Groothandelsprijzen	Groothandelsprijzen voor landbouwproducten
Januari...	165,7	199,2
Februari	160,9	185,3
Maart	161,4	186,0
April	162,8	186,7
Mei...	163,9	189,1
Juni...	166,2	196,0
Juli	168,7	195,2
Augustus	169,5	191,0
September	168,7	189,9
October	165,2	183,5
November	163,9	180,8
December	162,2	177,3

Bron : U. S. Department of Labor. Bureau of Labor Statistics.

Het indexcijfer van de Amerikaanse groothandelsprijzen heeft in Augustus een hoogtepunt bereikt om bij het jaareinde tot het peil 162,2 te dalen, hetzij een baisse van 4,3 % tussen Augustus en December. Het culminerend punt van het indexcijfer voor de groothandelsprijzen der landbouwproducten bedroeg in Januari 199,2; tussen Januari en December onderging dit indexcijfer een daling van 11 %.

§ 2. — BELGISCHE GROOTHANDELSPRIJZEN

Een accidentele stijging van het Belgisch indexcijfer der groothandelsprijzen (1) deed zich in Februari 1948 voor; zij vloeide voort uit de tweede gedeeltelijke afschaffing van de overheidssubsidies. Van deze maand af, gaf dit indexcijfer blijk van betrekkelijke stabiliteit en handhaafde zich rond het peil 390. Doch de partiële indexcijfers van de nijverheids- en landbouwproducten weerspiegelen in zekere mate de oriëntering, die door de wereldprijzen werd ingenomen. Aan de ene kant, regresseerde het indexcijfer voor de groothandelsprijzen der landbouwproducten van 465,6 punten in Februari 1948 tot 450,7 punten in December, hetzij een daling van 3,2 %; aan de ander kant, steeg tijdens dezelfde periode het indexcijfer voor de groothandelsprijzen der nijverheidsproducten van 371,7 punten tot 378 punten, hetzij een aangroei van 1,7 %.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen
(Gemiddelde 1936/1938 = 100)

MAAND	Indexcijfer van de nijverheidsprijzen		Indexcijfer van de landbouwprijzen		Globaal indexcijfer	
	1947	1948	1947	1948	1947	1948
Januari	333,4	370,6	351,8	406,4	337,0	377,5
Februari	334,8	371,7	358,1	465,6	339,4	388,8
Maart	345,3	372,0	353,9	466,7	347,0	389,3
April	348,5	373,7	357,4	470,3	350,3	391,2
Mei	349,0	374,7	357,3	462,4	350,6	390,8
Juni	352,2	375,0	357,5	461,3	353,3	390,8
Juli	355,1	376,2	349,6	454,5	354,0	390,7
Augustus...	356,6	375,7	372,8	455,0	359,8	390,4
September	359,0	375,9	375,2	442,3	362,2	388,4
October	362,6	374,1	382,0	440,4	366,4	386,5
November	365,7	377,8	384,2	438,0	369,3	389,2
December	367,3	378,0	402,6	450,7	374,1	391,6
Gemiddelde	**352,5**	**374,6**	**365,9**	**451,1**	**355,3**	**388,8**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(1) Indexcijfer van de groothandelsprijzen opgemaakt door het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dit indexcijfer werd in 1948 berekend voor de jaren 1947 en 1948. In *De Belgische Economie in 1947, op. cit.*, werd gebruik gemaakt van het door het Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven opgesteld indexcijfer van de groothandelsprijzen. De schommelingen van deze twee indexcijfers zijn gelijklopend; nochtans schijnt het indexcijfer van Leuven feitelijk een grotere gevoeligheid te vertonen dan dit van het Departement van Economische Zaken en Middenstand.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen

(1936/1938 = 100)

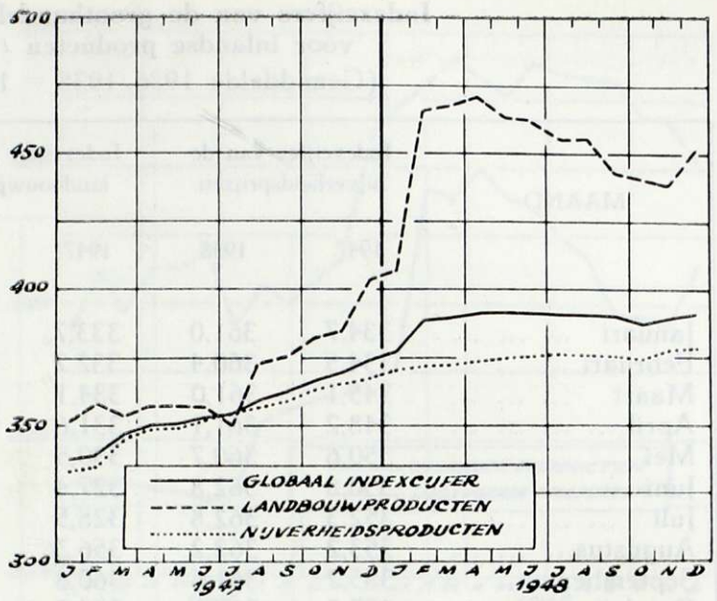

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

In verschillende nijverheidssectoren, zoals deze van de vetstoffen, de scheikundige producten, het hout en het papier, sloeg de in 1947 en tijdens het eerste halfjaar van 1948 geconstateerde hausse om, tijdens het tweede halfjaar, in een baissetendens, die nochtans minder scherp was dan de voorafgaande prijsstijging. Daarentegen, zette de prijsstijging zich zonder onderbreking voort in andere sectoren, inzonderheid deze van de minerale producten, de textielproducten, de bouwmaterialen en de metalen.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde producten *(a)*

(Gemiddelde 1936/1938 = 100)

MAAND	Indexcijfer van de nijverheidsprijzen		Indexcijfer van de landbouwprijzen		Globaal indexcijfer	
	1947	1948	1947	1948	1947	1948
Januari	319,4	379,7	389,8	473,1	337,1	402,9
Februari	326,2	381,6	412,1	481,2	347,5	406,3
Maart	333,3	379,8	396,6	491,0	349,3	407,1
April	337,7	384,4	412,3	483,2	356,4	408,9
Mei	333,1	390,4	413,0	476,3	353,0	412,0
Juni	338,7	389,6	418,9	489,4	358,7	414,3
Juli	344,8	394,1	391,7	484,6	356,9	416,7
Augustus...	346,3	394,3	407,1	483,9	361,8	416,7
September	350,4	395,8	400,8	483,2	363,4	417,7
October	358,2	392,5	409,1	468,9	371,3	411,9
November	367,6	396,3	416,6	469,2	380,2	414,8
December	373,4	389,7	464,0	453,6	395,9	412,8
Gemiddelde	**344,0**	**389,0**	**411,0**	**478,1**	**361,0**	**411,8**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) De indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde producten en voor inlandse producten worden berekend op grond van de noteringen voor de producten, die in het globaal indexcijfer van de groothandelsprijzen opgenomen worden.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor inlandse producten *(a)*

(Gemiddelde 1936/1938 = 100)

MAAND	Indexcijfer van de nijverheidsprijzen		Indexcijfer van de landbouwprijzen		Globaal indexcijfer	
	1947	1948	1947	1948	1947	1948
Januari	334,7	361,0	333,7	375,8	334,4	364,5
Februari	334,5	360,4	332,7	442,2	334,1	378,6
Maart	345,1	361,0	334,1	439,5	342,4	378,4
April	348,2	361,1	331,6	450,5	344,1	380,8
Mei	350,6	360,7	330,5	439,2	345,7	378,1
Juni	350,8	362,8	327,4	435,4	345,0	379,0
Juli	352,3	362,8	328,5	424,1	346,4	376,7
Augustus...	353,2	362,2	356,3	416,8	354,0	374,6
September	355,2	361,6	360,8	395,9	356,5	369,5
October	357,5	359,1	364,9	395,6	359,3	367,6
November	358,0	362,2	366,6	392,2	360,0	369,1
December	358,4	360,9	373,3	414,5	361,9	373,1
Gemiddelde	**349,9**	**361,3**	**345,0**	**418,5**	**348,7**	**374,2**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) De indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde producten en voor inlandse producten worden berekend op grond van de noteringen voor de producten, die in het globaal indexcijfer van de groothandelsprijzen opgenomen worden.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse producten

(1936/1938 = 100)

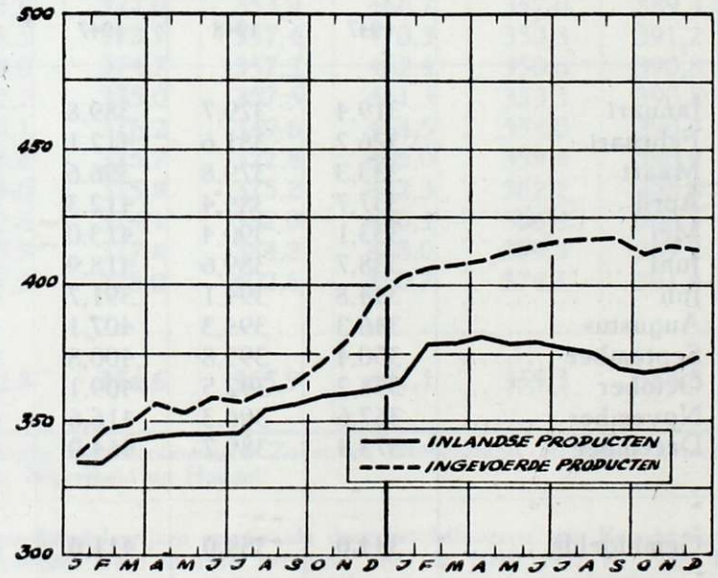

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse landbouwproducten

(1936/1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

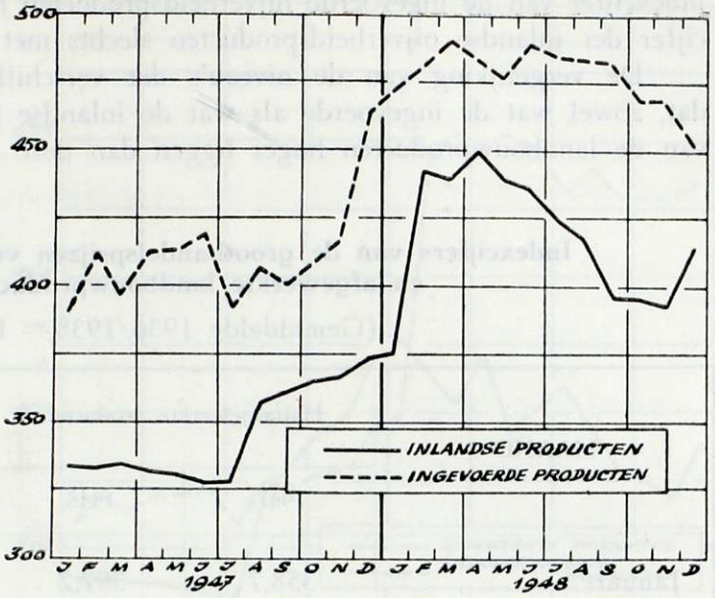

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor ingevoerde en inlandse nijverheidsproducten

(1936/1938 = 100)

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

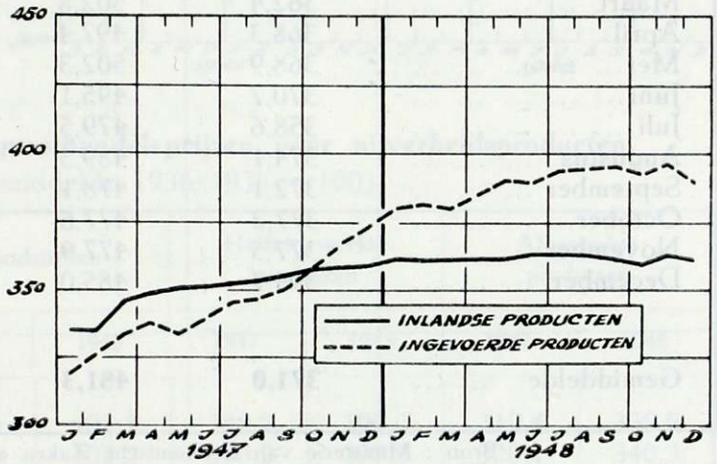

Sedert Januari 1947, bevindt het globaal indexcijfer van de prijzen voor *ingevoerde* producten zich op een hoger peil dan het globaal indexcijfer van de prijzen voor *inlandse* producten; in twee jaar tijd, is het eerste indexcijfer met 22,5 % toegenomen, terwijl het tweede met 11,6 % is gestegen. De gemiddelde afwijking tussen de twee indexcijfers, die in 1947 slechts 12,3 punten bedroeg, is in 1948 tot 37,7 punten aangegroeid.

Het indexcijfer der ingevoerde landbouwproducten overtreft eveneens het indexcijfer der inlandse landbouwproducten. Evenwel, is het verloop van beide indexcijfers op weinig na hetzelfde. In de loop van de twee beschouwde jaren, bedraagt de toeneming van het indexcijfer der ingevoerde landbouwproducten 16,4 %, tegenover 24,2 % voor het indexcijfer der inlandse landbouwproducten, dat ongetwijfeld sterker door de afschaffing van de subsidies werd beïnvloed.

Daarentegen, houdt van Januari tot September 1947 het indexcijfer van de ingevoerde nijverheidsproducten zich op een lager peil dan het indexcijfer van de inlandse nijverheidsproducten. Met ingang van de maand October 1947 doet zich het tegenovergestelde voor. In een tijdsverloop van twee jaar, stijgt het

indexcijfer van de ingevoerde nijverheidsproducten met 22 %, terwijl het indexcijfer der inlandse nijverheidsproducten slechts met 7,8 % toeneemt.

De vergelijking van de niveau's der verschillende indexcijfers toont aan dat, zowel wat de ingevoerde als wat de inlandse producten betreft, de prijzen van de landbouwproducten hoger liggen dan deze van de nijverheidsproducten.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor halfafgewerkte en afgewerkte landbouwproducten *(a)*

(Gemiddelde 1936/1938 = 100)

MAAND	Halfafgewerkte producten		Afgewerkte producten	
	1947	1948	1947	1948
Januari	358,7	397,2	338,2	425,4
Februari	368,6	493,4	338,2	414,7
Maart	362,4	502,8	337,4	402,0
April	368,3	497,4	336,6	420,4
Mei	368,9	502,3	335,0	391,8
Juni	370,7	495,1	332,5	400,4
Juli	358,6	479,5	332,2	408,4
Augustus	374,1	489,3	370,3	393,5
September	372,1	478,1	381,0	378,4
October	377,2	477,6	391,9	374,4
November	377,5	477,9	397,8	368,1
December	394,7	485,0	418,8	389,2
Gemiddelde	**371,0**	**481,3**	**359,2**	**397,2**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Het indexcijfer van de afgewerkte en halfafgewerkte landbouwproducten omvat plantaardige en dierlijke voortbrengselen. Bij de interpretatie van deze indexcijfers dient hiermede rekening gehouden.

In Februari 1948 stijgt het indexcijfer voor de halfafgewerkte landbouwproducten op gevoelige wijze ten gevolge van de tweede gedeeltelijke afschaffing van de subsidies : de toeneming bedraagt 96,2 punten, hetzij 24,2 % ten opzichte van Januari 1948. Gedurende de periode van Mei tot Juni 1948, schommelt dit indexcijfer rond het peil 495-500; tijdens het tweede halfjaar, treedt een nederwaartse beweging in, onder invloed van de goede oogst.

Het indexcijfer voor de afgewerkte landbouwproducten vertoont een afgetekende baissetendens en daalt van 425,4 punten in Januari 1948 tot 389,2 punten in December, hetzij 8,5 % voor het jaar (1).

(1) Het indexcijfer voor de afgewerkte landbouwproducten wordt slechts weinig door de subsidies beïnvloed. Het groepeert de prijzen van eieren, boter, melk, reuzel, kaas, aardappelen, koffie, rijst en suiker.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor halfafgewerkte en afgewerkte landbouwproducten

(1936/1938 = 100)

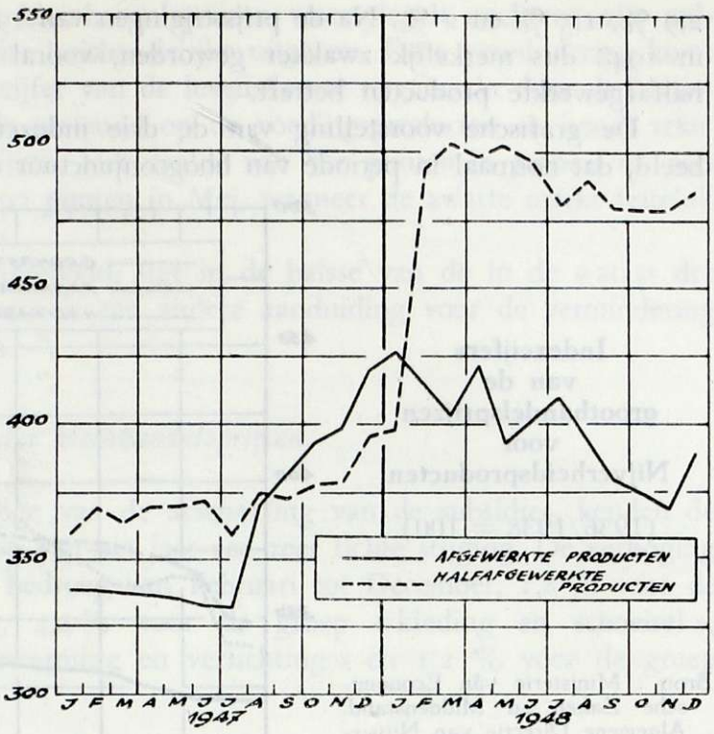

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor nijverheidsproducten
(Gemiddelde 1936/1938 = 100)

MAAND	Grondstoffen		Halfafgewerkte producten		Afgewerkte producten	
	1947	1948	1947	1948	1947	1948
Januari	339,6	401,1	348,2	390,0	319,4	339,9
Februari	341,6	402,2	350,2	392,3	320,1	340,3
Maart	364,1	401,3	366,0	392,9	320,2	341,0
April	365,2	404,8	370,8	394,7	323,6	341,6
Mei	360,7	409,5	373,0	395,1	325,8	341,1
Juni	362,1	413,3	377,3	393,5	329,5	340,7
Juli	368,5	413,7	378,2	394,7	331,7	342,4
Augustus...	375,3	412,7	378,0	394,2	331,3	342,2
September	382,2	412,8	378,7	394,1	332,2	342,5
October	391,1	410,3	380,8	391,0	333,8	342,0
November	399,0	411,5	385,7	394,2	333,1	347,3
December	402,9	412,6	388,2	395,1	333,1	346,6
Gemiddelde	**371,0**	**408,8**	**372,9**	**393,5**	**327,8**	**342,3**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

De indexcijfers der industriële groothandelsprijzen voor grondstoffen, afgewerkte en halfafgewerkte producten evolueren gelijklopend. De lichte stijging, die in 1948 voor de drie categorieën vastgesteld werd, beloopt respectievelijk

2,9 %, 1,3 % en 2 %. Na de prijsstijgingen van 1947 is de opwaarste beweging in 1948 dus merkelijk zwakker geworden, vooral wat de grondstoffen en de halfafgewerkte producten betreft.

De grafische voorstelling van de drie indexcijfers stemt overeen met het beeld, dat normaal in periode van hoogconjunctuur wordt teruggevonden.

Indexcijfers van de groothandelsprijzen voor Nijverheidsproducten

(1936/1938 = 100)

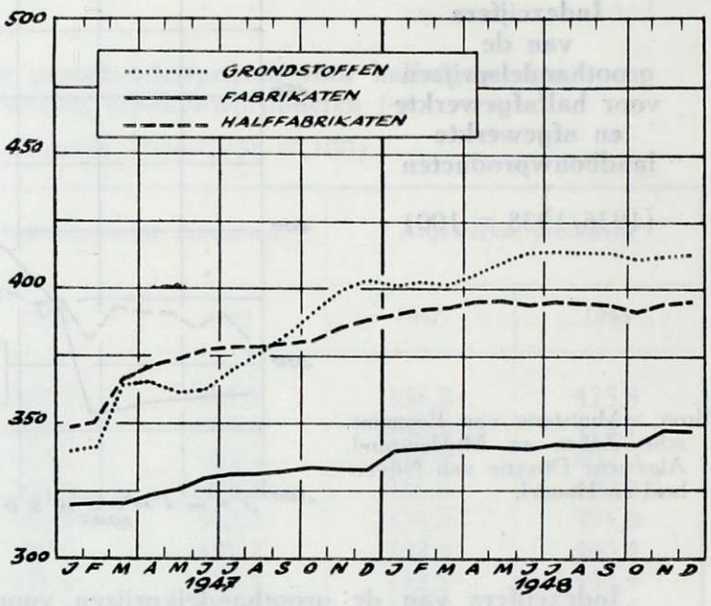

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

§ 3. — KLEINHANDELSPRIJZEN

1. *Globaal indexcijfer der kleinhandelsprijzen.*

De stijging van de kleinhandelsprijzen, tijdens het tweede semester van 1947, die uit de hausse van de wereldprijzen en uit de eerste gedeeltelijke afschaffing van de subsidies in Augustus 1947 voortvloeide, werd in 1948 voortgezet. In totaal, beloopt deze hausse tijdens het jaar 7,9 %, waarvan 4,8 % ten gevolge van de gedeeltelijke afschaffing der subsidies. Aan de andere kant, was de prijsstijging niet doorlopend: inderdaad, na in September een hoogtepunt te hebben bereikt, daalde het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen bij het jaareinde terug tot het in Maart-April bereikte peil. Deze terugloop is het gevolg van de gevoelige prijsdaling van de tafelolie, de margarine en van het vlees.

Globaal indexcijfer der kleinhandelsprijzen in 1948

(Gemiddelde 1936/1938 = 100)

MAAND	Indexcijfer
Januari	366,2
Februari	387,2 (a)
Maart	393,3
April	396,3
Mei	398,2
Juni	396,7
Juli	395,5
Augustus	399,8
September	402,8
October	395,5
November	394,3
December	395,2
Gemiddelde	**393,4**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Afschaffing van de subsidies.

Het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen weerspiegelt nochtans niet volledig de werkelijke daling der huishoudelijke uitgaven. Deze vermindering komt beter tot uiting in het indexcijfer van de levensduurte opgemaakt door de Nationale Bank. Dit indexcijfer is gesteund op de voedingsproducten en houdt rekening met de zwarte-marktprijzen. Het daalde van 520 punten in Januari tot 390 in December; het bedroeg 392 punten in Mei, wanneer de zwarte markt feitelijk opgehouden had te bestaan.

Zoals verder wordt aangetoond, ligt in de baisse van de in de « staat der marktprijzen » opgenomen prijzen een andere aanduiding voor de vermindering van zekere verbruiksuitgaven.

2. *Partiële indexcijfers der kleinhandelsprijzen.*

Na de hausse ten gevolge van de afschaffing van de subsidies, kenden de kleinhandelsprijzen in de loop van het jaar een zeer lichte stijging. De verhoging van de partiële indexcijfers bedroeg van Februari tot December, 1,8 % voor de groep « voedingsmiddelen », 4,4 % voor de groep « kleding en schoeisel », 4,4 % voor de groep « verwarming en verlichting » en 1,2 % voor de groep « onderhoudsproducten ».

Partiële indexcijfers der kleinhandelsprijzen in 1948

(Gemiddelde 1936/1938 = 100)

MAAND	Voedingsmiddelen	Kleding en schoeisel	Verwarming en verlichting	Onderhoudsproducten
Januari	346,8	396,7	276,5	443,8
Februari	380,0 *(a)*	401,7	278,2	442,9
Maart	382,9	404,5	293,6	468,7
April	386,8	412,4	289,8	475,4
Mei	388,7	416,0	290,1	472,7
Juni	386,5	417,1	289,7	470,6
Juli	385,5	417,9	288,4	468,5
Augustus	392,5	419,0	288,7	462,7
September	399,0	418,5	288,7	458,6
October	387,3	418,7	288,4	552,7
November	385,5	418,8	289,2	449,3
December	386,9	419,2	290,5	448,1
Gemiddelde	**384,0**	**413,4**	**287,7**	**459,5**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

(a) Afschaffing van de subsidies.

Indexcijfers van de kleinhandelsprijzen
(1936/1938 = 100)

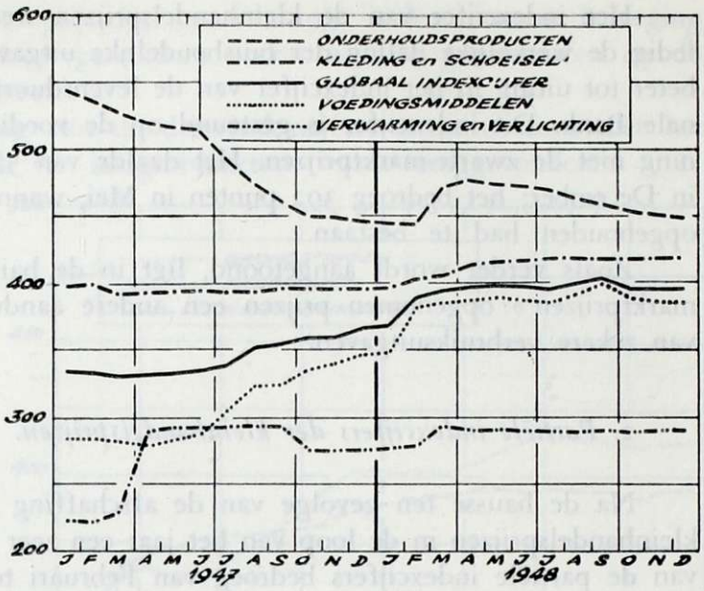

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Algemene Directie van Nijverheid en Handel.

3. *Prijzen opgenomen in de « staat der marktprijzen » en groenteprijzen.*

Indien, van de maand Februari 1948 af, het officieel indexcijfer van de kleinhandelsprijzen licht verhoogde, dan is dit niet het geval voor de in de « staat der marktprijzen » opgenomen kleinhandelsprijzen, die de laagste en hoogste grenzen opgeven van de op de markt toegepaste prijzen. De « laagste prijzen » daalden gemiddeld met 6,6 % gedurende het jaar, terwijl de « hoogste prijzen » min of meer vast bleven (1).

Indexcijfers van de prijzen opgenomen in de « staat der marktprijzen » van 16 December 1948
(8 Januari 1948 = 100)

OPSOMMING	Laagste prijzen	Hoogste prijzen
Voedingswaren ...	95,6	102,9
Poetsmiddelen... ...	89,2	95,6
Globaal	93,4	100,3

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie.

Er dient eveneens gewezen op de bijna algemene baisse van de detailprijzen van talrijke producten, die niet voor het opmaken van het indexcijfer in aanmerking komen. De detailprijzen van de groenten, bij voorbeeld, regresseerden

(1) « Staat der marktprijzen » van 8 Januari en van 16 December 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 15 Januari en van 23 December 1948).

gevoelig ingevolge een inzinking van de groothandelsprijzen; van October 1947 tot October 1948 daalden de op de Mechelse markt toegepaste groothandelsprijzen met gemiddeld 55 %.

4. *Zwarte-marktprijzen.*

De zwarte markt voor producten van dagelijks verbruik is, sedert de maand Mei, definitief uitgeschakeld.

5. *Indexcijfer van de levensduurte.*

Na de hausse van Februari 1948, te wijten aan de tweede gedeeltelijke afschaffing van de subsidies, vertoont het indexcijfer van de levensduurte, berekend door het Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven (1), nog een verhoging van 3,3 %.

De evolutie van het indexcijfer van de levensduurte bevestigt in zekere mate deze van het indexcijfer der kleinhandelsprijzen; in September 1948 bereikten ze beide hun toppunt.

Indexcijfer van de levensduurte
(Gemiddelde 1936/1938 = 100)

OPSOMMING	1947	1948
Januari...	286	337
Februari	285	359 *(a)*
Maart	283	361
April	285	363
Mei...	288	367
Juni...	290	370
Juli	296	368
Augustus	320 *(a)*	374
September	332	378
October	333	370
November	332	370
December	334	371
Jaargemiddelde ...	305,3	365,7

Bron : Instituut voor Economisch en Sociaal Onderzoek te Leuven.

(a) Gedeeltelijke afschaffing van de subsidies.

*
* *

(1) Er bestaat geen officieel indexcijfer.

Het jaar 1948 wordt in België gekenmerkt door het afschaffen van de laatste rechtstreekse tussenkomsten bij de prijsvorming en door de geleidelijke terugkeer naar de normale evolutie. Deze laatste, evenals de evolutie van de wereldprijzen, laat, tijdens de jongste maanden, een betrekkelijke positie van de verschillende prijzengroepen uitschijnen, dat een kenmerk is van een klassieke toestand van hoogconjunctuur.

De wereldprijzen schijnen bij het begin van het jaar hun toppunt te hebben bereikt; in België, zijn de groothandelsprijzen, van de lente 1948 af, rond het peil 390 blijven schommelen, terwijl de kleinhandelsprijzen en de levensduurte in September hun toppunt hebben bereikt.

De toestand bij het einde van het jaar liet, zowel voor de wereldprijzen als voor de Belgische groot- en kleinhandelsprijzen, een duidelijke baissetendens voorzien; de evolutie er van tijdens het jaar 1949 zal ongetwijfeld toelaten te bepalen of deze nieuwe tendens van voorbijgaande of van fundamentele aard is.

HOOFDSTUK IV

LONEN

Na een uiteenzetting over de instellingen belast met het vaststellen en het bestuderen der lonen, wordt in onderhavig hoofdstuk een overzicht gegeven van de gestelde eisen en afgesloten loonsovereenkomsten alsmede van hun uitwerking. Een laatste afdeling handelt over de aan de sociale voordelen gebrachte wijzigingen en de weerslag er van op de lonen.

AFDELING I. — BEDRIJVIGHEID VAN DE INSTELLINGEN BELAST MET HET VASTSTELLEN EN HET BESTUDEREN DER LONEN

De laatste vergadering van de Nationale Arbeidsconferentie (1) heeft de overheersende rol van de lonen in de structuur van de kosten en van de inkomsten beklemtoond en de nadruk gelegd op de noodzakelijkheid te hunnen opzichte nauwkeurige en vaststaande gegevens op te nemen. Belangrijke meningsverschillen deden zich immers op deze conferentie voor tussen de tegenover elkander gestelde partijen, met betrekking tot de in zake lonen en prijzen voorgelegde gegevens. Deze meningsverschillen betroffen hoofdzakelijk de begrippen lonen en verdiensten, de wijze waarop de statistische overzichten worden opgemaakt, de berekening van de indexcijfers en de referentiesperiodes. Bovendien, kwam eenparig de wens tot uiting om het verband loon-levensduurte, op een onbetwistbare wijze, vast te stellen. De Conferentie beval dan ook in die zin de samenstelling aan van een drieledige Commissie voor het bestuderen van de prijzen en van de levensduurte. Deze commissie, naderhand door de Regering opgericht (2), werd met volgende opdrachten belast.

— door een contradictoir onderzoek van de door de regering, de werkgeversorganisaties en de vakbonden verstrekte cijfers, de juiste toestand in zake prijzen en lonen vaststellen;
— de vergelijking maken tussen de levensstandaard en de werkelijke koopkracht van de lonen tijdens de periode 1936/1938 en tijdens de huidige periode;
— de mogelijkheid bestuderen om het bedrag van de bezoldigingen naargelang van de schommelingen van het indexcijfer der levensduurte te wijzigen.

(1) Deze vergadering, de enige tijdens het jaar 1948 gehouden, had op 30 Maart plaats. De Nationale Arbeidsconferentie is een instelling, die op de vooravond van de oorlog opgericht werd. Zie in verband hiermee : *De Belgische Economie in 1947, op. cit.*, blz. 181.
(2) Besluit van de Regent van 29 April 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 6 Mei 1948).

De Commissie heeft er vooreerst naar gestreefd de verschillende begrippen omtrent verdiensten en lonen te bepalen. Het eerste verslag, dat op 15 Mei 1948 werd neergelegd, heeft navolgende bepalingen weerhouden :

Het *gemiddeld normaal uurloon* is het basisloon, d. w. z. het uurloon verbonden aan de beschouwde functie, vermeerderd met de normale premiën zoals de premiën en de vergoedingen verbonden aan de productie, aan de stiptheid op het werk, aan gevaar of aan de aard van het werk.

De uitzonderlijke individuële of collectieve premiën of gratificaties, de overlonen voor het zondagwerk en de overuren, alsmede de voordelen in natura, die extra-conventioneel bedongen werden, dienen uitgesloten.

De *gemiddelde verdienste* omvat alle sommen welke aan de werknemers uitgekeerd worden, ingevolge een contract van dienstverhuring, en, met name, het basisloon, de bezoldiging voor overuren, de commissielonen en de aandelen in de winst, alle andere aanvullende tegemoetkomingen of toeslagen, inclusief de voordelen in natura.

Voor de vaststelling van de gemiddelde verdienste worden het bedrag van de aan de bron ingehouden belastingen, alsmede de sociale lasten, die de werknemers zelf moeten betalen, niet afgetrokken. In de praktijk blijkt de gemiddelde verdienste uit de door de werkgever aan de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid ingezonden loondeclaratie.

De *netto-verdienste* bestaat uit de gemiddelde verdienste, verminderd met de door de werknemer te betalen sociale en fiscale lasten.

Het zakgeldloon is de som, die werkelijk door de werknemer opgestreken wordt. Dit loon vloeit dus voort uit de netto-verdienste, verminderd met de voordelen in natura of van de equivalente waarde in speciën.

De *reële kostprijs van het loon* omvat de gemiddelde verdienste, vermeerderd met de sociale lasten van alle aard, die door de werkgever gedragen worden. Onder sociale lasten verstaat men uitsluitend de lasten, die opgelegd zijn door de vigerende wetgeving, door de in de paritaire comité's afgesloten overeenkomsten, door het gebruik en door de overeenkomsten afgesloten voor een heel bedrijf of voor een onderneming, met dien verstande dat dit gebruik en deze overeenkomsten erkend of vastgesteld moeten zijn door de vakorganisaties.

Het verslag wijst insgelijks op de elementen tot raming van het loon- en prijspeil, die de commissie heeft kunnen verzamelen, de waarde dezer elementen en hun graad van vergelijkbaarheid, de schikkingen die dienen genomen om de ontoereikende documentatie betreffende de prijzen en de lonen te verhelpen.

Een gedeelte van de bijeengebrachte statistische gegevens maakte vanwege de Commissie het voorwerp uit van een zeker voorbehoud. Inderdaad, de enige elementen, die als onbetwistbaar aangezien en door het verslag opgenomen werden, kwamen uit de documentatie van het Nationaal Instituut voor de Statistiek en uit deze van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid. Zij hebben toegelaten de indexcijfers voor het normale uurloon en deze voor de gemiddelde bruto-verdiensten op te maken.

De gemiddelde netto-verdiensten en de reële kostprijs van het loon moesten door raming worden bepaald. De schatting van het zakgeldloon werd voorlopig niet in aanmerking genomen. Het verslag onderstreept de ontoereikende documentatie in zake lonen. Het geeft de aanbeveling « de indexcijfers der lonen op te

maken door middel van regelmatige enquêtes op grondslag van de bij de aanvang van het huidig verslag aangehaalde fundamentele begrippen ».

Na 15 Mei 1948 hadden de werkzaamheden van de drieledige Commissie betrekking op de modaliteiten volgens dewelke de loonsstatistieken zouden worden uitgewerkt.

De methode voorgesteld voor het opmaken van het indexcijfer van het gemiddeld normaal uurloon steunt op de resultaten van enquêtes uitgevoerd bij de door de bevoegde paritaire comité's aangeduide bedrijven. De in de formulieren vermelde gegevens moeten, vooraleer aan het Nationaal Instituut voor de Statistiek te worden overgemaakt, door een syndicale afgevaardigde worden nagezien.

Verschillende indexcijfers worden opgemaakt naar kunne en naar qualificatie : geschoolde arbeiders, gespecialiseerde ongeschoolde arbeiders en ongeschoolde arbeiders.

Om het algemeen indexcijfer van het gemiddeld normaal loon voor het Rijk te berekenen, worden de indexcijfers voor iedere bedrijfstak gewogen op basis van de personeelsterkte, zoals deze blijkt uit de jongste statistieken van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Op 16 September ging de Commissie eenparig accoord over het opmaken door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid van de statistieken der bruto-verdiensten, der netto-verdiensten, van het zakgeldloon en van de kostende prijs van het loon. « Deze statistieken dienden van 1 Januari 1949 af opgemaakt en voor de basisperiode diende de voorkeur aan het eerste kwartaal van dit jaar gegeven... ». Evenwel, bleek naderhand dat de statistiek van het zakgeldloon niet kon opgemaakt worden en dat de andere statistieken, wegens moeilijkheden van technische aard, slechts bij raming konden opgemaakt worden.

De drieledige Commissie heeft eveneens vastgesteld dat er tussen de statistieken van de uurlonen en deze van de verdiensten geen mogelijkheid tot vergelijking bestond.

Er dient bovendien opgemerkt dat het eerste verslag van 15 Mei van de Drieledige Commissie de dispariteit der lonen doet uitschijnen en de wenselijkheid overweegt tot bijzondere aanpassingen over te gaan, veeleer dan het toepassen van een algemene maatregel tot wijziging van het bedrag der lonen.

Ten slotte, heeft de Commissie aan de Regering voorgesteld een commissie voor het indexcijfer der lonen op te richten « wier taak, in zake lonen, dezelfde zou zijn als deze opgelegd, in zake prijzen, aan de Commissie voor de Indexcijfers van de Kleinhandelsprijzen en van de Levensduurte ».

Afdeling II. — LOONEISEN EN LOONOVEREENKOMSTEN

§ 1. — Algemene tendens

Vooraleer omstandig de chronologische evolutie van de tijdens het jaar 1948 gestelde eisen en afgesloten overeenkomsten aan te vatten, is het nuttig de tendenzen, die deze periode kenmerkten, en de in zake vaststelling der lonen opvallende gebeurtenissen aan een onderzoek te onderwerpen.

Tijdens het afgelopen jaar dienen aangestipt : de voortzetting van de door de Nationale Arbeidsconferentie van 16 en 17 Juni 1947 toegelaten loonaanpas-

singen, de buitengewone strijd der grensarbeiders voor het behoud van de koopkracht hunner tot tweemaal toe gedeprecieerde lonen en een zekere verbetering van de bezoldigingen in de ijzer- en staalnijverheid, die, van economisch standpunt uit beschouwd, de meest begunstigde bedrijfstak is.

De aanvang van het jaar werd gekenmerkt door de uitbreiding van het stelsel van de stiptheidspremie. Deze werd toegepast in de ijzer- en staalnijverheid, de gas- en electriciteitsbedrijven, de bedrijven voor mechaniekbouw, de leerlooierijen, de cementfabrieken en in het merendeel der voedingsbedrijven. Circa 600.000 arbeiders hebben deze premie genoten.

Van de maand Juni 1948 af, werd voor de arbeiders van meerdere bedrijfstakken bedoelde premie in de normale bezoldigingen opgenomen. Hetzelfde gebeurde met de andere voordelen waarvan sommige aan een bepaalde bedrijfstak eigen en van tijdelijke aard waren : compensatietoelagen, opbrengst van de uitvoertaxe en andere premiën. Ten slotte, werd het door de Staat opnieuw ingestelde stelsel tot koppeling van de weddeschalen aan het indexcijfer der kleinhandelsprijzen trapsgewijze in de particuliere sector terug ingevoerd.

Het eerste halfjaar van 1947 werd gekenmerkt door een scherpe remming der lonen. Inderdaad, aan het stelsel der aanpassingen werd bij besluitwet van 31 December 1946 een einde gemaakt. De Nationale Arbeidsconferentie van 16 en 17 Juni moest dan ook zekere aanpassingen toelaten : loonsverhogingen, verschillend volgens de nijverheidstak, werden toegestaan. Zij kwamen neer op een gemiddelde stijging van 5 tot 6 % ten voordele van circa een half millioen arbeiders. Daarenboven, liever dan nieuwe loonsverhogingen toe te staan, werd de voorkeur gegeven aan het invoeren op nationaal plan van het stelsel van de stiptheidspremie. De toepassing er van, die in 1947 slechts exceptioneel was, werd in 1948 algemeen en bestendig.

§ 2. — Chronologische evolutie

De eerste drie maanden van het jaar werden door een reeks revendicatieve stromingen gekenmerkt. Deze eerste periode werd door de Nationale Arbeidsconferentie afgesloten. Vervolgens, werden tot de maand Juli nieuwe eisen gesteld. Dan kwam er, om het jaar te eindigen, een periode van stabiliteit tot October, afgesloten door een nieuwe periode van stakingen.

Het eerste kwartaal bracht een stakingsgolf mee. Op 22 Januari legden de personeelsleden van de gas- en electriciteitsbedrijven het werk neer, hetgeen leidde tot de toekenning, in Februari, van een stiptheidspremie van 5 %, gelijkaardig aan deze reeds verworven in September en December 1947 door de arbeiders uit de ijzer- en staalnijverheid en uit de metaalnijverheid.

Begin Februari, gingen de mijnwerkers in staking. Het conflict werd als volgt opgelost : een vermeerdering van het dagloon met 9 fr. voor de ondergrondse arbeiders met terugwerkende kracht tot 1 Januari 1948 en de toekenning van een stiptheidspremie met terugwerkende kracht tot 1 November 1947.

Eveneens bij het begin van de maand Februari, hebben de grensarbeiders, tewerkgesteld in de industrieën van Noord-Frankrijk, tot hetzelfde middel hun toevlucht genomen om het peil hunner inkomsten, dat door de devaluatie van de Franse frank sterk aangetast was, te handhaven. Een bonificatie van 25 %

werd door de werkgevers beloofd, maar werd slechts met veel terughoudendheid effectief toegekend, met het gevolg dat de tweede Franse devaluatie, die tijdens het derde kwartaal plaats greep, de lonen der grensarbeiders trof, vooraleer de bonificatie geheel werd toegepast. Er moet nochtans aan toegevoegd worden dat inmiddels de in de Franse nijverheid toegestane aanpassing der lonen de Belgische arbeiders ten goede is gekomen.

Op 30 Maart kwam de Nationale Arbeidsconferentie bijeen en beklemtoonde opnieuw de noodzakelijkheid om de remmingspolitiek voor te zetten, evenwel met mogelijkheid tot aanpassingen per bedrijfstak op basis van het minimumloon van fr. 13,50 over te gaan. Zoals de Regering op de Conferentie zelf haar inzicht te kennen gaf, legde zij een wetsvoorstel neer, dat de opneming voorzag van de persoonlijke compensatiebons in de bezoldigingen (1), onder de vorm van een verhoging met fr. 0,50 per uur voor de werklieden en met 100 fr. per maand voor de bedienden, waardoor deze uitgave ten laste van de werkgevers werd gelegd (2).

In de maalderijen en broodbakkerijen had de prijzenreglementering niet toegelaten de op een abnormaal laag peil gestabiliseerde lonen aan te passen. Op 3 Mei braken dan ook stakingen uit in de maalderijen en de burgerlijke mobilisatie diende toegepast (3). Ingevolge de beslissing van de Regering om de marges voor het malen en de broodbereiding te verhogen, kon een aanpassing in de maand Juli worden doorgevoerd : zij bestond in een verhoging van gemiddeld 1 fr. per uur, ten laste van de Staat.

Van 16 tot 20 Juni had een algemene staking plaats in de ijzer- en staalnijverheid. Deze heeft geleid tot het opnemen van de stiptheidspremie in de lonen. Bovendien, werd er besloten de opbrengst van de taxe op de uitvoer te verdelen over de arbeiders van de ijzer- en staalnijverheid, van de metaalverwerkende nijverheid en van de steenkolenmijnen; bovengenoemde taxe op de uitvoer van metaalproducten bleef met het oog daarop behouden tot 31 December 1948 (4).

Ten einde het losbreken ener staking in de cokesfabrieken te voorkomen, werd er tijdens de maand Juli een verhoging van 5 % aan de werklieden dezer bedrijven toegestaan.

Op hetzelfde tijdstip hebben de eisen van het personeel der openbare diensten tot een weddeverhoging van 5 % geleid. Voortaan, zal de weddeschaal aan het indexcijfer gekoppeld worden; zij zal nochtans niet veranderen zolang het indexcijfer tussen de grenzen 350 en 410 blijft schommelen. Het geldt hier de terugkeer tot een vroeger principe van vaststelling der bezoldigingen, dat, trapsgewijze, tot het einde van het jaar in meerdere sectoren van het particuliere bedrijfsleven werd ingevoerd.

Na een periode van stabiliteit, die tot October voortduurde, kwamen er bij het jaareinde nieuwe eisen tot uiting.

Een nieuwe devaluatie van de Franse frank op 18 October heeft de koopkracht

---

(1) De bons, die aan de echtgenoten, de kinderen van belanghebbenden en de andere categorieën van begunstigden verleend worden, blijven ten laste van de Staat.

(2) Wet van 6 Juli 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 17 Juli 1948).

(3) Het stelsel der prestaties van algemeen belang in vredestijd werd slechts later van kracht. Wet van 19 Augustus 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 21 Augustus 1948).

(4) Wet van 15 Juli 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 19/20 Juli 1948).

van de lonen der grensarbeiders met 17 % doen afnemen. Dit gaf aanleiding tot een staking, die op 13 December losbrak. Het accoord, dat bereikt werd, beperkte de toekenning van de wisselbonificatie (20 % van het eigenlijk loon) aan de arbeiders, die de vroegere wisselbonificatie genoten (1). Maar alleen de lonen en sociale voordelen zijn integraal omwisselbaar, daar de bonificatie in door de Compensatiekas niet-omwisselbare Franse franken wordt uitbetaald. Dit accoord sluit een zeker aantal arbeiders uit van de overeengekomen voordelen. Daar de last van de lonen der grensarbeiders te zwaar drukte op de Franse ondernemers, hebben zij twee hulpmiddelen bedacht. Zij hebben eerst de Belgische arbeiders er toe aangezet zich in het « Departement du Nord » te komen vestigen. Bovendien, kunnen zij, ingevolge het ophouden van de volledige tewerkstelling in Frankrijk, de vervanging van een gedeelte van de grensarbeiders door nationale of ingeweken arbeidskrachten in het vooruitzicht stellen.

Op 22 October werd de loonschaal van de dokwerkers van 180 fr. op 195 fr. per dag gebracht. De compensatievergoedingen en de stiptheidspremie werden in het loon opgenomen.

Van 5 December af hebben de mijnwerkers hunnerzijds de inschakeling van de stiptheidspremie van 5 % met een minimum van 7 fr. per dag in hun bezoldigingen, alsmede een compensatie voor de zgn. zwarte zegels bekomen.

Na hun revendicatieve actie van 6 December, werden aan het personeel van de tramwegen en aan dit der buurtspoorwegen volgende loonsverbeteringen toegekend : de opneming in de normale bezoldiging van de premie voor overbelasting, de stiptheidspremie en de einde-jaarpremie, de toekenning van een nieuwe einde-jaarpremie, de koppeling van de lonen en wedden aan het indexcijfer van de kleinhandelsprijzen.

Op 31 December werd er een einde gesteld aan de voorafneming van de taxe van 3 % op de uitvoer der metaalproducten. Zij werd vervangen door de repartitie van de opbrengst van een taxe van 1,75 % geheven op de uitvoer van ijzer- en staalproducten. Voor de eerste vier maanden van 1949, zullen alleen de mijnwerkers, met uitzondering van de arbeiders uit de ijzer- en staalnijverheid, dit voordeel genieten.

Bijgevolg, diende er tot een compensatie voor de vermindering der verdiensten van laatstgenoemde arbeiders overgegaan. Aldus, voorziet de nieuwe overeenkomst de definitieve opneming in de lonen van de compensatie- en stiptheidspremiën, van de zwarte zegels en van het equivalent van de opbrengst der taxe op de uitvoer. In deze nijverheidstak werd het minimumloon van de volwassen arbeider van fr. 13,50 op fr. 15,90 per uur gebracht.

Voor 's lands bedrijfsleven betekent het geheel der in de loop van het jaar gestelde looneisen een verlies van 1.858.190 arbeidsdagen, hetzij iets meer dan één dag per industrie-arbeider, die onder de sociale zekerheid ressorteert, of minder dan een half percent van het globaal aantal gepresteerde werkdagen.

---

(1) Niettemin, bekomt een groot gedeelte dezer arbeiders niet het equivalent van 13,50 Belgische fr. per uur.

Het algemeen indexcijfer der lonen (1) (1936/1938 = 100) vertrok van peil 363 in December 1947, om 367 in Maart 1948, 379 in Juni, 389 in September en 397 in December te bereiken.

Het conventioneel minimumloon (2) van de ongeschoolde arbeider bleef op het tijdens het tweede halfjaar van 1947 bereikte peil liggen, d. w. z. op fr. 13,50 per uur, hetzij op indexcijfer 318 ten opzichte van 1936/1938.

Het door het Nationaal Instituut voor de Statistiek voor een zeker aantal bedrijfstakken berekend normaal uurloon heeft als volgt geëvolueerd.

Indexcijfers van het normaal uurloon *(a)*
(1936/1938 = 100)

BEDRIJFSTAK	1947	1948			
	4de kwartaal	1ste kwartaal	2de kwartaal	3de kwartaal	4de kwartaal
IJzer- en staalnijverheid *(b)*	356	361	371	378	388
Drukkerijen...	336	343	371	374	377
Brouwerijen...	315	317	324	339	342

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Zonder onderscheid van qualificatie.
(b) Indexcijfer berekend met inbegrip van de stiptheidspremie.

De indexcijfers van de *gemiddelde bruto-verdienste* worden verder opgemaakt door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid. Evenwel, zijn de gegevens per bedrijfstak niet vergelijkbaar met deze van de tabel der gemiddelde bruto-verdienste per uur van de arbeiders tijdens het derde en vierde kwartaal van 1947, opgenomen in de publicatie van het jaar 1947 (3), daar de bedrijfstakken ingedeeld werden in rubrieken verschillend van deze gebruikt bij de telling van 27 Februari 1937. Aan de andere kant, werden de indexcijfers niet meer berekend op grondslag van 27 Februari 1937, maar wel op deze van het jaar 1946. Niettemin, blijven de globale gegevens met betrekking tot de gezamenlijke nijverheid vergelijkbaar en het verloop der verdiensten kan niet alleen op grondslag van het jaar 1946, maar eveneens op dit van 27 Februari 1937, gevolgd worden.

In hun geheel beschouwd, zijn de bezoldigingen met hetzelfde rhythme als in 1947 toegenomen. Niettemin, dient er rekening gehouden met de gratificaties en voordelen, die gewoonlijk bij het jaareinde worden uitbetaald en die aldus de indexcijfers van de gemiddelde bruto-verdiensten voor het vierde kwartaal van 1947 abnormaal doen zwellen. Het verklaart de uiterst geringe aangroei van de globale indexcijfers tussen het vierde kwartaal van 1947 en het eerste kwartaal van 1948. Eigenlijk, nemen in het merendeel der bedrijfstakken de bezoldigingen op de meest gevoelige wijze toe tijdens de periode gaande van het eerste kwartaal tot het tweede kwartaal, en dit zowel voor de mannen als voor de vrouwen.

(1) Instituut voor Sociaal en Economisch Onderzoek te Leuven.
(2) Het vormt de grondslag van de hierarchie der lonen en maakt het technisch element uit voor hun berekening.
(3) Zie : tabel van de gemiddelde bruto-verdienste per uur der arbeiders tijdens het derde en vierde kwartaal van 1947, opgenomen in *De Belgische Economie in 1947, op. cit.*, blz. 187.

Indexcijfers van de gemiddelde bruto-verdienste per uur der arbeiders

BEDRIJFSTAKKEN	1947		1948		
	3e kwart.	4e kwart.	1e kwart.	2e kwart.	3e kwart.
I. *Extractieve bedrijven :*	(1946 = 100)				
1. Steenkolenmijnen	122	125	130	132	133
2. Steengroeven	110	116	116	121	125
II. *Verwerkende bedrijven :*					
1. Voedingswarenbereiding	115	119	116	119	128
2. Drankbereiding	120	117	115	122	126
3. Tabaksindustrie	114	132	125	131	132
4. Oliën, dierlijke en plantaardige vetstoffen, inclusief margarine.	112	116	117	113	123
5. Chemische nijverheid niet elders vernoemd	112	122	124	129	128
6. Rubberindustrie	110	116	131	131	137
7. Houtbewerking...	108	115	114	117	121
8. Papier- en kartonnijverheid ...	111	113	113	117	125
9. Boekbedrijf en fotografie... ...	105	114	106	114	124
10. Huiden- en lederindustrie ...	114	118	116	120	125
11. Textielnijverheid	113	118	120	123	128
12. Kledingindustrie	113	116	116	119	127
13. Productie en distributie van electriciteit, gas en warmte, Dienst voor waterdistributie...	116	119	121	130	128
14. Derivaten van minerale brandstoffen	111	124	117	122	128
15. Niet-metalen delfstoffen (ceramiek- en glasnijverheid)	119	122	120	126	129
16. Metaalgieterijen, pletterijen, smederijen en trekkerijen ...	117	123	131	134	133
17. Fabricage van artikelen uit gewoon metaal, niet elders vernoemd	111	115	117	119	127
18. Machineconstructie, inclusief electrische toestellen, vervoermiddelen, schepen en vliegtuigen	115	121	123	127	127
19. Kunstambacht en precisiebedrijven (incl. diamantslijperijen)	84	103	98	96	94
III. *Bouwbedrijf*	107	110	113	116	117
IV. *Transportbedrijf* (inclusief havenarbeiders)	121	125	124	124	122
De gezamenlijke industrie (inclusief havenarbeiders) :	(1946 = 100)				
a) inclusief mijnwerkers	116	121	123	127	129
b) exclusief mijnwerkers	115	120	121	126	127
De gezamenlijke industrie (inclusief havenarbeiders) :	(27 Februari 1937 = 100)				
a) inclusief mijnwerkers	381	397	404	415	421
b) exclusief mijnwerkers	377	392	397	411	417

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Indexcijfers van de gemiddelde bruto-verdienste per uur der arbeidsters

BEDRIJFSTAKKEN	1947		1948		
	3e kwart.	4e kwart.	1e kwart.	2e kwart.	3e kwart.
	(1946 = 100)				
I. *Extractieve bedrijven :*					
1. Steenkolenmijnen	119	125	135	138	141
2. Steengroeven	114	112	117	*(a)*	126
II. *Verwerkende bedrijven :*					
1. Voedingswarenbereiding	117	126	124	132	135
2. Drankbereiding	122	117	118	121	131
3. Tabaksindustrie	114	133	125	129	135
4. Oliën, dierlijke en plantaardige vetstoffen, inclusief margarine.	137	155	146	145	163
5. Chemische nijverheid niet elders vernoemd	110	122	119	124	127
6. Rubberindustrie	114	126	139	143	137
7. Houtbewerking...	123	119	118	124	125
8. Papier- en kartonnijverheid ...	113	119	115	116	124
9. Boekbedrijf en fotografie... ...	110	117	114	120	128
10. Huiden- en lederindustrie ...	114	121	118	123	128
11. Textielnijverheid	112	119	121	125	128
12. Kledingindustrie	109	108	111	121	123
13. Productie en distributie van electriciteit, gas en warmte, Dienst voor waterdistributie...	116	119	128	159	157
14. Derivaten van minerale brandstoffen	124	134	140	144	162
15. Niet-metalen delfstoffen (ceramiek- en glasnijverheid)	119	120	119	129	132
16. Metaalgieterijen, pletterijen, smederijen en trekkerijen ...	113	117	126	129	129
17. Fabricage van artikelen uit gewoon metaal, niet elders vernoemd	116	128	124	127	131
18. Machineconstructie, inclusief electrische toestellen, vervoermiddelen, schepen en vliegtuigen	113	125	125	136	132
19. Kunstambacht en precisiebedrijven (incl. diamantslijperijen)	89	103	106	97	104
III. *Bouwbedrijf*	116	108	110	141	129
IV. *Transportbedrijf* (inclusief havenarbeidsters)	120	126	132	138	146
	(1946 = 100)				
De gezamenlijke industrie (inclusief havenarbeidsters)	114	120	121	127	129
	(27 Februari 1937 = 100)				
De gezamenlijke industrie (inclusief havenarbeidsters)	393	414	419	439	447

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

(a) Onvoldoende waarnemingen.

Voor de enen als voor de anderen, bereikt het globaal indexcijfer (inclusief de mijnwerkers voor de mannen) 129 punten voor het derde kwartaal 1948 ten opzichte van het jaar 1946. Het globaal indexcijfer, berekend op grondslag van de cijfers van de telling van 27 Februari 1937, ligt voor de vrouwen (447) hoger dan dat voor de mannen (421, inclusief de mijnwerkers, en 417, exclusief de mijnwerkers). Het blijkt dus dat de verdiensten van de vrouwen in zekere mate de verdiensten van de mannen benaderen en dat de betrekkelijk vluggere aangroei van de eerste vóór 1946 plaats had, waarschijnlijk in de loop van het jaar 1945 daar het globaal indexcijfer van de lonen voor de mannen en het globaal indexcijfer van de lonen voor de vrouwen zich, ten opzichte van 1946, op eenzelfde peil bevinden.

De evolutie van de verdienste per bedrijfstak toont aan dat een zeker aantal sectoren, die in 1946 nog benadeeld waren, het gemiddelde benaderen, en dit vooral wat de arbeidsters betreft. Voor deze laatsten is er een toeneming in volgende sectoren : voedingswaren; tabak; oliën, dierlijke en plantaardige vetstoffen; productie en distributie van electriciteit, gas en warmte, waterdistributie; derivaten van minerale brandstoffen. Bij de arbeiders schijnt alleen de sector van de tabaksindustrie zich te hebben aangepast; de in 1946 nog sterk bevoordeelde tak van het boekbedrijf en fotografie benadert het gemiddelde door minder vlug te evolueren dan dit laatste. Aan de andere kant, oefent de in zekere industrieën heersende productie teruggang een weerslag op de verdiensten van de mannen in de sectoren van de houtindustrie, het kunstambacht en de precisiebedrijven, inclusief de diamantslijperijen (indexcijfer 94 voor het derde kwartaal 1948) en van het bouwbedrijf, alsmede op de verdiensten van de vrouwen in de sectoren van de kledingindustrie (confectie en schoenbedrijf) en van het kunstambacht en de precisiebedrijven.

Een zeker aantal van de in 1946 reeds bevoordeelde bedrijfstakken hebben hun voorsprong behouden en zelfs in de loop van de volgende jaren nog versterkt. Het zijn de steenkolenmijnen en de rubberindustrie (voor de mannen en de vrouwen); de metaalgieterijen, pletterijen, smederijen en trekkerijen (voor de mannen); de machineconstructie en het transportbedrijf (voor de vrouwen).

In de andere nijverheidstakken zijn de verdiensten in overeenstemming met het gemiddeld rhythme van het geheel der industrie toegenomen, zodat zij hun betrekkelijke stand handhaven.

De afdeling Studiën en Documentatie van de Nationale Bank van België heeft opnieuw de publicatie aangevat van het kwartaalindexcijfer der lonen, publicatie die zij sedert de oorlog had stopgezet (1).

De statistiek wordt opgemaakt met behulp van inlichtingen, die door welwillende correspondenten verstrekt worden. Zij omvat de industriële lonen en dus niet de lonen die in de landbouw, de handel en de steenkolenmijnen worden uitbetaald; nochtans zijn de lonen voor het vervoer en de behandeling der goederen in deze berekening begrepen.

Het indexcijfer, dat door de afdeling Studiën en Documentatie « Indexcijfer van het gemiddeld uurloon » wordt betiteld, stemt feitelijk overeen met een indexcijfer van de gemiddelde bruto-verdienste per uur. Het wordt op het einde van ieder kwartaal berekend met als basis de periode 1936/1938.

---

(1) Tijdschrift voor Documentatie en Voorlichting van de Nationale Bank van België, XXIVe jaar, n^r 5, Mei 1949, blzn 234, 235 en 250.

Daar geen onderscheid gemaakt wordt tussen mannen en vrouwen, mag de vergelijking met het indexcijfer van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid (exclusief de mijnwerkers; basistijdstip : 27 Februari 1937 = 100) slechts mits een zeker voorbehoud geschieden.

Kwartaalindexcijfer van het gemiddeld uurloon
(1936/1938 = 100)

BEDRIJFSTAK	Dec. 1946	Sept. 1947	Dec. 1947	Maart 1948	Juni 1948	Sept. 1948	Dec. 1948
Cokesovens...	316	327	347	347	361	373	384
Groeven, cementfabrieken, marmerbewerking	325	341	354	360	370	372	380
IJzer- en staalindustrie ...	306	331	361	366	376	384	398
Industrie der non-ferro metalen	322	333	351	352	362	361	373
Gieterijen, machinebouw en metaalconstructie	331	353	358	368	379	386	390
De gezamenl. metaalindustrie	321	342	358	365	376	382	391
Aardewerkfabrieken, steenbakkerijen	329	353	355	357	366	364	371
Glasnijverheid	316	332	342	344	347	356	373
Chemische nijverheid	323	337	354	358	363	372	375
Voedingsnijverheid	319	339	353	357	362	365	378
Textielnijverheid (inclusief de confectie)...	367	377	380	382	393	403	407
Bouwbedrijf en openbare werken	328	340	360	370	378	382	384
Hout en meubelen	346	355	372	376	378	379	384
Huiden- en ledernijverheid.	349	356	354	361	359	370	375
Tabaksnijverheid	257	266	287	288	286	287	288
Drukkerij en papiertransformatie	310	348	349	348	369	369	369
Kunstambacht en precisiebedrijven	331(a)	339	345	390	411	412	403
Vervoer...	299	314	341	340	339	347	381
Gas en electriciteit...	297	325	343	353	357	369	373
De gezamenlijke industrie...	**334**	**352**	**367**	**373**	**381**	**387**	**395**

(a) September 1946. Bron : Nationale Bank van België.

Niettegenstaande de verdiensten van de arbeidsters in de berekening van het algemeen indexcijfer van de Nationale Bank opgenomen zijn, ligt bedoeld indexcijfer merkelijk lager dan dit (voor de mannen) van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid (1). Men weet inderdaad dat, ten opzichte van de vooroorlogse periode, het loon van de vrouwelijke werkkrachten het sterkst is toegenomen. Nochtans, bevestigt het indexcijfer de progressie van de bezoldigingen

(1) In December 1948 is het indexcijfer voor de sector « textielnijverheid » het hoogst in de hierboven aangehaalde tabel, wegens het groot aantal vrouwelijke arbeidskrachten, die in deze bedrijfstak tewerkgesteld zijn.

tijdens het jaar en meer bepaald van Maart tot Juni en van September tot December.

Behalve de indexcijfers voor de textielnijverheid en voor het kunstambacht en de precisiebedrijven, die in December 1948 merkelijk boven het gemiddelde liggen, bereiken deze voor de ijzer- en staalindustrie, voor de gieterijen, de machinebouw en de metaalconstructie alsmede voor de gezamenlijke metaalindustrie een peil, hetwelk datgene van het algemeen indexcijfer van de industrie dicht benadert.

Kortom, niettegenstaande de sterk verschillende samenstelling, bevestigt het kwartaalindexcijfer van het gemiddeld uurloon de tendenzen, die blijken uit het door de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid opgemaakte indexcijfer van de gemiddelde bruto-verdienste per uur der arbeiders.

Uit de analyse van het verloop van de verdienste blijkt bovendien dat de spreiding van de ene bedrijfsbranche tot de andere slechts voor een beperkt aantal nijverheidssectoren werd gereduceerd.

Afdeling IV. — SOCIALE VOORDELEN

§ 1. — Wijzigingen aan het stelsel

Tijdens het jaar 1948 werden navolgende wijzigingen aan het stelsel van de sociale zekerheid aangebracht. Voor de laatste categorie van rechthebbenden (1) werd het jaarlijks bedrag van het aanvullend ouderdoms- en overlevingspensioen voor de gehuwde man van 13.300 fr. op 14.800 fr. gebracht en van 8.780 fr. op 9.900 fr. voor de rechthebbende, die ongehuwd, gedivorceerd of van tafel en bed gescheiden is (2). Het volledig pensioen van de gepensioneerde, die gehuwd is, werd van 16.500 fr. per jaar in 1947 op 18.000 fr. in 1948 gebracht; de jaarlijkse vermeerdering bleef onveranderlijk behouden op 3.200 fr. De werklieden en bedienden van beider kunne genieten onder zekere voorwaarden dit aanvullend pensioen. Ten opzichte van de vooroorlogse periode, stegen de totale toeslagen van coëfficiënt 4,5 in 1946 tot coëfficiënt 5,2 in 1947 en 5,6 in 1948, hetzij 125 % ten opzichte van 1946.

Het pensioen voor de mijnwerkers werd gewijzigd (3). Het jaarlijks maximumbedrag voor een gehuwd ondergrondse arbeider met ten minste twintig jaar diensttijd beloopt voor het ogenblik 23.850 fr. (tegenover 22.320 fr. in 1947 en 6.300 fr. einde 1937); ten opzichte van einde 1937 bevindt het zich op coëfficiënt 3,8.

In de loop van het jaar hebben de gezinstoeslagen geen wijzigingen ondergaan.

De werklozensteun werd verhoogd. Het bedrag uitgekeerd aan een volwassen ongeschoolde arbeider werd in de gemeenten van gemiddelde belangrijkheid van 48 fr. in 1947 op 54 fr. in 1948 gebracht (4), hetzij een verhoging van 12,5 %. De gemiddelde dagvergoeding bereikt, ten opzichte van de vooroorlogse periode, ongeveer coëfficiënt 3 (5).

Ten slotte, wat het jaarlijks verlof van de loonarbeiders betreft, werd het verlofgeld verdubbeld (6). Evenwel, wordt deze verhoging slechts toegekend tot

---

(1) De indeling in categorieën geschiedt per leeftijdsklasse.
(2) Besluit van de Regent van 10 Mei 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 14 Mei 1948).
(3) Besluit van de Regent van 31 Mei 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 14 Juni 1948).
(4) Besluit van de Regent van 10 Mei 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 15 Mei 1948).
(5) Hierbij werd geen rekening gehouden met de compensatievergoedingen.
(6) Wet van 14 Juni 1948 (*Belgisch Staatsblad* van 19 Juni 1948). Het verlofgeld werd vastgesteld bij besluitwet van 3 Januari 1946, gewijzigd bij de wet van 16 Juni 1947.

een maximum van zes gewone wettelijke verlofdagen voor de volwassen arbeiders en van twaalf dagen voor de arbeiders beneden 21 jaar.

§ 2. — REPARTITIE VAN DE SOCIALE LASTEN

Navolgende tabellen geven de repartitie weer der sociale lasten over de werkgevers en de werknemers.

Behalve de lasten opgelegd wegens ouderdomspensioen, ziekte-invaliditeit, werkloosheid, gezinstoeslagen en jaarlijks verlof, voorzien bij besluitwet van 28 December 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der werknemers (1), werd er rekening gehouden met de lasten voortspruitende uit de verzekering tegen arbeidsongevallen, de betaalde wettelijke feestdagen en zelfs de huishoudelijke wederuitrusting.

1. *Werklieden en bedienden (algemeen stelsel).*

Aan dit stelsel is het merendeel van de arbeiders en bedienden onderworpen; het is echter niet van toepassing op de mijnwerkers en op de zeelieden voor wie een speciaal stelsel voorzien is.

In de loop van de jaren 1945, 1946 en 1947 werd het toepassingsveld van de sociale zekerheid geleidelijk uitgebreid. Op 30 Juni 1948 ressorteerden volgende categorieën onder dit stelsel :

1° De door dienstcontract verbonden werknemers, inclusief het tijdelijk personeel van de Staat, de provinciën, de gemeenten en van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen, evenals het personeel van de parastatale instellingen;

2° De huisarbeiders (2);

3° Het bij fooien bezoldigd personeel van de hotelnijverheid (3); de werknemers bij tuinbouwondernemingen en bosontginningen (3);

4° De bestendige werklieden en bedienden in dienst van landbouwondernemingen (4); de door een wervingscontract voor de binnenscheepvaart verbonden werknemers (4);

5° De zeevissers (5);

6° Het personeel van de bedrijven voor publieke vermakkelijkheden en voor persoonsverzorging (6).

Op 30 Juni 1948 ressorteerden nog niet onder de maatschappelijke zekerheid :

1° De zelfstandige arbeiders;

2° De door een dienstbodencontract verbonden werknemers;

3° De werknemers verbonden door een erkend leercontract (waarvan de uitvoering door de Regering gecontroleerd wordt);

4° De seizoenarbeiders in de landbouwbedrijven;

5° De werkgevers en werknemers in de familieondernemingen.

---

(1) *Belgisch Staatsblad* van 30 December 1944.

(2) Sinds 30 Juni 1945 voor het personeel van de mandenmakerijen en sinds 1 April 1946 voor de andere categorieën van huisarbeiders.

(3) Sinds 1 October 1945.

(4) Sinds 1 Januari 1947.

(5) Sinds 1 Januari 1946.

(6) Sinds 1 April 1947.

MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN MIDDENSTAND — BIBLIOTHEEK

Sociale lasten geplafonneerd tot 4.000 frank

(percenten van de tot 4.000 frank geplafonneerde bezoldigingen, met uitzondering voor het arbeidersverlof waarvoor geen plafond is voorzien)

RUBRIEK	ARBEIDERS			BEDIENDEN		
	Ten laste van de arbeider	Ten laste van de werkgever	Totaal	Ten laste van de bediende	Ten laste van de werkgever	Totaal
Ouderdomspensioen	3,50	3,50	7,00	4,50	6,00	10,50
Ziekte-invaliditeit...	3,50	2,50	6,00	2,75	2,25	5,00
Werkloosheid...	1,00	1,00	2,00	1,00	1,00	2,00
Kindertoeslag *(a)*...	—	6,00	6,00	—	6,00	6,00
Arbeidersverlof (inclusief het dubbel verlofgeld)...	—	5,00	5,00	—	—	—
Totaal	**8,00**	**18,00**	**26,00**	**8,25**	**15,25**	**23,50**
Huishoudelijke wederuitrusting	—	1,50	1,50	—	1,50	1,50

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

(a) Met het oog op de toekenning van een 13e maand kindertoeslag werd in Mei en Juni een uitzonderlijke werkgeversbijdrage van 1 % gevergd.

Navolgende tabel geeft een private raming van de repartitie van het gemiddelde der niet-geplafonneerde sociale lasten.

Gemiddelde sociale lasten

(percenten van het totaal bedrag der bezoldigingen van de verzekeringsplichtigen)

RUBRIEK	1947	1948
Ten laste van de onderneming (a) :		
maatschappelijke zekerheid (pensioen, ziekte-invaliditeit, werkloosheid, kindertoeslagen, verlofgeld (dubbel verlofgeld)	15,41	16,96 *(b)*
arbeidsongevallen	2,58	2,58
betaalde wettelijke feestdagen...	3,96	3,76
huishoudelijke wederuitrusting	1,38	1,38
beroepsziekten	p. m.	p. m.
	23,33	**24,68**
Ten laste van de arbeider	7,60	7,36
Totale last...	**30,93**	**32,04**

Bron : Ministerie van Economische Zaken en Middenstand. Dienst voor Algemene Studiën en Documentatie (Op grond van gegevens verstrekt door het Verbond der Belgische Nijverheid).

(a) Er werd geen rekening gehouden met de lasten voortvloeiende uit de compensatievergoedingen alsmede uit de speciale bijdragen tijdens het tweede trimester van 1948.

(b) In 1948 werd er geen rekening gehouden met het plafond voor het verlofgeld van de arbeiders.

Het aandeel van de werkgevers in het totaal der sociale lasten is dus van het ene jaar tot het andere slechts lichtelijk toegenomen.

2. *Mijnwerkers en gelijkgestelden.*

Wat de mijnwerkers en gelijkgestelden betreft (1), worden de bijdragen berekend op de niet-geplafonneerde bezoldigingen, met uitzondering van de werklozensteun, de gezinstoeslagen en de huishoudelijke wederuitrusting. Zij worden als volgt verdeeld.

Sociale lasten van de mijnwerkers
(percenten van de lonen)

RUBRIEK	Ten laste van de arbeider	Ten laste van de werkgever	Totaal
Ouderdomspensioen	3,5	5,5	9,0
Ziekte-invaliditeit	3,5	2,5	6,0
Werkloosheid	1,0	1,0	2,0
Kindertoeslag...	—	6,0	6,0
Arbeidersverlof	—	5,0	5,0
Totaal	**8,0**	**20,0**	**28,0**
Huishoudelijke wederuitrusting ...	—	1,5	1,5
Algemeen totaal	**8,0**	**21,5**	**29,5**

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

Het verschil tussen dit stelsel en het algemeen stelsel wordt gekenmerkt door een patronale last, die binnen het raam van de sociale zekerheid 2 % meer bedraagt voor het pensioen.

3. *Zeelieden ter koopvaardij.*

De maatschappelijke zekerheid van de zeelieden ter koopvaardij voorziet dat de bijdragen worden berekend op de tot 4.000 fr. per maand geplafonneerde lonen. Ten opzichte van het algemeen stelsel bedraagt de last in zake pensioen 8 % meer : 5 % zijn ten laste van de Staat en 3 % worden in gelijk aandeel gedragen door de zeeman en de werkgever. De last van de verzekering ziekte-invaliditeit bedraagt 1 % minder. De repartitie van de lasten wordt in onderstaande tabel weergegeven.

(1) De « gelijkgestelden » omvatten : de ondergrondse en bovengrondse mijnwerkers; de arbeiders die in de ertsmijnen en in de om het even welke groeven, waar de ontginning ondergronds geschiedt, werken; de arbeiders, die werken in fabrieken van bijproducten van steenkolen, welke verbonden zijn aan de steenkolenmijnen.

Sociale lasten van de zeelieden ter koopvaardij
(percenten van de tot 4.000 frank geplafonneerde lonen)

RUBRIEK	Ten laste van de zeeman	Ten laste van de werkgever	Ten laste van de Staat	Totaal
Ouderdomspensioen	5,0	5,0	5,0	15,0
Ziekte-invaliditeit...	3,0	2,0	—	5,0
Werkloosheid	1,0	1,0	—	2,0
Kindertoeslag	—	6,0	—	6,0
Arbeidersverlof	—	5,0	—	5,0
Totaal	**9,0**	**19,0**	**5,0**	**33,0**
Huishoudelijke wederuitrusting...	—	1,5	—	1,5
Algemeen totaal	**9,0**	**20,5**	**5,0**	**34,5**

Bron : Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid.

*
* *

In 1948 heeft de Regering de bij de bevrijding van het grondgebied vooropgestelde algemene loonpolitiek voortgezet; evenwel, stelt men duidelijk vast dat de reglementeringen minder strak geworden zijn. Dit schijnt een steeds verder gaande aanpassing van de bezoldigingen aan de toestand, die eigen is aan elke bedrijfstak, te hebben toegelaten. In de door de omstandigheden bevoordeelde sectoren is het peil van de bezoldigingen vlugger gestegen dan in de andere nijverheidsbranches. De toestand in de ijzer- en staalindustrie is kenschetsend in dit opzicht. Daarentegen, blijkt deze evolutie te zijn vertraagd in zekere industrieën waar de productie is achteruitgegaan.

DERDE DEEL

Buitenlandse Economische Betrekkingen

HOOFDSTUK EEN

BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE

Tijdens het jaar 1948 werden de richtlijnen van de handelspolitiek niet merkelijk gewijzigd; nochtans, gelet op de enigszins verschillende omstandigheden, zijn nieuwe aspecten tot uiting gekomen. Daar waar gedurende de periode, die onmiddellijk op de bevrijding volgde, de invoer van voedingswaren en van de tot het economisch herstel onontbeerlijke grondstoffen de hoofdbekommernis van de Regering uitmaakte, is in 1948 het exportprobleem op de voorgrond getreden. Aan de andere kant, hebben de belemmeringen in de internationale handel, die het gevolg zijn zowel van de door het merendeel der vreemde landen gevolgde politiek als van hun wisselmoeilijkheden, belangrijke wijzigingen in het handelsverkeer van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie veroorzaakt.

Na een schets van de algemene evolutie van de buitenlandse handel, wordt er overgegaan tot de ontleding van het handelsverkeer per groep van producten en per land van bestemming en van herkomst om, ten slotte, een uiteenzetting te geven over de gekende resultaten van de betalingsbalans.

AFDELING I. — ALGEMENE EVOLUTIE VAN DE BUITENLANDSE HANDEL

De aanzienlijke en onverwachte toeneming van de invoer, einde 1947, werd spoedig stopgezet; reeds in Januari 1948, bedraagt de invoer nog slechts 7,4 milliard fr., terwijl Februari een nog lager peil bereikt : bijna 6,5 milliard fr., hetzij beneden het in September 1947 geboekte bedrag (6,9 milliard fr.). Na een lichte hervatting, komt een tendens tot stabilisatie en zelfs tot contractie te voorschijn : omstreeks Juni-Augustus bedraagt het gemiddeld niveau van de import circa 7 milliard fr. In 1948 vertoont de import dus een neiging tot dalen, al blijft hij stabieler dan in 1947.

Deze evolutie is aan volgende factoren te danken :

1. de in December 1947 genomen restrictiemaatregelen tot het beperken van de in dollars betaalbare invoer van goederen; nochtans hebben deze maatregelen slechts van de maand April 1948 af hun volle uitwerking laten gelden;
2. het opnieuw aanleggen van de stocks, dat kort na de aanvang van het jaar 1948 voltrokken was;

3. de gevoelige daling der landbouwprijzen op de wereldmarkten;
4. de geremde invoer van zekere producten;
5. de verhoging, op 19 Februari 1948, van de discontovoet van 3 tot 3 ½ %, alleen voor de geviseerde bankaccepten, die invoer van goederen vertegenwoordigen.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Speciale handel

MAAND	Hoeveelheid (duizenden tonnen)		Waarde (millioenen franken)		Saldo (a) (millioenen franken)	Dekkingscoëfficiënt (a) (percenten)
	Invoer	Uitvoer	Invoer (a)	Uitvoer		
Maandgemiddelde 1936/1938	2.868	1.912	2.019	1.859	– 160	92,1
Maandgemiddelde 1946.	1.753	621	4.765	2.486	– 2.279	52,2
Maandgemiddelde 1947.	2.322	1.070	7.130	5.138	– 1.992	72,1
Maandgemiddelde 1948.	2.399	1.258	7.285	6.168	– 1.117	84,6
1947						
Januari	1.720	605	6.040	2.673	– 3.367	44,3
Februari	1.418	706	5.257	4.308	– 949	81,9
Maart	1.788	905	6.040	4.831	– 1.209	80,0
April	2.261	1.100	6.583	5.341	– 1.242	81,1
Mei	2.496	1.184	6.247	5.430	– 817	86,9
Juni	2.416	1.173	6.368	5.787	– 581	90,9
Juli	2.425	1.343	6.139	5.775	– 364	94,1
Augustus	2.606	997	7.190	3.890	– 3.300	54,1
September	2.441	1.275	6.865	6.145	– 720	89,5
October...	2.824	1.306	8.741	6.334	– 2.407	72,5
November	2.664	1.123	9.364	5.529	– 3.835	59,0
December	2.807	1.126	10.726	5.614	– 5.112	52,3
Totaal	**27.865**	**12.844**	**85.559**	**61.655**	**– 23.904**	**72,1**
1948						
Januari	2.589	1.230	7.402	6.198	– 1.204	83,7
Februari	2.327	1.056	6.453	5.163	– 1.290	80,0
Maart	2.765	1.162	8.258	5.781	– 2.477	70,0
April	2.486	1.405	7.328	6.500	– 828	88,7
Mei	2.359	1.177	7.236	5.695	– 1.541	78,7
Juni	2.348	1.286	7.461	6.458	– 1.003	86,6
Juli	2.352	1.179	6.832	5.662	– 1.170	82,9
Augustus	2.478	1.153	6.914	5.713	– 1.201	82,6
September	2.339	1.345	7.461	6.488	– 973	87,0
October...	1.770	1.312	7.369	6.746	– 623	91,5
November	2.318	1.361	6.914	6.505	– 409	94,0
December	2.656	1.430	7.791	7.111	– 680	91,3
Totaal	**28.790**	**15.097**	**87.418**	**74.020**	**– 13.398**	**84,6**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief de subsidies; deze bereiken een maandgemiddelde van 340 millioen fr. in 1947 en 220 millioen fr. in 1948 (voorlopige cijfers).

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

(duizenden tonnen)

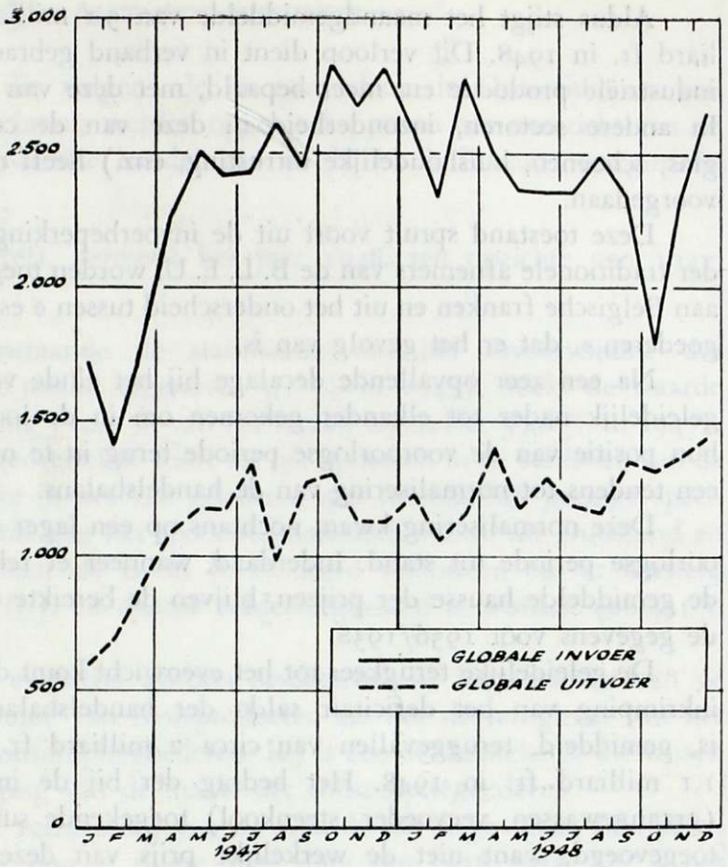

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Speciale handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie

(millioenen franken)

(driemaandelijks voortschrijdend gemiddelde)

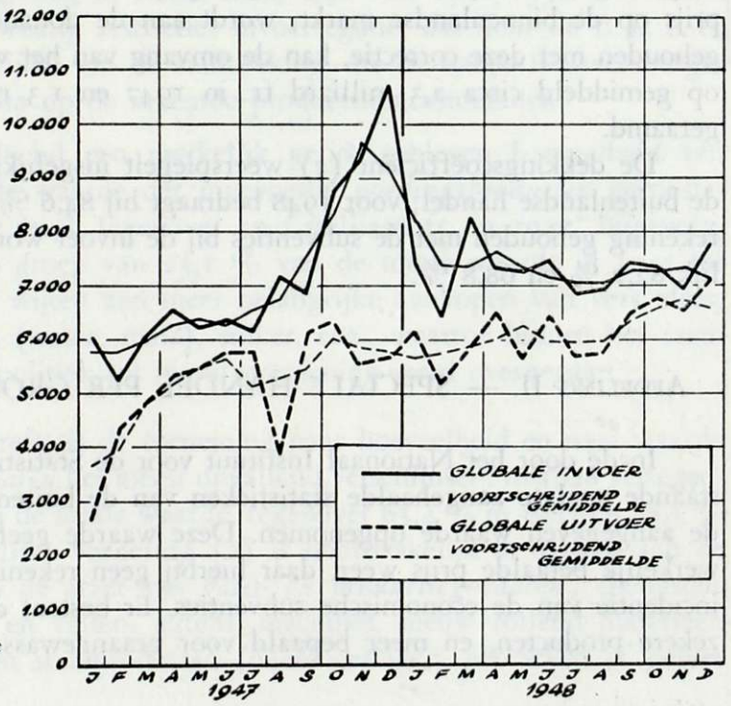

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

In tegenstelling met de invoer, vertoont de uitvoer, vooral van de maand September af, een ononderbroken toenemingstendens. Het toppunt werd bereikt in December met een bedrag van 7,1 milliard fr., hetzij, ten opzichte van Januari, een aangroei van circa 1 milliard fr.

Aldus stijgt het maandgemiddelde van 5,1 milliard fr. in 1947 tot 6,2 milliard fr. in 1948. Dit verloop dient in verband gebracht met de aangroei van de industriële productie en, meer bepaald, met deze van de ijzer- en staalnijverheid. In andere sectoren, inzonderheid in deze van de consumptiegoederen (textiel, glas, schoenen, huishoudelijke uitrusting, enz.) heeft er zich een zekere contractie voorgedaan.

Deze toestand spruit voort uit de invoerbeperkingen, die door het merendeel der traditionele afnemers van de B. L. E. U. worden toegepast, uit de acute schaarste aan Belgische franken en uit het onderscheid tussen « essentiële » en « niet-essentiële goederen », dat er het gevolg van is.

Na een zeer opvallende decalage bij het einde van 1947, zijn in- en uitvoer geleidelijk nader tot elkander gekomen om in de loop van het laatste kwartaal hun positie van de vooroorlogse periode terug in te nemen; dit wijst blijkbaar op een tendens tot normalisering van de handelsbalans.

Deze normalisering kwam nochtans op een lager niveau dan dat van de vooroorlogse periode tot stand. Inderdaad, wanneer er rekening wordt gehouden met de gemiddelde hausse der prijzen, blijven de bereikte uitkomsten nog ver beneden de gegevens voor 1936/1938.

De geleidelijke terugkeer tot het evenwicht komt dus tot uiting in de gevoelige inkrimping van het deficitair saldo der handelsbalans : het maandelijks deficit is, gemiddeld, teruggevallen van circa 2 milliard fr. in 1947 op iets meer dan 1,1 milliard fr. in 1948. Het bedrag der bij de invoer van zekere producten (graangewassen, veevoeder, steenkool) toegekende subventies dient er echter aan toegevoegd, want niet de werkelijke prijs van deze producten, maar wel hun prijs op de binnenlandse markt, wordt aan de douane opgegeven (1). Rekening gehouden met deze correctie, kan de omvang van het werkelijk maandelijks deficit op gemiddeld circa 2,3 milliard fr. in 1947 en 1,3 milliard fr. in 1948 worden geraamd.

De dekkingscoëfficiënt (2) weerspiegelt insgelijks het geleidelijk herstel van de buitenlandse handel; voor 1948 bedraagt hij 84,6 %, tegenover 72,1 % in 1947; rekening gehouden met de subventies bij de invoer worden deze cijfers respectievelijk 82,2 % en 68,8 %.

Afdeling II. — SPECIALE HANDEL PER GROEP VAN PRODUCTEN

In de door het Nationaal Instituut voor de Statistiek uitgewerkte en in onderstaande analyse aangehaalde statistieken van de buitenlandse handel wordt alleen de aangegeven waarde opgenomen. Deze waarde geeft niet de in het buitenland werkelijk betaalde prijs weer, daar hierbij geen rekening wordt gehouden met de incidentie van de economische subventies. Er bestaat dus een onderschatting voor zekere producten, en meer bepaald voor graangewassen, veevoeder en steenkool.

---

(1) Ingevolge een voorlopige raming, bereikt het globaal bedrag der subsidies bij de invoer, in 1947, gemiddeld circa 340 millioen fr. per maand en, in 1948, 220 millioen fr. per maand.

(2) De dekkingscoëfficiënt is het percent van het totaal bedrag van de uitvoer ten opzichte van dit van de invoer.

§ 1. Algemeen overzicht

Navolgende tabellen, die volgens de in 1913 door de Overeenkomst van Brussel aangenomen nomenclatuur werden opgemaakt, geven een overzicht van de samenstelling van de buitenlandse handel van de B. L. E. U. naar categorieën producenten (1).

1. Wat de *invoer* betreft, vertoont het jaar 1948, ten opzichte van 1947, een dubbel kenmerk.

a) Vooreerst niettegenstaande de stabilisatie van het invoervolume der *fabrikaten* (3,0 % van het totaal, tegenover 3,1 % in 1947), boekt de waarde er van een duidelijke inzinking (30,7 % van het totaal, tegenover 35,8 % in 1947). Dit verschijnsel vloeit gedeeltelijk voort uit het opnemen in de statistiek van de speciale handel van tijdelijke invoer van goederen met betrekkelijk geringe specifieke waarde. Dit is het geval met het spoorwegmaterieel, vooral uit Duitsland en Frankrijk herkomstig, dat naar de B. L. E. U. werd verzonden om er hersteld (110.600 t, 1.122 millioen fr.), en daarna wederuitgevoerd te worden (88.451 t, 998 millioen fr.).

Maar dit verschil kan eveneens worden beschouwd als het resultaat van de aangroei van het importvolume van basisproducten en van de terugloop van het importvolume van talrijke consumptiegoederen; het is één der kentekens, die wijzen op een geleidelijke verzadiging van de markt der consumptiegoederen.

Nochtans, overtreft de verhouding van de waarde der ingevoerde fabrikaten tot het totaal importbedrag, nog in ruime mate deze van 1936/1938. Dit is het gevolg, enerzijds, van het weinig restrictief invoerregime, dat door de B. L. E. U. wordt toegepast, en, anderzijds, van de aantrekking, die de Belgisch-Luxemburgse markt en de Belgische valuta op de vreemde producenten uitoefenen.

b) Ten tweede, wordt bij een merkelijk gelijk gebleven hoeveelheid een gevoelige toeneming van de waarde der ingevoerde *voedingsproducten* geconstateerd : 23,5 milliard fr. in 1948, tegenover 19,7 milliard fr. in 1947. Bijgevolg, steeg het percent van deze groep van 23,1 % van de totale waarde in 1947 tot 26,9 % in 1948. Dit is te wijten aan meer belangrijke aankopen van vers vlees, boter, kaas, graangewassen (tarwe, maïs), suiker, enz., waartoe binnen het raam van de prijspolitiek en de politiek tot marktvoorziening werd overgegaan.

2. Wat de *uitvoer* betreft, is de toeneming naar hoeveelheid en naar waarde van de geëxporteerde *fabrikaten* het meest opvallend verschijnsel : in 1948 vertegenwoordigen deze 65,3 % van de totale waarde, tegenover 63,4 % in 1947 en 48,5 % in 1936/1938. Deze merkelijke vordering (2) is hoofdzakelijk te danken aan de aanzienlijke toeneming van de afzet van *basis- en productiegoederen :* chemische producten, bereide huiden en vellen, garens, machines, nieuw rollend materieel, schepen en, vooral, ijzer- en staalproducten (enkel geslagen, getrokken of geplet

---

(1) De zogenaamde nomenclatuur van Brussel, die beknopter is dan deze van het douanetarief, rangschikt de goederen op meer homogene wijze; zij is de enige, die sinds de invoering van het nieuwe douanetarief op 1 Januari 1948, de vergelijking met de vorige jaren mogelijk maakt.

(2) Afgezien van de wederuitvoer van 88.451 t, hetzij 998 millioen fr., buitenlands spoorwegmaterieel, dat in de B. L. E. U. werd hersteld.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Speciale handel naar categorieën goederen

CATEGORIE	Invoer			Uitvoer		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
	Hoeveelheid (duizenden tonnen)					
I. Levende dieren ...	12	54	38	6	7	–
II. Dranken en voedingswaren	3.978	3.070	3.120	653	259	408
III. Ruwe of eenvoudig bereide stoffen ...	29.685	23.868	24.757(b)	17.364	8.949	9.884
IV. Fabrikaten...	745	873	876(b)	4.926	3.629	4.805
Totaal (inclusief V) (a).	**34.421**	**27.865**	**28.790**	**22.949**	**12.844**	**15.097**
	Waarde (millioenen franken)					
I. Levende dieren ...	37	563	500	67	302	22
II. Dranken en voedingswaren	4.894	19.740	23.474	1.193	1.784	2.633
III. Ruwe of eenvoudig bereide stoffen ...	13.349	34.019	36.107(b)	9.972	20.322	22.771
IV. Fabrikaten...	5.515	30.621	26.850(b)	10.825	39.100	48.340
Totaal (inclusief V) (a).	**24.223**	**85.559**	**87.418**	**22.311**	**61.655**	**74.020**
	Hoeveelheid (percenten van het totaal)					
I. Levende dieren ...	–	0,2	0,1	–	–	–
II. Dranken en voedingswaren	11,6	11,0	10,8	2,8	2,0	2,7
III. Ruwe of eenvoudig bereide stoffen ...	86,2	85,7	86,0(b)	75,7	69,7	65,5
IV. Fabrikaten...	2,2	3,1	3,0(b)	21,5	28,3	31,8
Totaal (inclusief V) (a).	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**
	Waarde (percenten van het totaal)					
I. Levende dieren ...	0,2	0,7	0,6	0,3	0,5	–
II. Dranken en voedingswaren	20,2	23,1	26,9	5,3	2,9	3,6
III. Ruwe of eenvoudig bereide stoffen ...	55,1	39,8	41,3(b)	44,7	33,0	30,8
IV. Fabrikaten...	22,8	35,8	30,7(b)	48,5	63,4	65,3
Totaal (inclusief V) (a).	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De rubriek V (onbewerkt goud en zilver, gouden en zilveren munten), van minder belang, werd niet opgenomen. Het totaal van de categorieën I tot IV verschilt in ieder geval weinig van het algemeen totaal, dat op de laatste regel van elk onderdeel van de tabel voorkomt.

(b) Daar de nummers 343b, 343d2, 345b, 345c en 345d van het douanetarief bij vergissing werden ondergebracht in de rubriek 104 (chemische producten) van de nomenclatuur van Brussel, terwijl ze in de rubriek 53 (meststoffen) dienen opgenomen, hebben de voor het jaar 1948 door het Nationaal Instituut voor de Statistiek bekendgemaakte cijfers correcties ondergaan, vooraleer in onderhavige tabel te worden opgenomen.

staal en ijzer). Naar waarde, komt deze laatste post, in 1948, voor 23 % tussen in het totaal uitvoerbedrag, tegenover 18 % in 1947 en 12 % in 1936/1938.

De toestand in zake afzet van consumptiegoederen is echter heel verschillend. De oorsprong van de teruggang van de uitvoer dezer producten dient gezocht in de schaarste aan Belgische franken, in de door talrijke landen toegepaste restrictieve handelspolitiek en in het onderscheid dat gemaakt wordt tussen esssentiële en niet-essentiële goederen. Vooral zekere traditionele exporttakken werden door deze terugloop aangetast, inzonderheid het handschoenenbedrijf, de marokijnbewerking, de weverijen, het borduurwerk, de breigoednijverheid, de hoedenfabricage, de confectie, de meubelbedrijven, het papierbedrijf, de grafische kunst (boeken), de steenbakkerijen, de kunstceramiek, het venster- en spiegelglas, het holglas, de lucifers, enz.

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek heeft onlangs, aan de hand van de nomenclatuur van de Overeenkomst van Brussel, volume-indexcijfers van de buitenlandse handel van de B. L. E. U. opgemaakt. De globale indexcijfers zijn rekenkundige gemiddelden waarvoor de gemiddelde prijs van elk product tijdens de basisperiode (1938) als wegingscoëfficiënt wordt aangewend.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Volume-indexcijfers van de speciale handel naar categorieën goederen
(1938 = 100)

CATEGORIE	Invoer		Uitvoer	
	1947	1948	1947	1948
I. Levende dieren	520	442	123	9
II. Dranken en voedingswaren.	116	111	58	77
III. Ruwe of eenvoudig bereide stoffen	89	79	63	68
IV. Fabrikaten	183	160	84	112
Totaal *(a)*	**118**	**107**	**74**	**91**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Inclusief de rubriek V (goud en zilver, enz), van minder belang.

Deze tabel laat, ten opzichte van 1947, de teruggang uitschijnen van het volume van de invoer; dit geldt vooral voor de ruwe of eenvoudig bereide stoffen. Daarentegen, vertoont de uitvoer een toeneming en de groep der fabrikaten overtreft merkelijk het vooroorlogse peil. Ten slotte, is de uitvoer van voedingswaren (bereid of verduurzaamd vlees, rogge, maïs, koffie) eveneens vooruitgegaan.

§ 2. — INVOER

1. *Voedingswaren.*

a) *Graangewassen en derivaten.*

Ten opzichte van het jaar 1947, werd een meer aanzienlijke hoeveelheid tarwe ingevoerd; de aankopen van maïs en rogge wijzen eveneens op een sterke toeneming. De goede opbrengst van de oogst in 1948 heeft inderdaad toegelaten, de aankopen van graangewassen te vermeerderen, zodat tot een verbetering van de ravitaillering kon overgegaan worden.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van graangewassen en derivaten

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Tarwe	1.149,3	597,1	776,5	1.425	1.599	3.615
Rogge	129,9	71,9	133,0	102	269	591
Gerst	447,9	169,8	164,1	417	501	646
Haver	45,6	54,7	39,7	35	141	123
Maïs	818,4	291,6	361,4	638	848	1.288
Andere graangewassen (inclusief spelt en masteluin)	53,7	55,0	33,0	47	202	125
Rijst	68,8	16,4	9,7	77	116	77
Meel van graangewassen	5,2	195,0	28,7	6	560	133
Andere producten van het molenaarsbedrijf... ...	3,5	29,0	15,0	8	182	79
Mout...	14,2	25,2	2,5	32	238	23
Deegwaren	2,0	5,4	1,4	10	75	22
Totaal	**2.738,5**	**1.511,1**	**1.565,0**	**2.797**	**4.731**	**6.722**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Niettegenstaande de hoeveelheid bijna even hoog blijft, laat de waarde van de invoer, ten opzichte van 1947, een aanzienlijke toeneming uitschijnen. Deze aangroei kan toegeschreven worden aan verschillende factoren, inzonderheid aan het peil der landbouwprijzen waarvan het gemiddelde in 1948 hoger ligt dan dat van 1947, niettegenstaande de baissebeweging, die zich, van Februari 1948 af, op het merendeel der wereldmarkten voordeed. Hieraan dient toegevoegd de vermindering van de subsidies per ingevoerde ton alsmede de internationale toewijzingen en de handelsaccoorden, die niet altijd het aankopen op de meest

gunstige markten in de hand gewerkt hebben. Uit dien hoofde, liggen de eenheidsprijzen, berekend op grondslag van de in onderstaande tabel opgenomen statistieken, in 1948 veel hoger dan in 1947, voornamelijk deze voor de tarwe en de maïs, die onderscheidenlijk, van het ene jaar tot het andere, met 74 % en 23 % gestegen zijn.

b) *Andere akkerbouwproducten, tuinbouw- en veeteeltproducten.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van andere akkerbouwproducten *(a)*, **tuinbouw- en veeteeltproducten**

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Vers vlees	22.656	41.241	72.785	97	589	1.564
Bereid of verduurzaamd vlees (inclusief spek, verduurzaamd pluimvee en verduurzaamd wild) ...	1.558	29.499	16.777	21	516	545
Eetbaar vet	8.748	9.185	14.309	35	188	302
Melk *(b)*...	4.945	76.840	43.724	23	906	742
Boter	2.366	11.914	35.805	32	664	2.621
Kaas	23.313	25.676	29.394	181	964	1.228
Eieren van pluimvee en wild... ...	1.334	7.644	8.051	11	307	306
Verse groenten ...	50.524	47.500	41.207	55	229	249
Gedroogde peulvruchten	85.773	24.534	19.149	100	171	129
Aardappelen... ...	92.797	98.469	101.168	80	348	387
Fruit (inclusief gedroogd fruit) ...	180.112	264.686	227.290	308	2.142	1.866

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief de graangewassen.
(b) Room, gecondenseerde melk, poedermelk.

In het raam van de politiek tot marktvoorziening en tot daling van het prijzenpeil, werd er tot belangrijke aankopen van vers vlees, eetbaar vet, boter en kaas overgegaan. Aan de andere kant, is de ingevoerde hoeveelheid bereid of verduurzaamd vlees sterk ingekrompen, doch, in verband met het peil van de wereldprijzen en de inkrimping der subsidies, ligt de totale waarde hoger. Ten slotte, ingevolge het herstel van de nationale productie zijn, ten aanzien van 1947, de aankopen van gecondenseerde melk, gedroogde peulvruchten en fruit merkelijk teruggelopen.

c) *Andere voedingswaren en dranken.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van de voornaamste voedingswaren en dranken *(a)*

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Vis, schaaldieren, enz...	71.024	80.817	61.669	173	1.359	873
Koffie (inclusief gebrande koffie)	51.785	91.786	85.821	267	1.557	1.563
Ongebrande cacao	15.692	15.334	17.789	106	165	921
Bereide cacao (inclusief chocolade)	337	15.475	6.585	4	759	326
Ruwe en geraffineerde suiker ...	150.297	32.597	130.580	130	142	509
Plantaardige oliën.	33.615	85.146	94.111	107	909	928
Zout	357.925	434.287	458.241	41	195	165
Andere voedingsproducten (verduurzaamde plantaardige producten inbegrepen)...	24.447	113.560	31.314	89	1.677	504
Wijn	38.088	31.652	39.187	162	740	686
Bier	9.278	4.794	9.734	21	35	77
Sterke dranken ...	789	2.972	1.865	20	198	108

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief de akkerbouw-, tuinbouw- en veeteeltproducten, die in vorige tabellen werden opgenomen.

De verzadiging van de binnenlandse markt heeft inzonderheid de teruggang van de invoer van vis, koffie, chocolade en verduurzaamde groenten tot gevolg gehad. Daartegenover heeft de geleidelijke verdwijning van de in 1947 over heel de wereld heersende schaarstetoestand ruimere aankopen van ongebrande cacao, ruwe suiker en plantaardige oliën mogelijk gemaakt. De tijdelijke maar sterke stijging van de wereldprijzen voor cacao, die einde 1947 haar hoogtepunt bereikte, alsmede de inkrimping van de subsidies verklaren de aanzienlijke aangroei van de ingevoerde waarde (921 millioen fr. in 1948, tegenover 165 millioen fr. in 1947), terwijl de hoeveelheid slechts een gematigde toeneming aangeeft (17.789 t in 1948, tegenover 15.334 t in 1947).

In het algemeen, moet er dus op een inzinking van de invoer van vreemde voedingswaren gewezen worden, voornamelijk op deze van Amerikaanse herkomst, zoals uitheemse vruchten, verduurzaamde groenten en vruchten, gecondenseerde melk, chocolade, enz.

2. *Grondstoffen.*

a) *Ertsen en metalen.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van ertsen en metalen

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Ertsen :						
IJzer	10.840,9	6.783,5	9.111,0	484	1.588	2.512
Koper	28,0	21,3	13,6	42	74	74
Lood	112,9	72,5	88,9	181	423	636
Zink	577,4	288,7	369,5	239	418	751
Mangaan	230,3	79,4	.	62	56	.
Tin...	10,2	15,9	15,2	187	803	915
Diversen	369,9	402,0	375,4	247	503	605
Totaal ...	**12.169,6**	**7.663,3**	**9.973,6**	**1.442**	**3.865**	**5.493**
Metalen :						
IJzer en staal...	373,5	294,4	518,9	244	467	1.237
Koper	198,8	223,9	157,4	924	3.448	3.066
Lood	32,2	29,4	23,2	75	353	379
Zink	18,2	9,5	2,8	47	102	35
Tin...	3,6	2,6	1,8	105	183	170
Aluminium... ...	4,3	5,4	6,8	41	81	97
Nikkel	1,3	0,7	0,4	16	24	14
Diversen	0,3	–	2,4	4	5	32
Totaal ...	**632,2**	**565,9**	**713,7**	**1.456**	**4.663**	**5.030**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De hoeveelheid ijzererts, die in 1948 werd ingevoerd, benadert op gevoelige wijze het gemiddelde voor de periode 1936/1938. De uitbreiding van de productie en van de export in de ijzer- en staalindustrie verklaren de omvangrijkheid van deze invoer. De invoer van zinkerts, inzonderheid uit Belgisch-Kongo is, ten opzichte van het jaar 1947, insgelijks toegenomen. Daarentegen, wat de metalen betreft, is alleen de invoer van ijzer, staal en aluminium aangegroeid, terwijl de invoer van koper gevoelig is teruggelopen.

b) *Textielstoffen en andere grondstoffen.*

De hoofdoorzaak van de aanzienlijke terugloop van de invoer van textielstoffen schijnt te liggen in de vermindering in de sector der textielproducten. Slechts de invoer van jute, voor dewelke nog schaarste heerst, en van zekere andere secundaire textielvezels vertoont een toeneming ten opzichte van 1947.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van de voornaamste textielstoffen

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Wol	127,2	118,1	88,8	1.689	4.022	3.659
Zijde	0,3	0,1	0,0(a)	3	2	1
Katoen	128,8	98,3	71,4	871	2.803	2.251
Jute	61,2	31,7	37,9	147	370	590
Hennep en vlas ...	189,6	114,3	88,7	314	388	331
Rameh en andere textielvezels... ...	49,2	22,3	25,4	138	312	385
	556,3	**384,8**	**312,2**	**3.162**	**7.897**	**7.217**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Slechts 43 t.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van enkele andere grondstoffen

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Onbewerkte huiden en pelterijen.	53,1	20,9	16,0	674	1.003	814
Meststoffen (inclusief scheikundige meststoffen)	819,1	667,9	623,4(a)	378	987	942(a)
Veekoeken	327,3	148,9	103,9	312	424	401
Rubber	17,5	18,9	16,7	158	318	295
Tabak	17,9	18,4	19,3	139	614	649
Hout	1.449,0	815,2	845,2	772	1.968	2.158
Houtdeeg	157,1	206,6	154,2	163	727	852
Edelgesteenten en half-edelgesteenten, onbewerkt...	.	.	.	1.135	1.310	1.706
Minerale oliën en hun derivaten ...	1.178,1	2.094,2	2.224,4	710	2.612	3.372
Steenkool (inclusief agglomeraten)	7.916,3	7.557,0	5.873,0	1.194	4.054	3.809

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Gerectificeerde cijfers.

Wat de andere grondstoffen aangaat, dient gewezen op de teruggang van de invoer van onbewerkte huiden, meststoffen, veekoeken, en, in het bijzonder, van steenkool (geleidelijke vermindering van de invoer van Amerikaanse steenkool). Daarentegen, komt er een lichte stijging tot uiting in zake invoer van tabak, hout en minerale oliën (gestadige uitbreiding van het autovoertuigenpark).

3. *Fabrikaten.*

a) *Textielproducten.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van de voornaamste textielproducten

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Garens.						
Wol	1.840	2.141	1.113	89	443	225
Zijde of kunstzijde ...	1.238	1.316	1.125	50	206	219
Katoen	3.260	2.871	2.455	93	335	334
Jute	253	1	4	2	0	0
Hennep, vlas, rameh en andere textielvezels	3.730	2.652	2.177	72	183	97
Totaal	10.321	8.981	6.874	306	1.167	875
Weefsels.						
Wol	894	1.678	1.257	90	496	401
Zijde of kunstzijde ...	623	2.323	1.439	103	1.319	721
Katoen	1.420	2.631	1.974	77	699	506
Jute	38	5	1	1	0	0
Vlas, hennep, rameh en andere plantaardige vezels...	108	329	203	2	15	9
Totaal	3.083	6.966	4.874	273	2.529	1.637
Andere producten.						
Breigoederen	357	1.360	573	73	913	463
Linnengoed	112	243	62	13	131	49
Kledingstukken voor vrouwen	77	626	502	20	327	309
Kledingstukken voor mannen...	59	4.145	522	7	594	187
Andere confectiegoederen	10.921	10.850	8.048	56	292	194

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De aanzienlijke teruggang in 1948 van de import van garens vindt zijn oorsprong, enerzijds, in de terugloop van de productie in de textielnijverheid en, anderzijds, in de geleidelijke verzadiging van de binnenlandse markt. Deze laatste factor is ook de oorzaak van de sterke daling bij de invoer van weefsels, linnengoed, brei- en confectiegoederen. In het algemeen, overtreft de in 1948 ingevoerde hoeveelheid evenwel nog in ruime mate het gemiddelde van de periode 1936/1938.

b) *Metaalproducten.*

Wat de import van vreemde metaalproducten betreft, zijn de twee belangrijkste posten, enerzijds, de invoer van machines en, anderzijds, deze van autovoertuigen (gemonteerde voertuigen en onderdelen).

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van enkele metaalproducten *(a)*

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Machines.						
Electrische machines en toestellen *(b)*	7.771	13.931	12.112	356	1.918	1.741
Krachtmachines, stoomketels, turbines, pompen, enz.	4.682	8.599	8.567	95	535	536
Locomobielen *(c)*... ...	601	4.000	3.825	9	159	139
Werktuigmachines ...	2.228	8.118	7.191	46	504	526
Textielmachines	5.510	5.779	6.808	69	263	426
Naai-, borduur- en breimachines	1.673	2.519	2.540	40	234	352
Machines voor de voedingsnijverheid ...	395	582	549	12	51	54
Landbouwmachines ...	4.847	9.179	8.964	41	279	249
Andere machines en mechanische toestellen en onderdelen *(d)*	25.792	29.198	37.221	531	2.530	2.823
Totaal ...	**53.499**	**81.905**	**87.777**	**1.199**	**6.473**	**6.846**
Vervoermaterieel.						
Locomotieven en tenders...	402	10.030	21.712	4	164	228
Rijtuigen en wagens voor spoor- en tramwegen	994	19.831	86.720	3	29	840
Autovoertuigen *(e)* ...	43.137	107.137	102.488	577	4.773	3.824
Schepen en vaartuigen.	21.340	44.995	80.521	26	99	319
Andere producten.						
Wetenschappelijke instrumenten en toestellen	474	710	369	63	292	289
Uurwerken	421	303	442	52	493	650

(a) De invoer van voorwerpen uit gemene metalen (ijzer en staal, aluminium, koper, nikkel), die ten opzichte van het totaal bedrag weinig belankrijk is, werd niet opgenomen.
Invoercijfers over het jaar 1948 (naar waarde) : eenvoudig geslagen, getrokken of geplet ijzer en staal, 623 millioen fr.; andere ijzer- en staalproducten, 780 millioen fr.: aluminium 166 millioen fr.: koper 246 millioen fr.
(b) Inclusief radiotoestellen, strijkijzers, enz.
(c) Inclusief landbouwtractoren.
(d) Weegtoestellen, kantoormachines, tapkranen, kogellagers, tandraderen, vliegwielen.
(e) Inclusief onderdelen, motoren, enz.

Hoewel, ten aanzien van 1947, de globale hoeveelheid ingevoerde machines merkelijk aangegroeid is, toch is de toeneming van de totale waarde minder opvallend. Ten opzichte van het gemiddelde voor de periode 1936/1938, blijkt deze aangroei omvangrijk te zijn; hij kan worden toegeschreven aan de noodzakelijkheid het productieapparaat weder uit te rusten.

Zoals reeds werd aangestipt, omvatten de cijfers, die betrekking hebben op het spoorwegmaterieel, bijna uitsluitend de tijdelijke invoer, geheel of gedeeltelijk vrijgesteld van invoerrechten, van het uit de Bizone of uit Frankrijk herkomstig rollend materieel.

Wat de autovoertuigen aangaat, dient opgemerkt dat een belangrijke hoeveelheid gemonteerde voertuigen en onderdelen, met het oog op gebeurlijke wederuitvoer, inzonderheid naar Zwitserland, eveneens onderworpen is aan het regime van de tijdelijke invoer.

c) *Andere fabrikaten.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer van enkele fabrikaten *(a)*

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Vernissen, kleur- en verfstoffen	19.425	24.352	17.718	195	866	666
Chemische producten	194.511	171.801	136.983 *(b)*	317	1.230	1.079 *(b)*
Samengestelde geneesmiddelen ...	859	1.344	1.552	71	326	362
Leder en bereide vellen	1.528	1.784	1.469	101	468	301
Lederen schoeisel...	396	2.772	1.205	29	492	206
Lederen handschoenen	37	38	3	18	44	23
Andere lederen artikelen (marokijnwerk, enz.)	156	360	263	13	150	60
Rubberartikelen ...	5.336	13.187	7.283	110	891	495
Papier en karton (inclusief behangpapier en artikelen uit papier en karton)	102.342	121.541	84.236	266	1.522	1.049

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief de in vorige tabellen opgenomen textiel- en metaalproducten.
(b) Gerectificeerde cijfers.

Zoals reeds werd opgemerkt, ligt de oorzaak van de afneming van de invoer van talrijke fabrikaten in het verschijnsel van de marktverzadiging. Dit is inzonder-

heid het geval voor de vernissen, kleur- en verfstoffen, het leder en de bereide vellen, het lederen schoeisel, de lederen handschoenen, het marokijnwerk en andere lederen artikelen, de rubberartikelen, het papier en het karton. Alleen de samengestelde geneesmiddelen vormen hierop een uitzondering. Evenwel, overschrijden de aankopen voor zekere posten, zoals het schoeisel, het marokijnwerk, enz. gevoelig de vooroorlogse cijfers van het invoerquantum.

§ 3. — Uitvoer

1. *Voedingsproducten.*

De export van voedingsproducten vertegenwoordigt slechts een betrekkelijk gering bedrag in de globale afzet van de B. L. E. U. in het buitenland; nochtans, vertoont het verloop van de uitvoer van zekere posten een werkelijk belang. Dit geldt namelijk voor enkele fabrikaten, zoals de chocolade, en meerdere landbouwproducten, zoals het fruit en de verse groenten.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer van enkele voedingsproducten

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Vers vlees	3.693	990	7.444	30	27	201
Bereid of verduurzaamd vlees	1.724	525	7.512	20	17	136
Margarine en kunstboter	293	464	6.536	1	13	157
Vis, schaal- en schelpdieren, enz...	15.592	22.941	8.239	52	247	97
Rogge...	2.375	2.115	82.235	2	7	341
Maïs	23.761	20.403	82.615	18	53	302
Verse groenten	56.810	22.126	20.818	87	208	156
Aardappelen	58.948	73.597	56.376	35	206	101
Fruit (inclusief gedroogd fruit)	10.619	44.292	43.490	46	368	269
Koffie (inclusief gebrande koffie)... ...	1.828	2.522	5.804	10	35	104
Bereide cacao (inclusief chocolade) ...	2.703	150	735	29	6	34
Ruwe en geraffineerde suiker	118.338	9.806	13.014	144	89	94
Plantaardige oliën ...	23.094	4.875	3.914	85	74	64
Andere voedingsproducten (verduurzaamde plantaardige producten inbegrepen)...	46.516	21.450	16.613	142	203	210

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

Ten opzichte van 1947, wijst het uitvoerquantum voor zekere rubrieken op een gevoelige aangroei : dit geldt namelijk voor vers en verduurzaamd vlees, margarine, rogge en maïs, koffie, bereide cacao (chocolade) en suiker. Daarentegen, werd de uitvoer van vis sterk getroffen. Voor de verse groenten, de aardappelen, de vruchten, de plantaardige oliën en de conserven is de terugloop minder aanzienlijk.

2. *Grondstoffen.*

De uitvoer van grondstoffen vertoont een lichte tendens tot toeneming. Deze evolutie is echter niet algemeen. Aldus kan een terugloop worden waargenomen voor ruw koper, minerale oliën en hun derivaten, steenkool en vlas. Daarentegen, dient de oorzaak van de gestegen uitvoer van andere producten, zoals meststoffen, zink (metaal en erts), staal, lood en cement, in de sterke vraag naar zekere grondstoffen en basisproducten gezocht.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer van de voornaamste grondstoffen

RUBRIEK	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Onbewerkte huiden, enz.	24,3	1,2	2,3	276	116	142
Meststoffen (inclusief scheikundige meststoffen) ...	1.847,0	1.658,1	1.927,4 (a)	797	2.910	3.537 (a)
Levende planten en bloemen...	10,3	6,7	7,8	86	179	188
Zinkerts	67,7	11,5	42,4	41	32	126
Koper	105,1	103,8	96,7	811	2.506	2.111
Tin...	7,9	13,0	10,5	242	937	990
IJzer en staal	880,0	91,6	277,2	501	340	1.030
Lood	64,9	12,0	44,5	181	173	813
Zink	127,1	32,8	79,2	329	353	999
Edelgesteenten, enz.	.	.	.	1.580	2.293	1.933
Minerale oliën en hun derivaten ...	491,7	775,7	741,2	338	1.031	1.157
Steenkool	6.521,4	2.082,0	1.550,6	1.178	1.932	1.498
Cement...	1.018,9	1.088,4	1.592,0	177	935	1.026
Wol	63,1	31,5	35,7	1.220	1.958	2.507
Hennep en vlas ...	57,0	62,0	51,3	534	2.057	1.889

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Gerectificeerde cijfers.

3. *Fabrikaten.*

Ten einde het belang van de uitvoer der fabrikaten beter te laten uitkomen werd deze categorie in drie onderscheiden groepen gesplitst : textielproducten,

metaalproducten en andere producten. De eerste twee groepen vertegenwoordigen, traditioneel, het grootste aandeel in de uitvoer van de B. L. E. U.

a) *Textielproducten.*

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer van de voornaamste textielproducten

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Garens :						
wol	8.155	7.262	8.155	382	1.255	1.481
zijde of kunstzijde ...	2.867	2.805	4.290	96	386	572
katoen...	12.363	8.720	11.314	177	673	860
jute	9.758	2.112	4.605	45	54	123
hennep, vlas, rameh en andere textielvezels.	15.649	5.361	5.503	150	407	341
Totaal ...	**48.792**	**26.260**	**33.867**	**850**	**2.775**	**3.377**
Weefsels :						
wol	4.144	5.140	5.901	172	1.032	958
zijde of kunstzijde ...	643	877	505	30	253	133
katoen...	31.804	20.946	19.563	857	2.820	2.125
jute	13.996	7.462	6.680	86	245	216
hennep, vlas, rameh en andere textielvezels.	5.417	2.821	2.249	169	539	397
Totaal ...	**56.004**	**37.246**	**34.898**	**1.314**	**4.889**	**3.829**
Andere textielproducten :						
breigoederen	885	556	383	73	239	168
linnengoed	207	613	849	11	160	185
kledingstukken voor vrouwen	52	61	28	8	42	39
kledingstukken voor mannen...	421	523	352	28	116	73
andere confectiegoederen	10.682	10.699	12.982	85	409	485

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

De textielnijverheid, die tot in 1947 gunstige marktvoorwaarden genoten had, heeft in 1948 te kampen gehad met groeiende moeilijkheden, waarvan de geleidelijke contractie van de uitvoer van talrijke producten het gevolg is. De politiek van

discriminatie tussen « essentiële » en « niet-essentiële » goederen heeft voornamelijk de uitvoer van afgewerkte producten, zoals weefsels, breigoederen en kledingstukken aangetast; daarentegen, heeft de uitvoer van basisproducten, zoals garens, zijn opwaartse beweging voortgezet.

b) *Metaalproducten.*

De steeds toenemende uitbreiding van de uitvoer van metaalproducten en producten van de metaalverwerkende nijverheid, zowel ten opzichte van 1947 als vergeleken met de vooroorlogse periode, wordt door de in onderstaande tabel opgenomen cijfers weergegeven.

De in de loop van het beschouwde jaar verwezenlijkte progressie was aanzienlijk, niet alleen wat de absolute niveau's, maar ook wat de verhouding van deze uitvoer tot de totale afzet in het buitenland betreft : bedoelde uitvoer vertegenwoordigt in 1948 meer dan 50 % van het totaal bedrag, tegenover 41 % in 1947 en 36 % in 1937.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer van metalen en metaalproducten

RUBRIEK	1937 *(a)*		1947 *(a)*		1948	
	Absolute waarde (millioenen franken)	Percentage van de totale uitvoer-waarde	Absolute waarde (millioenen franken)	Percentage van de totale uitvoer-waarde	Absolute waarde (millioenen franken)	Percentage van de totale uitvoer-waarde
Onedele metalen en producten daaruit	7.560	29,6	19.610	31,8	28.895	39,0
Machines en toestellen	911	3,6	4.133	6,7	5.503	7,4
Vervoermaterieel *(b)*...	639	2,5	1.541	2,5	3.161	4,3
Totaal ...	**9.110**	**35,7**	**25.284**	**41,0**	**37.559**	**50,7**

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Deze cijfers werden bekomen na hergroepering der statistieken volgens de douanenomenclatuur.
(b) Inclusief de wederuitvoer, na herstelling, van rollend materieel herkomstig uit het buitenland.

De gegevens van navolgende tabel getuigen van de aanzienlijke vorderingen, die de uitvoer der voornaamste metaalproducten (met uitzondering van de ruwe metalen) en in het bijzonder de uitvoer van staal, machines en schepen, geboekt heeft. Er dient gewezen op het overwegend aandeel ingenomen door de basisproducten en voornamelijk door het eenvoudig geslagen, getrokken of gewalst staal en ijzer; deze post alleen vertegenwoordigt reeds circa 23 % van de totale waarde van de uitvoer in 1948, tegenover 18 % in 1947 en slechts 12 % in 1936/1938.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer van de voornaamste metaalproducten

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Producten uit onedel metaal.						
Eenvoudig geslagen, getrokken of gewalst ijzer en staal...	2.578.723	2.005.009	2.914.440	2.736	11.198	16.933
Andere staal- of ijzerproducten ...	251.525	189.470	321.859	676	2.505	4.025
Koperproducten ...	14.111	27.605	25.319	138	768	814
Machines en toestellen.						
Electrische machines en toestellen *(a)*	22.653	20.312	28.889	381	1.643	2.320
Krachtmachines, stoomketels, turbines, pompen, enz.	6.291	4.706	6.858	45	167	316
Locomobielen *(b)*...	145	646	235	1	22	6
Werktuigmachines.	4.077	8.001	9.114	47	518	620
Textielmachines ...	2.683	6.468	7.851	38	386	557
Brei-, borduur- en naaimachines ...	35	31	93	2	5	12
Machines voor de voedingsnijverheid	248	336	200	4	23	24
Landbouwmachines	2.470	5.134	4.447	20	144	168
Andere machines, mechanische toestellen en onderdelen	55.425	46.534	50.007	352	1.240	1.654
Totaal (machines en toestellen) ...	**94.027**	**92.168**	**107.694**	**890**	**4.148**	**5.677**
Vervoermaterieel.						
Locomotieven en tenders *(c)*	2.453	10.519	18.817	27	249	416
Reis- en goederenwagens voor spoor- en tramwegen *(c)*	38.900	38.020	113.198	159	316	1.384
Autovoertuigen *(d)*.	20.003	13.979	13.337	287	438	377
Schepen en vaartuigen	13.104	14.133	34.168	42	222	618
Andere producten.						
Wapens en munitie	3.401	1.367	2.732	237	363	483

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Inclusief huishoudelijke apparaten, radiotoestellen, enz...
(b) Inclusief landbouwtractoren.
(c) Inclusief de wederuitvoer, na herstelling, van rollend materieel herkomstig uit het buitenland.
(d) Inclusief onderdelen, motoren, enz.

Evenwel, bij het einde van het jaar 1948 kwamen de eerste symptomen te voorschijn, die op een verslapping van de vraag naar metaalproducten wezen, zoals werktuigmachines en kleine electrische motoren; aldus deed zich, met een zekere vertraging, hetzelfde verschijnsel voor, dat tijdens het jaar 1947 in zake uitvoer van consumptiegoederen der metaalverwerkende nijverheid waargenomen werd.

Het blijft niettemin een vaststaand feit dat de sectoren der metaal- en metaalverwerkende nijverheid ruimschoots tot de geleidelijke toeneming van de afzet in het buitenland en dienvolgens tot het herstel van de handelsbalans van de B. L. E. U. hebben bijgedragen.

c) *Andere fabrikaten.*

Belgisch Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer van enkele fabrikaten *(a)*

RUBRIEK	Hoeveelheid (tonnen)			Waarde (millioenen franken)		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Vernissen, kleur- en verfstoffen	45.169	41.906	30.997	150	778	664
Scheikundige producten...	555.565	328.409	420.209*(b)*	451	1.525	1.502*(b)*
Samengestelde geneesmiddelen... ...	398	233	363	16	55	73
Leder en bereide vellen	4.037	429	2.932	233	100	179
Lederen schoeisel ...	479	229	123	19	40	46
Lederen handschoenen	97	11	0	45	27	19
Andere lederen artikelen (marokijnwerk, enz.)	904	169	141	71	92	79
Rubberartikelen ...	8.725	4.960	6.175	132	395	399
Papier en karton (inclusief behangpapier en artikelen uit papier en karton)	35.447	29.001	33.104	214	801	702
Gegraveerde of gedrukte boeken en muziek...	2.992	3.167	2.124	54	367	206
Andere artikelen der grafische kunst ...	12.534	1.820	1.766	74	109	93
Marmer-, pleister-, cement en steenwerk	136.760	67.882	54.338	111	227	225
Dakpannen, baksteen, tegels	557.560	358.806	309.886	51	188	165
Spiegelglas...	32.234	32.365	23.542	202	518	331
Vensterglas	154.648	132.667	114.368	228	977	785
Holglas	21.272	21.254	23.949	101	502	427

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) Exclusief de in vorige tabellen opgenomen textielproducten, metalen en metaalproducten.
(b) Gerectificeerde cijfers.

Ten opzichte van 1947, heeft de uitvoer van zekere bijzonder « gevoelige » consumptiegoederen, zoals de vernissen, de kleur- en verfstoffen, het schoeisel, de handschoenen, de andere lederen artikelen, de boeken, het marmer-, pleister-, cement- en steenwerk, het spiegel- en vensterglas en het holglas (1), in 1948 een afgetekende teruggang geboekt. Daarentegen, hebben andere producten, zoals de scheikundige producten en de rubberartikelen, hun stand van het vorige jaar gehandhaafd. Dit is insgelijks te wijten aan de door talrijke landen toegepaste discriminatiepolitiek.

AFDELING III. — SPECIALE HANDEL PER LAND VAN HERKOMST EN BESTEMMING

§ 1. — LANDEN VAN HERKOMST

Wat de invoer betreft, dient vooral, ten opzichte van 1947, de opvallende inkrimping van de uit de Verenigde Staten herkomstige import opgemerkt. Nochtans, blijft dit land, niettegenstaande deze teruggang, de eerste leverancier van de B. L. E. U.

Het Verenigd Koninkrijk neemt de tweede plaats in en Frankrijk, dat de derde plaats bekleedt, wordt van dichtbij gevolgd door Nederland dat ten opzichte van zijn aandeel in 1947 een merkelijke aanwinst boekt. Ten slotte, wordt Belgisch-Kongo, niettegenstaande een lichte toeneming van de invoer, uit dit land herkomstig, als leverancier naar de vijfde plaats verdrongen.

Daar de invoer uit Duitsland herkomstig, ten opzichte van het vorig jaar, een afgetekende aangroei vertoonde, verschoof dit land van de negende plaats in 1947 naar de zesde in 1948. Het economisch herstel van West-Duitsland sedert de in Juni 1948 doorgevoerde muntsanering, heeft ongetwijfeld de normalisering van het ruilverkeer met dit land ingezet, dat in 1936/1938 onder de leveranciers van de B. L. E. U. de tweede plaats innam.

Andere landen, waaronder Zweden, Argentinië, Brazilië, Denemarken en vooral de U. S. S. R. hebben hun afzet in de B. L. E. U. in ruime mate opgevoerd. Wat de U. S. S. R. betreft, vloeit de toeneming voornamelijk voort uit de aankopen van graangewassen, die in het raam van het met dit land afgesloten accoord werden gedaan. Aan de andere kant, valt de aangroei van de invoer, herkomstig uit Denemarken, aan belangrijke aankopen van boter toe te schrijven.

§ 2. — LANDEN VAN BESTEMMING

Wat de uitvoer betreft, blijkt dat Nederland zijn stand van voornaamste afnemer van de B. L. E. U. nog heeft versterkt : de uitvoer naar dit land vertegenwoordigt meer dan 15 % (naar waarde) van de globale uitvoer, tegenover 13 % in 1947 en circa 12 % in 1936/1938. Deze toeneming is niet uitsluitend het gevolg van de aanzienlijke behoeften, die Nederland heeft aan de door de Belgisch-Luxemburgse nijverheid voortgebrachte producten (voornamelijk staalproducten en machines), en van de gunstige voorwaarden, die voortspruiten uit de afschaf-

(1) Gevoelige inzinking van de waarde bij de uitvoer.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Invoer per land van herkomst

LAND VAN HERKOMST (a)	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)			Percentage van de totale invoerwaarde			Rangorde naar de waarde	
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947
1. Verenigde Staten van Amerika... ...	1.042	6.557	2.750	2.111	22.662	15.647	8,7	26,5	17,9	3	1
2. Verenigd Koninkrijk	1.070	372	375	2.033	7.932	8.478	8,4	9,3	9,7	5	3
3. Frankrijk ...	12.374	6.113	7.344	3.217	9.698	7.577	13,3	11,3	8,7	1	2
4. Nederland ...	4.549	2.815	2.870	2.095	5.022	7.189	8,6	5,9	8,2	4	5
5. Belg.-Kongo.	330	472	495	1.911	6.238	6.408	7,9	7,3	7,3	6	4
6. Duitsland (b).	6.106	3.051	5.072	2.750	2.282	5.196	11,4	2,7	5,9	2	9
7. Zwitserland...	20	57	76	271	3.445	3.762	1,1	4,0	4,3	15	6
8. Zweden... ...	680	2.530	3.504	436	2.942	3.716	1,8	3,4	4,3	12	7
9. Argentinië ...	1.170	480	560	1.302	2.865	3.666	5,4	3,3	4,2	7	8
10. Brazilië	145	218	196	334	2.015	2.223	1,4	2,4	2,5	14	11
11. Denemarken...	75	95	94	126	1.578	2.213	0,5	1,8	2,5	23	13
12. U. S. S. R. ...	1.123	148	547	721	377	2.199	3,0	0,4	2,5	10	–
13. Australië ...	184	156	115	836	2.016	2.092	3,5	2,4	2,4	8	10
14. Italië...	68	115	174	164	1.102	1.459	0,7	1,3	1,7	22	16
15. Canada	501	323	165	589	1.504	1.227	2,4	1,8	1,4	11	14
16. India en Pakistan	446	169	124	733	1.501	1.259	3,0	1,7	1,4	9	15
17. Iran	128	640	749	86	772	1.040	0,3	0,9	1,2	–	21
18. Curaçao... ...	166	825	734	101	900	975	0,4	1,1	1,1	–	18
19. Noorwegen...	432	193	158	244	838	931	1,0	1,0	1,1	17	19
20. Finland	415	325	288	270	835	806	1,1	1,0	0,9	16	20
21. Tsjechoslovakije.	44	102	34	237	1.693	724	1,0	2,0	0,8	18	12
22. Spanje	269	379	349	123	675	664	0,5	0,8	0,8	24	22
23. Portugal... ...	63	73	64	90	961	648	0,4	1,1	0,7	–	17
24. Uruguay ...	18	27	31	53	208	616	0,2	0,2	0,7	–	–
25. Zuid-Afrikaanse Unie.	50	58	91	168	590	607	0,7	0,7	0,7	21	23
26. Andere landen	2.953	1.572	1.831	3.222	4.908	6.096	13,3	5,7	7,0	–	–
Totaal ...	**34.421**	**27.865**	**28.790**	**24.223**	**85.559**	**87.418**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	--	--

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De landen zijn gerangschikt naar de orde van belangrijkheid der invoerwaarde in 1948.
(b) Deze post omvat, voor 1948, het totaal bedrag van de drie westelijke bezettingszones, van de Russische bezettingzone en van het Saargebied.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Uitvoer per land van bestemming

LAND VAN BESTEMMING (b)	Hoeveelheid (duizenden tonnen)			Waarde (millioenen franken)			Percentage van de totale uitvoerwaarde			Rangorde naar de waarde	
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947
1. Nederland ...	3.511	2.560	3.537	2.596	7.867	11.444	11,6	12,8	15,5	3	1
2. Frankrijk ...	7.366	2.592	2.332	3.749	7.638	6.869	16,8	12,4	9,3	1	2
3. Verenigd Koninkrijk... ...	2.133	782	827	3.105	6.055	6.665	13,9	9,8	9,0	2	3
4. Zwitserland...	299	1.003	1.039	566	4.558	4.458	2,5	7,4	6,0	8	4
5. Verenigde Staten van Amerika... ...	741	81	276	1.641	2.711	4.452	7,4	4,4	6,0	5	6
6. Zweden... ...	710	541	590	571	3.397	3.954	2,6	5,5	5,3	7	5
7. Argentinië ...	455	191	449	743	1.855	3.878	3,3	3,0	5,2	6	10
8. Duitsland (b).	3.253	475	1.559	2.497	945	3.402	11,2	1,5	4,6	4	12
9. Belg.-Kongo.	100	91	209	344	1.442	2.793	1,5	2,3	3,8	11	11
10. Denemarken...	70	245	261	132	2.139	1.998	0,6	3,5	2,7	24	7
11. Zuid-Afrikaanse Unie.	128	101	288	253	1.229	1.718	1,1	2,0	2,3	17	13
12. Portugal... ...	142	126	206	180	861	1.435	0,8	1,4	1,9	21	18
13. Italië...	465	680	98	269	1.997	1.229	1,2	3,2	1,7	14	9
14. India en Pakistan	140	44	112	392	697	1.151	1,8	1,1	1,6	10	19
15. Brazilië	90	219	123	255	979	1.074	1,1	1,6	1,5	15	17
16. Noorwegen ...	310	371	235	286	2.020	1.029	1,3	3,3	1,4	12	8
17. Tsjechoslovakije.	33	46	40	161	1.092	949	0,7	1,8	1,3	22	15
18. Egypte	133	169	153	254	1.187	927	1,1	1,9	1,3	16	14
19. Finland	188	192	118	223	1.091	914	1,0	1,8	1,2	18	16
20. U. S. S. R. ...	73	1	54	397	82	886	1,8	0,1	1,2	9	—
21. Australië ...	28	17	26	108	576	676	0,5	0,9	0,9	25	22
22. Joego - Slavië.	9	4	64	60	120	650	0,3	0,2	0,9	—	—
23. Canada	93	51	100	211	477	644	1,0	0,8	0,9	19	24
24. Polen	163	57	121	280	217	530	1,3	0,4	0,7	13	—
25. Andere landen	2.316	2.205	2.280	3.038	10.429	10.295	13,6	16,9	13,9	—	—
Totaal ...	**22.949**	**12.844**	**15.097**	**22.311**	**61.655**	**74.020**	**100,0**	**100,0**	**100,0**	—	—

Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.

(a) De landen zijn gerangschikt naar de orde van belangrijkheid der uitvoerwaarde in 1948.
(b) Deze post omvat, voor 1948, de cijfers van de drie westelijke bezettingszones, van de Russische bezettingszone en van het Saargebied.

fing der douanerechten aan de gemeenschappelijke grens, maar, vooral van de aanzienlijke credieten, die door de Nationale Bank aan de Nederlandsche Bank werden verstrekt. Er dient eveneens aangestipt dat Nederland, in het raam van het intra-Europees betalings- en compensatieaccoord, een merkelijk aandeel van de trekkingsrechten heeft bekomen, die de B. L. E. U. ter beschikking van de debiteurlanden gesteld heeft.

Frankrijk behoudt de tweede plaats, niettegenstaande het feit dat de uitvoer naar dit land geremd werd, ingevolge de schaarste aan Belgische franken, en een afneming vertoont, die zonder het hulpmiddel van de trekkingsrechten ongetwijfeld een veel grotere omvang zou hebben aangenomen.

Daar waar de uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk een matige toeneming aangeeft, loopt de afzet in Zwitserland lichtelijk terug. Dit spruit waarschijnlijk voort uit de stabilisatie van het peil der economische bedrijvigheid in dit land en uit de verzadiging van de binnelandse markt.

De gevoelige aangroei van de afzet in de Verenigde Staten (1), die voor een groot deel te danken is aan zekere factoren van voorbijgaande aard, zoals de behoeften aan staal en non-ferro metalen (lood, zink, tin) en de in dit land heersende hoogconjunctuur, is een mijlpaal op de weg naar de oplossing van het vraagstuk der dollarschaarste.

Tevens wordt er een belangrijke toeneming vastgesteld in de uitvoer naar Argentinië, Duitsland en Belgisch-Kongo.

In de loop van het tweede kwartaal van het jaar 1948, heeft Argentinië, ingevolge de uitputting van zijn dollarreserves, een belangrijk deel van zijn bestellingen aan de B. L. E. U. overgedragen. Deze onverwachte en uitgebreide kentering heeft diepgaande stoornissen teweeggebracht in de handelsbetrekkingen met dit land, dat, bij het jaareinde, zijn aankopen in de B. L. E. U. zelfs tijdelijk stopgezet heeft.

De toeneming van de voor Duitsland bestemde uitvoer kan worden verklaard door het herstel van het bedrijfsleven in de westelijke bezettingszones na de in Juni 1948 doorgevoerde muntsanering. Zo het rhythme van het herstel blijft aanhouden, zal Duitsland spoedig zijn vooroorlogse plaats onder de afnemers van de B.L. E. U. kunnen hernemen.

De in aanzienlijke mate toegenomen uitvoer naar Belgisch-Kongo getuigt van een gunstige hervatting van de handel. Niettegenstaande de verwezenlijkte vorderingen, schijnt de B. L. E. U. er evenwel nog niet in geslaagd te zijn, op de Kongolese markt, die thans in volle expansie is, de plaats in te nemen die haar toekomt.

De matige herneming van het ruilverkeer met de landen van Oost-Europa blijkt uit de cijfers van de uitvoer naar de U. S. S. R., Joego-Slavië en Polen. De leveringstermijnen, onder meer, hebben de uitvoering van zekere Russische bestellingen van kapitaalgoederen geremd.

De terugloop van de uitvoer naar andere landen, zoals Egypte, Noorwegen en Denemarken, is het gevolg van de schaarste aan Belgische franken. Niettegenstaande het aanwenden der trekkingsrechten in het raam van de Marshall-hulp, bleef het ruilverkeer met deze laatste twee landen sterk beperkt, voornamelijk wegens de onomwisselbaarheid van het pond sterling.

---

(1) In 1948 heeft de B. L. E. U. naar de Verenigde Staten onder meer voor 1.330 millioen fr. edelgesteenten (diamant), 874 millioen fr. textielproducten, 635 millioen fr. tin, 589 millioen fr. staal, 160 millioen fr. lood en 220 millioen fr. chemische producten (inclusief producten voor de fotografie en meststoffen) uitgevoerd.

Zoals reeds bij het begin van onderhavig hoofdstuk aangehaald, is het deficit van de globale handelsbalans der B. L. E. U., ten aanzien van 1947, merkelijk gedaald. Inderdaad, rekening gehouden met de subsidies bij de invoer, beloopt in 1948 het nadelig saldo, ten bedrage van circa 16 milliard fr., slechts ongeveer 18 % van de globale invoer, tegenover 31 % in 1947.

De wijzigingen, die in de loop van het jaar 1948, aan de samenstelling van zekere muntzones werden aangebracht, maken de studie van het verloop van de *handelsbalans per zone* moeilijk. Daarenboven worden de aankopen in een bepaalde muntzone soms betaald in een munt, die tot een andere zone behoort.

1. In 1948 was het voornaamste element in de evolutie van de handelsbalans de aanzienlijke slinking van het deficit ten opzichte van de *dollarzone* (1), die voornamelijk te danken is aan de inkrimping van de invoer, herkomstig uit de Verenigde Staten (2) en, in mindere mate, aan de toeneming van de uitvoer naar deze zone. De verbetering strekt nog verder dan uit een vluchtig overzicht zou blijken, aangezien bijna het ganse bedrag der importsubsidies op de invoer van met dollars aangekochte goederen slaat. Ten opzichte van het jaar 1947, is het nominaal deficit in dollars van 24,7 milliard fr. op 16,3 milliard fr. teruggevallen; wanneer er rekening wordt gehouden met de vermindering van de subsidies bij de invoer van goederen herkomstig uit Amerika, is de inkrimping van het deficit nog meer opvallend.

Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
Handelsbalans per muntzone in 1947 en 1948
(millioenen franken)

MUNTZONE	1947			1948		
	Invoer	Uitvoer	Saldo	Invoer	Uitvoer	Saldo
I. *Dollarzone.*						
Verenigde Staten van Amerika ...	22.662	2.711	- 19.951	15.647	4.452	- 11.195
Canada en New-Foundland... ...	1.599	480	— 1.119	1.364	644	— 720
Argentinië *(a)* ...	2.865	1.855	— 1.010	2.468	1.362	— 1.106
Andere republieken van Latijns Amerika *(b)*...	3.625	2.388	— 1.237	4.234	2.272	— 1.962
Duitsland *(c)*... ...	2.282	945	— 1.337	3.585	2.145	— 1.440
Andere landen ...	563	526	— 37	318	465	+ 147
Totaal	**33.596**	**8.905**	**- 24.691**	**27.616**	**11.340**	**— 16.276**

(a) Dollarzone tot in Juni 1948.
(b) In 1948, met uitzondering van de posten 2 en 3 van zone V.
(c) Dollarzone tot in September 1948. Sedert Juli 1948, zonder het Saargebied.

(1) Er werd geen rekening gehouden met het feit dat, van 15 December 1948 af, Turkije niet meer dient beschouwd als deel uitmakend van de dollarzone.

(2) Deze inkrimping vloeit hoofdzakelijk voort uit de in December 1947 genomen restrictiemaatregelen, die nochtans een zeer ruim karakter hadden, en uit de verschuivingen, die zich in zekere onzer voorzieningsbronnen hebben voorgedaan, bij voorbeeld wat de graangewassen betreft; daarenboven, heeft de geleidelijke verzadiging van de binnenlandse markt de vraag naar Amerikaanse producten sterk doen afnemen.

MUNTZONE (vervolg)	1947 Invoer	1947 Uitvoer	1947 Saldo	1948 Invoer	1948 Uitvoer	1948 Saldo
II. *Sterlingzone.*						
Verenigd Koninkrijk...	7.933	6.135	– 1.798	8.478	6.704	– 1.774
Andere landen van sterlingzone ...	5.092	5.380	+ 288	5.200	5.807	+ 607
Totaal sterlingzone	**13.025**	**11.515**	**– 1.510**	**13.678**	**12.511**	**– 1.167**
Derde landen ...	1.360	3.181	+ 1.821	1.469	2.389	+ 920
Totaal (inclusief derde landen)...	**14.385**	**14.696**	**+ 311**	**15.147**	**14.900**	**– 247**
III. *Continentale muntzones.*						
Franse Unie *(d)*...	10.104	8.386	– 1.718	8.108	8.077	– 31
Nederland en overzeese gebiedsdelen	5.992	8.096	+ 2.104	8.266	11.938	+ 3.672
Scandinavische landen	5.358	7.557	+ 2.199	6.860	6.985	+ 125
Zuid-Europa en overzeese gebiedsdelen	2.949	4.043	+ 1.094	2.963	3.800	+ 837
Zwitserland	3.445	4.558	+ 1.113	3.762	4.458	+ 696
Tsjechoslovakije ...	1.693	1.092	– 601	724	949	+ 225
Oost-Europa	1.574	1.623	+ 49	3.906	3.175	– 731
Oostenrijk	77	156	+ 79	177	260	+ 83
Duitsland *(c)*... ...	–	–	–	1.522	1.254	– 268
Totaal	**31.192**	**35.511**	**+ 4.319**	**36.288**	**40.896**	**+ 4.608**
IV. *Belgisch - Kongo en Ruanda-Urundi.*	**6.244**	**1.488**	**– 4.756**	**6.414**	**2.853**	**– 3.561**
V. *Andere republieken van Latijns Amerika.*						
Argentinië *(a)* ...	–	–	–	1.198	2.517	+ 1.319
Brazilië *(e)*	–	–	–	152	140	– 12
Chili en Colombia *(f)*	–	–	–	314	460	+ 146
Totaal	–	–	–	**1.664**	**3.117**	**+ 1.453**
VI. *Diverse Zones(h)*	**142**	**1.055**	**+ 913**	**289**	**914**	**+ 625**
Algemeen totaal ...	**85.559**	**61.655**	**– 23.904**	**87.418**	**74.020**	**– 13.398**
Subsidies bij de invoer *(g)*	4.090	–	– 4.090	2.600	–	– 2.600
Algemeen totaal (inclusief de subsidies)	**89.649**	**61.655**	**– 27.994**	**90.018**	**74.020**	**– 15.998**

(d) Inclusief het Saargebied van Juli 1948 af. Bron : Nationaal Instituut voor de Statistiek.
(e) Dollarzone tot in November 1948.
(f) Om redenen van vereenvoudiging werd er geen rekening gehouden met het feit dat, bij het begin van het jaar 1948, deze twee landen nog deel uitmaakten van de dollarzone.
(g) Voorlopige cijfers.
(h) Inclusief het scheepsproviand van de bezettingslegers in Duitsland.

Deze afneming dient in verband gebracht met de terugloop van het deficit van de globale handelsbalans, die, met inbegrip van de subsidies, teruggevallen is van 28 milliard fr. in 1947 op 16 milliard fr. in 1948. Daar waar het deficit voor het totaal ruilverkeer der B. L. E. U. met het buitenland in 1947 op weinig na gelijk was aan het onevenwicht van de balans ten opzichte van de dollarzone, vertoont het totaal tekort voor het jaar 1948 slechts 84 % van het deficit tegenover deze zone. Aan de andere kant, werd in 1948 een aanzienlijk deel van de in de U. S. A. gedane aankopen betaald met de binnen het raam van het Marshallplan verworven dollars.

2. Wat de *sterlingzone* aangaat, laten de globale cijfers, ten aanzien van 1947, slechts geringe afwijkingen uitschijnen. De oninwisselbaarheid van het pond sterling en het chronisch deficit van de betalingsbalans van de sterlingzone, ten opzichte van de Belgische muntzone, belemmeren in grote mate de uitbreiding van het ruilverkeer met de landen, die het pond als betaalmiddel aanwenden. Volgens het stelsel van de « *token imports* », bij voorbeeld, laat Groot-Brittannië in principe, slechts de aankoop toe van Belgische afgewerkte producten naar rata van 20 % der tijdens de vooroorlogse periode ingevoerde hoeveelheid.

3. Ten opzichte van de *continentale muntzones,* boekt het jaar 1948 een gevoelige aangroei van het ruilverkeer. Het boni is, ten aanzien van 1947, licht gestegen. De belangrijke wijzigingen worden hieronder weergegeven.

a) De terugloop van de invoer, herkomstig uit de *Franse muntzone,* heeft het in 1947 bestaande handelsdeficit bijna volledig doen verdwijnen. Dit heeft ongelukkig de schaarste aan Belgische franken, waaraan Frankrijk lijdt, doen toenemen, zodat, bij het jaareinde, de verzendingen naar dit land bijna volledig stopgezet waren.

b) Ten opzichte van de *zone van de gulden* is de toeneming van het handelsverkeer bijzonder belangrijk. Nederland, in zijn hoedanigheid van partner der Douane-overeenkomst, die sedert 1 Januari 1948 van kracht is, geniet bij de invoer het voordeel, dat aan dit land binnen het raam van genoemde overeenkomst werd toegestaan; bovendien, beantwoordt de Belgische productie tamelijk goed aan de behoeften van de Nederlandse markt aan basisproducten en kapitaalgoederen. Het aanzienlijk deficit van de Nederlandse betalingsbalans ten opzichte van België en de er uit voortvloeiende schaarste aan Belgische franken, vormen evenwel een ernstige hinderpaal voor de uitbreiding van de uitvoer van consumptiegoederen.

c) Niettegenstaande de toeneming van de invoer en de toekenning van trekkingsrechten, hebben de monetaire moeilijkheden een merkelijke terugloop van de uitvoer naar de *Scandinavische landen* meegebracht. Het zijn eveneens monetaire redenen, die de oorzaak zijn van het weinig hoog peil van het ruilverkeer met de landen van *Zuid-Europa.* Daarentegen, kon, wat *Oost-Europa* betreft, ingevolge het afsluiten van zekere handelsaccoorden, meer bepaald met Rusland, een vooruitgang worden geboekt.

d) Wat *Zwitserland* betreft, bleef het ruilverkeer op het peil van 1947 gehandhaafd met echter een lichte teruggang van de uitvoer en een vermindering van het gunstig saldo van de handelsbalans. Rekening gehouden met de dienstprestaties, het toerisme, de verzekeringen, de financiële diensten, is het saldo van de betalingsbalans nochtans ten voordele van Zwitserland.

e) Zowel voor de uitvoer als voor de invoer, neemt de handel met *Duitsland,* vooral met de Bizone, een merkelijke uitbreiding. Het vlugge herstel van het Duitse bedrijfsleven, dat aan deze evolutie ten grondslag ligt, valt eveneens samen met de terugkeer van de Duitse mededinging op de buitenlandse markten.

4. De uitvoer naar *Belgisch-Kongo,* al is hij toegenomen, ligt nog ver verwijderd van het peil dat kan en zou moeten bereikt worden.

5. Het slechter worden van de economische toestand in *Argentinië* en de uitputting van zijn dollarreserves hebben in de handelsbetrekkingen met dit land een diepgaande ommekeer teweeggebracht : van crediteurland is Argentinië in ruime mate debiteurland van de B. L. E. U. geworden. De hoge prijs van de Argentijnse uitvoer heeft ongelukkig de opslorping van dit onevenwicht verhinderd, hetwelk terzelfder tijd de afzetmogelijkheden in dit land in sterke mate heeft verengd.

*

* *

Samengevat, kan worden geconcludeerd dat, hoewel de vooruitgang van de Belgisch-Luxemburgse uitvoer in de loop van het jaar 1948 aan de globale stand van de handelsbalans ten goede gekomen is, zekere diepgaande evenwichtsverstoringen tot stand zijn gekomen of bevestigd werden. Zij staan voornamelijk in verband met de structuur en de aardrijkskundige verdeling van de uitvoer.

Afdeling V. — BETALINGSBALANS

De balans van het geheel der lopende financiële en kapitaaltransacties van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie met het buitenland wordt, voor het jaar 1948, met een deficit van 2,3 milliard fr. afgesloten, terwijl in 1947 het tekort ongeveer 4 milliard fr. bedroeg. Het deficit voor 1948 werd door voorafnemingen op de internationale betaalmiddelen van de Nationale Bank gedekt, waarbij de goudvoorraad werd ontzien, die met 1,2 milliard fr. is toegenomen, alsmede door de toeneming van de verplichtingen tegenover het buitenland.

Vergeleken met 1947 werd het deficit van de balans der lopende transacties merkelijk gereduceerd : het daalt van 13,3 milliard fr. in 1947 tot 7 milliard fr. in 1948; deze vooruitgang is te danken aan het herstel der handelsbalans, hetwelk voornamelijk tijdens het tweede halfjaar naar voren kwam. Om de vooruitgang, die ten opzichte van het vorig jaar geboekt werd, naar waarde te kunnen schatten, moet er rekening gehouden worden met het feit dat in 1947 de uit de militaire uitgaven der geallieerden voortvloeiende inkomsten 2,6 milliard fr. bereikt hadden, terwijl in 1948 dergelijke ontvangsten niet meer geboekt werden.

Er dient nog aangestipt dat het deficit van de post « Toerisme en reizigers » bijzonder hoog is in 1948; dit komt niet alleen voort uit het feit dat de ontvangsten gevoelig verminderd zijn ten opzichte van vorig jaar — ze dalen inderdaad van 1,7 milliard fr. tot 0,7 milliard fr. — maar ook uit het feit dat de uitgaven der Belgische toeristen, via de officiële bemiddeling der banken, aanzienlijker zijn geweest.

Algemene Betalingsbalans van de B. L. E. U. voor het jaar 1948
(milliarden franken)

POSTEN	Credit (ontvangsten)	Debet (uitgaven)	Saldo
I. *Lopende transacties :*			
Goederentransacties (F. O. B.)	75,45*(a)*	80,70*(b)*	– 5,25
Vervoer en aanverwante kosten	3,86*(c)*	7,45*(c)*	– 3,59
Verzekering	0,65	0,93	– 0,28
Toerisme en reizigers	0,72	2,82	– 2,10
Lonen en beroepsbezoldigingen (inclusief de grensarbeiders)	3,57	1,03	+ 2,54
Retributies in zake octrooien, auteursrechten, enz...	–	0,49	– 0,49
Schatkisttransacties, kanselarijonkosten en diversen	0,16	0,49	– 0,33
Inkomsten uit kapitaal (inclusief de overheidsontvangsten en -uitgaven)...	4,79	3,05	+ 1,74
Schenkingen :			
Fondsen v^r^ migranten, giften, steungelden	1,08	0,32	+ 0,76
Regeringsschenkingen	0,13	–	+ 0,13
Herstelbetalingen...	0,09	–	+ 0,09
Diversen...	0,64	0,95	– 0,31
Totaal lopende transacties...	**91,14**	**98,23**	**– 7,09**
II. *Vergissingen en weglatingen*...			– 0,28
Totaal (I + II)			**– 7,37**
III. *Kapitaaltransacties :*			
Repatriëring van tegoeden en achterstallige inkomsten	4,01	0,15	+ 3,86
Investeringen, leningen en aflossing van leningen op lange termijn (particuliere sector)...	2,28	1,99	+ 0,29
Leningen en aflossing van leningen (overheid)	3,61	0,96	+ 2,65
Door de E. C. A. toegekende voorwaardelijke giften en door de B. L. E. U. verleende netto-trekkingsrechten	1,76	2,50	– 0,74
Partiële aflossing van de schuld van de Belg. Regering tegenover de Britse Reg.	–	1,24	– 1,24
Schuldvordering in $ U. S. A. van de Trizone op de B. L. E. U.	0,25	–	+ 0,25
Totaal kapitaaltransacties...	**11,91**	**6,84**	**+ 5,07**
IV. *Goudtransferten :*			
Cessie en aankoop van goud (t/deviezen).	5,94	6,11	– 0,17
Cessie en aankoop van goud (tegen Belg. fr.)	0,51	1,56	– 1,05
Totaal (per saldo, toeneming van de goudreserves)	**6,45**	**7,67**	**– 1,22**
V. *Verloop van het deviezenbezit en van het tegoed in Belgische fr. op het buitenland :*			
— binnen het kader v.d. betalingsaccoorden :			
vermindering van het deviezenbezit ...	0,47	–	+ 0,47
vermind. v. de verplichtingen in B. fr.	–	0,19	– 0,19
— buiten het kader v.d. betalingsaccoorden :			
toeneming van het deviezenbezit... ...	–	0,86	– 0,86
toeneming van de verplichtingen in Belg. fr.	4,10	–	+ 4,10
Netto-saldo			**+ 3,52**
Totaal (III + IV + V)			**+ 7,37**

Bron : Nationale Bank van België. Studiedienst.

(a) Inclusief 83 millioen fr. voor « off shore »- leveringen en 230 millioen fr. voor ruiltransacties.
(b) Inclusief 301 millioen fr. voor « Government procurement » en 230 millioen fr. voor ruiltransacties.
(c) Inclusief 633 millioen fr. voor scheepsproviand.

Het saldo van de kapitaaltransacties heeft het mogelijk gemaakt het deficit van de lopende transacties met 5 milliard fr. te reduceren. De netto-toeneming van de overheidsschuld ten opzichte van het buitenland was zeer gering namelijk ongeveer 1,4 milliard fr. Wat de repatriëring van de tegoeden en achterstallige inkomsten betreft, hoewel geringer dan in 1947, blijven zij toch op een hoog peil.

Kortom, de globale betalingsbalans van 1948 laat toe de terugkeer vast te stellen naar een meer normale toestand; dit blijkt uit de verlaging van het deficit der handelsbalans en uit de vermindering van de repatriëring van tegoeden en achterstallige inkomsten. Wat de balans der lopende betalingen per muntzone betreft, blijft er onevenwicht heersen; het deficit met de dollarzone bestaat nog, maar is minder groot dan in 1947.

HOOFDSTUK II

BELGISCH-NEDERLANDS-LUXEMBURGSE UNIE

Op 1 Januari 1948 is de Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Douane-Overeenkomst van kracht geworden. De Regeringen van de drie landen streven er naar, door middel van administratieve en economische maatregelen, trapsgewijze een economische Unie op te bouwen. Uit dien hoofde, is het van belang een overzicht te geven van de economie der twee partners. De drie afdelingen van onderhavig hoofdstuk hebben respectievelijk betrekking op de economie van het Groothertogdom Luxemburg, op de Nederlandse economie en op de voorbereiding van de Economische Unie.

AFDELING I.

ECONOMIE VAN HET GROOTHERTOGDOM LUXEMBURG (1)

Ingevolge de nauwe banden, die tussen de economieën van België en Luxemburg bestaan, was de toestand der twee landen in 1948 zeer gelijklopend.

De budgetaire positie van het Groothertogdom is verbeterd; de ramingen voor 1949 laten een licht overschot van de buitengewone uitgaven uitschijnen, doch het evenwicht van de gewone uitgaven blijkt bereikt.

Begrotingsraming van het Groothertogdom Luxemburg voor 1949

(duizenden Luxemburgse franken)

OPSOMMING	Gewone begroting	Buitengewone begroting	Totaal
Ontvangsten	1.951.819	1.154.112	3.105.931
Uitgaven	1.946.451	1.436.600	3.383.052
Saldo	+ 5.368	— 282.488	— 277.121

Bron : Dienst voor Economische Studiën en Documentatie van het Ministerie van Economische Zaken (Groothertogdom Luxemburg).

(1) Met de medewerking van de Dienst voor Economische Studiën en Documentatie van het Ministerie van Economische Zaken van het Groothertogdom Luxemburg.

Evenals in België, had de opheffing van de verschillende prijsreglementeringen en van zekere subsidies het indexcijfer der levensduurte doen stijgen en dientengevolge moesten in een groot aantal bedrijfstakken loonsverhogingen worden toegestaan.

De hoofdkenmerken van de productie worden hieronder opgesomd. In de nijverheidstakken, die investeringsgoederen voortbrengen, wordt een uitbreiding waargenomen, terwijl de industrieën, die consumptiegoederen voortbrengen, zoals in België, hun bedrijvigheid hebben moeten inkrimpen.

Ingevolge de herneming van de uitvoer en de vermeerdering van de inlandse consumptie, is de voortbrenging van ijzererts, in verhouding tot 1947, met 70 % aangegroeid. Niettemin vertegenwoordigt de productie van 3,4 millioen t in 1948 amper 65 % van het gemiddelde van 1929/1939.

In de ijzer- en staalnijverheid, steeg het aantal in bedrijf genomen hoogovens van 18 tot 25. Onderstaande tabel geeft een idee van de merkwaardige vlucht, die de productie in 1948 heeft genomen.

IJzer- en staalnijverheid van het Groothertogdom Luxemburg
(tonnen)

JAARTAL	Gietijzer		Staal		Gewalste producten	
	Totaal	Maand-gemiddelde	Totaal	Maand-gemiddelde	Totaal	Maand-gemiddelde
1937	2.512.495	209.375	2.510.234	209.186	2.060.389	171.699
1938	1.550.703	129.225	1.436.505	119.708	1.184.310	98.693
1947	1.818.160	151.513	1.714.297	142.858	1.401.559	116.797
1948	2.624.186	218.682	2.452.844	204.404	1.972.974	164.415

Bron : Groupement des Industries Sidérurgiques du Grand-Duché de Luxembourg.

Het aantal arbeidskrachten in de ijzer- en staalnijverheid en in de mijnindustrie steeg van 17.628 in December 1947 tot 21.539 in December 1948.

De productie van electrische stroom heeft een afgetekende toeneming gekend : 581.043.637 kWh in 1948, tegenover 413.225.000 kWh in 1947.

Ingevolge de contingenterings- en wisselmaatregelen, hebben de gieterijen en constructiewerkplaatsen zekere van hun traditionele afzetgebieden verloren. Het programma tot wederuitrusting van de Luxemburgse ijzer- en staalfabrieken heeft er gelukkig toe bijgedragen de productie van de constructiewerkplaatsen op een normaal peil te handhaven, hetwelk min of meer met dit van 1938 overeenstemt.

De ledernijverheid ondergaat een vrij ernstige crisis : de bedrijfsbezetting bereikt er slechts circa 50 %, ten opzichte van 1938.

De verkoopslapte was nog veel groter in de handschoenenindustrie, die te strijden had met de door zekere koperslanden gevolgde prohibitieve douanepolitiek.

In de textielnijverheid, de kledingindustrie en de confectie deed de buitenlandse mededinging zich in 1948 scherp gevoelen, alhoewel, vergeleken met 1947, de inkrimping van de productie geen al te onrustwekkende verhouding heeft aangenomen. De exportmogelijkheden zijn echter gevoelig verminderd.

Wat de bouwmaterialen betreft, heeft alleen de cementnijverheid een bemoedigende activiteit gekend. In het bouwbedrijf heerste een sterke activiteit. De productie van ceramiektegels heeft in 1948 deze van het jaar 1938 geëvenaard. Nochtans, ondergaat deze nijverheidstak steeds meer de mededinging van de vervangingsproducten. Ten gevolge van de beperkingen op het gebied van de wissel en van de door zekere landen genomen protectionistische maatregelen, bleef de toestand van de plateelbakkerijen zeer precair; ten opzichte van 1938, bereikte de bedrijfsbezetting er met moeite 60 %. Hetzelfde geldt voor de leigroeven, waarvoor de Duitse markt als verloren geldt.

Vergeleken met 1947, hebben alle voedingsbedrijven een teruggang gekend. De bedrijfsbezetting schommelde in de brouwerijen tussen de indexcijfers 52 en 60, ten opzichte van 1938. De fabrieken voor deegwaren hebben slechts op 57 % van hun normale productiecapaciteit gewerkt. Daar de vraag aanzienlijk geslonken is, hebben de bedrijven, die schuimwijn en aethylalcohol voortbrengen, een critische periode meegemaakt. De margarinenijverheid ondervindt moeilijkheden bij de afzet van haar producten; vooral de uitvoer naar België heeft nog niet het vooroorlogse peil bereikt.

In het algemeen, in zake landbouwvoortbrenging, mag 1948 als een normaal jaar beschouwd worden : de lichte afneming van de akkerbouwproductie wordt ruimschoots gecompenseerd door de aangroei van de veeteelt. De behoeften worden gedekt naar rata van 100 % voor de melk, de boter en de aardappelen; van 75 % voor het graan, wat normaal is; van 75 tot 80 % voor het vlees, wat lager is dan vóór de oorlog. De productie van eieren was insgelijks onvoldoende, waardoor de invoer er van noodzakelijk werd.

In hun geheel genomen, bevestigen de verschillende hierboven onderzochte elementen dat de Luxemburgse economie de voordelen en de moeilijkheden van de Belgische economie, waaraan zij nauw verbonden is, heeft meegemaakt.

AFDELING II. — NEDERLANDSE ECONOMIE (1)

§ 1. — AMERIKAANSE HULP EN HERSTEL VAN DE ECONOMIE

Bij voortzetting, in 1948, van de tot dan toe gevolgde economische politiek, zou er in de betalingsbalans een deficit ten belope van 2 milliard gulden hebben bestaan. Om een drastische beperking van de invoer, met al de er uit voortvloeiende nadelige gevolgen, te vermijden, dienden opnieuw omvangrijke credieten aan het buitenland aangevraagd. Nochtans, kon op deze weg niet oneindig verder gegaan worden. Tot einde 1947 werden talrijke leningen en credieten opgenomen : Nederland ontving een bedrag van 1 milliard gulden aan kortlopend en een bedrag van 1,5 milliard gulden aan langlopend krediet (2). Bovendien, moest, tot het einde van het eerste kwartaal van 1948, een bedrag van circa 600 millioen gulden buitenlands bezit worden verkocht en verminderde de goud-

(1) Met de medewerking van de Afdeling Economisch Onderzoek van het Departement van Economische Zaken (Nederland).

(2) Ultimo 1947 was 300 millioen gulden van het kortlopend crediet afgelost, terwijl 500 millioen gulden op het langlopend crediet beschikbaar bleef.

voorraad met 600 millioen gulden. Op 1 Januari 1948 bedroeg het dollar-incasso van de « Nederlandse Bank » nog slechts 15 millioen $ (1).

Ten dien opzichte, heeft de Marshall-hulp op het gepaste ogenblik redding gebracht; zij heeft toegelaten de invoer op hetzelfde peil als in 1947 te handhaven. Daar zij echter slechts op 1 April 1948 een aanvang nam, had het land, tijdens de eerste maanden van het jaar, nog met overgangsmoeilijkheden te strijden; deze hebben onder andere nieuwe goudafgiften, leningen op goud en opeisingen van effecten noodzakelijk gemaakt.

Van de 327 millioen $ aankoopvergunningen, voor de periode 1948 door de E. C. A. toegekend, werden in 1948 200,2 millioen $ werkelijk aangewend.

Bijgevolg kunnen de gunstige resultaten, die hieronder worden toegelicht, in ruime mate aan het E. H. P. worden toegeschreven. Een berekening door het *Centraal Planbureau* opgemaakt, heeft uitgewezen dat, dank zij de Marshall-hulp, de totale consumptie 10 % en de netto-investeringen 50 % hoger waren dan zonder deze hulp mogelijk ware geweest. Deze investeringen hebben zowel op de uitbreiding van het productie-apparaat als op het opnieuw aanleggen der voorraden betrekking.

§ 2. — PRODUCTIE

Het jaarindexcijfer van de industriële productie steeg van 74 in 1946 tot 94 in 1947 en tot 113 in 1948 (2). Het maandindexcijfer bereikte 125 in December.

Daar het peil van de tewerkstelling hoger ligt, heeft de arbeidsproductiviteit haar vooroorlogs niveau nog niet herwonnen; nochtans, werd einde 1948 een lichte verbetering waargenomen.

Indexcijfers van de productie, de tewerkstelling en de productiviteit in de Nederlandse industrie *(a)*

(1938 = 100)

OPSOMMING	1945	1946				1947				1948			
	4de kwartaal	1ste kwartaal	2de kwartaal	3de kwartaal	4de kwartaal	1ste kwartaal	2de kwartaal	3de kwartaal	4de kwartaal	1ste kwartaal	2de kwartaal	3de kwartaal	4de kwartaal
Productie	58	61	67	78	89	84	91	95	107	104	110	112	125
Tewerkstelling ...	85	95	102	109	114	117	121	124	128	133	136	137	140
Arbeidsproductiviteit	60	65	65	72	79	72	75	76	84	78	81	82	89

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek (Nederland).

(a) Exclusief het bouwbedrijf.

(1) Nota inzake de deviezenpositie, 31 Maart 1948, blz. 15.
(2) Basis 1938 = 100. Exclusief het bouwbedrijf.

Het productiepeil is in 1948 verschillend volgens de industrietakken. De productie van steenkolen bevindt zich op het indexcijfer 82, de voortbrenging van bouwmaterialen op het indexcijfer 95, terwijl het bouwbedrijf, dat in het industrieel productie-indexcijfer niet werd opgenomen, slechts het indexcijfer 70 bereikt. Inclusief het bouwbedrijf, benadert het industrieel productie-indexcijfer ongeveer 105 (1).

De productie van aardolie van de in de sinds 1945 geëxploiteerde *Coevordenvelden* voorziet reeds voor 20 % in de behoeften van Nederland, hetgeen als merkwaardig kan worden beschouwd. De voedingsnijverheid heeft haar vooroorlogs peil nog niet bereikt : de productie van gecondenseerde volle melk en van boter bereikt slechts het indexcijfer 70, deze van kaas 77 en deze van poedermelk 87.

De landbouwproductie heeft belangrijke vorderingen gemaakt, maar zij blijft nog steeds onvoldoende.

Raming van de oogstopbrengst
(duizenden tonnen)

JAARTAL	Tarwe	Rogge	Gerst	Haver	Peulvruchten	Aardappelen	Suikerbieten
1938	434	551	140	447	137	2.843	1.520
1939	417	603	146	449	186	3.050	1.716
1946	359	456	176	425	80	4.245	1.705
1947	194	318	179	339	62	4.611	1.578
1948	306	382	138	316	46	5.870	1.893

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek (Nederland).

Het verkeer heeft de evolutie van de productie gevolgd : de hoeveelheid goederen vervoerd door de binnenscheepvaart, het wegverkeer en het spoor heeft het peil van 1938 overtroffen.

Zoals tijdens de voorgaande jaren, bestond er practisch geen werkloosheid : per 31 December 1948 werden 44.800 geregistreerde volledig werklozen en 25.100 geregistreerde D. U. W.-arbeiders geteld (2). De sociale vrede heeft van zijn kant de voortbrenging bevorderd; het aantal ingevolge stakingen verloren werkdagen bedroeg slechts 131.394, tegenover 203.399 in 1947.

Dank zij de gestegen productie, kon de reglementering van de distributie in verschillende sectoren worden opgeheven en de prijscontrôle op talrijke producten losser worden.

§ 3. — Buitenlandse handel

Alhoewel, ten opzichte van vorig jaar, het deficit van de handelsbalans in 1948 is ingekrompen, toch is het evenwicht nog verre van bereikt.

(1) Memorie van Antwoord aan de Eerste Kamer op hoofdstuk X der Rijksbegroting 1949.
(2) D. U. W. -arbeiders (Dienst Uitvoering Werken) zijn werklozen, die door de overheidsdiensten worden tewerkgesteld. Bovendien, waren nog ongeveer 100.000 man bij het leger in dienst gehouden.

Handelsbalans van Nederland

TIJDVAK	Invoer (millioenen guldens)	Uitvoer (millioenen guldens)	Saldo (millioenen guldens)	Dekkings-percentage
1938 Jaar	1.414	1.038	376	73
1946 Jaar	2.145	785	1.360	37
1947 Jaar	4.253	1.859	2.394	44
1948 1ste kwartaal...	1.126	512	614	46
2de kwartaal...	1.226	667	559	54
3de kwartaal...	1.262	652	610	52
4de kwartaal...	1.305	839	466	64
1948 Jaar	4.921	2.670	2.251	54

Bron : Centraal Bureau voor de Statistiek (Nederland).

De uitvoer van Nederland wordt belemmerd, omdat hij voor een groot deel is samengesteld uit luxe-producten of uit goederen, die als niet-essentieel worden beschouwd. Het belang door de elementaire hoofdzakelijke behoeften ingenomen, heeft deze artikelen in grote mate uit de internationale handel verdrongen, zodat de mededinging er nog scherper werd dan op de grondstoffenmarkt. Bovendien, daar waar afzetgebieden voorhanden zijn, blijft de voortbrenging in gebreke : dit geldt, bij voorbeeld, voor de kas.

Daar de deviezenschaarste de nodige invoer van veevoeder niet toeliet, bedroeg, in 1948, het volume van de uitgevoerde dierlijke producten nog amper 33 % van het gemiddelde der jaren 1937/1938.

De Nederlandse Regering heeft zich ingespannen om door een industrialisatie-politiek aan het fundamenteel onevenwicht van de handels- en betalingsbalans een einde te stellen.

Het bedrag van de netto-investeringen laat toe zich rekenschap te geven van de inspanningen, die tot het bereiken van dit doel werden gedaan. In 1948 beliepen de investeringen 2,09 milliard gulden en de ontwerpen voor 1949 worden op 2,17 milliard gulden, waarvan 950 millioen ten behoeve van de nijverheid, geraamd. De industriële investeringen bedroegen 700 millioen gulden in 1947 en 800 millioen gulden in 1948.

In de ontoereikende voortbrenging van Nederlandse producten, die traditioneel naar België worden uitgevoerd, lag één der oorzaken besloten van het deficit der handelsbalans tussen de twee landen. Bovendien, wordt de Nederlandse afzet, in het algemeen, gehinderd door de verzadiging van de Belgische markt.

In dit opzicht, heeft het handhaven van de contingenten en vergunningen niet toegelaten zich een idee te vormen van de invloed, die de opheffing van het douane-tarief op het Nederlands-Belgisch handelsverkeer heeft uitgeoefend.

§ 4. — Monetaire toestand, prijzen en lonen

Alhoewel het budgetair evenwicht nog niet verwezenlijkt werd, dient er evenwel gewezen op een duidelijke tendens tot verbetering. Ingevolge de kente-

ring in de politiek, die in zake subsidies werd gevoerd, vertoonde het begrotingsdeficit een neiging tot gevoelige vermindering.

Het besnoeien van de subsidies bracht nochtans enkele prijsstijgingen, inzonderheid van brood, suiker, varkensvlees en van anthraciet, alsook een loonsverhoging teweeg. Een toeslag van 1 gulden per week of 4,50 gulden per maand werd toegekend aan diegenen, die een jaarlijks inkomen genieten, lager dan 3.700 gulden. Doch de producenten mochten deze loonsverhoging niet in de prijsberekening opnemen; om de daaruit voortspruitende last te compenseren, heeft de Regering het inzicht te kennen gegeven fiscale verminderingen toe te staan.

Tijdens het jaar 1948 steeg de geldsomloop van 6.954 tot 7.332 millioen gulden. Rekening gehouden met de stijging van de prijzen en van de productie mag geconcludeerd worden dat de inflatoire druk is afgenomen.

De E. H. P.-hulpverlening heeft een deflatorische invloed uitgeoefend: de tegenwaarde in guldens van de rechtstreekse hulp, onder vorm van giften toegekend, wordt op een speciale rekening bij de « Nederlandsche Bank » gestort en dient niet tot financiering van het budgetair tekort.

De inflatoire druk uitgaande van de door de spaarkassen verrichte terugbetalingen is, ten gevolge van de uitputting der reserves, afgenomen. Andere elementen, die een inflatoir karakter hadden kunnen insluiten, waren de credieten verstrekt aan Indonesië en aan de Nederlands-Indonesische Maatschappij tot Financiering van het Economisch Herstel van Indonesië. Doch, in het algemeen, schijnt het inflatiegevaar geweken; deze tendens zal nog worden verscherpt, wanneer de artificiële elementen in zake prijsvorming zullen opgehouden hebben te bestaan.

De politiek van goedkoop geld kon zonder grote moeilijkheden verder worden toegepast; dit blijkt o. m. uit de recente conversie van de 3 % en 3 ½ %-lening van 1938 in een 3 % kortlopende en een 3 ¼ % langlopende lening (1).

*

* *

Ten opzichte van 1947 is dus de economische toestand van Nederland merkelijk verbeterd. De industriële productie heeft het vooroorlogse peil overtroffen. Het tekort van de betalingsbalans is van 1.632 millioen gulden in 1947 tot 1.390 millioen gulden in 1948 teruggelopen. Het dollartekort is insgelijks ingekrompen en daalde van 1.303 millioen gulden tot 1.007 millioen gulden.

Het nationaal vermogen, dat sedert de oorlog was afgenomen, is in 1948 met 0,54 milliard gulden aangegroeid; voor 1949 wordt een toeneming van 1,18 milliard gulden voorzien. Het aandeel van de E. H. P. was in dit herstel van overwegende invloed.

AFDELING III. — BELGISCH-NEDERLANDS-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE

Het jaar 1948, dat ook het eerste jaar is waarin de Douane-Overeenkomst tussen Nederland en de B. L. E. U. van kracht werd, stond in het teken van de

(1) De conversie had betrekking op 1,5 milliard gulden.

voortzetting der voorbereidende werkzaamheden tot de verwezenlijking van de Economische Unie.

Na de Conferentie der Ministers van de drie landen, einde Januari gehouden, hebben de werkzaamheden en de besprekingen van de organen der Douane-Overeenkomst het mogelijk gemaakt aan de ministeriële vergadering op het « Château d'Ardenne », begin Juni, het probleem der Economische Unie in zijn geheel te bestuderen. Een accoord werd er bereikt omtrent de noodzakelijkheid volgende voorwaarden, die voor het bestaan ener dergelijke Unie onontbeerlijk geacht worden, in de kortst mogelijke tijdspanne, en indien mogelijk vóór 1 Januari 1950, te vervullen :

a) terugkeer tot een stelsel van vrije consumptie;
b) progressieve inkrimping der subsidies aan de productie en aan de consumptie;
c) mededeling en coördinatie der investeringsontwerpen;
d) gelijklopende fiscale en sociale politiek;
e) budgetair evenwicht.

Uit navolgend overzicht, dat een uiteenzetting geeft van de werkzaamheden der drie Raden van de Douane-Overeenkomst, blijken de inspanningen en de vooruitgang, die in 1948 op deze weg zijn verwezenlijkt.

§ 1. — Administratieve Raad der Douaneregelingen

Daar het geheel der voorstellen van het verslag in zake unificatie der accijnzen, verslag dat in April 1947 is neergelegd, voor de onmiddellijke toekomst onaanvaardbaar werd geacht, uit hoofde namelijk van de budgetaire en sociale gevolgen er van, werden nieuwe voorstellen gedaan, die de instemming der drie Regeringen hebben weggedragen. Een accoord tot gedeeltelijke eenmaking der accijnsrechten werd op 16 December 1948 te 's-Gravenhage ondertekend (1). Het voorziet voor België :

a) afschaffing van de accijnsrechten op koffie, benzol, azijnzuur, azijn, mineraal water en limonade;
b) vermindering van de accijnsrechten op bier, sigarillo's en rooktabak;
c) verhoging van de accijnsrechten op sigaretten.

Een accoord kon niet bereikt worden in zake de eenmaking van de accijnsrechten op alcohol, lucifers, benzine en suiker; de eenmaking van het systeem en van de tarieven der overdracht- en factuurtaxes kon niet tot stand gebracht worden.

§ 2. — Raad voor de Handelsaccoorden

De Raad heeft het voor de periode van 1 Juli 1947 tot 30 Juni 1949 gesloten Belgisch-Nederlands handelsaccoord van dichtbij gevolgd; hij heeft op de geleidelijke harmoniëring der handels- en betalingsaccoorden met derde landen aangestuurd, o.m. door de aanwezigheid van een waarnemer van het partner-land bij de besprekingen aan te bevelen.

---

(1) Voor de toepassing van dit akkoord, dat aan de Wetgevende Kamers diende voorgelegd, werd de datum van 1 April 1949 voorgesteld.

§ 3. — Raad der Economische Unie

Het hierna volgend overzicht is gewijd aan de werkzaamheden der voornaamste commissies van de Raad der Economische Unie.

1. *Commissie voor Industrie en Handel.*

Tijdens het afgelopen jaar, werd door tussenkomst van deze commissie herhaaldelijk op de procedure der voorafgaande raadpleging beroep gedaan (1); van Belgische zijde werd een ruim begrip getoond voor de door Nederland voorgelegde expansieontwerpen; deze hadden vooral betrekking op de staal-, rubber- en ceramiekindustrieën.

De Commissie voor Industrie en Handel heeft voor het onderzoek van speciale vraagstukken diverse sub-commissies opgericht. Onder deze vraagstukken dienen vernoemd : de economische reglementering en organisatie, de economische bedrijvigheid der vreemdelingen, de reglementering der handelsmisbruiken, de handels- en nijverheidseigendom.

2. *Commissie voor de Coördinatie der Investeringen.*

Een speciale commissie werd opgericht om de vergelijking en het eventueel in overeenstemming brengen van de programma's voor particuliere en openbare investeringen in de deelnemende landen voor te bereiden.

3. *Commissie voor Landbouw, Voedselvoorziening en Visvangst.*

De problemen opgeworpen door de coördinatie der in de drie landen gevoerde landbouwpolitiek en de voorbereiding van het regime omtrent de handel in landbouwproducten tussen de drie landen van de toekomstige unie maken het studieobject uit van deze Commissie. De werkzaamheden werden als volgt onder verschillende subcommissies verdeeld; prijzen, technische vraagstukken, algemene landbouwproblemen, landbouw- en voedingsindustrieën, voeding, grote cultures, veestapel en vlees, zuivelproducten, tuinbouw, vogelkwekerijen en eieren, visvangst.

4. *Commissie voor Prijzen en Lonen.*

Deze Commissie heeft zich vooral bezig gehouden met de studie van de eerste twee punten opgenomen in het Protocol van het « Château d'Ardenne », en dit in samenwerking, wat de terugkeer tot de vrije consumptie betreft, met de Commissie voor de Verdeling en Prioriteiten.

Er werd vastgesteld dat het verschil, dat nog bestaat in het voorzieningsniveau der twee landen, een hinderpaal uitmaakte voor de verwezenlijking van de Unie, des te meer daar dit de Nederlandse Regering noodzaakte een tamelijk strakke prijsregelende politiek te voeren. De verzachting en de opheffing der reglementeringen worden er bepaald door de verbetering van de voorziening, die ruimschoots zal worden vergemakkelijkt en bespoedigd door een buitenlandse financiële hulp, inzonderheid door de Marshall-hulp, die terzelfder tijd het herstel van de inlandse voortbrenging zal ten goede komen.

(1) *De Belgische Economie in 1947, op. cit.*, blz. 220.

Met uitzondering van het interventiestelsel der monopolies en van het Landbouwegalisatiefonds in Nederland, zijn de in de drie landen nog bestaande subsidies niet het uitvloeisel van een welbewuste politiek; zij werden inderdaad door de gevolgen van de oorlog opgelegd. Het is dus normaal, dat zij verdwijnen met de oorzaken, die tot hun ontstaan aanleiding hebben gegeven. Aldus heeft Nederland tijdens het afgelopen jaar, met een zekere vertraging, te wijten aan de omstandigheden waarin dit land zich bevond, een belangrijke stap gedaan tot het afschaffen der subsidies, waardoor het veel dichter bij België-Luxemburg gekomen is.

De vergelijkende studie der absolute en relatieve niveau's van groot- en kleinhandelsprijzen, heeft uitgewezen dat de verschillen een neiging tot afnemen vertonen; er mag aangenomen worden dat, na de afschaffing der laatste interventies en reglementeringsmaatregelen, er, van dit standpunt uit, geen hinderpaal meer zal bestaan tot de vrijmaking van de goederenruil.

5. *Commissie voor de Verdeling en Prioriteiten.*

Deze Commissie heeft met de Commissie voor Prijzen samengewerkt aan de studie tot geleidelijke afschaffing van de reglementering en rantsoenering der goederen; zij heeft zich eveneens bezig gehouden met de gelijkschakeling van alle der binnen het raam van de Douane-Overeenkomst getroffen reglementeringen.

6. *Commissie voor Sociale Vraagstukken.*

Een speciale Commissie werd opgericht ten einde de sociale problemen te onderzoeken, inzonderheid de vraagstukken die verband houden met de sociale veiligheid, de arbeidswetgeving en met de werkkrachten. Deze Commissie zal ook, in samenwerking met de Commissie voor Prijzen en Lonen, de lonen in de drie landen vergelijken.

7. *Commissie voor Monetaire Vraagstukken.*

Deze Commissie heeft de studie van de inwisselbaarheid der munten tot opdracht gekregen. Daartoe heeft zij al haar aandacht besteed aan navolgende vraagstukken : het intern monetair evenwicht, het begrotingsevenwicht, het qualitatief en quantitatief evenwicht der betalingsbalans. Zij moet ook de toekomstige organisatie van het deviezen- en wisselstelsel der Benelux-Unie voorbereiden.

8. *Commissie voor de Directe Belastingen.*

De Commissie is de mening toegedaan dat de eenmaking van de wetgeving op de directe belastingen zich niet opdringt; zij is echter van oordeel dat grotere afwijkingen, dan deze die thans bestaan, moeten vermeden worden. Haar werkzaamheden zijn er op gericht de best mogelijke coördinatie te verzekeren.

9. *Commissie voor Transport- en Havenvraagstukken.*

De Commissie heeft zich aangesloten bij het principe van de gelijkheid der havenrechten. Door haar tussenkomst zijn de Regeringen gezamenlijk opgetreden om de afleiding van het Rijnverkeer naar Duitse havens te verhinderen. Accoorden werden bereikt omtrent het vervoer van zand en grint, het slepen op de Boven-Rijn, de sluizen van het kanaal van Zuid-Beveland, de Vlakebrug, de tolformaliteiten

te Esschen en te Lanaken. Voor de Scheldevraagstukken werd een technische subcommissie opgericht.

Onder de vraagstukken, die einde 1948 nog geen definitieve oplossing hadden gevonden, dienen aangestipt : de sleepkosten op de Beneden-Rijn en in Zeeland, de concurrentie tussen de loodsdiensten, het Moerdijkkanaal, het kanaal van Terneuzen en de stop van Lanaken.

10. *Commissie voor de Coördinatie van de Statistieken.*

Een stelselmatig onderzoek van de problemen, die betrekking hebben op de coördinatie der statistieken werd ondernomen, o. m. op het gebied van de prijzen, de lonen, de handel, enz. De Commissie heeft ook voorgesteld in 1949 een statistisch jaarboek der Benelux-landen uit te geven.

11. *Commissie voor Economische Samenwerking.*

Deze Commissie heeft als voornaamste opdracht, enerzijds, de coördinatie te verzekeren van de rapporten, die afzonderlijk aan de Europese Organisatie voor Economische Coördinatie dienen voorgelegd en, anderzijds, de elementen te bepalen voor de door de Benelux-landen aan te nemen houding bij de voorstelling en de verdediging der gezamenlijke verslagen.

HOOFDSTUK III

AMERIKAANSE HULP EN EUROPESE ECONOMISCHE SAMENWERKING

In een redevoering uitgesproken te Harvard, op 5 Juni 1947, heeft de heer G. Marshall, Staatssecretaris van de Verenigde Staten, de economische toestand van Europa geschetst en de moeilijkheden beklemtoond, die het vraagstuk der internationale betalingen deed oprijzen, in het bijzonder de financiering van de invoer herkomstig uit het Westelijk Halfrond. Hij heeft aan de Europese landen voorgesteld de omvang van hun huidige behoeften te ramen en gemeenschappelijk de maatreglen te bestuderen, die moeten genomen worden om, met de eventuele financiële hulp van de Verenigde Staten, tot het herstel van de Europese economie te komen.

Dit aanbod tot hulpverlening gaf in Juli 1947 aanleiding tot de Parijse Conferentie der XVI. Deze laatste stelde een verslag op en een Comité werd er mee belast de resultaten van haar werkzaamheden aan de Amerikaanse autoriteiten voor te dragen. De voorstellen der XVI werden door diverse commissiën onderzocht en leidden, ten slotte, in April 1948, tot de goedkeuring van de *Economic Cooperation Act of 1948* (1).

Aan de andere kant, richtte de Conferentie der XVI een Comité tot Economische samenwerking op, waarvan de werkzaamheden tot de « Conventie voor Europese Economische Samenwerking » van 16 April 1948 geleid hebben; de twee hoofdtrekken van deze overeenkomst zijn de volgende :

1° de door de ondertekenaars aangegane verbintenis een gemeenschappelijk programma tot herstel uit te werken;

2° de oprichting van een organisatie bij machte om het slagen van het Europees herstelprogramma te verzekeren. Deze inrichting genaamd « Europese Organisatie voor Economische Samenwerking » (E. O. E. S.) heeft haar zetel te Parijs.

Hierna wordt een onderzoek gewijd aan de hoofdkenmerken van de Amerikaanse wet tot hulpverlening aan Europa, aan de werking van de Europese Organisatie voor Economische Samenwerking en aan de uit het « Marshall-plan » voortvloeiende gevolgen ten opzichte van België.

(1) Wet tot Economische Samenwerking 1948.

AFDELING I. — « ECONOMIC COOPERATION ACT OF 1948 »

De *Economic Cooperation Act of 1948* is de eerste van de vier wetten, die de *Foreign Assistance Act of 1948*, geheel van wetgevende teksten over de Amerikaanse hulpverlening aan het buitenland, samenstellen; deze eerste wet regelt de organisatie van de hulpverlening aan Europa.

§ 1. — ALGEMENE BEGINSELEN

De toelichting bij de Amerikaanse wet legt er de nadruk op dat het Europees herstelprogramma niet mag opgevat worden als een Amerikaanse hulpverlening zonder meer, maar wel als een materiële tussenkomst, die de verwezenlijking van de inspanning tot herstel, gesteund op de wederzijdse samenwerking van de Europese Staten, moet toelaten. De middelen, die deze laatste moeten aanwenden ten einde van 1952 af de buitenlandse hulp te kunnen missen, zijn de volgende : opdrijving van de productie, monetaire en financiële sanering, alsmede uitbreiding van de buitenlandse handel door de afschaffing van de hinderpalen, die deze expansie thans belemmeren.

§ 2. — ORGANISATIE EN AARD VAN DE HULP

Het voornaamste administratief organisme (1), belast met de toepassing van de wet op de hulpverlening aan Europa is de *Economic Cooperation Administration* (E. C. A.), waarvan de zetel te Washington is gevestigd. Dit bestuur onderzoekt de behoeften der « deelnemende landen », werkt op grondslag hiervan de programma's tot hulpverlening uit (2) en waakt over hun toepassing.

De Amerikaanse wet bepaalt eveneens dat de toekenning van de hulpverlening dient voorafgegaan van het sluiten van bilaterale accoorden tussen, enerzijds, de Verenigde Staten en, anderzijds, de deelnemende landen. Deze laatste moeten diverse verbintenissen aangaan; inzonderheid, dienen zij de nodige inspanningen te doen tot het herstel van hun economie op het gebied van de productie en van de financiën, alsook mogen zij de tegenwaarde in nationale munt der ontvangen giften slechts met het accoord van de Regering der Verenigde Staten gebruiken.

De Amerikaanse hulpverlening kan geschieden bij wijze van toezending van goederen, van dienstprestaties en van het verstrekken van technische inlichtingen. Zij bestaat in giften of leningen (3); zij mag slechts aanleiding geven tot het aanwenden of het ter beschikking stellen van dollars zo het een bestemming geldt, die uitdrukkelijk door de E. C. A. is voorzien (4).

---

(1) Er bestaat bovendien een Raad van Advies voor de internationale monetaire en financiële problemen, een Gemengde Commissie voor de buitenlandse economische samenwerking en een bijzondere vertegenwoordiger benoemd door de President bij de deelnemende landen.

(2) Nochtans, heeft de E. C. A. beslist dat de verdeling van de Amerikaanse hulpverlening voor de tijdspanne van 1 Juli 1948 tot 30 Juni 1949 door de deelnemende landen zelf zou worden gedaan.

(3) Deze leningen dragen rente tegen 2,5 %, van 1952 af, de terugbetaling van de hoofdsom is verdeeld over 35 jaar te beginnen van 1956.

(4) De Amerikaanse hulpverlening kan, onder zekere voorwaarden, insgelijks besteed worden aan de betaling van aankopen, die in een ander land dan de Verenigde Staten worden gedaan; in dit geval worden de aankopen « *off shore* » genoemd.

§ 3. — Bescherming van de Amerikaanse economie

Volgens de beschikkingen van de wet, moet het bestuur van de E. C. A. er over waken dat de aan het buitenland verstrekte hulpverlening niet te zwaar weegt op het bedrijfsleven van de Verenigde Staten en vermijden dat zij nadeel berokkent aan de vitale behoeften van het Amerikaanse volk.

Afdeling II. — EUROPESE ORGANISATIE VOOR ECONOMISCHE SAMENWERKING

§ 1. — Organen van de instelling

De verschillende organen van de Europese Organisatie voor Economische Samenwerking, waarvan de opdracht er in bestaat de door de deelnemende landen onderschreven verplichtingen te doen uitvoeren, zijn :

1° de Raad, waarin al de deelnemende landen van de organisatie zijn vertegenwoordigd; hij richt de comité's of organismen op, die nodig zijn voor de werking van de Organisatie en verstrekt richtlijnen aan de verschillende comité's; hij alleen beschikt over beslissende macht;

2° het uitvoerend comité, samengesteld uit 7 leden, hetwelk de Raad bijstaat;

3° de Secretaris-Generaal, die de beraadslagingen van de Raad en van het uitvoerend Comité voorbereidt en voor de uitvoering van hun beslissingen zorgt; hij verzekert de verbinding tussen de diverse comité's van de E. O. E. S. alsmede tussen de E. O. E. S. en andere internationale organismen;

4° de technische comité's, genoemd hetzij « horizontale » indien ze, meer in het bijzonder, algemene problemen behandelen (1), hetzij « verticale » indien ze zich met bepaalde handels- of nijverheidssectoren bezighouden (2).

§ 2. — Bedrijvigheid van de organisatie

De activiteit van de E. O. E. S. kan van twee verschillende standpunten uit onderzocht worden : van het financieel standpunt uit, in verband met de repartitie van de Amerikaanse hulpverlening, en van het economisch en commercieel standpunt uit, in verband met de ontwikkeling van de Europese samenwerking.

De financiële hulp van de Verenigde Staten aan de deelnemende landen, voor de periode van 1 April 1948 tot 30 Juni 1949, beloopt 6.025 millioen dollar. Na een eerste repartitie van deze hulpverlening, door de E. C. A., voor het eerste kwartaal gaande van 1 April tot 30 Juni 1948, werden de deelnemende landen er toe uitgenodigd zich accoord te stellen over de repartitie van de hulpverlening toegewezen voor het dienstjaar lopend van 1 Juli 1948 tot 30 Juni 1949, verstrekt hetzij bij wijze van rechtstreekse hulpverlening, hetzij bij wijze van voorwaardelijke hulpverlening.

Het toepassen van het principe van de voorwaardelijke hulp laat toe zekere moeilijkheden in zake Europeese handel te verhelpen, die uit de oninwisselbaarheid

(1) Voorbeelden : Comité der Programma's, Comité der Betalingsbalans.
(2) Voorbeelden : Comité voor de Steenkolen. Comité voor het Binnenlands vervoer.

van de munten voortvloeien. Het is inderdaad bij de organisatie van Parijs gebleken dat, om de leefbaarheid van de economieën der deelnemende landen te herstellen, het niet volstond hun de mogelijkheid te bieden het deficit van hun betalingsbalans in dollars aan te zuiveren; er diende eveneens gezocht naar een middel tot het vereffenen van de overschrijding (1) der credietmarges, die in de bilaterale betalingsaccoorden waren opgenomen, op gevaar af van het ruilverkeer tussen de deelnemende landen van de E. O. E. S. verder te moeten inkrimpen. Ramingen van deze overschrijdingen werden gedaan en het bedrag van de conditionele hulp werd op deze grondslag voor elk der deelnemende landen vastgesteld. Een plan voor intra-Europese betalingen werd uitgewerkt; het deelnemend land, dat een conditionele hulp ontvangt, verleent, als tegenwaarde, trekkingsrechten, gewoonlijk in eigen munt, aan de debiteurlanden, leden van de E. O. E. S. Het « Betalings- en compensatieaccoord onder de Europese landen », dat op 16 October 1948 door de deelnemende landen ondertekend werd, regelt de werking van het stelsel der trekkingsrechten; het beheer er van werd aan de Bank voor Internationale Betalingen te Bazel toevertrouwd.

De E. O. E. S. heeft zich insgelijks beijverd om een gemeenschappelijk herstelprogramma uit te werken bestemd om in 1952 de leefbaarheid van de Europese economie te verzekeren. De deelnemende landen werden er toe uitgenodigd aan deze organisatie memoranda en statistieken toe te zenden met nauwkeurige aanwijzingen nopens de economische politiek, die zij van zins waren te voeren om de huidige moeilijkheden te verhelpen. Onder de te Parijs voorgelegde documenten, kunnen als de meest belangrijke vernoemd worden de memoranda met betrekking tot de programma's op lange termijn, op basis waarvan het algemeen plan tot herstel dient opgemaakt. Na onderzoek en confrontatie van de nationale programma's, heeft omstreeks einde 1948 het organisme van Parijs een « Interim rapport » opgesteld; dit verslag maakt melding van de onverenigbaarheid der door elk der deelnemende landen voorgelegde plannen en van de wijzigingen welke dienen aangebracht, inzonderheid met het oog op het in overeenstemming brengen van de door elk land uitgestippelde economische politiek, ten einde een trapsgewijze gelijkschakeling der diverse economieën te verwezenlijken en het dollardeficit van de betalingsbalans nog te verminderen. Het heeft er evenwel de schijn van dat bedoeld document niet genoegzaam belang hecht aan de aangroei der ontvangsten in dollars van de deelnemende landen.

Afdeling III. — BELGIË EN HET MARSHALL - PLAN

§ 1. — Belgische administratieve organisatie voor de Europese Economische Samenwerking

Wat de problemen betreft, die in België in verband met het « Marshall-Plan » oprijzen, behoort de algemene bevoegdheid toe aan het Ministerieel Comité voor Economische Coördinatie uitgebreid door toevoeging van de Minister van

(1) De bilaterale betalingsaccoorden voorzien gewoonlijk dat elke overschrijding van de credietmarges, wederzijds toegestaan in het accoord, aanleiding geeft tot terugbetaling in goud of deviezen, naar keuze van het crediteurland. De uitputting van de reserves goud en sterke valuta's bij de contracterende partijen heeft de terugloop van het handelsverkeer tot gevolg gehad.

Koloniën (M. C. E. C. — E. H. P.); het secretariaat van het Comité wordt waargenomen door de Secretaris-Generaal van het Belgisch-Bestuur voor Economische Samenwerking; laatstgenoemd orgaan is belast met de coördinatie van de problemen betreffende de Europese economische samenwerking en met de uitvoering van het Marshall-plan in België.

Bovendien, bestaan er nog verschillende verbindingsorganismen (1), inzonderheid de Benelux-Commissie voor Europese Economische Samenwerking, die beraadslaagt over de voor de drie landen gemeenschappelijke problemen, alsmede de Permanente Zending, die door België bij de E. O. E. S. is afgevaardigd.

Ten slotte, werd een « Contact-Commissie », samengesteld uit werkgevers- en werknemersafgevaardigden, opgericht; zij laat de Regering toe, telkens dit wenselijk geacht wordt, de belanghebbende kringen in te lichten of te raadplegen.

§ 2. — Door België ontvangen hulp

Het totaal bedrag van de aan België en Luxemburg verstrekte hulp voor de periode van 1 April 1948 tot 30 Juni 1949 beloopt 270 millioen $ (2).

De rechtstreekse hulp, die 62,5 millioen $ bedraagt, hetzij ongeveer 2,7 milliard Belgische fr. (3), wordt onderverdeeld in 3 millioen $ giften en 59,5 millioen $ leningen.

De conditionele hulp beloopt 207,5 millioen $. België heeft ten voordele van verschillende deelnemende landen trekkingsrechten in Belgische franken voor een bedrag van 218,5 millioen $ toegestaan, maar het geniet daarentegen een trekkingsrecht in lira's ten belope van 11 millioen $ op Italië; het saldo van deze twee bedragen vertegenwoordigt de van de Verenigde Staten te ontvangen conditionele hulp.

Welke ook de vorm weze waaronder zij wordt verstrekt, laat de financiële hulp toe goederen en diensten in de Verenigde Staten aan te kopen, alsook in andere landen voor zover zekere voorwaarden in acht genomen worden. Zelfs België heeft uit dit stelsel, « *off shore* » genoemd, voordeel gehaald; de door zekere landen ontvangen dollars werden aan de aankoop van goederen in België besteed. Nochtans, wordt voor elke verrichting gefinancierd met behulp van Marshall-dollars, het voorafgaand principieel accoord van het Amerikaans Bestuur vereist. Na goedkeuring gaat de E. C. A. als volgt te werk : zij koopt de goederen en diensten aan en maakt ze over aan de Belgische Regering (4), ofwel zij betaalt haar het door de particuliere importeur in dollars uitgegeven bedrag terug (5), of nog, zij betaalt de Amerikaanse exporteur ter vervanging van de particuliere importeur (6).

In elk geval, geven de verrichtingen aanleiding tot de betaling van de door de Belgische koper ingevoerde waren en, ten slotte, tot het binnenvloeien van Belgische franken bij de Nationale Bank.

---

(1) De verbinding met de Interministeriële Economische Commissie wordt verzekerd door het Administratief Comité voor Economische Samenwerking.

(2) Hetzij bij benadering 12,1 milliard Belgische fr.

(3) Het aandeel van het Groothertogdom Luxemburg bedraagt 3,6 millioen $, waarvan 3,5 onder vorm van leningen.

(4) « Government procurement »-procedure.

(5) « Reimbursement »-procedure, hetzij die welke gewoonlijk toegepast wordt.

(6) « Letter of Commitment to Bank »-procedure.

De tegenwaarde van de onvoorwaardelijke giften wordt op een bijzondere rekening ingeschreven en kan slechts met de toestemming van de E. C. A. aangewend worden. De tegenwaarde in Belgische franken van de eerste lening aan België ten bedrage van 47 millioen $, welke in mindering komt van het totaal bedrag van de aan België en Luxemburg toegestane leningen ten belope van 59,5 millioen $, zal worden besteed aan de financiering van zekere openbare investeringen. Wat de Belgische franken betreft, voortkomende van de betaling van de door toedoen van de conditionele hulp gefinancierde invoer, kan er aangenomen worden dat zij terug in omloop worden gebracht bij de betaling aan de Belgische exporteurs, die hun producten aan de met trekkingsrechten begunstigde landen afleveren.

De door België op 31 December 1948 werkelijk ontvangen hulp in dollars binnen het raam van het Marshall-plan bedraagt 53,5 millioen $ (exclusief de « off shore »'s), hetzij 2,3 milliard Belgische fr. In het raam van het betalingsaccoord van 16 October 1948, hadden de met trekkingsrechten begunstigde landen de tegenwaarde in Belgische franken van 81 millioen $ opgebruikt, hetzij meer dan 3,5 milliard fr.; zijnerzijds had België het equivalent van 6,3 millioen $ in lira's aangewend (1). Het saldo van deze twee bedragen, hetzij 74,7 millioen, vertegenwoordigt de netto-aanwending van de trekkingsrechten.

Aanwending van de door België toegestane trekkingsrechten
(millioenen dollars)

LAND	Toegestane trekkingsrechten voor de periode Juli 1948-Juni 1949	Totaal bedrag der per 31 December 1948 aangewende trekkingsrechten
Nederland	72.500	18.780 *(a)*
Frankrijk	40.000	29.255 *(a)*
Duitsland : Bizone...	17.000	—
Duitsland : Franse Zone	4.000	170
Noorwegen	23.000	4.783
Sterlingzone	30.000	22.500
Griekenland...	13.000	—
Denemarken	6.500	4.875
Zweden...	6.000	—
Oostenrijk	4.500	712
Turkije	2.000	—
Italië...	— 11.000	— 6.307
Totaal	**207.500**	**74.768**

Bron : Belgisch Bestuur van Economische Samenwerking.

(a) Een deel dezer bedragen werd rechtstreeks ter beschikking van de begunstigde landen gesteld, zonder tussenkomst van de B. I. B.

*
* *

(1) Een crediet van 2 milliard Belgische frank werd door de Nationale Bank geopend ten einde de uitvoering van de eerste compensaties mogelijk te maken en de trekkingsrechten bij voor-

De Amerikaanse hulpverlening heeft niet alleen aan België toegelaten zijn invoer herkomstig uit het Westelijk Halfrond, volledig te financieren, maar eveneens zijn uitvoer naar de aan de E. O. E. S. deelnemende landen op een bevredigend peil te handhaven. Zonder de werking van het te Parijs uitgewerkte plan voor intra-Europese betalingen zou deze uitvoer merkelijk minder geweest zijn : inderdaad, enerzijds, kon België geen nieuwe credieten aan het buitenland meer toestaan, zonder zijn monetaire toestand in het gedrang te brengen, terwijl, anderzijds, de reserves aan goud en deviezen van de deelnemende landen op gevaarlijke wijze wegvloeiden. Het blijkt dus dat de Marshall-hulp machtig heeft bijgedragen om de Belgische productie, en meer in het bijzonder de Belgische exportindustrieën, op peil te houden.

Wat de Europese samenwerking betreft, zullen de in zake herstelprogramma's bekomen tastbare uitslagen van de werkzaamheden te Parijs slechts in de loop van de eerstkomende jaren zichtbaar worden, zodra, na het experiment van het eerste dienstjaar, de E. O. E. S. de interventieprincipes, die de ontwikkeling van de samenwerking zullen verzekeren, zal hebben kunnen vastleggen. De uitwerking van actieplannen op lange termijn, in samenwerking met Nederland en het Groothertogdom Luxemburg, heeft voorzeker het voordeel gehad niet alleen de aandacht op zekere belangrijke economische vraagstukken te vestigen, maar vooral de toenadering van de economische politiek en van de programma's der drie landen van de toekomstige Benelux-unie in de hand te werken.

---

baat te mobiliseren. Belgische franken werden aldus ter beschikking van de agent (B. I. B.) gesteld, die belast is met het uitvoeren van de compensatieverrichtingen vooraleer België de uit de conditionele hulp voortkomende dollars werkelijk heeft ontvangen.

HOOFDSTUK IV

KONGOLESE ECONOMIE

Daar de in onderhavige publicatie opgenomen uiteenzetting noodzakelijk beperkt moet blijven, wordt de lezer, die een meer volledige en meer gedetailleerde documentatie verlangt over de economische toestand van Belgisch-Kongo, aangeraden de gespecialiseerde publicaties van het Ministerie van Koloniën na te slaan (1).

De recente uitbreiding van de koloniale statistieken laat echter toe het jaarlijks overzicht nauwkeuriger op te maken dan vorig jaar. Een Dienst voor Koloniale Statistieken is inderdaad sedert het begin van het jaar 1948 in werking getreden; hij is belast met het centraliseren, verbeteren en aanvullen van de statistische documenatie, die op Kongo betrekking heeft.

Een der eerste bekommeringen van voornoemde dienst bestond er in de driemaandelijkse publicatie van de statistiek van de Buitenlandse Handel in een maandelijkse om te zetten. Deze dienst zal in zijn taak geholpen worden door een Hogere Raad voor Koloniale Statistieken, opgericht bij decreet van 1 Juli 1948, waarbij de Gouverneur-Generaal van de Kolonie eveneens gemachtigd wordt tot systematische enquêtes op demografisch, sociaal en economisch gebied over te gaan.

AFDELING I. — BEVOLKING

§ 1. — INLANDSE BEVOLKING

De meest recente demografische statistieken geven de cijfers aan van de inlandse bevolking per 31 December 1947. Ten opzichte van vorig jaar, vertonen deze cijfers een accres van circa tweehonderd duizend inwoners.

Inlandse bevolking

DATUM	Belgisch-Kongo	Ruanda-Urundi	Totaal
1936/1938	10.216.074	3.676.825	13.892.900
31 December 1945	10.516.471	3.386.362	13.902.833
31 December 1946	10.667.087	3.596.997	14.264.084
31 December 1947	10.761.353	3.700.000	14.461.353

Bronnen : Verslagen over het Bestuur van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi voorgelegd aan de Belgische Wetgevende Kamers.

(1) Meer bepaald, *Tienjarenplan voor de economische en sociale ontwikkeling van Belgisch-Kongo*, Brussel, 1949, 2 bdln.

In 1948 heeft de aanhoudende vraag naar inlandse werkkrachten vanwege de Europese ondernemingen het probleem der maximale aanwerving in de dorpen van mannelijke arbeidskrachten met vernieuwde scherpte doen oprijzen; ten einde de onontbeerlijke elementen tot de studie van deze kwestie samen te brengen, werden de demografische enquêtes, die tijdens de oorlog werden onderbroken, opnieuw aangevat.

De aanwerving in de dorpen schijnt inderdaad een grens te hebben bereikt die, bij overschrijding, de inlandse landbouwproductie en dientengevolge ook de ravitaillering der buitengewoonlijke centra en der steden in het gedrang zouden kunnen brengen. Einde 1947 beliep de buitengewoontelijke bevolking reeds 15,6 % van de totale inlandse bevolking (1).

Om de uittocht naar de steden te keer te gaan, dient aan de materiële toestand van de « brousse »-bevolking verbetering gebracht. Met dit doel werd het *Fonds voor Inlands Welzijn* opgericht, dat in 1948 zijn bedrijvigheid aanvatte; dit Fonds, dat voor het eerste jaar over meer dan 300 millioen fr. beschikt, heeft niet tot opdracht de reeds bestaande organismen te verdringen, maar integendeel hun bedrijvigheid te coördineren en aan te moedigen (2).

Zoals blijkt uit de geleidelijke toeneming van de uitgaven, die voorzien zijn binnen het raam van het tienjarenplan, werd de uitbreiding van de medicale diensten der Kolonie eveneens voortgezet; om echter deze actie naar waarde te kunnen schatten dient er eveneens rekening gehouden met de belangrijke tussenkomst van de particuliere vennootschappen in zake lotsverbetering der inlanders.

Ten slotte, werden commissies opgericht om een oplossing te vinden voor het probleem der mulatten en geëvolueerden.

§ 2. — Niet-inlandse bevolking

De cijfers van de niet-inlandse bevolking zijn verder gestegen; het percentage Belgen in de totale bevolking van Europees ras overtreft dat van de vooroorlogse periode.

Bevolking van Europees ras

DATUM	Totale bevolking			Belgische bevolking			
	Belgisch-Kongo	Ruanda-Urundi	Totaal	Belgisch-Kongo	Ruanda-Urundi	Totaal	Percentage ten opzichte van de totale bevolking
31 December 1939	27.791	1.404	29.195	19.608	905	20.513	70,26
31 December 1946	34.786	1.907	36.693	24.058	1.264	25.322	69,01
31 December 1947	43.408	2.349	45.757	31.889	1.596	33.889	74,06

Bronnen : Verslagen over het Bestuur van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi voorgelegd aan de Belgische Wetgevende Kamers.

(1) Dit percentage bedroeg 5 % in 1934, 9 % in 1939 en 14,9 % einde 1946.

(2) Aldus werd een subsidie van 50 millioen fr. aan het Koningin Elisabeth-Fonds voor Medische Hulp aan Inlanders toegekend, ten einde het toe te laten zijn werkzaamheden in Kwango voort te zetten.

De vraagstukken in verband met de inwijking worden met de nodige zorg onderzocht. Een nieuw decreet betreffende de inwijking zal binnenkort van kracht worden. De Maatschappij voor Crediet aan het Kolonaat, opgericht op 1 Juli 1947, heeft einde 1948 reeds in totaal voor circa 52 millioen fr. leningen toegestaan.

Afdeling II. — PRODUCTIE

§ 1. — Industriele politiek

De industrialisatie van Belgisch-Kongo vormt één der hoofdproblemen van de koloniale politiek : naar de mening van het Gouvernement-Generaal, is inzonderheid de productie van steenkool, textielgoederen, voedingswaren en van papierdeeg voor uitbreiding vatbaar.

Dergelijke ontwikkeling moet nochtans gepaard gaan niet alleen met een daarmede overeenstemmende uitbreiding van het verkeersnet, maar eveneens met een toeneming van de energiebronnen en van het geïnstalleerd vermogen. Vier studiesyndicaten hebben gezocht naar de practische mogelijkheden tot ontwikkeling van de productie van electrische energie in de streken van de Beneden-Kongo, van Stanleystad, van Albertstad alsmede in deze van Kivu en van Ruanda-Urundi : de uitgewerkte plannen zouden toelaten de bestaande productiecapaciteit met een geïnstalleerd vermogen van 80.000 à 100.000 kW te verhogen. Nochtans, zullen zij slechts in verschillende stadia uitgevoerd worden (1).

De vooruitgang in de industrialisatie is evenwel reeds merkbaar in meerdere sectoren; een aanduiding er van wordt aangetroffen in de toeneming van de uitvoer van bereide oliën en in de terugloop van de uitvoer van oliehoudende grondstoffen.

§ 2. — Mijnen

In 1948 heeft de mijnproductie in navolgende sectoren een afgetekende progressie geboekt : koper, diamant, cassiteriet, wolframiet, steenkool en mangaanerts; voor 1952-1953 (2) wordt in de sector der non-ferro metalen een aanzienlijke uitbreiding van de productiecapaciteit voorzien. Daarentegen, heeft de goudproductie, zich op het uitzonderlijk laag peil van 1947 gehandhaafd, ingevolge de uit het behoud van de wettelijke koers voortvloeiende financiële moeilijkheden.

---

(1) *Tienjarenplan voor de economische en sociale ontwikkeling van Belgisch-Kongo, op. cit.*, bdl I, blzn 297 en volgende.

(2) Ingevolge het door België aan de E. O. E. S. te Parijs voorgelegde memorandum over Belgisch-Kongo, zal de productie van koper in 1952-1953 op 162.500 t, deze van zink en van tin respectievelijk op 36.000 t en 17.500 t worden gebracht.

Zie ook, *Tienjarenplan voor de economische en sociale ontwikkeling van Belgisch-Kongo, op. cit.*, bdl I, blzn 91 en volgende.

Mijnproductie in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

OPSOMMING	Eenheid	1939	1947	1948
Koper	t	122.649	150.840	155.481
Fijn goud	kg	16.063	9.376	9.324
Diamant	ct	8.360.354	5.474.517	5.824.567
Cassiteriet	t	11.038	17.509	18.145
Gemengd cassiteriet - wolfram	t	.	562	397
Gemengd cassiteriet - tantalium-columbiet	t	.	290	522
Wolframiet	t	65	177	219
Tantalium-columbiet	t	164	157	145
Looderts	t	10.218	1.675	1.002
Mangaanerts	t	.	8.519	12.765
Steenkool	t	26.775	102.074	117.494
Gietijzer	t	.	406	141
Zilver	kg	72.000	126.196	118.368
Cadmium	kg	.	26.040	18.056
Bismutherts	kg	.	1.164	652
Tin der gieterijen *(a)*	t	2.755	3.125	3.937
Kobalt-metaal	t	1.216	3.590	3.600
Zinkconcentraten (metaal) ...	t	10.315	41.088	46.584

Bron : Ministerie van Koloniën.

(a) Dit tin komt voort uit de verwerking ter plaatse van een deel der productie van cassiteriet.

§ 3. — Verwerkende industrieen

Het bouwbedrijf kende een grote activiteit in 1948; nochtans werd deze geremd door de schaarste aan bouwmaterialen, niettegenstaande de productie er van merkelijk is toegenomen en de cementinvoer is aangegroeid.

Twee nieuwe electrische centrales, van 60.000 PK elk, worden thans gebouwd : dit brengt hun aantal op 12 en zal het globaal vermogen van de installaties verdubbelen.

De productie bij het merendeel van de chemische sectoren boekt een vooruitgang, behoudens wat het koolzuur betreft, waarvan de voortbrenging merkelijk terugloopt.

De exportmoeilijkheden hebben de productie der zeepfabrieken van 22.776 t in 1947, op 16.551 t gereduceerd.

Behalve voor de oliën, is de productie van voedingswaren vermeerderd. De textielindustrie boekt, in het algemeen, een vooruitgang ten opzichte van 1947, behalve wat de volledig afgewerkte weefsels betreft.

De schoenproductie is met ongeveer 35 % vermeerderd.

§ 4. — Landbouw

Het Koloniaal Bestuur stelt alle middelen, waarover het beschikt, in het werk om de ontwikkeling van de landbouwproductie te verzekeren, die onontbeer-

lijk is voor de verbetering van de over het algemeen onvoldoende voeding der inboorlingen. Te dien einde bevordert het de oprichting van coöperatieve vennootschappen (1).

De uitvoering van het programma, dat de verbetering der voorwaarden en methodes van de inlandse landbouw alsmede de ontwikkeling van het landbouwonderwijs beoogt, wordt voortgezet. De verstrekte credieten hebben toegelaten het kader van het personeel van de dienst voor landbouwpropaganda uit te breiden en de subsidies aan de parastatale instellingen [I. N. E. A. C. (Nationaal Instituut voor Landbouwstudie in Belgisch-Kongo) en I. P. N. C. B. (Instituut voor de Nationale Parken in Belgisch-Kongo)] te verhogen. Een ontwerp van verordening voorziet de aangifte van de aankopen bij de inlandse producenten ten einde tot een juistere opneming van de landbouwproductie te komen.

De productie in enkele belangrijke landbouwsectoren wordt in navolgende tabel weergegeven.

Landbouwproductie in 1948
(tonnen)

OPSOMMING	Hoeveelheid
Palmolie	155.914
Palmnoten	111.523
Bananen	1.601.356
Katoen	123.757
Aardnoten	36.106
Koffie	19.642
Cacao	1.626
Maïs	73.789
Paddy...	82.796
Maniok	477.096
Erwten en bonen	11.270
Rubber	5.302
Kina	919
Sisal	203

Bron : Gouvernement-Generaal van Belgisch-Kongo.

Afdeling III. — BUITENLANDSE HANDEL

Niettegenstaande de toeneming van de binnenlandse productie, blijft het verloop van de buitenlandse handel in Kongo, de voornaamste aanwijzing voor zijn economische ontwikkeling.

(1) *Jungers (E.), Discours du Gouverneur général au Conseil du Gouvernement*, Léopoldville, 1948, blzn 59-60.

§ 1. — Uitvoer (1)

In 1948 heeft de uitvoer een recordcijfer bereikt; ten aanzien van het jaar 1947, beloopt de toeneming naar hoeveelheid 7 % (2).

Uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

JAARTAL	Hoeveelheid (netto-gewicht) (duizenden tonnen)	Waarde (millioenen franken)	Indexcijfer	
			Hoeveelheid	Waarde
1936/1938	529	2.021	100	100
1939...	499	1.786	94	88
1940...	450	2.627	85	130
1941...	506	3.447	96	171
1942...	584	4.079	110	202
1943...	635	4.838	120	239
1944...	542	4.809	102	238
1945...	599	4.991	113	247
1946...	709	6.026	134	298
1947...	782	8.098	148	401
1948 *(a)*	837 *(b)*	10.817	158	535

Bron : Koloniale Dienst.

(a) Voorlopige cijfers.
(b) Raming.

Ingevolge de in de loop van de laatste jaren aangebrachte wijzigingen aan de vaststelling van de waarde der uitgevoerde goederen (3), wordt de analyse van het verloop van de Kongolese uitvoer bemoeilijkt; over het algemeen, is het dus beter zich aan de quantitatieve gegevens te houden. Nochtans, om het belang van elk product te kunnen nagaan, wordt tevens in navolgende tabellen het percentage opgenomen ten opzichte van de totale waarde van de buitenlandse handel.

1. *Indeling van de uitvoer naar product.*

Alhoewel, ten opzichte van 1947 (4), de betrekkelijke belangrijkheid van de mijnproducten is afgenomen, vertegenwoordigen zij nog meer dan de helft van de totale uitvoerwaarde.

---

(1) De statistieken van de buitenlandse handel over 1948 hebben betrekking op Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi; vroeger werd voor elk der twee gebieden een afzonderlijke statistiek opgemaakt.

(2) Sedert 1 Januari 1948 wordt de uitvoer van uranium niet meer in de exportcijfers opgenomen.

(3) Op 15 Juli 1947 werd een wijziging aangebracht aan de vaststelling van de basiswaarde der uitgevoerde producten; deze waarde werd op een peil gebracht, dat de werkelijk toegepaste prijzen dichter benadert. In haar verslag van Januari 1949, heeft de « Banque du Congo Belge » een raming van de uitvoer over 1947 gegeven door de sedert 15 Juli door de Administratie aangenomen waarde op de gegevens van de aanvang van het jaar toe te passen; volgens deze raming, zou in 1947 de uitvoer 10.493 millioen fr. bereiken in plaats van 8.098 millioen fr.

Bovendien, heeft met ingang van 1 Augustus 1948 het stelsel der conventionele waarde f.o.b. dit der basiswaarde vervangen.

(4) De percentages voor 1947 houden rekening met de gerectificeerde uitvoerwaarde. (*Bulletin mensuel d'information générale et revue des marchés de la Banque du Congo Belge*, n° 1, janvier 1949).

Uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Indeling volgens de verschillende categorieën producten
(% van de totale uitvoerwaarde)

OPSOMMING	1936/1938	1946	1947	1948
Dierlijke producten	2,0	1,6	0,9	0,5
Minerale producten	64,0	55,5	54,9	52,6
Plantaardige producten	31,9	37,0	41,7	45,4
Andere producten	2,1	5,9	2,5	1,5
Totaal	**100,0**	**100,0**	**100,0**	**100,0**

Bronnen : Koloniale Dienst (1936/1938, 1946 en 1948).
Banque du Congo Belge (1947).

Dit verloop vloeit voort uit het groeiend belang van de uitvoer van plantaardige producten.

Uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Voornaamste plantaardige en minerale producten

BENAMING	Waarde (millioenen franken)			Percentage t. o. v. de totale uitvoerwaarde		
	1936/1938	1947	1948	1936/1938	1947	1948
Plantaardige producten :						
Katoen...	228	1.294	1.465	11,3	12,3	13,5
Palmolie	136	916	1.197	6,7	8,7	11,1
Koffie	78	615	474	3,9	5,9	4,4
Palmpitten...	111	218	442	5,5	2,1	4,1
Palmpittenolie	.	161	251	.	1,5	2,3
Hout	17	209	138	0,8	2,0	1,3
Copal	31	292	127	1,5	2,8	1,2
Minerale producten :						
Koperproducten	543	2.667	2.988	26,9	25,4	27,6
Tinertsen	149	806	744	7,4	7,7	6,9
Diamant	124	458	483	6,2	4,4	4,5
Goud	393	507	411	19,4	4,8	3,8
Kobalthoudende producten.	15	365	289	0,8	3,5	2,7
Tin	54	266	286	2,7	2,5	2,6
Zinkertsen...	1	280	283	0,0	2,7	2,6

Bronnen : Koloniale Dienst (1936/1938, 1946 en 1948).
Banque du Congo Belge (1947).

De toeneming van de uitvoer van plantaardige producten is hoofdzakelijk het gevolg van de handel in katoen en in oliehoudende producten. Ingevolge de uitbreiding, die gedurende de oorlog aan de aanplantingen van deze laatste producten werd gegeven, heeft de productie kunnen beantwoorden aan de stijging van de wereldbehoeften.

De terugloop van de houtuitvoer is vooral te wijten aan de vermindering van de vraag, veroorzaakt door het gebrek aan deviezen. Het copal ondergaat van zijn kant steeds meer de weerslag van de mededinging der synthetische producten.

Alhoewel, ten opzichte van 1947, de uitvoer van diamant in karaten verdubbeld is, is de waarde van deze uitvoer slechts met 5 % (1) toegenomen.

2. *Bestemming van de uitvoer.*

Het percentage van de uitvoer met bestemming naar de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie in de totale uitvoer is een weinig toegenomen, zonder evenwel het peil van 1936/1938 te bereiken. Er dient opgemerkt dat zekere goederen, die vóór de oorlog naar België werden verzonden om er weder uitgevoerd te worden, thans rechtstreeks van Belgisch-Kongo uit naar hun eindbestemming worden verstuurd.

Uitvoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Indeling volgens het land van bestemming
(% van de totale uitvoerwaarde)

LAND	1936/1938	1945	1946	1947	1948 *(a)*
Belgisch - Luxemburgse Economische Unie	79,9	24,5	43,2	61,6	62,8
Verenigde Staten	2,1	35,2	18,1	11,3	9,1
Groot-Brittannië	0,8	15,1	18,5	15,7	13,9

Bronnen : Koloniale Dienst (1936/1938, 1945, 1946 en 1948).
Banque du Congo (1947).

(a) Percentage berekend op grond van gerectificeerde statistieken..

Daarenboven, dient rekening gehouden met het feit dat grote hoeveelheden goederen, ter consignatie naar Beira of Lobito verzonden en vervolgens opgenomen in de uitvoer naar de landen in het Zuiden van Afrika en Angola, in werkelijkheid België, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië tot bestemming hebben (2).

§ 2. — Invoer

De invoer, meer nog dan de uitvoer, wijst voor 1948 op een belangrijke toeneming.

---

(1) In millioenen karaten : 5,2 in 1947 en 11,2 in 1948. Naar waarde : 458 millioen fr. in 1947 en 483 millioen fr. in 1948.

(2) Rekening gehouden met de uit dien hoofde aangebrachte correcties, ondergaan de uitvoerstatistieken over 1948 navolgende wijzigingen :

Naar België : 6.797 millioen fr. in plaats van 5.467 millioen fr.
Naar Groot-Brittannië : 1.505 millioen fr. in plaats van 1.190 millioen fr.
Naar de Verenigde Staten : 984 millioen fr. in plaats van 774 millioen fr.

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

JAARTAL	Hoeveelheid (netto-gewicht) (duizenden tonnen)	Waarde (millioenen franken)	Indexcijfer	
			Hoeveelheid	Waarde
1936/1938	310	1.023	100	100
1939...	290	993	94	97
1940...	210	768	68	75
1941...	302	1.581	98	155
1942...	392	2.031	126	199
1943...	478	2.426	154	237
1944...	487	2.579	157	252
1945...	356	2.024	115	198
1946...	477	3.428	154	335
1947...	578	6.453	186	631
1948 *(a)*...	718 *(b)*	8.383	232	820

Bron : Koloniale Dienst.

(a) Voorlopige cijfers.
(b) Raming (het bruto-gewicht bedraagt 756.000 t.).

Dit verloop wordt gedeeltelijk verklaard door de levering in 1948 van goederen, die door de Kolonie onmiddellijk na het beëindigen van de vijandelijkheden werden besteld.

1. *Indeling van de invoer naar product.*

Zoals dit voor elk jong land het geval is, is het betrekkelijk aandeel van de afgewerkte producten in het totaal bedrag van de invoer overwegend.

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Indeling volgens de voornaamste categorieën goederen

CATEGORIE	1936/1938		1947		1948	
	Duizenden franken	Percenten van het totaal	Duizenden franken	Percenten van het totaal	Duizenden franken	Percenten van het totaal
Fabrikaten	808.755	79,0	5.517.802	84,0	7.190.387	85,8
Dranken en voedingswaren... ...	120.780	11,9	657.208	10,2	697.962	8,3
Ruwe of eenvoudig bereide stoffen	91.344	8,9	374.385	5,8	488.785	5,8
Levende dieren ...	1.206	0,1	1.421	0,0	6.006	0,1
Diversen...	919	0,1	2.450	0,0	—	—
Totaal ...	1.023.004	100,0	6.453.266	100,0	8.383.140	100,0

Bron : Koloniale Dienst.

Onder deze goederen nemen de kapitaalgoederen, zoals de « machines en werktuigen », de « metalen en speciale werken » de eerste plaats in; ten opzichte van 1947, is het aandeel er van zelfs aangegroeid. De terugloop van de invoer van weefsels en kledingstukken is ongetwijfeld aan de verzadiging van de markt te wijten.

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Voornaamste afgewerkte producten

RUBRIEK	Waarde (millioenen franken)		Percentage ten opzichte van de totale invoerwaarde	
	1947	1948	1947	1948
Machines en werktuigen	891	1.657	13,8	19,8
Weefsels	1.329	1.138	20,6	13,6
Metalen en speciale werken ...	556	1.025	8,6	12,2
Voertuigen	704	1.013	10,9	12,1
Gebruikelijke verpakkingen	287	363	4,5	4,3
Mercerieartikelen en ijzerwaren.	357	362	5,5	4,3
Kledingstukken	377	283	5,8	3,4
Minerale oliën...	173	220	2,7	2,6

Bron : Koloniale Dienst.

2. *Herkomst van de invoer.*

De invoer, herkomstig uit de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, is in de loop van het jaar sterk aangegroeid; in 1948 vertegenwoordigt hij inderdaad 37,8 % van de totale invoer tegen 30,3 in 1947. België schijnt dus stilaan zijn traditionele plaats terug in te nemen, zonder evenwel het peil van 1936/1938 te hebben teruggevonden. Van hun kant, hebben de Verenigde Staten, waarvan het aandeel sterk gezwollen was tijdens de oorlog, hun uitvoer merkelijk verminderd, maar deze blijft aanzienlijk hoger dan vóór de oorlog. Na de verslapping, die in 1946 en 1947 waargenomen werd, stijgt het aandeel van het Verenigd Koninkrijk opnieuw.

Invoer van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi
Indeling volgens het land van herkomst
(% van de totale invoerwaarde)

LAND	1936/1938	1945	1946	1947	1948
Belgisch - Luxemburgse Economische Unie	43,7	6,8	22,1	30,3	37,8
Verenigde Staten	8,1	42,3	36,1	38,1	30,8
Groot-Brittannië	7,6	18,5	12,5	8,7	10,2
Zuid-Afrika...	1,6	10,3	8,4	5,4	4,5
Rhodesia...	1,5	3,1	2,2	1,3	1,0

Bron : Koloniale Dienst.

Ten slotte, dient vermeld dat, van 1 Augustus af, de formaliteiten in verband met de uitvoer van de B. L. E. U. naar Belgisch-Kongo vereenvoudigd werden. Het merendeel van de uitvoer kan geschieden onder het stelsel van de « verklaring ter vervanging van de vergunning », met dien verstande dat de goederen dienen verzonden van uit de haven van Antwerpen en na aangifte bij de Koloniale Douanedienst.

Speciale handel van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

Globale in- en uitvoer

(duizenden tonnen)

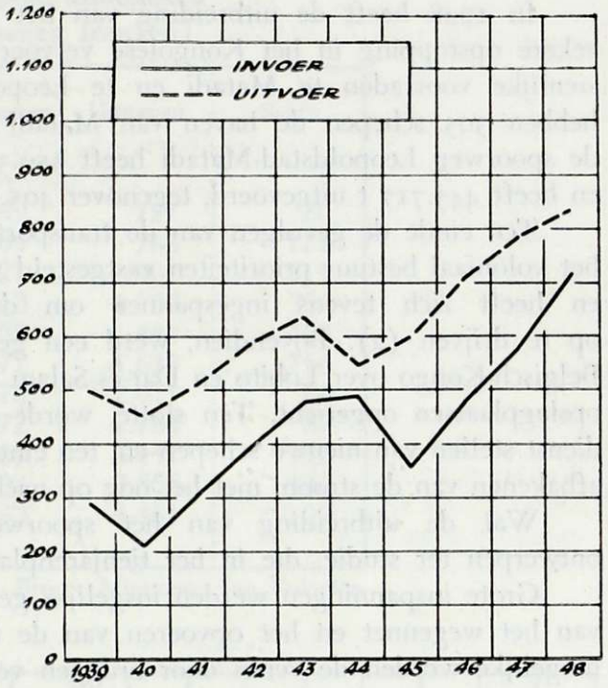

Bron : Koloniale Dienst.

Speciale handel van Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi

Globale in- en uitvoer

(millioenen franken)

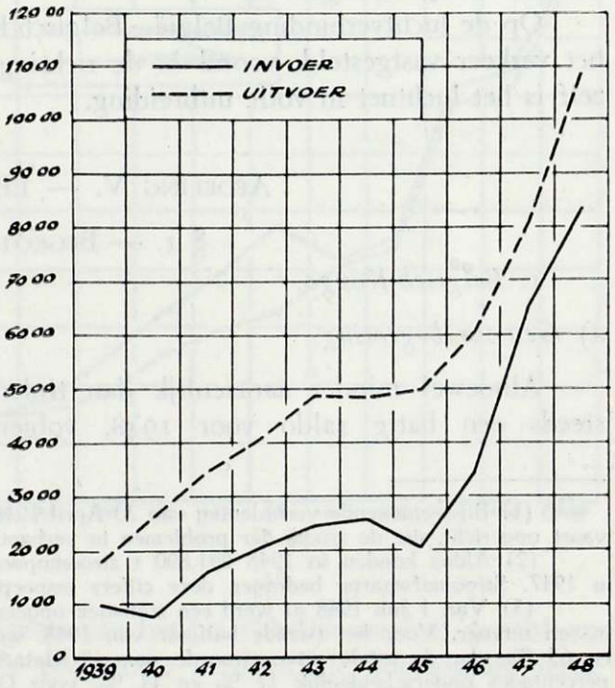

Bron : Koloniale Dienst.

§ 3. — Handelsbalans

De handelsbalans vertoonde een globaal batig saldo van 2.277 millioen fr. Ten opzichte van België beloopt dit saldo 3.700 millioen fr. Het deficit tegenover de Verenigde Staten bereikt 1.500 millioen fr.

Afdeling IV. — TRANSPORT

In 1948 heeft de uitbreiding van het volume van het handelsverkeer een zekere opstopping in het Kongolese vervoerapparaat en een ophoping van aanzienlijke voorraden te Matadi en te Leopoldstad tot gevolg gehad. In 1948 hebben 305 schepen de haven van Matadi aangedaan tegenover 219 in 1947; de spoorweg Leopoldstad-Matadi heeft 359.331 t ingevoerd, tegenover 265.843 t en heeft 445.717 t uitgevoerd, tegenover 405.092 t.

Ten einde de gevolgen van de transportschaarste te keer te gaan (1), heeft het koloniaal bestuur prioriteiten vastgesteld voor de verzendingen van Matadi uit en heeft zich tevens ingespannen om de capaciteit van het riviervervoer op te drijven (2). Bovendien, werd een gedeelte van de invoer bestemd voor Belgisch-Kongo over Lobito en Dar-es-Salam omgeleid (3) en werden bijkomende opslagplaatsen opgericht. Ten slotte, wordt er geleidelijk overgegaan tot het in dienst stellen van nieuwe schepen en, ten einde de rotatie te verbeteren, wordt het afbakenen van de stroom met het oog op nachtelijk vervoer bestudeerd.

Wat de uitbreiding van het spoorwegnet betreft, liggen verschillende ontwerpen ter studie, die in het tienjarenplan uiteengezet worden.

Grote inspanningen werden insgelijks gedaan met het oog op de verbetering van het wegennet en het opvoeren van de toegelaten last. In de mate van het mogelijke worden de veren door bruggen vervangen.

Tijdens het afgelopen jaar werden nieuwe zeeverbindingen, onder meer met Canada en Indië, ingericht.

Op de luchtverbinding België—Belgisch-Kongo wordt een lichte regressie van het verkeer vastgesteld, vooral in de richting Kongo—België. In het binnenland zelf is het luchtnet in volle uitbreiding.

Afdeling V. — FINANCIËN

§ 1. — Begrotingen

1. *Belgisch-Kongo.*

a) *Gewone begroting.*

Alhoewel minder aanzienlijk dan tijdens de oorlogsperiode, blijft er nog steeds een batig saldo voor 1948, volgens de ramingen voor de gewone

---

(1) Bij wetgevende verordening van 20 April 1948 werd een Commissie voor de binnenscheepvaart opgericht, die de studie der problemen in verband met de binnenvaart tot opdracht had.

(2) Aldus konden in 1948 291.890 t stroomopwaarts worden vervoerd, tegenover 218.778 t in 1947. Stroomafwaarts, bedragen deze cijfers respectievelijk 464.287 t en 430.844 t.

(3) Van 1 Juli 1948 af werd een statistiek opgemaakt van het aandeel der havens in de totale in- en uitvoer. Voor het tweede halfjaar van 1948 werd 54 % van het totaal uitvoerquantum en 63 % van de totale uitvoerwaarde van uit Matadi verzonden. Voor Lobito bedroegen deze percentages onderscheidenlijk 17 % en 11 %, voor Dar-es-Salam 3 % en 3 %, voor Boma 9 % en 3 %, voor Beira 9 % en 7 %.

begroting. Voor de eerste maal heeft de begroting rekening gehouden met de gewijzigde naoorlogse omstandigheden. Aangezien de begroting voor 1946 gewoonweg overgebracht werd naar 1947 moesten talrijke aanpassingen worden voorzien. Deze omstandigheid bemoeilijkt de vergelijking van de begrotingen voor 1947 en 1948; daarin ligt ook de reden waarom de vergelijking op grondslag van 1938 werd gedaan.

Gewone begroting van Belgisch-Kongo
Voorlopige uitkomsten
(millioenen franken)

Jaartal	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
1939	749	727	20
1940	884	763	122
1941	1.221	907	314
1942	1.613	1.258	354
1943	1.952	1.484	469
1944	2.377	1.622	756
1945	2.072	2.011	61
1946	2.272	2.184	87
1947	3.589	3.447	142
1948 (a)	3.704	3.558	146
1949 (a)	4.563	4.461	102

Bron : Ministerie van Koloniën.

(a) Ramingen.

Gewone begroting van Belgisch-Kongo
Voorlopige uitkomsten
(millioenen franken)

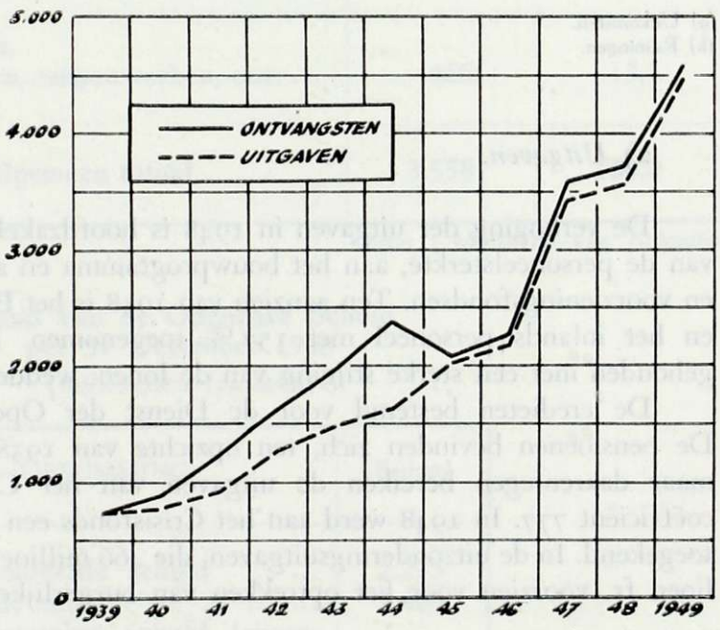

Bron : Ministerie van Koloniën.

1) *Ontvangsten.*

Ten aanzien van 1938 is de aangroei van het betrekkelijk aandeel der tol- en accijnsrechten vooral opmerkelijk; dit percentage in de totale ontvangsten steeg inderdaad van 25,4 % in 1938 tot 60,2 in 1948.

Na de gedeeltelijke hervorming in Juni 1947, heeft het fiscaal stelsel van de Kolonie, bij decreten van 6 en 7 Juli 1948, het voorwerp uitgemaakt van een volledige herziening. De aanvullende uitvoerrechten werden opgeheven en, ten einde de uit deze maatregel voortvloeiende vermindering der ontvangsten te compenseren, werden de gewone uitvoerrechten verhoogd, alsmede een aanvullende belasting ingevoerd op de winsten, verwezenlijkt door de vennootschappen, die aan het fiscaal stelsel van de wet van 21 Juni 1927 (1) onderworpen zijn. De belasting op de winsten der Kongolese vennootschappen op aandelen werd insgelijks verhoogd; de belastbare basis is de *totale netto-winst.*

Gewone Begroting van Belgisch-Kongo
Ontvangsten

OPSOMMING	Absolute cijfers (millioenen franken)		Percenten t. o. v. de totale ontvangsten		Toenemingspercentage
	1938 *(a)*	1948 *(b)*	1938 *(a)*	1948 *(b)*	
Belasting op het inkomen	114	645	14,6	17,4	463
Douane- en accijnsrechten, enz. ...	199	2.231	25,4	60,2	1.020
Inlandse belasting	119	191	15,3	5,2	60
Opbrengst der kapitalen en inkomsten	121	124	15,5	3,3	2

(a) Uitkomsten.
(b) Ramingen.

Bron : Ministerie van Koloniën.

2) *Uitgaven.*

De verhoging der uitgaven in 1948 is hoofdzakelijk te wijten aan de stijging van de personeelsterkte, aan het bouwprogramma en aan de stijging van de crisis- en voorzieningsfondsen. Ten aanzien van 1938 is het Europees personeel met 72 % en het inlands personeel met 157 % toegenomen. Er dient eveneens rekening gehouden met een sterke stijging van de lonen, wedden en reiskosten.

De credieten bestemd voor de Dienst der Openbare Schuld verminderen. De pensioenen bevinden zich, ten opzichte van 1938, op de laagste coëfficiënt, maar daarentegen bereiken de uitgaven van het Crisis- en Voorzieningsfonds coëfficiënt 777. In 1948 werd aan het Crisisfonds een dotatie van 212 millioen fr. toegekend. In de uitzonderingsuitgaven, die 466 millioen fr. belopen, wordt 274 millioen fr. voorzien voor het optrekken van burgerlijke gebouwen.

(1) Deze wet heeft betrekking op de vennootschappen, die hun administratieve zetel in België en hun exploitatiezetel in de Kolonie hebben.

Gewone Begroting van Belgisch-Kongo voor 1948
Uitgaven

OPSOMMING	Absolute cijfers (millioenen franken)	Percenten t. o. v. de totale uitgaven
I. *Bestuursuitgaven.*		
A. Instellingen en diensten in België	32	0,9
B. Diensten in Afrika :		
Administratieve en gerechtelijke diensten, weermacht	868	24,4
Sociale diensten	584	16,4
Economische diensten	905	25,4
Totaal	2.389	67,1
II. *Diverse uitgaven.*		
Pensioenen...	92	2,6
Openbare schuld	216	6,1
Kwade posten, teruggaven, uitgaven van afgesloten dienstjaren	35	1,0
Crisis- en Voorzieningsfonds	360	10,1
Totaal	703	19,8
III. *Uitzonderingsuitgaven.*		
Burgerlijke gebouwen, wegenwerken, enz. ...	466	13,1
Algemeen totaal	**3.558**	**100,0**

Bron : Ministerie van Koloniën.

Stand van de Openbare Schuld per 31 December 1948
(millioenen franken)

OPSOMMING	Bedrag
Geconsolideerde schuld	2.275
Vlottende schuld	1.400
Onrechtstreekse schuld (waarborgen)	1.290
Totaal	5.465

Bron : Ministerie van Koloniën.

Bij besluit van de Regent van 19 Mei 1948 (1) werden de budgetaire dotaties aan het Fonds voor Inlands Welzijn en aan het Instituut voor Wetenschappelijk Onderzoek in Centraal-Afrika als volgt verdeeld : 1 milliard fr. aan het F. I. W. en 200 millioen fr. aan het I. W. O. C. A., onder vorm van eeuwigdurende schuld à 4 %; 780 millioen fr. aan het F. I. W. en 200 millioen fr. aan het I. W. O. C. A. in Schatkistbons à 4 % met verschillende vervaldagen; 50 millioen fr. in contanten aan het I. W. O. C. A.

In de loop van het jaar werd het budget voor het dienstjaar 1949 neergelegd; het voorziet 4.603 millioen fr. inkomsten, tegenover 3.704 millioen fr. in 1948. De ontvangsten voortkomende van belastingen op het inkomen stijgen van 645 millioen fr. tot 1.065 millioen fr. (2), en deze van de douane-, accijns- en stapelplaatsrechten worden van 2.231 millioen fr. tot 2.368 millioen fr. opgevoerd. De toeneming van deze ontvangsten valt niet toe te schrijven aan de verzwaring der belastingen, maar aan een verruiming van de belastbare basis (3).

Wat de ramingen voor 1949 betreft, stijgen de uitgaven om dezelfde redenen als in 1948. De dotaties aan het Crisisfonds en aan het Voorzieningsfonds van de Otraco (Dienst voor de Exploitatie van het Koloniaal Vervoer) en de Regediso (Regie voor de Water- en Electriciteitsdistributie in Belgisch-Kongo en Ruanda-Urundi) zijn nog omvangrijker geworden.

b) *Buitengewone begroting.*

In de buitengewone begroting voor 1948 (4) werden credieten voor een bedrag van 704 millioen fr. voorzien, hetgeen, samen met de door de besluiten van de Regent en de verordeningen van de Gouverneur-Generaal bevolen aanvullende uitgaven, het bedrag van de totale uitgaven op 998 millioen fr. brengt, waarvan 73 % worden voorzien voor de verbetering van het vervoer.

Buitengewone begroting van Belgisch-Kongo
(millioenen franken)

JAARTAL	Ontvangsten	Uitgaven	Saldo
1940	313	598	– 285
1941	89	1.740	– 1.651
1942	95	1.746	– 1.651
1943	106	496	– 390
1944	169	798	– 629
1945	508	1.462	– 954
1946	2.283	2.827	– 544
1947	8	566	– 558
1948	9	998	– 989

Bron : Ministerie van Koloniën.

(1) *Belgisch Staatsblad* van 2 Juni 1948.
(2) Waaronder 270 millioen fr. oorlogsbelastingen.
(3) Wetsontwerp houdende de gewone begroting van Belgisch-Kongo en van het Vice-Gouvernement-generaal Ruanda-Urundi voor het dienstjaar 1949 (Parlementair stuk, Kamer der Volksvertegenwoordigers, zittijd 1948-1949, nr 59, 9 December 1948, blz. XIII).
(4) Tot op heden is de buitengewone begroting voor het dienstjaar 1949 nog niet verschenen.

2. *Ruanda-Urundi.*

Gewone Begroting van Ruanda-Urundi
(millioenen franken)

OPSOMMING	1939	1948	1949
Ontvangsten ...	45	200	232
Uitgaven	43	230	348
Saldo	+ 2	- 30	- 115

Bron : Ministerie van Koloniën.

Voor Ruanda-Urundi vloeit de toeneming der uitgaven in 1949 voornamelijk voort uit de aangroei van de personeelslasten en van de bouwprogramma's.

Het vermoedelijk deficit van de buitengewone begroting voor 1948 beliep 26 millioen fr., tegenover 31 millioen fr. voor 1947.

Het bedrag van de openbare schuld bereikte 20,07 millioen fr.

§ 2. — Geld en crediet

« Banque du Congo Belge »
Voornaamste rubrieken van de balans
(millioenen franken)

DATUM	Goud-voor-raad	Deviezen-bezit bij de bank	Bank-tegoed in franken	Over-heids-papier op de kolonie, België en het buiten-land	Munten en biljetten in omloop	Crediteuren op zicht	
						Diverse	Kolonie
30 Juni 1938... ...	166	286		179	378	470	—
30 Juni 1939... ...	170	262		249	390	527	—
30 Juni 1940... ...	176	377		461	457	782	—
30 Juni 1941.. ...	176	1.103		952	531	2.028	—
30 Juni 1942... ...	176	1.237	193	1.880	726	3.397	291
30 Juni 1943... ...	607	1.176	202	4.098	988	5.270	590
30 Juni 1944... ...	607	1.740	222	6.444	1.208	4.473	900(a)
30 Juni 1945... ...	607	1.872	219	5.805	1.456	7.456	1.202
30 Juni 1946... ...	616	1.478	279	5.878	1.502	6.482	1.852
31 December 1946	616	1.320	224	5.855	1.610	5.896	1.498
31 December 1947	746	1.822	811	6.424	1.844	6.287	2.863
31 December 1948	865	1.551(b)	527(c)	8.449	2.168	7.746	2.612

Bron : Banque du Congo Belge.

(a) Hierbij dient gevoegd 3.051 millioen fr. « Belgische Staat ».
(b) Tegoed van de bank in het buitenland.
(c) Tegoed van de bank in België.

De door de « Banque du Congo Belge » gevolgde algemene politiek was naar de credietbeperking gericht, ten einde de overinvestering te remmen en het aanleggen van speculatieve stocks te vermijden. Uit de bankstaat van de « Banque du Congo Belge » blijkt dat van 31 December 1947 tot 31 December 1948 het bedrag van de munten en biljetten in omloop met 324 millioen fr. aangegroeid is. Van zijn kant, is de goudvoorraad echter insgelijks toegenomen en bedroeg 865 millioen fr. einde 1948.

Ten opzichte van het gemiddelde voor de periode 1936/1938 bereikt het volume van de munten- en biljettencirculatie het indexcijfer 645.

De deposito's op zicht bij de « Banque du Congo Belge » en bij de « Banque Belge d'Afrique » bedragen gezamenlijk circa 10 milliard fr.

Er dient aan herinnerd dat, krachtens een tijdens de oorlog gesloten overeenkomst, 3.993 millioen fr. schatkistbons, op verzoek van de Minister van Koloniën, in vreemde valuta omwisselbaar zijn.

Afdeling VI. — PRIJZEN, WINSTEN, INVESTERINGEN

In de loop van het jaar 1948 is het indexcijfer van de levensduurte met 7 % gestegen, waaruit een verhoging der lonen en wedden met 10 % is gevolgd. Op 1 Januari 1949 bereikt het 249, tegenover 233 op 1 Januari 1948. Het stijgingsrhythme van 1947 bleef dus aanhouden.

Indexcijfer van de levensduurte in Belgisch-Kongo

(1 Juli 1935 = 100)

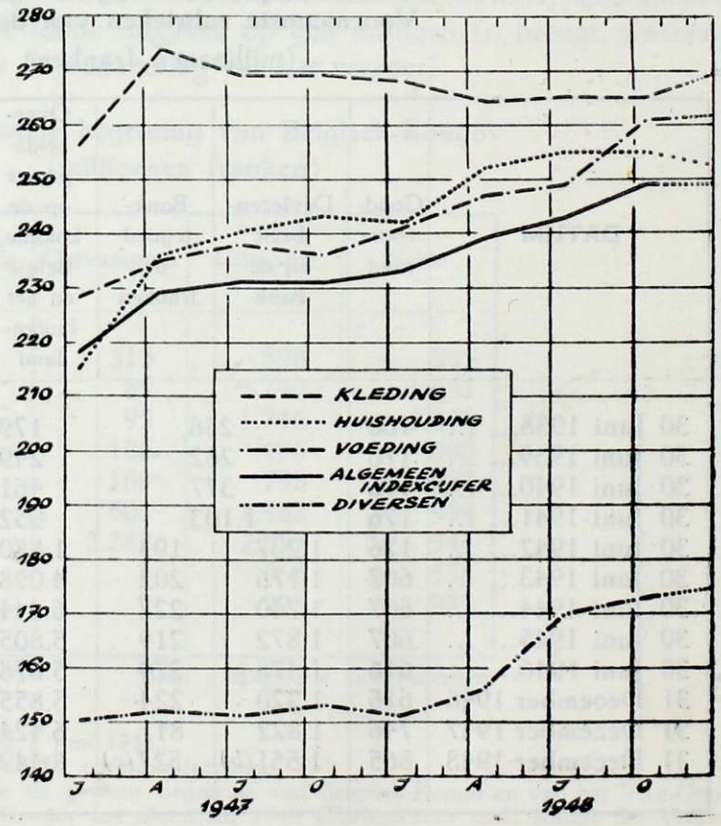

Bron : Indexcommissie van Belgisch-Kongo.

Indexcijfer van de levensduurte
(1 Juli 1935 = 100)

DATUM	Algemeen indexcijfer	Voeding	Huishouding	Kleding	Diversen
1 Januari 1947... ...	218	228	215	256	150
1 April 1947... ...	229	235	236	274	152
1 Juli 1947... ...	231	238	240	269	151
1 October 1947... ...	231	236	243	269	153
1 Januari 1948... ...	233	241	242	268	151
1 April 1948... ...	239	247	252	264	156
1 Juli 1948... ...	243	249	255	265	170
1 October 1948... ...	249	261	255	265	173
1 Januari 1949... ...	249	262	252	270	175

Bron : Indexcommissie van Belgisch-Kongo.

Deze stijging is gedeeltelijk toe te schrijven aan de nieuwe invoerrechten, die van 1 Maart 1948 af werden geheven; zij hebben het indexcijfer met 6,42 punten doen stijgen.

De prijscontrôle op het merendeel van de voornamelijk door de blanken verbruikte producten werd opgeheven met uitzondering van enkele essentiële producten; zij bleef echter gehandhaafd voor de goederen, die hoofdzakelijk voor de inlandse consumptie bestemd zijn.

Het indexcijfer van de winsten, verwezenlijkt door de Belgische naamloze vennootschappen, die hun hoofdbedrijvigheid in Belgisch-Kongo uitoefenen, bedraagt, ten opzichte van 1936/1938, 286, tegenover 254 voor Belgisch naamloze vennootschappen, die hun hoofdbedrijvigheid in België uitoefenen. Het aandeel van de winsten, onder vorm van dividenden uitgekeerd, beloopt voor deze twee categorieën van vennootschappen respectievelijk 65 % en 54 %. Ten aanzien van 1947 schijnen de winsten een progressie te kennen.

Het beursindexcijfer voor de koloniale waarden te Brussel stijgt van 242 bij het begin van 1948 tot 251 bij het begin van 1949, daar waar het algemeen indexcijfer voor dezelfde periode van 155 tot 145 is gedaald (1936/1938 = 100).

In 1948 bedroegen de netto-emissies 527 millioen fr., hetzij meer dan het dubbel van het bedrag voor 1947; ten opzichte van 1936/1938, bedraagt het indexcijfer 439 punten.

Voor het jaar 1948 kunnen de particuliere investeringen op 4 milliard fr. en de openbare investeringen op 1,2 milliard fr. worden geraamd. Er wordt een bedrag van 8 milliard fr. voorzien voor de uitbreiding in de eerstkomende jaren van de hydro-electrische energie.

*
* *

In het geheel beschouwd, heeft de economische toestand van Belgisch-Kongo tijdens het jaar 1948 verder gunstig geëvolueerd. De industrialisatie en de investeringen worden met een versneld tempo voortgezet, de buitenlandse handel handhaaft zich op een hoog peil en de betalingsbalans wijst een batig saldo aan.

Er mag nochtans niet uit het oog worden verloren dat, aangezien de Kongolese economie eng verbonden is met de afzetmogelijkheden in het buitenland, zij zeer gevoelig is aan een conjunctuurdepressie en het herstel van de « open deur » deze toestand nog verergert.

De uitvoering van het tienjarenplan, dat op 1 Juli 1949 gepubliceerd werd, zal in de eerstvolgende jaren een belangrijk element uitmaken voor de ontwikkeling van de Kolonie en aan haar economie een nieuwe impuls en een nieuwe oriëntatie geven.

CONCLUSIES

Gedurende het jaar 1948 heeft de expansie van de economische activiteit een trager verloop gekend en het peil dat bij het jaareinde werd bereikt, blijkt dicht bij een hoogtegrens te liggen.

De bedrijfsbezetting verliep verschillend in de diverse industriële sectoren. De productie van de ijzer- en staalnijverheid boekte, ingevolge de aanhoudende vraag naar kapitaalgoederen, nog verdere vooruitgang. In de nijverheid der non-ferro metalen nam de productie van ruwe producten nog toe, in tegenstelling met wat voor de halffabrikaten werd waargenomen. Een tamelijk divergente evolutie deed zich in de sectoren van de metaalverwerkende nijverheid voor; in het geheel genomen, werd in deze branche een grote bedrijvigheid waargenomen, die vooral te danken was aan de sub-sectoren, welke kapitaalgoederen voortbrengen, terwijl de productie van consumptiegoederen door exportmoeilijkheden en de verzadiging van de binnenlandse markt geremd werd. Dezelfde factoren veroorzaakten eveneens een terugloop van de bedrijfsbezetting in de textielnijverheid, in de huiden- en lederindustrie en in de glasnijverheid. De productie van voedingswaren, alsmede deze van chemische producten, is, in het algemeen, nog toegenomen.

In het bouwbedrijf schijnt de in 1948 waargenomen terugloop te zullen ophouden, zodra een begin zal gemaakt worden met de uitvoering van de voorgenomen openbare werken.

De politiek in zake grote werken van openbaar nut, alsmede de op het internationaal plan gevoerde onderhandelingen van commerciële en financiële aard, kunnen gerekend worden onder de voornaamste middelen ter bestrijding van de werkloosheid. Deze laatste kwam, inzonderheid bij het jaarultimo, tot uiting in de sectoren die in nauw verband staan met het bouwbedrijf alsmede in de industrieën waar zogenaamde « niet-essentiële » goederen worden geproduceerd.

Wat de landbouw betreft, werden, zowel uit qualitatief als uit quantitatief oogpunt, belangrijke vorderingen gemaakt; bepaalde moeilijkheden, inzonderheid in zake afzetgebieden en kostprijzen, wachten nog steeds op een oplossing.

Op het gebied van 's lands uitrusting, werd in 1948 een niet te onderschatten vooruitgang geboekt, voornamelijk in de bedrijven, die kapitaalgoederen produceren. Nochtans, ingevolge financieringsmoeilijkheden, kon aan de openbare werken niet de uitbreiding worden gegeven, die aan de behoeften van het land beantwoordde.

Het herstel van het transportmaterieel en van de verkeerswegen, met uitzondering van het wegennet, is bijna voltooid; de evolutie van het verkeer was verschillend naargelang van de aard van het transportmiddel en volgens de fluctuaties van de nationale productie en van de buitenlandse handel.

Tijdens de laatste maanden van het jaar was het excedent van de invoer op de uitvoer in aanzienlijke mate gereduceerd; de verhouding tussen beide lag dicht bij de vooroorlogse coëfficiënt. Nochtans, rekening gehouden met het prijzenpeil, bereikte het evenwicht een minder hoog niveau dan in 1936/1938, uit hoofde van de belemmeringen, die nog steeds het internationaal verkeer van goederen en kapitalen remmen. Een bijzonder kenmerk van de structuur van de Belgische export was de aangroei van het aandeel der zogenaamde « essentiële » goederen, ten nadele van dit der zogenaamde « secundaire » goederen.

Het herstel van de handelsbalans heeft het mogelijk gemaakt de betalingsbalans in evenwicht te brengen, zonder te moeten overgaan tot belangrijke afnemingen op de muntreserves van het land.

Op monetair en financieel gebied was de toestand van het land gezond. Het volume van de geldsomloop evolueerde in dezelfde verhouding als de beschikbare hoeveelheid goederen en diensten en de dekking van de munt bleef stevig. Het crediet werd op zulkdanige wijze verstrekt dat alle inflatoire druk geweerd werd, die nadelig had kunnen zijn voor de waarde van de frank en dienvolgens voor het spaarwezen. Dit laatste bereikte een niet te onderschatten peil en, indien het onvoldoende schijnt, moet dit vooral worden toegeschreven aan de aanzienlijke vraag teweeggebracht door de buitengewone behoeften in zake wederopbouw en uitrusting van het land. De gevoelige vermindering van het begrotingsdeficit maakt een belangrijk element uit

onder de bekomen resultaten ter bestrijding van het inflatiegevaar.

De meeste artificiële elementen in de prijsvorming konden worden uitgeschakeld, terwijl de rantsoenering afgeschaft werd; nochtans, stelt zich nog het vraagstuk van de subsidies, inzonderheid voor de steenkool.

Ten slotte, werden de lonen en wedden, in hun geheel beschouwd, aan de levensduurte aangepast; er bestaan evenwel nog bevoordeelde sectoren, voornamelijk daar waar de uitbreiding van de productie aanhoudt.

Kortom, de problemen, die zich op het nationaal plan stellen, hebben betrekking op de werkloosheid en op de veranderingen in de structuur van de productie; op het internationaal plan, slaan zij op het tot stand brengen van de Benelux, de Europese economische samenwerking en de omwisselbaarheid van de valuta's. Dit laatste probleem beïnvloedt in ruime mate de evolutie van de buitenlandse handel, evolutie die in nauw verband staat met de economische en financiële toestand van 's lands afnemers. De Belgische afgevaardigden bij de internationale organismen hebben herhaaldelijk aangedrongen op het belang van de interne stabilisatie als middel om het multilateralisme in het internationaal ruilverkeer te herstellen.

INHOUDSTAFEL

Blz.

VOORBERICHT 7

INLEIDING 9

AFDELING I. — BINNENLANDSE ECONOMISCHE TOESTAND 9

§ 1 — *Terugkeer tot een normale toestand* 10

1. — Op monetair gebied. 10

2. — Op de binnenlandse markt 12

a) Nationale productie 13

b) Invoer 13

c) Prijzen en contrôles 14

3. — Op gebied van de buitenlandse handel 15

a) Handelsbalans 15

b) Betalingsbalans 17

§ 2. — *Op te lossen moeilijkheden* 17

1. — Nasleep van de oorlog 17

a) Op monetair gebied 18

b) Op gebied van productie 18

2. — Nieuwe moeilijkheden 18

AFDELING II. — INTERNATIONALE ECONOMISCHE BETREKKINGEN 20

§ 1. — *Internationale handel en Europees herstel* 20

§ 2. — *Belgisch-Nederlands-Luxemburgse Unie* 21

§ 3. — *Belgisch-Kongo* 21

EERSTE DEEL : Productie en Omloop der Goederen. 23

HOOFDSTUK I. — BEVOLKING 25

HOOFDSTUK II. — TEWERKSTELLING EN WERKLOOSHEID 29

AFDELING I. — TEWERKSTELLING 29

AFDELING II. — WERKLOOSHEID 35

HOOFDSTUK III. — INDUSTRIELE PRODUCTIE 45

AFDELING I. — ENERGIE 45

§ 1. — *Steenkool en steenkoolagglomeraten.* 45

1. — Steenkool 45

2. — Steenkoolagglomeraten 48

§ 2. — *Electriciteit, cokes, gas, petroleum* 48

1. — Electriciteit 48

2. — Cokes 49

3. — Gas. 51

4. — Petroleum 52

AFDELING II. — IJZER- EN STAALNIJVERHEID 52

AFDELING III. — INDUSTRIE DER NON-FERRO METALEN 54

AFDELING IV. — METAALVERWERKENDE NIJVERHEID 58

AFDELING V. — CHEMISCHE NIJVERHEID 60

§ 1. — *Minerale chemische producten* 60

§ 2. — *Organische chemische producten* 61

§ 3. — *Diverse chemische producten* 61

Blz.

AFDELING VI. — BOUWNIJVERHEID EN INDUSTRIE DER BOUWMATERIALEN 61
§ 1. — *Bouwnijverheid* 62
§ 2. — *Industrie der bouwmaterialen* 62
1. — Cement 62
2. — Glas. 62
3. — Steengroefproducten. 63
4. — Kalk, kalksteen en kalkderivaten 64
5. — Ceramiek 65
6. — Kleiproducten 66
7. — Hout 66
AFDELING VII. — TEXTIELNIJVERHEID 67
§ 1. — *Spinnerijen* 68
§ 2. — *Weverijen* 69
§ 3. — *Breigoednijverheid* 71
AFDELING VIII. — HUIDEN- EN LEDERNIJVERHEID 71
§ 1. — *Leerlooierijen* 71
§ 2. — *Afgewerkte lederproducten* 72
AFDELING IX. — PAPIERNIJVERHEID 73
AFDELING X. — TABAKSINDUSTRIE 74
AFDELING XI. — DIAMANTNIJVERHEID 75
AFDELING XII. — VOEDINGSNIJVERHEID 76

HOOFDSTUK IV. — LANDBOUW 79
AFDELING I. — LANDBOUWPOLITIEK 79
AFDELING II. — VERKOOPPRIJZEN EN PRODUCTIEKOSTEN 83
§ 1. — *Landbouwprijzen* 83
§ 2. — *Tuinbouwprijzen* 84
AFDELING III. — ALGEMENE RESULTATEN VAN HET LANDBOUWJAAR 1947/'48. 85
AFDELING IV. — VEESTAPEL 88
§ 1. — *Paardenstapel* 89
§ 2. — *Rundveestapel* 89
§ 3. — *Varkensstapel* 90

HOOFDSTUK V. — WEDEROPBOUW EN WEDERUITRUSTING 91
AFDELING I. — OVERHEIDSSECTOR 91
§ 1. — *Openbare werken* 91
1. — Bevaarbare waterwegen. 91
2. — Wegen 92
3. — Openbare gebouwen. 92
§ 2. — *Diversen* 93
AFDELING II. — WOONHUIZEN 93
§ 1. — *Raming van de behoeften* 93
§ 2. — *Bouwvergunningen* 94
§ 3. — *Hulpverlening aan de particuliere woningbouw* 96
AFDELING III. — COMMERCIËLE EN ARTISANALE UITRUSTING 97
AFDELING IV. — INDUSTRIËLE UITRUSTING 98
AFDELING V. — BRONNEN EN FINANCIERING VAN DE WEDERUITRUSTING EN VAN DE WEDEROPBOUW 99
§ 1. — *Raming van het globaal bedrag der investeringen* 99
§ 2. — *Financiering van de investeringen* 102

HOOFDSTUK VI. — VERKEER 103
AFDELING I. — VERVOER PER SPOOR 103
§ 1. — *Spoorweg* 103
1. — Rollend materieel 103
2. — Goederenverkeer 103
3. — Reizigersverkeer. 105
§ 2. — *Buurtspoorwegen.* 105

Blz.
AFDELING II. — BINNENSCHEEPVAART 106
§ 1. — *Vrachtschepenvloot* 106
§ 2. — *Vervoer* 107
AFDELING III. — WEGVERVOER 110
AFDELING IV. — ZEESCHEEPVAART EN HAVENBEDRIJVIGHEID 111
§ 1. — *Zeescheepvaart* 111
1. — Vrachtenmarkt 111
2. — Koopvaardijvloot 111
§ 2. — *Havenbedrijvigheid* 112
1. — Haven van Antwerpen 112
2. — Haven van Gent 114
3. — Haven van Brussel 115
AFDELING V. — BURGERLIJKE LUCHTVAART 116

HOOFDSTUK VII. — DISTRIBUTIE EN VERBRUIK 119
AFDELING I. — DISTRIBUTIE 119
AFDELING II. — VERBRUIK 121
AFDELING III. — NORMALISATIE VAN DE MARKT 122

TWEEDE DEEL : Geldsomloop. 125

HOOFDSTUK I. — GELD EN CREDIET. 127
AFDELING I. — MONETAIRE TOESTAND 127
§ 1. — *Geldcirculatie* 127
§ 2. — *Dekkingselementen van de munt* 130
1. — Elementen van internationale aard 131
2. — Elementen van nationale aard 134
§ 3. — *Wijzigingen aan het statuut en aan de balans van de Nationale Bank* . . . 135
1. — Statuut 135
a) Kapitaalsverhoging 135
b) Reglement van de « open market » verrichtingen 135
c) Beheer 136
2. — Balans 136
AFDELING II. — GELD- EN KAPITAALMARKT 137
§ 1. — *Algemeen overzicht* 138
§ 2. — *Particuliere banken* 138
1. — Evolutie van de deposito's en rekeningen-courant 138
2. — Verdeling van het bankcrediet 140
§ 3. — *Parastatale credietinstellingen* 141
1. — Nationale Maatschappij voor Krediet aan de Nijverheid 141
2. — Herdiscontering- en Waarborginstituut 141
§ 4. — *Emissies* 142
§ 5. — *Effectenbeurzen* 144
1. — Effecten met vast inkomen 145
2. — Effecten met veranderlijk inkomen 145
AFDELING III. — SPAARWEZEN EN WINSTEN 147
§ 1. — *Spaarwezen* 147
§ 2. — *Rendement van de Belgische en Kongolese naamloze vennootschappen* . . . 148

HOOFDSTUK II. — OVERHEIDSFINANCIEN 153
AFDELING I. — STAATSFINANCIËN 153
§ 1. — *Algemene budgetaire politiek* 153
§ 2. — *Fiscale politiek* 156
1. — Directe belastingen 156
2. — Douane- en accijnsrechten 156
3. — Registratie 157

Blz.
§ 3. — *Belastingontvangsten en economische toestand* 158
1. — Directe belastingen 158
2. — Douane- en accijnsrechten 159
3. — Registratie 160
4. — Buitengewone ontvangsten 160
§ 4. — *Evolutie van de Staatsschuld* 161
1. — Geconsolideerde schuld 162
2. — Schuld op halflange termijn. 163
3. — Schuld op korte termijn. 163
4. — Last van de Staatsschuld 164
AFDELING II. — PROVINCIALE EN GEMEENTELIJKE FINANCIËN 164
§ 1. — *Provinciale financiën* 164
§ 2. — *Gemeentefinanciën* 167
1. — Inkomsten van de gemeenten 167
2. — Financiering van de gewone en buitengewone uitgaven der gemeenten . 168
§ 3. — *Hervorming van de provinciale en gemeentelijke financiën* 169

HOOFDSTUK III. — PRIJZEN 171
AFDELING I. — PRIJSPOLITIEK 171
§ 1. — *Beïnvloeding van vraag en aanbod* 171
§ 2. — *Normalisatie der prijzen.* 171
AFDELING II. — EVOLUTIE DER PRIJZEN 174
§ 1. — *Wereldprijzen* 174
§ 2. — *Belgische groothandelsprijzen* 176
§ 3. — *Kleinhandelsprijzen* 182
1. — Globaal indexcijfer der kleinhandelsprijzen 182
2. — Partiële indexcijfers der kleinhandelsprijzen. 183
3. — Prijzen opgenomen in de « staat der marktprijzen » en groenteprijzen . . 184
4. — Zwarte-marktprijzen 185
5. — Indexcijfer van de levensduurte. 185

HOOFDSTUK IV. — LONEN 187
AFDELING I. — BEDRIJVIGHEID VAN DE INSTELLINGEN BELAST MET HET VASTSTELLEN EN HET BESTUDEREN DER LONEN 187
AFDELING II. — LOONEISEN EN LOONOVEREENKOMSTEN 189
§ 1. — *Algemene tendens* 189
§ 2. — *Chronologische evolutie* 190
AFDELING III. — ANALYSE VAN DE LOONINDEXCIJFERS 193
AFDELING IV. — SOCIALE VOORDELEN 198
§ 1. — *Wijzigingen aan het stelsel* 198
§ 2. — *Repartitie van de sociale lasten* 199
1. — Werklieden en bedienden (algemeen stelsel) 199
2. — Mijnwerkers en gelijkgestelden 201
3. — Zeelieden ter koopvaardij 201

DERDE DEEL : Buitenlandse Economische betrekkingen. 203

HOOFDSTUK I. — BUITENLANDSE HANDEL VAN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE. 205
AFDELING I. — ALGEMENE EVOLUTIE VAN DE BUITENLANDSE HANDEL 205
AFDELING II. — SPECIALE HANDEL PER GROEP VAN PRODUCTEN 208
§ 1. — *Algemeen overzicht* 209
§ 2. — *Invoer* 212
1. — Voedingswaren 212
a) graangewassen en derivaten. 212
b) andere akkerbouwproducten, tuinbouw- en veeteeltproducten. 213
c) andere voedingswaren en dranken 214

Blz.
2. — Grondstoffen 215
a) Ertsen en metalen 215
b) Textielstoffen en andere grondstoffen 215
3. — Fabrikaten 217
a) Textielproducten. 217
b) Metaalproducten. 218
c) Andere fabrikaten 219
§ 3. — *Uitvoer* 220
1. — Voedingsproducten 220
2. — Grondstoffen. 221
3. — Fabrikaten 221
a) Textielproducten. 222
b) Metaalproducten. 223
c) Andere fabrikaten 225
AFDELING III. — SPECIALE HANDEL PER LAND VAN HERKOMST EN BESTEMMING 226
§ 1. — *Landen van herkomst* 226
§ 2. — *Landen van bestemming.* 226
AFDELING IV. — HANDELSBALANS 230
AFDELING V. — BETALINGSBALANS 233

HOOFDSTUK II. — BELGISCH-NEDERLANDS-LUXEMBURGSE UNIE 237

AFDELING I. — ECONOMIE VAN HET GROOTHERTOGDOM LUXEMBURG 237
AFDELING II. — NEDERLANDSE ECONOMIE 239
§ 1. — *Amerikaanse hulp en herstel van de economie* 239
§ 2. — *Productie* 240
§ 3. — *Buitenlandse handel* 241
§ 4. — *Monetaire toestand, prijzen en lonen* 242
AFDELING III. — BELGISCH-NEDERLANDS-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE 243
§ 1. — *Administratieve Raad der Douaneregelingen* 244
§ 2. — *Raad voor de Handelsaccoorden.* 244
§ 3. — *Raad der Economische Unie.* 245
1. — Commissie voor Industrie en Handel 245
2. — Commissie voor de Coördinatie der Investeringen 245
3. — Commissie voor Landbouw, Voedselvoorziening en Visvangst. . . . 245
4. — Commissie voor Prijzen en Lonen 245
5. — Commissie voor de Verdeling en Prioriteiten 246
6. — Commissie voor Sociale Vraagstukken 246
7. — Commissie voor Monetaire Vraagstukken 246
8. — Commissie voor de Directe Belastingen. 246
9. — Commissie voor Transport- en Havenvraagstukken. 246
10. — Commissie voor de Coördinatie van de Statistieken. 247
11. — Commissie voor Economische Samenwerking 247

HOOFDSTUK III. — AMERIKAANSE HULP EN EUROPESE ECONOMISCHE SAMENWERKING 249

AFDELING I. — « ECONOMIC COOPERATION ACT OF 1948 » 250
§ 1. — *Algemene beginselen.* 250
§ 2. — *Organisatie en aard van de hulp* 250
§ 3. — *Bescherming van de Amerikaanse economie* 251
AFDELING II. — EUROPESE ORGANISATIE VOOR ECONOMISCHE SAMENWERKING. 251
§ 1. — *Organen van de instelling* 251
§ 2. — *Bedrijvigheid van de organisatie.* 251
AFDELING III. — BELGIË EN HET MARSHALL-PLAN 252
§ 1. — *Belgische Administratieve Organisatie voor de Europese Economische Samenwerking* 252
§ 2. — *Door België ontvangen hulp.* 253

Blz.

HOOFDSTUK IV. — KONGOLESE ECONOMIE 257

AFDELING I. — BEVOLKING 257

§ 1. — *Inlandse bevolking* 257

§ 2. — *Niet-inlandse bevolking* 258

AFDELING II. — PRODUCTIE 259

§ 1. — *Industriële Politiek* 259

§ 2. — *Mijnen* 259

§ 3. — *Verwerkende industrieën.* 260

§ 4. — *Landbouw* 260

AFDELING III. — BUITENLANDSE HANDEL 261

§ 1. — *Uitvoer* 262

1. — Indeling van de uitvoer naar product. 262

2. — Bestemming van de uitvoer 264

§ 2. — *Invoer* 264

1. — Indeling van de invoer naar product. 265

2. — Herkomst van de invoer 266

§ 3. — *Handelsbalans* 268

AFDELING IV. — TRANSPORT 268

AFDELING V. — FINANCIËN 268

§ 1. — *Begrotingen* 268

1. — Belgisch-Kongo 268

a) Gewone begroting 268

1) Ontvangsten 269

2) Uitgaven 270

b) Buitengewone begroting. 272

2. — Ruanda-Urundi 273

§ 2. — *Geld en crediet* 273

AFDELING VI. — PRIJZEN, WINSTEN, INVESTERINGEN 274

CONCLUSIES 277

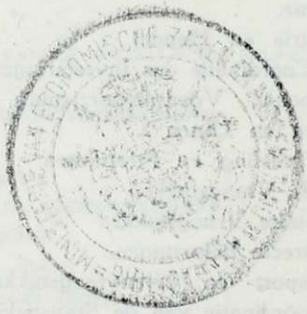

Ad. GOEMAERE
Uitgever
Drukker des Konings
21, Grensstraat
Brussel